

Yerel Dergi
İlkbahar 2019 • Sayı 30

tirşik

30.

sayımızla birlikteyiz...

YEMEK SEKTÖRÜNDE 29.YIL

Her gün yaşanan yoğun iş atmosferinde amacı önce hizmet ve damak zevki olan Çiftlik Restaurant, Çiftlik Catering ve yeni markamız Demas Yemekçilik ile 1998 yılından itibaren devamlı yenilikçi, müşterilerinin beklentileri ve istekleri doğrultusunda bu yolda sağlam adımlarla ilerlemektedir.

Bizi tercih eden tüm kurum, kuruluş ve kişilere teşekkür ederiz.

Seyrantepe Mh. Zühre Sk.
No:28 Kağıthane/İstanbul
Tel: 0 212 270 34 01 Fax: 0 212 269 37 38
www.demasyemek.com

Yeşilce Mah. Rüya Sk. No:3/A
4.Levent - Kağıthane/İstanbul
Tel: 0212 282 85 60 Fax: 0212 282 85 61
www.ciftlikyemek.com

Mecidiyeköy Mah. Eski Osmanlı Sk. No:3
Şişli/İstanbul
Tel: 0212 274 24 54 Fax: 0212 288 41 81
www.ciftlikyemek.com

Tirşik dergisi otuzuncu sayıya ulaştı. Yeni yüzü ile şimdi yanımızda. Her on sayıda bir yenilenerek güncellenerek erişti. Bu günlere gelişimizin hikayesi var. Emek ve çaba dolu hikayesi. Her emek kıymetlidir ve övgüye layıktır.

Tirşik dergisi bir ihtiyaçtan doğdu. Andırından ayrılan kentlerde yaşayan ama memleketinden, kültür ve değerlerinden kopmayan/kopmak istemeyen aydınların çabalarıyla doğdu. Hakkını inkar etmeyelim. Andırında bir dergi geçmişti var. Bunlardan bilineni ve iz bırakanı “ikinci yazıları”dır. Andırın postasının eki gibi çıkar. Merhum Mehmet Ali Zengin’in hayatını vakıf ederek çıkan dergi Türkiye’ye, edebiyat dünyasına mal olur. Diğerleri birkaç sayıdan öte yol alamazlar. Adanada çıkan isimli dergide heyecan uyandırsada hatıra olarak kalır.

Andırında aydın var. Çukurova ve büyük kentlere dağılmışlar. Kaygıları var. Memlekete borçları var. Davaları var. Dergi çaba ve hareketleri var. Tirşik dergisi böylesi bir ortamda İstanbul’da doğdu.

Tirşik dergisi ikibin altı yılında doğduğunda gurbettekilerin memleket haberleri ve özlemleri talebi vardı. Bu nedenle hem haber, kültür ve edebi yönleriyle başladı. Bilgi çağının gelişimi, sosyal medya denemelerinin yaygınlaşması, ulaşım ve erişimin artması habercilikten öte kültür ihtiyacını öne çıkardı.

Sadece Andırın’ı değil Çukurova bölgesini işleyen dergi, yeni nesillerin yetişmesinde aracı olmaya başladı. Bir yandan değerleri, kültürleri işlerken öte yandan yazan, çizen, düşünen, araştıranlara da zemin/yuva oldu.

Tirşik Dergisi memleket ile çevre arasında köprü, hem de kaybolan, yozlaşan, unutulmuş kültür ve değerleri yayma aracı haline geldi. Yayın ilke ve politikası da bu şekilde dönüştü.

Şimdi otuzuncu sayıya eriştik. Geleceğimiz gençleri ihmal etmediğimiz gibi, bu coğrafyada ömürlük çınarların birikim ve tecrübelerini aktarmayı da ihmal edemeyiz. Dergi aynı zamanda kuşaklar arası köprü vazifesi de görüyor.

Dergi zor. Dergicilik emek istiyor. Mutfak misali nice emekler, çabalar, çalışmalar, yorulmalar. Dergiye her emeği geçen maddi ve manevi katılan “feda olsun” diyor. Bu ruh ile dergi yaşıyor. Yaşayacağına inanıyoruz.

Tirşik dergisi yaşayacaksa sadece dergiyi çıkaranların emek ve çabaları yetmez. Sizlerin elinden tutması ile yani evde, iş yerinde, kurumda, okulda, kitaplığınızda, hatta çantanızda konuk etmesiyle yaşar.

Tirşik dergisi okullarda, akademi çevrelerinde okunur, yazıları kaynak gösterilir hale geldi. Yayınlanan inceleme ve araştırmalar kaynak belge kabul ediliyor. Bu yönü ilerleyen zamanda dahada gelişecek.

Evet. Tirşik dergisinin elinden tutunuz. O da yayın hayatında tuttu. Arkasında nice emekler verilerek, ona emekler helal edilerek nice sayılara.

tirşik

YEREL DERGİ

ANDIRIN GELİŞİM PLATFORMU'NUN
YAYIN ORGANIDIR

Andırın Gelişim Platformu Adına İmtiyaz Sahibi:

Ahmet Narinoğlu

Genel Yayın Yönetmeni:

Sezai Şengönül

Yazı İşleri Müdürü:

Gökhan Gök

Yayın Kurulu:

Ahmet Narinoğlu, İskender Zengin, Hüsnü Karıcı,
Tahsin Sarıbyık, Gökhan Gök, Cumali Yaşar

Abone, Reklam ve Halkla İlişkiler:
Soner Kesme, İskender Zengin, Sittik Çeri

Adres:

Eski Osmanlı Sok. No:3 Kat:1 Da:6 Mecidiyeköy-Şişli/
İSTANBUL

Telefon:

0212-274 24 54

Web Adresi:

www.andirin.org.tr

e-posta:

tirşikdergisi@hotmail.com

Yayın Türü:

Yerel Dergi

Grafik-Tasarım:

Yeşim Karakoç

Baskı:

Kültür Sanat Basımevi

Dağıtım Sorumlusu:

Muzaffer Yaşar

Yayınlanan yazıların sorumluluğu, yazarına aittir.

Bu dergi, Andırın Gelişim Platformu'nun
bir kültür hizmetidir.

Parayla satılmaz.

◆ İÇİNDEKİLER ◆

1	Bizden	65	Balkın Koca Yazısı
2	İçindekiler	66-67	Adam
3-13	Tirşik Dergisi Hikayesi	68	Anadolum
14-15	Andırın Nüfus Defterleri	69	Sevgili Kuşlar
16	Andırının Göksuna Bağlanması	70	Dedem
17	Gazetemiz	71	Anam
18	Andırın Yaylaları 2	72	Dert
19-20	Aylamaz Durdu'ya Taşlama	73	Ah O Türküler
21-23	Andırın Çevre Sorunları	74	Sevgi Ve Hoşgörü
24-25	Bektaşlı Köyü	75	Gardaşlık
26	Kolay Gelsin	76	Şair Kimdir
27-28	Hızman Yapımı	77	Dua
29-31	Turaç	78	Kaybettiklerimiz
32-37	Möhör Ağa	79	Andırın Senin
38-39	Hacı Bey	80-81	Yukarı Çukurova
40	Yaşarsın	82	İstanbul'lu Akşam
41-46	Karacaoğlan Aşık Feymani	83	Durdum
47	Bir Köy Var Uzakta	84	Anne
48-49	Yusuf Efil	85-91	Bir Aşk Hikayesi
50	Andırında Baharı Solumak	92	Kır Çiçekleri
51-52	Kamil Aydoğan	93	Sinema
53-56	Atlar	94	Yanar
57-58	Saç Sakal Bryk	95-96	İki Memet
59	Düşmekte Var	97	Yörük Kızı
60-61	Atışma	98-100	Genç Kalemler
62	Değirmen	101-103	Yazı Dersleri
63	Yörük Kızı	104	İki Kitap
64	Dergi		

Tirşik Dergisi yayınlandığı 2007 yılından beri Andırının geçmişine işlediği yönleriyle ışık tutuyor. Andırını da içine alan Çukurovaya da tanıklık ediyor.

Tirşik Dergisi bir ihtiyaçtan doğdu. Göç eden Andırınlılar memleketle bağlarını koparmak istemiyorlardı. Zengin kültür ve değerlerin yaşatılması, nesillere aktarılması gerekiyordu. İşte Tirşik Dergisi köprü vazifesi görerek insan, toplum, kültür, tarih, değerler, sanat, edebiyat... insana dair ne varsa bunları yerelde işliyor.

Şimdi 30. sayı elinizde. Bizde derginin sayılarını karıştırarak göze batanları hatırlayalım istedik. Yaşanmışlıkların değeri paha biçilmez. Dergi sadece tanıklık ediyor. Gerisi okuyana kalıyor.

TİRŞİK DERGİSİ HİKAYESİ

“TİRŞİK” için ne dediler?

(2007)

MURAT ÖZDEMİR

Ozan- Halk Şairi

Andırın Gelişim Platformu adına Başta Kağıthane Kaymakamımız sn. Ahmet Narinoğlu'nun şahsında tüm yönetimi tebrik ediyorum. Adana Vali Yardımcılığı görevinde de bulunan Sayın Narinoğlu'nun Adana'da ilçemiz için yaptığı girişimleri de takdirle karşılıyorum. Andırın Sevdalısı bir ağabeyimiz olarak her zaman gönülden kendisini destekliyorum. “Tırşık” adlı derginin ilk sayısını beğeni ile okudum ve Andırın'ımız adına gurur duydum. Yapılacak çalışmaların anlatıldığı ve hayata geçirilmesinde kalkınmanın mümkün olacağı benimsenmektedir. Gerçekten bizler birlik olursak başaramayacağımız bir nokta yoktur, zira “Başlamak bitirmenin yarısıdır.” Yolunuz açık olsun Andırın Sevdalıları, sizlerle gurur duyuyoruz

CUMAALİ MİRİK

Esnaf

Sevgili Andırın Gelişim Platformu Yöneticileri; “Tırşık Dergisi”nin ilk sayısında Andırın için yapılacak çalışmaları içtenlikle gördüm. Sizleri tebrik ediyorum. Bizler bu yörede yaşayan insanlar olarak yıllardır her türlü etkinlikten, hizmetten yoksun kalmış bir ilçeyiz. Herkes taşın altına elini sizler gibi atsaydı şimdi bizler bu konumda olmazdık. Gerçekten çalışmalarınız beni çok duygulandırdı. Sizleri seviyoruz. Ve ilçemiz için çalışan herkesi seviyoruz. Bizler bu geminin içerisindeyiz, tüm hemşehrilerimiz bunun bilincinde olmalıdır. Siz büyüklerimizin gayreti ve bizlerinde desteği ile il-

çemizi en güzel yere taşımak için çaba sarfetmeliyiz. Sizleri kutluyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

HÜSEYİN KAYRAN

Yeşilova Belediye Başkanı

İstanbul'da yaşayan Andırın'lılar derneği'nin oluşturduğu ‘Andırın Gelişim Platformu’nun çalışmalarını taktirle karşıladım. Yapılacak çalışmaları gönülden destekliyorum. İlçemiz ve Belдемiz için yapılacak her türlü hizmete, yöre insanımızın kalkınmasına yönelik projelere her zaman canı gönülden destek vermeye hazırım. Platform üyelerini tebrik ediyor, çalışmalarında başarılar diliyorum.

TAYYAR PAKSOY

Esnaf

Öncelikle Andırın için bir girişimde bulunan herkesi tebrik ediyorum. “Tırşık” Dergisinin sayısı elime ulaştığında ilçemiz için adeta gururlandım. Binlerce kilometre uzaklıktaki hemşehrilerimizin yaptığı çalışmalar beni adeta gururlandırdı. Derginin içeriğini okuyunca ilçemiz için yapılması düşünülen hizmetler gerçekten takdire şayandır. Ancak benimde bir öneri olarak sunabileceğim bir şey var. Derginin adına yakışır bir organizasyon için gelin “Tırşık Festivali” düzenleyelim. Çünkü; artık bizim kendi ürünümüz olan Tırşık’i Osmaniye, Kadırlı gibi yerler sahiplenmiş durumda. Kendimiz tescilleyelim. Bir yandan değerlerimize sahip çıkmaya çalışırken, diğer yandan elimizdeki mevcut değerlerimizi kaybetmeyelim...Andırın Gelişim Platformu, sizleri seviyor ve gönülden destekliyorum.

(2009)

MURAT MENENDİZ**Andırın Postası'nda Muhabir**

İlk sayısı Mayıs 2007 tarihinde yayınlanan dergiyi o günden buyana büyük bir ilgiyle takip ediyorum.

Derginin içeriğine baktığımızda Andırın için büyük bir bilgi hazinesi olduğunu ve bu derginin Andırınlı öğrenciler için bir kazanç olduğunu düşünüyorum çünkü derginin dağıtımını da yaptığım için zaman zaman üniversitede okuyan öğrenciler gelerek benden dergi istiyorlar niçin diye sorduğumda ben üniversitede okuyorum tez çalışması yapıyorum Andırınla ilgili, yardımcı kaynak olarak kullanacağım diyorlar. Bende ciltlemiş olduğum Tırşik Dergilerini severek öğrencilere veriyorum. Öğrencilerin tez çalışmaları tamamlandıktan sonra dergileri tekrar bana ulaştırıyorlar.

Tırşik Dergisinin bir çok sayısını ciltleyerek kitaplığımıza yerleştirdim. Zaman buldukça onları okuyorum ve keyif alıyorum.

Tırşik Dergisinin çıkmasında emeği geçen herkese çok çok teşekkür ediyorum.

BATTAL GÜZEL**Esnaf**

Tırşik dergisinin hemen her sayısını bir ilgiyle takip ediyorum. Emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

SAİM TÜLÜCÜ**Esnaf**

Tırşik Dergisinin,. Andırın'ın doğa, kültürel ve sosyal konularını ele aldığını düşünüyorum. Yayınlanan ve ele alınan konuların bir bilgi daarcığının yanında, gelecek yıllarda da iyi bir kaynak olduğunu düşünüyorum, emeği geçenlere teşekkür ediyorum.

YAŞAR KABALCI**İşçi**

Tırşik Dergisinin iyi bir okuyucusuyum. Ben Tırşik Dergisini

ilk sayısından bu yana ilgiyle takip ediyorum ve evimde kitaplığında bulunduruyorum. Tırşik Dergisi Andırın'ın doğa, kültürel, Şiirleri, Kaleleri, tarihi yerleri, güzellikleri, ormanı, doğasıyla, insanıyla, düğün dernekleriyle ve sosyal konularını ele aldığını düşünüyorum.

Bu derginin gelecek yıllarda da daha faydalı olacağını ve Tüm Türkiye'ye yayılmasını canı gönülden isterim.

Tırşik Dergisinin çıkmasında ve yayımlanmasında ve vatan-daşlara ulaştırılmasında emeği geçen herkese canı gönülden teşekkür ederim.

MUSTAFA PURDAŞ**Sobacı**

Tırşik Dergisinin devamlı takipçisiyim. Bu dergiyi ilk çıktığından buyana ilgiyle okuyorum. Çok güzel eserler yayınlıyorsunuz ve eksiklikleriniz de çok niçin diye sorarsanız örneğin bir çok bölgeyi ele almıyorsunuz mesela Andırın Cıplı mevkiinde salep türleri var Türkiyede nesli tükenmek üzere olan salepi yerinde ve doğasında koruma altına alınsa diye düşünüyorum. Ve bu bölgede 25 çeşit üzerinde salep türleri var. Andırında tarihi işyerleri olduğunu ve kaybolmaya yüz tutmuş tarihi mesleklerinde derginizde yer verilmesini istiyorum. Ben esnaf olarak kendi eserlerimi fotoğraflayıp mesela tırşik dergisinde yayımlamanızı istiyorum. Emeği geçenlere teşekkür ediyorum.

SADIK TUNA ÇULHA**Güvenlik Görevlisi**

Tırşik Dergisi bir dergiden öte ilçemizin tarih ve Kültürü anlamında da bir arşiv'dir. Geçmişten günümüze ilçemizle ilgili her türlü belge niteliğindeki yazıları bulabileceğimiz Tırşik Dergisi çalışanlarını ve emeği geçenlerini can-ı gönülden tebrik ediyor, başarılarının devamını diliyorum.

Selam ve saygılarımla

Platformdan

Andırın Gelişim Platformu Tırşik Dergisi her sayısında sizlerle buluştu. Mesajlar verdi.

İşte çağrılarımız

1. Andırın çalışma, araştırma ve proje gruplarına katılma davet
2. Andırın üzerine proje yapmaya davet
3. Üniversite gençliğine destek olmak
4. Andırın dışındaki sivil toplum örgütlenmeleri desteklemek
5. Tırşik dergisi çıkarmaya destek olmak
6. Öğrenciler arası yarışma yapmak
7. Öğrencilere eğitim bursu kampanyası açmak
8. Andırın çalıştayına katılım ve destek sağlamak
9. Bahar şenliğine katılma çağrısı
10. Andırın dışında yaşayan hemşerilerle iletişim ve iş birliği kurmak
11. Doğa ve yayla şenliğine katılmak
12. Tırşik dergisinde yazma-araştırmaya teşvik
13. Andırın sorunlarına çözüm için çağrıda bulunmak
14. Yörenin kültür değerlerini varlıklarını araştırmaya teşvik etmek
15. Göç yolu kültürünü işlemek
16. Andırın üzerine okuyan, yazan insanlara çağrı yapmak
17. Andırın iletişim veri tabanı kurmak
18. Çınar geçidine sahip çıkma çağrısı
19. Andırınun sözlü kültür geleneğini kayda geçirmeye çağrı
20. Andırında yaşayan insan hazinesini derlemek
21. Andırın kültür varlıklarını e değerlerini derlemek
22. Andırın yayla ve doğa şenliğinde kültür varlıklarımızı sergilemek
23. Andırın öğrencileri araştırma inceleme ve yazmaya teşvik etmek
24. Doğamızı ve çevremizi sahip çıkmaya çağırarak
25. Bölgenin gelişmesi ve kalkınması için iş birliği çabaları sürdürmek
26. Andırını tanıtmak ve markalaştırmak amacı ile tırşik festivallerine teşvik etmek
27. Andırın üzerine bilimsel inceleme araştırma ve çalışmayı teşvik etmek
28. Tırşik dergisini referans ve kaynak yayına dönüştürmek
29. Tırşik dergisini sürekli yayın haline getirmek

Andırın Gelişim Platformu

Andırın Gelişim Platformu 2007 yılında kuruldu. Andırına, Çukurova bölgesine hizmet sunmayı seçti. Platform bugüne kadar 5. Kongresini yaptı. İlk heyecanını koruyor, amaç ve hedeflerini yenileyerek yoluna devam ediyor. Platformun mesajına birlikte bakalım.

“ diyoruz ki... ”

Dün de, bugün de hep aynı olan Andırın'ın kara talihi ve onu besleyen yapısı değişmeli artık.

Andırın hepimizin bildiği gibi insan ve doğal yapısı bozulmamış bir yurt köşesidir. Bu yapının bozulmamış olması bir potansiyel güç, bir avantajdır.

Herkes taşın altına elini koymalı; beklemekten, izlemekten ve istemekten vaz geçmelidir.

Dünyadaki gelişme ve değişimleri izleyerek hem Andırın'ı Türkiye resmindeki yerine oturtmak için kafa yorulmalıdır. Yani Türkiye resmine Andırın resmini uyarlamayı amaç edinmelidir.

Hepimiz Andırın için bir araya gelmeli, dağarcığımızdakileri ortaya koymalıyız. İyi bir vatandaş olmak iyi bir Andırınlı olmakla eş anlamlıdır.

Andırın Gelişmiş Platformu olarak yukarıda özetlenen hedef ve niyetlerle sizi de platform çatısı altında bir araya gelmeye davet ediyoruz.

Andırın Gelişim Platformu Kurucuları

Ahmet NARİNOĞLU

Hüsnü KARCI

Celil ÇAKIR

Gökhan GÖK

Sami ÇUKADAR

H.Salih ZENGİN

Mustafa ARSLAN

Çalıştaylar yapıyoruz

Andırın Gelişim Platformu kuruluş amaçlarında; Andırın ve çevresinin gelişmesi, yaşam kalitesinin artırılması için çalışmalar yapmak var. Bu amaçla Andırın'ın her yönünü masaya yatırıyor. Andırın vizyonu, misyonu, sorunları, çözümleri üzerinde çalışıyor. Üç kere (2007...,...,...) yıllarında İstanbul'da Andırın Çalıştayı yapıldı. 2008 yılında Ankara buluşması yapıldı. Andırında üç kere çalıştay toplantısı yapıldı. Adana'da iki kere toplanıldı. Değişik kereler Andırın, K.Maraş, Ankara'da çözüm talepleri için ziyaretler yapıldı.

İşte bazı notlar...

3 Andırın sorunları ve çözüm yolları üzerine çalıştay

1 Andırın sorunları ve çözümleri konulu

Ankara toplantısı

2 defa Andırında sorun çözüm toplantısı

1 Üniversite iş birliği ile andırın sempozyumu

1 Kahramanmaraş sempozyumuna katılım

• Kahramanmaraş gezisi

Doğa/Yayla Şenlikleri

Andırın demek Toroslar, Toroslar demek yayla demek. Andırın yaylaları ünlüdür. Gerçekten de 700 rakım ve yukarısında nerde yerleşim varsa, yayla düzlüklü varsa hepsi yayladır. Soğuk suları var, serin esen rüzgarları var. Binbir çeşit bitki örtüsüyle donanmış cömert doğası var.

İşte böyle zengin doğa ve kültür coğrafyasında bizlerde yazın “Doğa ve Yayla Şenlikleri” düzenlemek kalıyor.

Andırında Çınargeçidi nice şenliklere, düğünlere, güreşlere ev sahipliği yaptı. Kışla bahçesinde öyle. Şenliklere ara verilsede geleneksel hale gelen etkinlikler değişik adlarla yapılıyor.

Çınar geçidinde 4 şenlik yapıldı. Böylesi kalabalığı, şenliği bir daha gören olmadı. Bir araya gelenler eğlendiler, tanıştılar, yöresel çadır kurdular, ürün sergilediler.

Tirşik Şenlikleri

İkibinli yıllardan sonra kentlere göç eden Andırınlılar birlik, dayanışma, yardımlaşma ruhuyla bir araya gelerek sivil toplum oluşturdular. Biraraya gelmeninde en güzel bahanesi tirşik oldu. Adına tirşik festivali/şöleni/günleri dediler.

Bugün itibariyle her şehirde 10 dan fazla buluşmalar yapılıyor. Andırın, Kahramanmaraş, Kadirli, Osmaniye, Adana, Ankara, İstanbul, Mersin, Dört Yol, Kocaeli bunların başında geliyor. Andırından, hatta yöreden toplanan tirşik pancarı tirşik yemeği oluyor. Sofralar kuruluyor. Şenlik programları düzenleniyor. Şenliklere katılanlar memlekete gitmiş gibi oluyor.

Öğrencilerle Buluştuk

Tirşik dergisi öğrenci buluşmalarını haber yaptı. Andırının seçilmiş öğrencileri üç kere İstanbul'a geldi. Birer hafta şehri gezdiler. Bir kere Çanakkale gezisi yaptılar.

Haber Ana Dosyalar

Tirşik Dergisi her sayısında bir konuyu işliyor. Enine boyuna ele alarak bilgi veriyor. Otuz sayıda işlediğimiz her dosyalarımız

Akdeniz Defnesi
Andırın 2. Çalıştayı
Andırın 3. Bahar Buluşması
Andırın 3. Yayla Ve Doğa Şenliği
Andırın 4. Yayla Ve Doğa Şenliği
Andırın Geleceği Doğasında Saklı
Andırın 1. Çalıştayı
Andırın Meslek Yüksek Okulu
Andırına Yeni Bir Vizyon
Andırında Yaz Bereketi
Andırından Çukurovaya
Artık Milletvekilimiz Olsun
Belediyelerimiz İcraatlarını Anlatıyor
Bir Yaşındayız
Çınar Geçidi Görmediğini Gördü
Çınar Geçidi Ve Andırın'ın Doğal Kaynakları
Çınar Geçidinde Bir Rüzgar
Çınar Geçidinde Şenlendik
Dosya Çukurova Kaleleri

Defne
Doğuş Tarıma Dönüş
Elveda Çınar Geçidi
Göç Yolu
Halilin Geleceği Andırın Geleceği
Işık Sönmesin
Karadeniz Akdeniz Yolu
Köprü
Megalitler
Okullar Açılıyor
Orkideler Hayat Bulacak
Orman Dosyası
Ormancılık
Öğrenciler İstanbulda
Tirşik Dünyası
Tirşik Dünyası
Veda Etmeyorum
Yayla
Yaz Geldi Yayla Mevsimi Geldi

Konular İşledik

Tirşik dergisi Andırın ve çevresinin gelişimi için işbirliği yapıyor. Toplumun konuları işliyor. İnceleme, yakından ilgilendiren araştırma, makaleler yayınlıyor. Bunu sürekli yapıyor. Toplumu bilgilendirerek aydınlatıyor.

Tirşik dergisi bir yerel dergi. Yerelde ne varsa dergide var. Ama ana hatlarıyla bir kültür dergisi. Hangi konuyu ele alırsanız alın kültür yönü var. Hele elimizin altından kayıp giden kültür değer ve varlıklarımızın hali ortadayken kültür davası gütmemiz kaçınılmaz. Birde gençlerle/nesillerle memleket arasında köprü olmak derdimiz var. Daha nice sebepler. Kültür boyutumuzu ihmal edemeyiz. Etmiyoruz.

İşlediğimiz konulardan başlıklar;

Adanada Andırın Derneği	Çukurova	Kar Bereketi
Ağıt	Çukurova Benim	Karacaoğlan
Akdeniz'in İki İncisi	Çukurova Destanı	Karacaoğlan Ve Andırın
Andırın Abdallar	Çukurova Evleri	Karsambaç
Andırın Çevre Sorunları	Çukurova Hatunları	Kaybolan Yollar
Andırın Çörekleri	Çukurova Ve Karacaoğlan	Kaybolan Zanaatlar
Andırın Dandanoğlu	Çukurova Yemekleri	Kazan Kabı
Andırın Dengeler Üzerine Kurulu	Çukurovada Bozlak	Keçi
Andırın Hafıza Merkezi	Çukurovada Çocuk Oyunları	Kırsal Bölgelerin Kalkınması
Andırın İlçesi Monografyası	Çukurovalı Aşıklar	Kışla Bahçesi
Andırın Konumu	Değirmen	Kilim
Andırın Köyleri Nasıl Kalkınır	Dereceye Giren Yazılar	Kimliğini Arayan Sivil Toplum
Andırın Kültürü Üzerine Tespitler	Doğa İnceleme Araştırma Nasıl	Örgütleri
Andırın Kültüründen Çeşitlemeler	Yapılır	Kirmen
Andırın Ormanları	Eğitim	Kültür Erezyonu
Andırın Soyisimleri	Eski Andırın Lokontaları	Leyleklerimiz
Andırın Üzerine Tezler	Eşek	Mersin- Hambalis- Mut
Andırın Ve Doğal Tarım	Etnografya Müzesi	Neden
Andırın Ve Kadirli Ayrılabilir Mi?	Göç Ve Sıla	Nevruz Hatun- Maşuka Hatun
Andırın Yöresinde Lakaplar	Göç Yolu Araştırmaları	Ormanın Emektarı Atlar
Andırında "Ali" Ler	Göç Yolu Üzerinde Andırın	Ormanın Öcülere Keçiler
Andırında Ahmetler	Göç Yolunda Andırın Abdallar	Öğretmen Sevgisi
Andırında Çarşı Pazar Kültürü	Göç Yolunda Kültür	Özcanlar Konağı
Andırında Çay Haneler	Gül	Ruhumun Mevsimi
Andırın'da Yaylamak	Güz	Sivil Toplum
Andırın'dan Çukurovaya	Halil Atılğan Kültürmerkezi	Sokağa Bakış
Andırınlılar Nerede	Hamdım, Yandım, Piştim	Son Kalan Anbar
Aşık Halil	Harman	Sonbaharın Adı Andırın İse
Avgasır Domatesi	Hasibe Hatun	Tohum Deyip Geçmeyin
Beşbucaktan Ağıtlar	Hayaldeki Dernek	Toprak Dam
Beşi Bir Yerde	Her Kale Bir Seyrangah	Toroslarda Üç Kimlik (Tirşik-Murt- Kabak)
Beyazıt Beyinin Kızı Hatice	Hıdırellez	Üç T'miz Var
Bıçak	Hızman	Yayla Kültürü Ve Geleneği
Bir Geçmiş Zaman Hikayesi	Kadirli Üzerine Tezler	Zibillikte Biten Gül
Bizim Eller	Kağnı	Zihnimin Derman Olduğu Yerden
Bu Bir Veda Yazısı Değil	Kahvaltı	
Çamlı Kahve	Kahvehaneler	

Haber Verdik

Tirşik Dergisi çıktığı yıllarda bölgesinden önemli veya iz bırakan haberleri verdi. İletişim araçları, sosyal medya geliştikçe haberler günübirlik hale geldi. Şimdi haber analiz dosyaları hazırlıyor. 30 sayıda bölgemizden haberler geçti. Sayabildiklerimiz;

Kadirli 4 sayı
Osmaniye 4 sayı
Kahramanmaraş 2 sayı
Adana 3 sayı

Ankara 1 sayı
İstanbul 2 sayı
Andırın 30 sayı' da
yer verildi.

Proje Dünyası

Andırının gelişmesinin projeler eliyle olacağını biliyoruz. Andırında kamu, yerel, sivil işbirliğiyle yapılan projelere Tirşik Dergisinde yer verdik, tanıtıyoruz. İşte tanıtığımız projelerden:

PROJENİN ADI	AMACI
Sırk Domates Yetiştiriciliği Projesi	Kırsal alanlarda yaşayan ve mali durumu zayıf çiftçilerin domates üreterek ve pazarlayarak kendi geçimlerini başkalarına muhtaç olmadan sürdürebilmek
Safran Üretimi Projesi	Andırında doğal safran türleribulduğundan yörede kültür amaçlı safran bitkisi yetiştirmek
Meyve Pazarlama Projesi	Küçük meyve üreticilerini ulusal ve uluslar arası pazarlara entegre etmek
Ahududu, Böğürtlen Yetiştiriciliği Projesi	Ahududu ve böğürtlen kapama bahçeleri yaparak üretim sağlamak
Karasu'daki Doğal Balık Çeşitlerinin Korunması Projesi	Karasu Çayı'nda doğal olarak yetişen balık türlerinin kontrollü bir şekilde yapay sığınaklarda çoğaltılarak doğal hayat döngüsünün sağlamak
İnternet Üzerinden Çalışacak Yazılım Geliştirme Ekibi Eğitimi Projesi	Yazılım geliştirmeyi öğrenen gençleri internet üzerinden proje geliştirerek internetin gittiği her yerde iş yapma imkanına kavuşturmak
Avrupa Birliği (AB) Projeleri Hazırlama	Avrupa Birliği (AB) çerçevesinde hibe almak üzere proje hazırlama eğitimi vermek
Andırının Doğal Ve Tarihi Güzelliklerini Verimli Kullanma Projesi	Teknolojinin hızından ve şehrin gürültüsünden sıkılan (yorulan) insanların dinlenebilecekleri doğal ortamlarla buluşturmak
Mavi Hilal Vakfı Kırsal Projeleri	Kırsal alanda tarım ve hayvancılığı destekleyecek, yerel kalkınmayı sağlayacak projeler yapmak
Bilim ve Kültür Parkı Projesi	Andırın İlçesinin Cennet Köşesi Kışla Bahçesi, Bilim ve Kültür Parkı haline getirmek
Bilgisayarlı Muhasebe Projesi	Bilgisayarlı muhasebe bürolarına kalife eleman yetiştirmek
Teknoloji Destekli Eğitim Projesi	Yeni öğretim ortamları geliştirmek ve eğitim kurumlarının teknolojik altyapılarının güçlendirmek
Katı Atıkların Kaynağında Ayrıştırılıp Bertaraf Edilmesi Projesi	Andırın ilçesinin köylerini kapsayacak şekilde ambalaj atıklarının kaynağında ayrıştırılarak bertaraf etmek
Andırın Tarih Ve Kültür Varlıkları Envanteri Projesi	İlçedeki tarihi ve kültürel varlıkların korunmasının sağlanması, tanıtılması ve turizme kazandırılmasına katkı sağlamak
Organik Ürünler Yetiştiriciliği Projesi	Tüm ilçe genelinde organik tarım uygulamalarını yaygınlaştırmak
Karadeniz-Akdeniz Yolu Projesi	Karadenizden Akdenize ulaşan yeni ulaşım yolunu Andırından geçmesini sağlamak

Köy Araştırmaları

Andırın, yöremiz, Toroslar geniş adıyla Çukurova bir insan, toplum, kültür hazinesi. Bunların coğrafyadaki kaynağı köylerimiz. Esasen Andırın köylerini işlerken Çukurovayı işliyoruz. Göç yolundaki köylerimiz birer kültür harmanı. Okudukça anlıyorsunuz. Köylerimizi işlemeye devam ediyoruz. İşte ele aldıklarımız;

Akgümüş
Akifiye
Alameşe
Anacık
Altınboğa
Bektaşlı
Erenler
Çığşar
Çokak
Darıovası
Gökahmetli

Tarihimiz

Andırın tarihi dolu, zengin, birikimli bir tarih. Geçmişten bu yana bölge aşiretlerin, kabilelerin, oymakların geçiş bölgesi olmuş. Toplum hareketli olunca tarihte zengin oluyor.

Yakın tarihimizde kurtuluş harbinde kuvayı milliye üssü olan Andırın için Tufan Paşa şöyle der. "Andırın düşmanın kalbine saplanmış bir hançer gibidir". Andırın kurtuluş mücadelesini hakkıyla verir.

Tirşik dergisi tarihini unutan toplumların önünü göremeyeceğine inanıyor. Bu görüşle her sayıda tarihe yer veriyor. Şimdiye kadar işlediğimiz konular.

Adana' Nın Kurtuluşunda Karaisalı Cepesi
Andırın Çete Örgütlenmesi Ve Ağıtlarda Kalanlar
Andırın Hükümet Konağı
Andırın İki Dükkan Bir Fırın Değilmiş
Andırın İki Dükkan Bir Fırın Mı ?
Andırın İki Dükkan Bir Fırın Mı? 2
Andırın Okul Açılışları
Andırın Postası
Andırın Tarih
Andırın Yazılmamış Tarihi
Andırında Esnaf Kültürü
Andırın'ın Yazılmamış Tarihi
Bir Tarih Projesi
Doğu Kilikya
Durdu Beyin Mezarı
Ermeni İsyanı
Gara Hatun
Geben Kervanyolu
Geben Tarihi
Hitit Mezarları
Kara Fatma
Kuvayı Milliye
Mezar Taşları
Osman Tufan Paşa
Osman Tufan Paşa Gözünde Andırın
Padişah Mezarı İzinde
Padişah Mezarı İzinde Alatüddevele
Pozantıdan Giden Askerler
Şah İsmail
Tarihte Andırın
Tarihte Andırın 2
Tarihten Bir Yaprak
Tarihten Resimler
Yerelin Tarihi Neden Yazılmıyor
Yukarı Andırın

Doğa Çevremiz

Andırın, Toroslar, Çukurova doğa demek. Doğa olmasa yayla, yayla olmasa Andırın olmaz. Bunu biliyoruz. Bu nedenle Tirşik Dergisi doğacı, bir doğa dergisi. Doğanın güzellikleri, yaşam, kullanım var. Öte yandan doğaya yapılan nice yanlışlar var. Doğayı hem koruyacağız, hem yararlanacağız.

Tirşik Dergisinin işlediği doğa konuları;

Ahududu-Böğürtlen
Andırın Ve Çevre
Andırın Ve Yaylalar
Andırın'da Pazar
Andırın'dan Gezi Notları
Andız
Andız Pekmezi Ve Faydaları
Çuhadarlı Gökçebel Yaylası
Doğa Bekliyor
Doğa Korunmalı
Doğal Ürünler
Kaybolan Doğadan Notlar
Koca Kütük
Kocagöl
Köknar Ağacı
Ormancılığımız Ne Durumda
Tırl Dağı
Vadi
Yayla
Yayla Nedir
Yaylalar
Yaylalarımız ve Sorunları

Abdulahap Kocaman
Abdurrahman Doğan
Ağca Mehmet
Ahmet Narinoğlu
Ahmet Yayıoğlu
Ali Bakırcıoğlu
Ali Çanak
Ali Gürbüz
Ali Kökenek
Ali Püsküllüoğlu
Bahattin Karakoç
Barış Rışvanoğlu
Bekir Erkayran
Boyacı Bıyık
Boyacı Ramazan
Cevher Pariltı
Cevher Hatun
Cıngıllı
Cumali'nin Sırrı Neydi
Dr. Ahmet Yayıoğlu
Dr. Nazmi Gültekin
Dr. Nejat Yayıoğlu

Erdem Beyazıt
Fatiş Kemal
Feruzan Antepoğlu
Halil
Halil Yol Ayrımında
Hanefi Avcı İle
Heykeltraş Ormancı
Hüseyin Yayıoğlu
İbrahim Cebeci
İbrahim Ergün
İki İnsan
İş Adamı Mehmet Dal
İyi İnsan Kadir Ahmet
Kanber Rışvanoğlu
Kenan Amca
Koca Ahmet
Maşuka Hatun
Mehmet Dayı (Daş)
Mehmet Doğruca
Mehmet Güngör
Mehmet Gürlek
Mehmet Karakısa

Murat Sarıbiyık
Musa Çerçi
Mustafa Demirci
Mustafa Rüzgar
Mustafa Zengin
Müşir Kaya Canpolat
Namı Diğer Ördek
Nevruz Hatun
Oktay Çağatay
Onu Azrail Apardı
Orhan Benli
Ömer Amca
Sadık Çalikoğlu
Safa Vayıoğlu
Sami Tatar
Siddik Çeri
Turan Çolakkadı
Üç Andırınlı
Yaşar Kemal
Yayıoğlu Ailesi
Yusuuf Temiz

Andırın Üzerine

Andırın üzerine makale, inceleme, araştırma, tez, doktora, bilimsel yayın ve eserler fazla yok. Bölge coğrafyasıyla, insanıyla öylesine zenginken inceleme ve araştırmaların azlığı dikkat çekiyor. Bu boşluğu gören Tirşik dergisi yöremiz üzerine çalışmalarını teşvik ediyor. Dergide yayınlıyor. Yayınlananları hatırlayalım.

1. Andırın Monoğrafyası
2. Andırın Abdallar
3. Andırın Üzerine Tezler

İnsan

Tirşik dergisi insanımızı işliyor. Her sayıda yaşayan, aramızdan ayrılışta iz bırakan insanlarla sizlerle tanıştırıyor. Onları anlatırken toplumu tanıtıyor. Her insan topluma tutulmuş bir ayna. Her insan tarihten bir kesit.

Tirşik Dergisi insan tanıtımında şahsiyetler, kadınlar, Andırına mal olmuş sempatik kimlikleri, ayrı ayrı ele alıyor. Onlar portre, söyleşi, biyografi şeklinde yazım usulleriyle karşınızdaki yer alıyor.

Ağıtlar

Ağıtlar sözlü kültür ve edebiyatımızın ta kendisi. Ağıtlarda insan, toplum, tarih, yaşam, doğa hepsi var. Ağıtlar geçmişin tarih esintileri. Andırın ve Cukurova kadar güçlü ağıt biriki olan yer varmı? Tirşik Dergisi her sayıda ağıt işliyor. Ağıt sandığı sizden gelenlerle doluyor taşıyor.

İşte dergide yer alan ağıtlarımız;

Bebeğin Adı
Beşbucaktan Ağıtlar
Beyazıt Beyinin Kızı
Hatice
Durdu Beyin Ağıdı
Eskimez Ağıtları
Hacıman'ın Ağıdı
Hasibe Hatun Ağıtları
Mullacık Ağıdı
Yaşar Kemal Ağıtları

Andırın Şairleri

Bir memleketin hepsi şair olurmu, olur. Tirşik Dergisinde şiiri yayınlanan şairleri vereceğiz. Onlar yanbaşınızda. Onlarla tanışmak isterseniz tirşik dergisinde.

A.Faruk Sinanoğlu
Abbas Peksoy
Ahmet Faruk Sinanoğlu
Ahmet Narinoğlu
Ali Bakırcıoğlu
Ali Doğan
Ali Kahraman
Ali Karaosmanoğlu
Ali Temiz
Ali Tor
Aşık Ali Demir
Aşık Mehmet
Ayşe İspir
Ayşe Nur Kuşçu
Ayşe Yiğit
Bahtiyar Koca
Bahtiyar Koca
Betül Kaplan
Burhan Yıldırım
Celal Koluçolak
Celil Çinkır
Cemal Kabalıcı
Cuma Kibirli
Didar Çeker Dönmez
Dilan Şişkin
Duran Daş
Elif Hayta
Emin Dalkıran
Emin Dalkıran

Emine Çıracı
Emine Hayta
Fakı Haşimoğlu
Firdevs İnandı
Gökhan Gök
Hacı Duman
Hacı Musa Tuncer
Hüseyin Çuhadar
Hüseyin Gök
İbrahim Ergün
İbrahim Zarifoğlu
İlhan Püsküllüoğlu
İsmail Arslan
İsmail Temel
İsmet Keleş
Kadir Yaşar
Kazım Temür
Kenan Erzurumlu
Kerem Temiz
Kuddusi Doğan
Kuzgunlu Cin Mehmet
Mahmut Hocaoğlu
Mahmut Üste
Mehmet Çuhadar
Mehmet Meşe
Mehmet Sarı
Mekselina Karaosmanoğlu
Melek Temiz
Memiş Koç

Muammer Öksüz
Musa Tolu
Mustafa Cinkara
Mustafa Çinkır
Mustafa Demirci
Mustafa Zengin
Nuh Göğüs
Nuri Çinkıl
Osman Avan
Osman Çevik
Öğrenciler
Ömer Arslantaş
Perinur Olgun
Rahmi Gürlek
Recep Özler
Remzi Çıngıl
Sait Öztürk
Sultan Bozdoğan
Tirşik Dergisi
Turan Çolakkadı
Ümmü Gülsüm Höbek
Vahit Kahveci
Vahit Kahveci
Veli Bilici
Veli Topal
Yusuf Eynallı
Yusuf Eynallı
Zeliha
Zülayha Öksüz

Bir Türkü Bir Hikaye

Bölgemizin kültür pınarlarının başında türküler gelir. Andırında derlenmemiş, saklı türküler var. Bunları araştırıyor, buluyor, gün yüzüne çıkarıyoruz. Her türkünün bir hikayesi var. Şimdiye kadar derlediğimiz türküler

• Mantuvar • Ceren • Ağ gelin • Telli Turna • Değirmen • Kara İsalı • Turna

Edebiyat

Tirşik Dergisi bugüne değin edebiyat türlerinde yayınlar yaptı. Edebi türler Andırın, Çukurova, bölgemizden beslendi. Coğrafya zenginliği, insan zenginliği zengin edebiyat demektir.

Hikaye **45**
Makale **11**
Araştırma **29**
İnceleme **12**
Deneme **35**
Masal **2**
Günlük **7**
Anı **16**
Fıkra **2**
Mektup **7**
Mizah **1**
Resim **1**
Roman **1**
Sohbet **1**
Şiir **160**

Yöresel Ağız/Lehçe Derliyoruz

Andırında güzel konuşana “lügat parçalama” derler. Gerçekten çok zengin bir kültürümüz ve buna bağlı olarak dil zenginliğimiz, ağzımız var. Tirşik dergisi Andırın lügatçesini yayınladı. A’dan Z’ye Andırında yöresel kullanılan kelime, deyim, atasözlerini yayınlıyor. Bu alanda emektar Mustafa Zengin, Celil Çinkır araştırmalarını sizlerle buluşturduk.

Genç Kalemler

Gençleri sanat, edebiyat alanında yetiştirmek istiyoruz. Dergideki köşelerinin adı “genç kalemler”. Gelen yazıları burda sizlerle tanıştırıyoruz. Okullarda yarışmalar açıyoruz. Seçilenleri yayınlıyoruz.

Şiir **19**
Deneme **12**
Hikaye **9**
Masal **1**

Kitap Tanıtıyoruz

Tirşik dergisi kültür, edebiyat, sanat alanında yapılan eserleri sizlere tanıtıyor. Sunduğumuz kitaplar bölgemize dair, bölgemiz yazarlarının eserleridir.

Ağıtlar - İsmail ARSLAN
Karacaoğlan Söz Çıkkını - Celil ÇINKIR
Zurba - İbrahim BOYSAL
Arzuhal - Mustafa ZENGİN
Gönül Defterim - Ayşenur DOĞAN
Kısık Vadisi - Kamil AYDOĞAN
Angutların Aşk - Halil ASLANTAŞ
Toroslar da Ağıtlar - Ali KARAOSMANGLU
Kahramanmaraş Yöresi - Mehmet TEMİZ

Düşten Gerçeğe - İsmail ARSLAN
Sabır atları - Hüseyin GÖK
Artistler Kahvehanesi - Hüsnü KARCI
Sarı Defterdekiler - Yaşar KEMAL
Okuyucularla - Cahit ZARİFOĞLU
İpek Yolunda Afganistan - Erdem BEYAZIT
Gel vur dağlarından gavur dağlarına düziçi - Halil ATILGAN
Yüzümdeki yabancı - Mustafa BAL

Maraş Eyaleti Andırın Nahiyesinde 1266-69 (1850-53) Yılında Üç Kez Tanzim Edilen Nüfus Yoklama Kaydı Defterlerinin Transkripsiyonu ve Bunların Kopyaları

Osmanlı Devletinde bilimsel anlamda düzenli orduya geçiş hazırlıkları ve adımları II. Mahmud döneminde atılmaya başlanmıştır. Bu bağlamda ilkönce yeniçeri teşkilatı lağv edilmiş ve yerine Asakir-i Mansure-i Muhammediye Ordusu kurulmuştur. Toprak sistemine dayalı silahaltına alma sistemi yerine profesyonel askerliğe adım atılmıştır. Düzenli orduya geçişin gereği olarak erkelele silah altına alınacak erkek nüfusunun kaynağının tespit edilmesi gerekmektedir. Profesyonel askerliğin gereği olarak Askeri ortaokullar, liseler ve Harp okullarının kurulmasına başlanmıştır. 1831 yılında halen Üsküdar İlçesi sınırlarında Kuleli semtinde konuşlu bulunan binada Kuleli Askeri Lisesi açılmış ve 1834 yılında da Şişli sınırları içerisinde aynı isimle anılan semtte Harbiye Mektebi kurulmuştur. Bu okulun yerinde bugün Askeri Müze faaliyettedir.

Mustafa Kemal Atatürk de buradaki okuldan mezun olmuştur.

Osmanlı vatandaşlarından hem erkek olanlarının hem de askere alınabilecek mükelleflerin tespiti için 1240'ın ilk yıllarında nüfus kayıt çalışmalarına başlanmıştır. İlk nüfus kayıt defterleri 1246 (1830) yılında tanzim edilmiştir. Nüfus kayıt işlemleri yapılmasında uygulanan usuller ve gerekçeleri ana hatlarıyla şöyledir. Askeri devşirme düşüncesindeki değişiklikler.

Yaşları ne olursa olsun yalnızca bütün erkek vatandaşların tespiti.

Nüfus sayım ve kayıt memuru görevlendirilmesinde en alt yerleşim birimi olarak Nahiye Müdürlükleri baz olarak alınması.

Defterlerin il merkezi, ilçe ve nahiye bazında tutulması.

Bu defterlere kayıt yapılırken hane halkı göz önüne alınmalıdır. Hane halkı içerisinde, yeni doğanlar, ölenler, herhangi bir şekilde gelen ve gidenler, kaydedilmeli ve kayıtlar sürekli güncel tutulmaya çalışılmalıdır.

Bu defterlere vatandaşlar 3 farklı kategori altında şekilde kaydedilmelidir.

- **Müslümanlar**
- **Gayrimüslimler**
- **Gayrimüslim ve Müslümanlar Birlikte**

İlk defter 1830 yılında tutulmuştur.

Bubölümde sizlerle nüfus yoklama defterleri ve bu defterlerin transkripsiyon bilgilerini paylaşacağız. Paylaşacağımız bu nüfus yoklama kaydı defterleri 1850 li yılların başına aittir. 1850-53 yıllarına ait nüfus yoklama kayıt defterlerinin düzenlenmesinden maksat:

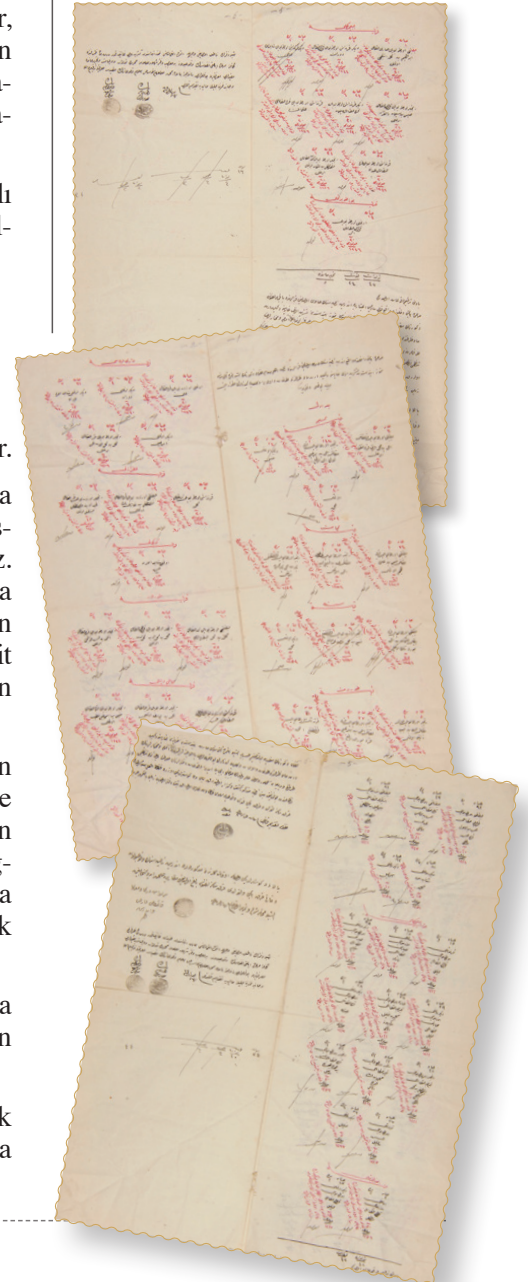
1830 - 31 yıllarında tanzim edilen erkek nüfusu kayıt defterlerinde isimleri yazılı bulunanların son durumlarının ne olduğunu öğrenmek, Ölenleri tespit ederek ana nüfus kayıt defterlerine işlemek üzere notlar tutmak

Başka bir bölgeye gidenleri ya da diğer bölgelerden buraya kimlerin geldiğini tespit etmektir.

1830 yılında tanzim edilen erkek nüfusu kayıt defterlerine ulaşma

imkanı olmamıştır. Bu deftere ulaşıldığı zaman transkripsiyonları yapılarak Andırın'lı hemşerilerimizle paylaşılacaktır.

Bu defterlerin transkripsiyonları şöyledir. (Sadece Kesim ve Geben karyesi alınmıştır. Diğerleri sunumda yer almaktadır.)

KESİM KARYESİ

Hane no	Sıra no	İsim ve lakabı	Yaşı	Fiziki özellikleri	Açıklamalar
43	1	Karı'nın oğlu? Ali oğlu Murtaza	50	Orta boylu kırca sakalı	Rençber Doğum:1216
	4	Murtaza oğlu Ahmed			Doğum: 1266
45	2	Seyfioğlu? Battal oğlu Mehmed	50	Orta boylu kır sakallı	Doğum:1216
	3	Mehmed oğlu Ahmed			Doğum:1266
53	1	Emiroğlu Hüseyin oğlu Ömer	35	Orta boylu kumral bıyıklı	Doğum:1231
	3	Ömer oğlu Hüseyin			Doğum:1266
2	5	Tabesoğlu /Karaahmedoğlu Emin Mehmed oğlu İsmail	30	Orta boylu sarı sakalı	Doğum:1236 Ölüm:1266
7	3	Haciefendioğlu Hacı Osman oğlu Mehmed	45	Kısa boylu kırca sakallı	Doğum:1221 Ölüm:1266
14	1	Karslıoğlu Ahmed oğlu Halil	40	Orta boylu az kırca sakallı	Doğum:1226 Ölüm:1266
44	1	Gökali oğlu Ali oğlu Ömer	55	Orta boylu ak sakallı	Doğum:1211 Ölüm:1266
124	4	Kardeşi İbrahim	32	Orta boylu kumral sakallı	Doğum:1234 Ölüm:1266
118	1	Karaali oğlu İbrahim oğlu Kara Ali	55	Orta boylu ak sakallı	Meenun Doğum:1211 Ölüm:1266
145	3	Kardeşi Hasan	19	Orta boylu şab emred	Doğum:1247 Ölüm:1266
150	3	Oğlu Ömer	10		Doğum:1256 Ölüm:1266

GEBEN KARYESİ

Hane no	Sıra no	İsim ve lakabı	Yaşı	Fiziki özellikleri	Açıklamalar
3	1	Kürtoğlu Settar oğlu Ömer Efendi	30	Orta boylu kara sakalı	Doğum:1236
	6	Ömer Efendi oğlu Süleyman			Doğum: 1266
21	3	Oğlu Ali	21	Orta boylu ter bıyıklı	Doğum:1245
	6	Ali oğlu Bekir			Doğum:1266
27	1	Mollabediroğlu Abdurrahman oğlu Nebi	35	Orta boylu kara sakallı	Rençber Doğum:1231
	6	Nebi oğlu Osman			Doğum:1266
41	2	Battaloğlu Ali oğlu Mehmed	30	Orta boylu kara sakallı	Rençber Doğum:1236
	3	Mehmed oğlu Mehmed			Doğum:1266
61	2	Oğlu Halil	21	Orta boylu kara sakallı	Doğum:1245
	4	Halil oğlu Ali			Doğum:1266
33	4	Oğlu İsmail	1		Doğum:1265 Ölüm:1266
48	4	Oğlu Ali	4		Doğum:1262 Ölüm:1266
49	4	Oğlu Halil	10		Ölüm:1266

sonuç olarak;

1. Nüfus yoklama defterleri dikkatle incelendiği zaman günümüzde kullanılan nüfus cüzdanlarında bulunan hane ve sıra numaralarının o zamanlarda tanzim edilen nüfus kayıt defterlerinde de aynen kullanıldıklarını görmekteyiz.

2. Dikkatimizi çeken bir diğer husus ise erkek vatandaşlarımızın günümüzde silah altına alınmadan önce askerlik şubeleri, askeri ve hükümet tabipleri ile nüfus idaresi yetkilisi ve ilçe idare kurulu temsilcilerinin birlikte toplanarak oluşturdukları askerlik meclisi marifetiyle gerçekleştirdikleri son yoklama işlemlerinin bir benzerinin o tarihlerde nüfus yoklama kayıt memurlarınca yerine getirildiğidir. (Kağıt üzerinde bu konu ile ilgili olarak resmi bir işlem gözükmese bile erkek vatandaşlarımızın vücutları hakkında yazılan açıklamaların askere alınıp alınmayacağı konusunda aydınlatıcı bilgiler içermesi bu görüşümüzü teyit etmektedir.)

3. O zamanlarda yoklama kayıt defterlerine yazılan bilgiler erkek vatandaşlarımızın sağlık durumları ve fiziki görünüşleri hakkında özet bilgileri ihtiva etmekteydi.

4. Ayrıca bu kayıtlar herkesin merak ettiği atalarının şecereleri hakkında bilgileri ihtiva etmesi ve bunların kayıt altındaki ilk ve en eski bilgiler olması bakımından oldukça önemli belgelerdir.

5. Bu belgeler bize idari taksimatlar ve bağlantılar hakkında ayrıntılı bilgiler vermektedir.

6. Günümüzde Kadiri ilçesine bağlı olan Karatepe bölgesinde bulunan bazı köyler o tarihlerde Andırın ilçesinin birer köyü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu bilgilerin günümüze ulaşmasını sağlayan Başbakanlık Osmanlı Arşivi çalışanlarına sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunuyorum.

Dulkadiroğullarından Cumhuriyete Andırın Sempozyumuna sunulan bildiriden özet alınmıştır

ANDIRININ GÖKSUNA BAĞLANMASI

II. Abdülhamit Döneminde Andırın'ın İdari Yapısında Meydana Gelen Değişiklik

XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı Devleti'nde Ermeni olayları giderek şiddetini arttırıyordu. Bu olayların vuku bulduğu yerlerden biride Zeytun kazası bölgesi idi. Zamanla Ermeni olayları Andırın kazası ve buraya bağlı Geben Karyesi ve Göksun nahiyesine de sıçramıştır. Ayrıca Zeytun Ermenilerinin Haçin(Saimbeyli) Ermenileri ile olan münasebetleri de artmıştır. Bu ilişkiler bölgede huzursuzlukların yaşanmasına yol açacaktır. Bu sırada Göksun nahiyesinin bağlı olduğu Andırın kazası Haçin ve Zeytun kazalarında uzak olduğu için Göksun bölgesinde asayiş sağlaması için bazı tedbirlere başvurulmuştur. Bu tedbirlerden biride Göksun'un Haçin ve Zeytun'a yakın olması nedeniyle Göksun nahiyesinin Kaza yapılarak Andırın'ın nahiyeye konumuna düşürülmesi ve Göksuna bağlanmasıdır. Bu durumda ulaşım ve haberleşmenin daha seri yapılacağı düşünülmektedir.

1899 yılında başlayan Göksun'un 3. sınıftan kazaya dönüştürülerek Andırın'ın 1. Sınıf nahiyeye yapılması çalışmaları 1907 yılına değin sürmüştü ve bu tarihte alınan bir kararla Andırında bulunan kaza merkezini Göksun'a nakledilmesi ve Andırın'ın nahiyeye yapılması kararı alınmıştır. Bu süreç devam ederken Andırın halkının bu durumu engellemek için girişimlerde buldukları ancak bu teşebbüslerin kararı etkilemediğini görüyoruz. Böylece Andırın 1907 yılından 1925 yılına kadar Göksun kazasına bağlı bir nahiyeye olarak yapısını devam ettirmiştir.

Andırın'ın idari yapısında yaşanan

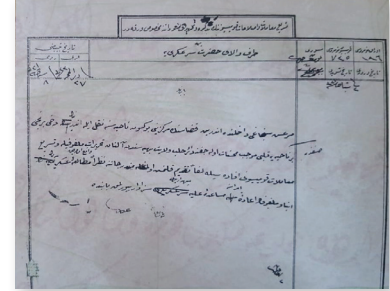
bu değişiklik Andırın halkını rahatsız etmiştir. Andırın köy muhtarları, imamları ve Ermeni temsilcileri kaza merkezini Andırında kalması için birçok kez girişimlerde bulunmuşlardır. Bu dilekçenin birinde kısaca şu görüşler dile getirilmiştir.

“on iki bin nüfusa ulaşan Andırın kazasının genişliği itibarıyla teşkilatta önemli mevkiye binaen fırka-i ıslahiye kararıyla tesis olunan merkezi hükümet badel iğtişah ahali tarafından ianeten ve müceddeden ve tanzimen kırk elli bin kuruş mesarifle hükümet konağı ve karakol hane inşa edilmiş kazanın merkez kaza olmasından dolayı imar ve bayındırlık işleri kolaylaşmakta iken bu sene Andırın yirmi dört saat uzakta bulunan Göksun nahiyesi kaza teşkil ve merkezi hükümet oraya nakledilerek büyük harcamalar yapılarak meydana gelen hükümet konağı ile karakol hane terk ve harabeye yüz tutacaktır. Andırın kazası kırk yedi köy ve on iki bin nüfustan ibaret olup Göksun ile Andırın Arasındaki Meryemçil beli ekim ayından itibaren nisan ayına kadar karla kaplı olduğu ve buradan geçişin kesildiği vurgulanmıştır”

Bu dilekçe ve bunun gibi birçok dilekçede Andırın halkı Göksun'un Andırına uzaklığından bahsederek ulaşımın beş ay kadar kesildiği vurgusu yapılmış, Göksun'un Çerkez, Kürt ve Türk gibi değişik unsurlardan oluştuğunu, arazini yetersizliğini, düşman saldırısı karşısında Andırın'ın daha emniyetli bir yerde bulunduğunu belirttiler. Ayrıca yine daha önce Ermenilerin Andırın ve çevresine

saldırıp halkın can ve malını yağmaladıklarını, Göksun'un Kaza olmasının Ermenilerin işine yarayacağını açıklayarak Ermenilerin Andırın'a üstlenmek istediklerini buradan da Kilikya'ya ve Zeytun'a irtibat sağladıklarını söylediler.

Yukarıda anlatılanlar kapsamında Andırın Kazası 1907 yılında kazalığı elinden alınarak nahiyeliğe dönüştürülmüş ve kaza merkezinin taşındığı Göksun'a bağlanmıştır. Bu tarihten Andırın'ın Cumhuriyet tarihinde yeniden kaza olduğu 1925 yılına kadar tam 18 yıl Göksun'a bağlı kalmıştır.

Test-i Muamela ve İlahat Komisyonu'na tezkiye ve tahriat müvcellidatına mahsus varuhat.

Tarafı Vâli-yi Hazret-i Seraskerîye

Mars Sancıoğulları Andırın Kazasının merkezini Göksun Nahiyesine nakli ile Andırın'daki birinci sınıftan bir nahiyeye kalbi müceb-i muhaseretü olacağına dair Haleb Vilâyeti Behiyyesi'nden alınan tahkim meclisi'ne ve Test-i Muamela Komisyonu İhtisapı ilefen takdim kılınmış olmağı mütederrisatına nisan vaki olacak mütalaa-i askeriyenin izba ve meclisün idareti nisbatına misale-i ahlye-i şepdârleri sevâbe buyurulmuş bahında.

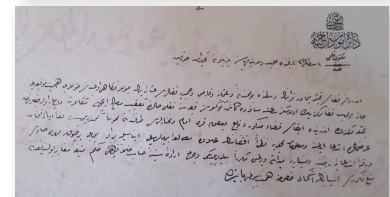
Fi 27 Zilhicce sene 1323 - Fi 8 Şubat sene 1321 / 21 Şubat 1906

Bâhâli
Daire-i Umûr-ı Dahiliye
Mektûbî Kalemi

1 Şubat sene 1322 tarihinde Haleb Vilâyeti Behiyyesi'ne yazılan tahriat şuretidir.

Andırın Kazası yemini mütevaciz kurulum vasıtasında bulunmasından ve Osmanlı ve Kuvve-i Milliyye Kazaları adınımları evcâzıyla olmasından dolayı çerçemesi-i meclisiyî hâz olup kaza merkezini on selâz meselede kâim Göksun Kasabası'na nakli hâlinde takibi-i meslehi için müsâhâra dışarı olucaklarından bahsetti merkezini Andırın'da bulunan kaza-i meclisi'ne tâbe' bâzı kurt imâm ve muhtarları tarafından mahitiminin gönderilip leffen isral kılınan arzûhâde isid-i edimleşme ve mu'fatat-ı mahalliyeye nazaran ikizâsının lâve-i mütalaa-i behiyyeliyle inhisâyla beraber böyle birçok müharı havat varak-ı isidî üye temin ve teyinatın meydan verilmes mükerresen bildirdiği vecdile ande-i seniyeyi cereâ-i Bâlier-pentili hukuk-i münâline meşgûle bulundugundan men-i tekerriri esbabın isikmali hususuna hummet buyurulmuş bahında.

14 Şubat 1906

¹ Said Öztürk, Ali Sarıkaya, Göksun Tarihi, s. 111-112

² Cezmi Yurtsever, s.157

³ Hikmet Ateş, Andırın Tarihi, lisans tezi s.29

GAZETEMİZ

36. yıla
girerken...*Andırın Postası 35 yaşında*

35 yıl insan hayatı için olduğu kadar bir gazete içinde önemli ve uzun bir süre. Özellikle son derece olumsuz koşullarda yaşama savaşı veren Anadolu Basınına oluşturan yerel gazeteler için: Gazetemiz Andırın Postası 24 Nisan 1984'e kadar uzanan 35 yıllık bir geçmişe bakarken halkının yanında olmanın kıvancını ve mutluluğunu taşıyor. Geçen 35 yıl içinde Andırın'ın ve Andırın'lıların sorunlarını ilçemizden Ankara'ya, TBMM'ne ileterek çözüm yollarının gerçekleşmesinde kendine düşeni yapmanın sorumluluk ve bilinci ile Andırın'ın sesi olma işlevine sahip çıkıyor.

Sivil toplum ve demokratik ortamın vazgeçilmez unsuru olma özelliğini hiç kaybetmeyen basın, aynı zamanda bir yönetimin demokratik göstergesidir. Ulusların ve yönetimlerin demokrasi katsayılarına bakılırken basın göz ardı edilemez bir barometre niteliğini sürdürülmüştür. Sağlıklı bir basının, sağlıklı bir toplumda ışıldayacağını, ancak sağlıklı toplumlarda 'dördüncü kol' olarak adlandırılan basının sağlıklı işlemesi halinde, sağlıklı topluma dönüşebileceklerini söylemek mümkün. İletişimin dünyasındaki başdöndürücü gelişmeler yazılı basının önemini azaltmamıştır.

Andırın Postası sadece para kazanılmak için çıkan ve kâr'ın maksimize edilmesini hedefleyen bir gazete değildir. Manevi sorumluluk bilincini ön planda tutan Andırın Postası'nın arka planında "eksi" hanesine kaydedilen külfetler görülür.

Hiçbir paranın karşılığını ödemeyeceği göz nuru ve emek. Teknik personel yetersizliklerine rağmen 35 yıldır Andırın ve Andırın dışında yaşayan Andırın'lıların gündeminde olan gazetemiz ilçemizin yararına olacak girişimi toplumsal bir yansıma dönüşürmeyi görev bilmıştır. 35 Yıllık yayın politikası ve gazetemizin gerçekleştirdiği organizasyonlar bunun en açık kanıtıdır. Gazetemizin 35 yıldan bu yana yayımlanan nüshaları ilçemizin 35 yıllık siyasal, kültürel ve ekonomi boyutlarının bir arşivi niteliğindedir. Gazetemiz Andırın Postası bu yönüyle de Andırın'ın toplumsal hafızası olmak gibi bir özelliğe de sahiptir.

Gazeteler gerçekleri yaşattığı müddetçe, gerçeklerde gazeteyi yaşatır. Toplumun duyarlılığını gerçeğin dinanizmiyle bütünleştirmeyen gazete işlevsiz bir gazetedir. Uzun vadede işlevsiz gazetelerin ömrü yoktur. Andırın Postası Gazetesinin 35 yıllık yayın çizgisine bakıldığı zaman, toplumsal duyarlılıkların, gazete ilkelerini oluşturan temel taşlar olduğu görülür. Bu yüzden Andırın Postası halkımızın ve gerçeğin gazetesidir. Bizi bu günlere ulaştıran Yüce Rabbimize şükrediyor, bütün okurlarımıza ve tüm Andırın'lılara esenlikler diliyoruz.

ANDIRIN YAYLALARI (2)

Yayla Kavramı

Yayla kelimesine, kavram olarak bakıldığında hemen her türden basılı kaynaklarda aynı/benzer anlamlar yüklendiği görülecektir. Andırın yöresi insanlarımızın dilinde tarif edilen yayla kavramı ile de örtüşen bir kavramdır.

Şöyle ki; Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanan Güncel Türkçe Sözlük yayla kavramını;

“1.(isim, coğrafya) Akarsularla derin bir biçimde yarılmış, parçalanmış, üzerinde düzlüklerin belirgin olarak bulunduğu, deniz yüzeyinden yüksek yeryüzü parçası, plato.

2. Dağlık, yüksek bölgelerde, kışın hayat şartları güç olduğu için boş bırakılan, yazın havası iyi ve serin olan, hayvan otlatma veya dinlenme yeri.” Olarak tanımlar.

Yöre insanımızın dilinde de yayla kavramı, bulunduğu yerlerden yüksek yerlere, o yüksek yerlerin bitki örtüsünden, ürünlerinden, çayırından, havası ve suyundan yararlanmak için çıkılan yerler değil mi? Bu yüksek yerlere “yayla” demez miyiz?

Bizim yöremizdeki yayla kavramı aslında Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük’ün ikinci tanımında daha çok kendini bulurdu yaklaşık 30-40 sene öncesinde. Yani hayvan otlatma, hayvansal ürün elde etme, ekonomik yönden gelire çevirme, ailenin kışlık işesini temin etme ve bunun yanında da kısmen dinlenme amaçlı bir yayla kavramı vardı yöre insanı olarak dilimizde.

ANDIRIN YAYLALARI

Andırın ilçesi kuzeyden güneye doğru uzanan bir dikdörtgen şeklindeki 1178 kilometrekarelik alanı kaplayan dağınık arazinin bulunduğu konum içerisinde barındırdığı yaylalara dağlık ve düzlük arazi dağılımının eşit olmadığı bu vatan parçasına göz attığımızda; en güneyinde Köşreli mahallesinden en kuzeydeki Çığışar ve Geben Mahallesi Meyremçil Yaylasına kadar sıra sıra dizili yaylalarımızı vaktiyle ilçemize turizm amaçlı gelen mimar ve tarihçi iki Amerikalıya rehberlik amaçlı refakatimde kalelerimizi gezerken; ören yerleri, mezar yerleri, mağaralar, yayla, mesire yerleri... gibi küçük küçük aldığım notlarım vardı. O notlarımı ayıklarken gözüme ilişen yaylalarımızı yine kuzeyden güneye doğru kuzey rüzgarlarının önüne katarak şöyle sıralarsak;

1-Geben Yaylası(Meryemçil Yaylası, Höbek Yaylası, Çardak Yaylası, Kenger Yaylası, Mayıl Yaylası, Dört Kuyu Yaylası, Kayranlı Yaylası, Koyunyolu Yaylası, Ağilkaya Yaylası, Kükrek Yaylası, Karapınar Yaylası, Kırksu Yaylası,- Çınarlı Yaylası, Elmalı Yaylası, Uçuk Yaylası, Karamine Yaylası,Gümüşoluk Yaylası, Yılanlıdaş Yaylası, Kabaktepe Yaylası),

2-Altınyayla,

3-Halbur Yaylası,

4-Azğut Yaylası,

5- Mazgaç Yaylası,

6-Çığışar Yaylası,

7-Çokak Yaylası,

8-Soğucak Yaylası,

9-Akıfiye Yaylası,

10-Kızloluk Yaylası,

11-Rifatiye Yaylası,

12-Karanebili Yaylası,

13-İskenderli Yaylası,

14-Orhaniye Yaylası,

15-Yeşiltepe Yaylası,

16-Nedirli Yaylası,

17-Altunboğa Yaylası,

18-Akgedik Yaylası,

19-Kesik Yaylası,

20-Yanıkdeğirmen Yaylası,

21-Çapıl Yaylası,

22-Balk Yaylası,

23-Göz Yaylası,

24- Eynalı Yaylası, olarak sıralayabiliriz.

AVLAMAZ DURDU'YA TASLAMA

Aşağı Andırın köylüleri sıtma, sinek ve sarı sıcağın kaçmak için çadırlarla yaylalara çıkardı. Yaylalar genellikle Andırın ilçesinden yukarıda bulunan, Geben, Halbur, Meryemçil, Cemel Önü, Karayuvalı, Sisne, Bunduk, Kargaçayırı, Elmadağı, Akifiye, Çokak gibi rakımı yüksek olan serin bölgelerdir.

Çukurova ve Andırın'ın sehil adı verilen sıcak köyleri, yayla mevsimini ipe çeker. Harman, hasat derlenip ambarlara, kuyulara konulmuştur; serin yaylaların keyfinin çıkartılma mevsimidir. Aşağı Andırın'ın, Çukurova'nın hali vakti yerinde ağaları, beyleri yan yana çadırlar kurar, ineklerden, camuzlardan taze sütler sağılır, çadırların orta yerine herkesin gelip oturduğu oda hayması kurulur ve sohbetin koyusu orada yapılırdı. Kadınlar, imece usulü yufka ekmekler, börekler yapar, şehriye dökerler.

Evlenecek kızlar, oğlanlar görücüye çıkar, bin bir türlü oyunlar oynanır, hünerler gösterilir. Düğünler orada yapılır, halaylar çekilir, sinsinler oynanır, güreşler tutulur, ceren kovan atlarla ciride çıkılır, değnek atılır. Yaylalar allı, yeşillidir.

Fakir takımı ineğini, keçisini önüne katar yaylaya erkenden çıkar ve güz sonuna kadar da yaylada kalırdı. Varlıklı ve ağa kesimi ise evlerini yaylaya gönderse bile kışlaktaki harman-hasat işlerini bitirmeden yaylaya gelemezdi. Ağalar ancak ağustos ortasına doğru

yaylaya çıkabilirdi -ki işte düğünler de o dönemde kurulur, düğünleri ağalar şenlendirirdi. Ağalardan izinsiz düğün kurmak, onları hesaba almamak, saygısızlıktı; yakışık almazdı.

1870'li yıllardır. İlçe merkezi Göksun'dur. Ora köyleri ile ilişki bu güne göre daha fazladır. Dedem Arapzade Hacı Ahmet Efendi Göksun'da mustantıktır.

Aşağı Andırın'ın Kızık Köyü'nden Avlamaz Durdu, Göksun'un Değirmendere Köyü'nden nişanladığı oğlu Ali'yi everecektir; ama düğünü başlatmak için izin alınması gereken ağalar daha yaylaya gelmemiştir. Avlamaz'ın oğlu Ali, ağa-bey tanımaz; düğün bir an önce kurulsun ister. Nişanlı Telli Anşa'ya bir an önce kavuşmak için yanıp tutuşmakta, günler yıl geçmektedir. Durdu, yaylaya erken gelmiş olan Gökahmetoğlu'na gider ve düğün kurmak için izin ister. Gökahmetoğlu: "Ağaların tamamı gelmeden düğün kurulduğu nerde görülmüş Durdu? İcat çıkartma, ağalar gelsin, usul ve yordamına göre yapılır." der. Orada hazır bulunan ve düğünün bir an önce kurulması için sabırsızlanan Çaylıoğlu, İbişlerden Memili, duruma itiraz ederler "Bu düğün de ağasız olsun, biz ağaların keyfini mi bekleyeceğiz?" derler. Birkaç kişi daha destek verir ve düğün kurulur.

Bir gün önceden düğün seymeni Değirmendere'ye gidecek, orada bir gece kalınacak

ve yarın gelin Çinçin, Meryemçil üzerinden Kargaçayırı'na getirilecektir. Avlamaz'ın Ali'si sevdiğine kavuşmak için sabırsızlanmaktadır, her türlü hazırlığını yapmış, kıllarından tüylerinden temizlenmiştir..

Ağalar kendilerini hesaba almada düğün kurulmasına, çok içerler ve yaptığına pişman etmek için Avlamaz'a kurak (plan) kurarlar.

Gelin almaya giden seymenlerin içinden üç kişiyi ayarlarlar ve derler ki: "Biz Çinçin belinde seymenin elinden gelini aldıracağız. Siz gece herkes uyuduktan sonra, tüfeklerin içindeki barutları boşaltın." talimatı verirler. Ağaların seymen arasında bulunan adamları, verilen talimat üzere gece tüfeklerin içindeki barutları boşaltır.

Yarın olur, gelin bindirilir ve yola çıkılır. Gelini getiren düğün seymenin önüne Çinçin belinde pusuda yatan ağaların gönderdiği otuz silahlı çıkar ve gelini almak ister. Direnip silah sıkınsın olsa da barutu alınan silahlar patlamaz. Gelin düğün seymenin elinden alınır, gizli bir yere götürülür. Bu düğün de ağasız olsun diye efelenenler, elleri boş, başları yerde ve utanarak gelirler.

Bir hafta sonra ağalar, Avlamaz Durdu'ya bir tosun kestirir ve ziyafet çektirirler. Gelin, Avlamaz Durdu'ya geri verilir. Avlamaz'ın düştüğü durumu gören Gökahmetli'den Süleyman Gök, aşağıdaki taşlamayı söyler.

Dinle Şimdi Avlamaz'ın işini
Eli ile bağlar kendi başını
Pılavın üstünde kuzu döşünü
Yedirsen ağlara ölün mü Durdu

Gökahmetoğlu'nu hor görüp geçme
Konuş hanedenle sen ayrı düşme
At dev'ister diye kaygıya düşme
Soyluyu soysuzu bilin mi Durdu

Zülfaroğlu şu dağların kilidi
Davet etsen o ağlar da gelirdi
Bedeninden elli çakmaklı olurdu
O zaman gelini alırdın Durdu

Yayc'öğlü da o dağların ulusu
Uğrasan alırdın sözün doğrusun
Çayl'öğlü Memili ya kimin nesi
Erkanı yolları bilin mi Durdu

Düştünüz mü o deyyusun fendine
İnanmayın yeminine andına
Biraz mal gerekti aldı gendine
Malının hesabın bilin mi Durdu

İsmail'in oğlu attığın almaz
Kaçar yörebe de hiç geri gelmez
Tortmuk ilaç derler orda bulunmaz
Memmed'in hilasın bilin mi Durdu

Çinçin Bele uğrucuğun gelmişler
Memili'ye kırk bıçakçık vurmuşlar
Tell'anşayı ellerinden almışlar
Sallanı salanlı geldin mi Durdu

Öttü dan davulu silah sıkıldı
Giden sağmenleri yola döküldü
Gargaçayırı'nda bayrak yıkıldı
Bu irezilliğini bilin mi Durdu

Kul Süleyman bunu böyle söylemiş
İnip aşkın deryasını boylamış
Oturup eteğin traş eylemiş
Çunkuruk çıkmış Avlamaz'ın Ali'si

Taşlamayı Gökahmetli köyünden Adil Gök'ten derledim.

Bedeninden elli Çakmaklı olmak:

Kendi ailesinden elinde çakmaklı tüfeği olan 50 kişisi olmak.

Fendine düşmek:

Tuzağına düşmek, oyununa gelmek.

Uğrucuğun gelmek:

Gizlice gelmek.

Sallanı salanlı gelmek:

Eli boş dönmek, istediğini alamamak, burada gelini elinden al-dırmak.

Cunkuruk çıkmak:

*Eli boş kalmak, umduğunu bulamamak, ava giderken avlanmak.
(Burada, damat Ali'nin çok arzuladığı ve hazırlık yaptığı geline,
Telli Ayşe'ye kavuşamamak.)*

ANDIRIN ÇEVRE SORUNLARI ve ÇÖZÜMLERİ

Türk Dil kurumu'nun Türkçe Sözlüğünde çevre; 1. Bir şeyin yakını, dolayı, etraf, periferi, olarak yazıyor. O zaman çevre bulunduğumuz ortamdaki her şey çevrenin parçasıdır. Böyle oluncada çevremizde olan her durum o çevrede bulunan tüm aktörleri etkilemektedir. Yani çevrenin olumsuz durumundan o çevrede bulunan hepimiz etkileniriz. Çevremizin sınırı nedir diye akla gelebilir. Çevreye yapılan olumsuzluğun etkisine uygun olarak genişler. Ve bu sınır Dünya'ya hatta uzayı bile kapsayabilir. İyi çevre; bütün canlı ve cansız varlıkların uyum içerisinde yaşadığı doğal ortamlardır. Doğada bulunan tüm canlı ve cansız varlıkların arasında bir madde alış-verişi ilişkisi ve uyumu mevcuttur. İyi çevre denilebimesi için bu uyumun bozulmaması gerekir. Bu uyum bozulmaya başladığı zaman çevre bozuluyor demektir.

Çevrenin bozulmasına verimi arttırmak amacıyla kullanılan tarım ilaçları, artan dünya nüfusu, plansız sanayileşme ve kentleşme, nükleer denemeler, bölgesel savaşlar, yapay gübreler ve artan deterjan gibi kimyasal maddelerin kullanımı giderek çevre kirliliğine neden olarak çevre sorunlarının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bunun doğal sonucu olarak kirlenen hava, su ve toprak canlıların yaşamını olumsuz yönde etkilemektedir.

Çevre sorunları, başta insanlar olmak üzere tüm hayvan ve bitkilerin yaşadıkları ortamın doğal

yapısını bozmaktadır. Bu bozulma yerleşimin yoğun olduğu alanlarda daha hızlı, yerleşimin yoğun olmadığı yerlerde daha yavaş olmaktadır. Bozulan bu çevrede yaşayan tüm canlıların yaşamlarını olumsuz yönde etkilemektedir. İnsanlar daha rahat ve ferah yaşam koşulları sağlamak için doğal olarak çevreye zarar vermektedirler.

Nüfus artışı çevre sorunlarının önemli kaynaklarından biri dır. Birleşmiş Milletler'in yaptığı nüfus tahminlerine göre, Türkiye nüfusunun 2025 yılında 92 milyona yükselmesi bekleniyor. Ülkemizin nüfusunun bu şekilde artışı, gelecekte de çevre sorunlarıyla karşılaşacağını göstermektedir.

Çevre sorunları; hava, gürültü, su, toprak, flora-fauna ve kültürel çevre gibi başlıklar altında incelenebilir.

1. Hava

Canlıların yaşamını için gerekli olan hava; atmosferi oluşturan gazların karışımından oluşur. Havanın insan yaşamındaki önemi açısından bir insanın günde ortalama 14 kg havaya ihtiyacı olduğu örnek olarak verilebilir. Canlılar için yaşamsal önemi olan hava, hızlı nüfus artışı, kentleşme ve sanayileşme sonucunda atmosfere bırakılan maddelerin belli bir yoğunluğa ulaşması sonucu kirlenmektedir.

Ekonomik etkinliklerin özellikle belli bölgelerde yoğunlaşması, buna bağlı olarak belli bölgelerde nüfusun artışı ve daha çok enerjiye gereksinim duyulması

hava kirliliğinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Hava kirliliğinin temel kaynakları kentleşme ve endüstrileşmedir. Kentlerdeki ısınma sistemi, kullanılan yakıt türleri, ulaşım araçları bu sorunun büyümesine etki eden diğer etkenlerdir.

Kirli hava, içerdiği maddeler nedeniyle, akciğer kanserine varan düzeylerde solunum yolu hastalıklarının nedeni olurken, insanların bağışıklık sistemini etkileyerek, başka pek çok hastalığa karşıda savunmasız bir hale getirmektedir. Benzer etkiler tüm canlılar için de söz konusudur.

2. Gürültü

Gürültü sorunu; teknolojideki gelişmeler ve buna bağlı olarak yaşam biçiminde oluşan değişiklikler sonucu canlılarda olumsuz fizyolojik ve psikolojik etkiler yaratan, arzu edilmeyen sesler olarak tanımlanmaktadır. Canlıların yaşamında çeşitli fiziksel ve psikolojik sorunların ortaya çıkışında etkisi bulunan bu çevre ve sağlık sorunu "gürültü kirliliği" olarak da isimlendirilmektedir.

Kişisel özelliklere göre basınç, frekans ve tizlik gibi sesin değişik özellikleri farklı olarak algılanmakla birlikte sesin şiddetini belirlemede kullanılan bir ölçüt vardır. Sesin insan kulağına göre şiddetini belirten, gürültü ölçmede yaygın olarak kullanılan ölçü desibeldir. Uluslararası Standart Örgütü'nün (ISO) normal saydığı gürültü düzeyi 58 desibel (dB)'dir. İnsan sağlığına 90 dB'in üzerindeki gürültülerin zararlı olduğu, 140 dB'i aşan

gürültülerin ise ciddi beyin tahribatına neden olduğu belirtilmektedir. Gürültünün canlıların ruh sağlığı üzerinde de olumsuz etkileri olduğu saptanmıştır.

Ülkelerin kültürel özellikleri, kullanılan teknolojilere bağlı olarak değişmekle birlikte belli başlı gürültü kaynakları; motorlu araçlar, inşaat makina ve donanımları, uçak, çeşitli makineler ve ev aletleridir.

3. Su

Su, dünyadaki tüm canlılar için oldukça önemlidir. Su kirliliği, su kaynaklarının kullanılmasını bozacak ölçüde, organik, inorganik, biyolojik ve radyoaktif maddelerin suya karışmasıdır.

Doğa incelendiğinde, dışsal destekler olmaksızın suyun belli bir düzeydeki kirlenmenin üstesinden gelebildiği görülmektedir. Ancak kirleticilerin türü ve miktarı arttığında bu işlem etkisiz kalmakta ve kirlilik ortaya çıkmaktadır.

Su kirliliği; tarımsal etkinliklerle, sanayi etkinliklerle ve yerleşim yerleri ile bağlantılı olarak artmaktadır. Bunlardan ilkinde tarla verimini arttırmak için kullanılan yapay gübrelerin, hayvan atıklarının, tarımsal mücadele ilaçlarının toprağa karışıp su kaynaklarına ulaşmasıyla ortaya çıkar. Toprak aşınması (erozyon) ile de toprağın en verimli ve tarıma uygun üst kısmı sürüklenerek su kaynaklarına karışmakta ve içerdiği maddeler bazı yosun türlerini çoğaltarak, erimiş oksijen tüketimini arttırarak bitki ve hayvan türlerinin yaşamasını engellenmektedir. İkinci grupta yer alan sanayi etkinliklerin neden olduğu kirlilik türü dünyadaki pek çok gelişmekte olan ülkenin önemli sorunlarından

biridir. Söz konusu etkinliklerle su kaynaklarına ulaşan sanayi atıklar, kimyasal, radyoaktif maddeler doğanın dengesini ciddi bir biçimde kimi zaman da geriye dönülmez bir biçimde bozmaktadır.

4. Toprak

Toprak; doğal kaynakların varlıklarını sürdürbilmeleri için hava ve su ile birlikte vazgeçilmezdir. Toprak kirliliği, insan etkinlikleri sonucunda, toprağın fiziksel, kimyasal, biyolojik ve jeolojik yapısının bozulmasıdır. Söz konusu kirliliğin, toprakta yanlış tarım teknikleri, yanlış ve fazla gübre ile tarımsal mücadele ilaçları kullanma, atık ve artıkları, zehirli ve tehlikeli maddeleri toprağa bırakma sonucunda ortaya çıktığı belirtilmektedir.

Kirli havanın içerdiği zehirli gazların neden olduğu asit yağmurları ve kirletici gazların toprakta birikmesi, çeşitli yollarla kirlenen sularla sulanan toprağın kirlenip yapısının bozulması, tarımda kullanılan ilaçlar ve yapay gübrelerin bilinçsiz kullanımıyla uzun süre bozulmadan kalabilen katı atıkların gerekli süreçlerden geçirilmeksizin depolanması gibi etkenler toprağı kirliletmekte ve hatta kullanılmaz duruma getirmektedir.

5. Flora-Fauna

Bölgeye ya da yöreye özgü, yabancı hayvan topluluğu fauna bitki örtüsü de flora olarak adlandırılır. Bir başka deyişle flora ve fauna insan dışındaki canlı öğeleri içeren biyolojik zenginliktir. Bitki örtüsü, hayvan ve mikroorganizmalar, mineral maddeler, ağaç toplulukları bunlar arasındadır.

Ormanların su kaynaklarını sürekli tutma, toprakları erozyondan koruma, ısı oranlarını dengede tutarak sıcaklığı düzenleme gibi işlevleri vardır. Ülkemizi kaplayan ormanlar yangınlar ve tarım için alan açma çabaları ile her geçen yıl hızla yok olmaktadır. Türkiye, dünyanın en zengin floraya sahip ülkelerinden biridir. Yeryüzünün sadece bir bölgesinde yetişen bitkiler olan endemik bitkiler de Türkiye’de 3 bin civarındadır. Ancak doğanın dengesi bozuldukça bitki ve hayvanlar tehlikeye girmektedir.

6. Kültürel Çevre

İnsanoğlunun çağlar boyunca geliştirdiği uygarlıkların ürünü olan kültürel çevre, yine insanoğlunun yıkıcı ve bozucu etkisi ile karşı karşıyadır. Tarihi ve kültürel çevreyi korumak için ülkemizdeki adımlar geç atılmıştır. İlk kez 1906 yılında tarihi değerleri korumak için çıkarılan Asarı Atika Nizamnamesi ile gerçekleşmiş, daha sonra 1973 yılındaki Eski Eserler Kanunu ve 1983 yılında Kültür ve Tabiyat Varlıklarını Koruma Kanunu ile yeniden düzenlenmiştir.

Kültürel çevreden söz ederken kültür varlıkları ve sit gibi bazı kavramlar kullanılmaktadır. Kültür varlıkları; tarih öncesi ve tarihsel devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıkları kapsar. Sit; tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli uygarlıkların ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, önemli tarihi olayların geçtiği yerlerdir.

Türkiye, kültür varlıkları açısından son derece zengin bir ülke olmasına ve pek çok bölge sit alanı olarak ilan edilmiş olmasına karşın zamana ve insana bağlı yıkıcı etkilerden dolayı bu alanlar tahrip edilmiştir. Kültürel çevre ile ilgili sorunlar; bireylerdeki çevrenin korunması bilincinin eksikliği, çarpık kentleşme, ekonomik sorunlar, kültürel değerleri koruma ve bakım için ayrılan kaynakların sınırlılığına da yanlış kullanımı gibi etkenlerin ürünüdür.

Çevrenin Bozulmaması İçin Yapılması Gerkenler

Andırın ve çevresinde Hava kirliliği sorunu taş ocakları hariç şu anda yok sayılır. Gürültü kirliliği trafik dışında yok sayılır. Su kirliliği çöplerin toprağı kirletmesi sonunda bu kirliliğin sızarak su kaynaklarını kirletmesi. Toprak kirliliği sorunu çöplerin toprağına rastgele atılması, tarımda kullanılan kimyasallar gübreler, tarım ilaçları gibi maddeler ve yapılaşma toprağı kirletmektedir. Flora ve fauna da şu anda çevre sorunu HES ler bir etki yapmaz ise şu anda çevre sorunu görülmemektedir. Kültürel çevre de ise korunma yapılmaz ise ilerde kültürel çevre sorunu olabilir.

Çevrenin bozulmaması için önce uzman kişilerce tespit yapıp, daha sonra uzman kişilerce alınacak önlemler belirlenmelidir. Ama şimdilik yapılması gerekenleri iki başlık altında incelenebilir. Yönetimin yapması gerekenler ve vatandaşların yapması gerekenler.

Yönetimin Yapması Gerkenler

Çevrenin korunması için gerekli araştırmalar ve yasal düzenlemeleri yapmalı.

Ormanlarda izinsiz ağaç kestirmemeli, ateş yaktırmamalı. Yeşil alanlar artırılmalı ve orman yangınları önlenmesi için gerekli tetbirleri almalı. Orman alanı içindeki su kaynakları korunmalı. Orman alanı içindeki bu kaynaklar tamamen bürularla evlere alınmaktadır. Bu şekilde kaynakların tamamen kurulması önlenmelidir.

Fabrikaların zehirli atıkları ve kanalizasyon suları akarsulara, göllere ve denizlere akıtılmaları için gerekli kontrolleri yapmalı.

Çöpleri rastgele çevreye, akarsulara, göllere ve denizlere atması için gerekli önlemleri almalı.

Arıtma tesisleri kurulmalıdır.

Kaliteli yakıtlar kullanılmalı için gereken önlemler alınmalıdır.

Çevre sorunlarının çözümü için sivil toplum kuruluşları ile çevrenin korunması konusunda işbirliği yapılmalı.

Çevre sorunlarının önlenmesi için devletin çeşitli zorunluluklar getirmesi gerekmektedir.

Çevre Bakanlığı yetkileri doğrultusunda çevrenin korunması için gerekli çalışmaları yapmalıdır.

Yerel yönetimler çevre sorunlarına daha fazla ilgi göstermelidir.

Hava kirliliğinin en önemli nedenlerinden olan fosil yakıtlar olabildiğince az kullanılmalı. Bunun yerine doğalgaz, güneş enerjisi, jeotermal enerji vb. enerjilerin kullanımı yaygınlaştırılmalıdır.

Sanayi kuruluşlarının atıklarını

havaya vermeleri önlenmelidir.

Yapay gübre ve tarım ilaçlarının kullanılmasında yanlış uygulamalar önlemek için gerekli önlemleri almalıdır.

Nükleer enerji kullanımı bilinçli şekilde yapılması için gerekli önlemleri almalıdır.

Gürültü yapan kuruluşlar şehirlerin dışında kurulmalıdır

Vatandaşların Yapması Gerkenler

Ormanlarda izinsiz ağaç kesmemelidir. Kontrolsüz ateş yakmamalıdır. Yeşil alanlar artırılmalıdır. Bir olumsuzluk gördüğümüzde ilgili kurumlara haber vermeliyiz.

Fabrikaların zehirli atıkları ve kanalizasyon suları akarsulara, göllere ve denizlere akıtılmamalıdır. Akıtılmaları ilgili kurumlara bildirmeliyiz.

Çöpleri rastgele çevreye, akarsulara, göllere ve denizlere atmamalıdır.

Kaliteli yakıtlar kullanmalıyız.

Çevre sorunlarının çözümü için sivil toplum kuruluşlarına yardımcı olmalıyız gerekirse görev almamalıyız.

Yapay gübre ve tarım ilaçlarının kullanılmasında yanlış uygulamalardan kaçınmalıyız.

Yeteri kadar yemeliyiz.

Sigara içmemeliyiz.

Kaynaklar

Çevre Bakanlığının çevre ile ilgili yayınları,

İnternet ortamındaki çeşitli siteler.

BEKTAŞLI KÖYÜ

Tarihçesi

Köyün kuruluş tarihçesi kesin olarak bilinmemektedir. Eskiden burada yaşamış kavimler hakkında herhangi bir ip ucu, tarihi buluntu ve ören yerleri yoktur. Köyümüzde yaşayan ailelerin ataları buraya en az 100 veya 150 yıl önce gelmişlerdir.

Bektaşlı Andırın Kadırlı karayolu üzerinde kurulmuştur. Andırına 25 km, Kadırlıya 27 km uzaklıktadır. Tokmaklı, Kesim, Akçakoyunlu ve Fatmalı Obası ve Kumarlı ile çevrilmiştir. Bektaşlı köyünün, yaklaşık olarak 60 hanesi ve 600 nüfusu vardır. Köy ilk önce Andırın suyu kenarında Yangın Gölü civarında kurulmuştur. Burasının sıcak ve bataklık olması nedeniyle şimdiki yerine taşınmıştır. Düz obaya kurulmuştur.

Halkı çiftçilikle uğraşmaktadır. Genç nüfusun geneli dışarıda büyük kentlerde iş bulup çalışmaya gidiyor. Okur yazar oranı yüksektir. Bir kısmında yüksek okullarda okuyorlar. En az ilkokul mezunlardır. İşlerini imece usulüyle yapıyorlar. Halkı çiftçilikle uğraşıyorlar. Genel olarak buğday, fıstık, pamuk, çeltik, mısır(iğneli), turp, havuç, ıspanak, tere, maydanoz, soğan, sarımsak, marul, fasulye, kabak, salatalık, patlıcan, domates, biber, bamyacı, bakla, portakal, limon, üzüm, incir, nar, dut, erik, elma, şeftali, hurma, yenedünya, armut ve vişne vs. herşey yetişmektedir. Baraj (Aslantaş) yakın olduğu için balık bulunur. Hayvancılıklarda geçinmektedirler. Ahır hayvancılığı (inek, öküz, at vb.gibi) kümes hayvancılığı (tavuk, horoz, kaz, ve hindi) yapılır.

İklimi Akdeniz iklimidir. Yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlıdır. Misafir perver ve doğa olarak çok güzel bir köydür. Ulaşımı çok kolay ve rahattır. Köyün ismi ise rivayete göre şöyle olmuştur.

Bir gelinin hiç çocuğu olmazmış. Çok çaresini aramış fakat bir türlü bulamamış. Kaynanası hep başına kalkar geline yapmadığını bırakmamış. Zavallı gelin artık

dayanamayıp, canına tak etmiş. Kaynanasını inandırmak için bir plan yapmış. Bir gün kundağın içine bir taş sarıp, onu bebek yapmış ve beşiğin içine yatırmış. Kaynanası kundağa dokunmuş ve bu bebek değil bir sert taş demiş. Ağzından ağıza Berkeş olarak söylenmiş. Zamanla Bektaş olmuş ve şimdiki hale gelmiş ve Bektaşlı olmuş. Andırın kaza olmadan önce burası Göksuna bağlıymış. Andırın kaza olunca Andırına bağlanmıştır.

DOĞUM

Eskiden köyün bilge yaşlı kadınları ebelik yaparlar kadınlara onlar doğum yaptırılmış. Günümüzde hala var bu gibi kişiler ama çok ender. Her köy gibi bu köyünde sağlık ocağında bir ebe görevli. Kadınlara onlar bilgi veriyor, kontrol ediyorlar. Doğum yaptırıyorlar. Yada Kadırlıya götürüyorlar. Çocuk doğduktan sonra loğusa kadına yakı içiriliyor (Pekmez ve sade yağı eritiyorlar buna yakı diyorlar). Bebeği görmeye, hayırlı olsun yakınları, akrabaları ve komşuları gelir ve hediye getirirler. Hediye bebeğe giyecek veya takı takarlar yada para bırakırlar kundağın içine analı babalı büyüün, hayırlı evlat olsun, uzun ömürlü olsun derler. Hergün banyo yaptırılır. Kırkı çıkacağı gün yani; bebek doğduktan kırk gün sonra evdeki her şey temizlenir yıkanır, bebek yıkanır bir su içerisinden kırk tane küçük taş toplanıp bir eleğin içine konur bebeğin üzerine bunun içinden su dökülür. Daha sonra kazandaki suyun içine atılır. Annesi bu su ile çamaşırları yıkar, daha sonra kendisi yıkanır.

Küçük bebekleri kırkı çıkmadan evden dışarı çıkarmazlar. Eğer çıkarsa arsız ve gezgin olurmuş derler. Eğer bir yere giderlerse gittikleri evden kalkacakları zaman ev sahibi bebeğin çantasına yumurta koyarlar. Bebeğin ilk tırnağını kesmek için bebeğe babasının cebinden para çektirirler daha son ra tırnağını keserler. Çocuğun ilk dişini kim görürse o

bebeğe bir hediye alır. Birde diş hediği yapılır dişi çıkınca. Önceden beşikkertmesi yapılmış bu gelenek hemen hiç yapılmıyor. Yapılırsa da çok nadir olur.

KIZ İSTEME

Başlık yoktur. Bektaşlı köyünde kız isteme adetleri şöyle olmaktadır. Görücü usulü yaygındır. Oğlanın ailesi beğenirse oğlana sorar ve gösterilir. Kız ve oğlan birbirini beğenirse kızı, oğlanın annesi, babası ve iki tarafın akrabalarından olgun büyükler gelir kızı ailesinden isterler. İsterlerken şu konuşmalar geçer aralarında: Oğlan tarafı Allah'ın emri, Peygamberimizin kavli ile kızımız.....oğlumuz...istiyoruz. Kız tarafı düşünmek için süre ister. Bu arada oğlan evini yakın komşularından, akrabalarından sorar araştırılır. Hoşlarına gitti ise oğlan evinin tekrar gelmesinde kendi akrabalarına danışılır cevaplarını şöyle verirler: Allah'ın emri, Peygamberimizin kavliyle münasip gördük der ve söz kesilir, Kur'an okunur ve ağız tatlılığı yenir. Kararlaştırılan bir günde büyük tatlı yenir. Eş, dost, akrabalar çağırılır. Tatlı yenir veya bisküvi lokum dağıtılır. Kıza söz yüzüğü takılır. Bilezik, kolye veya altın takılır. Birkaç gün sonra kız evini bir takım elbiseyle ve hediyeyle görmeye gidilir.

NIŞAN TAKMA

Nişanlılık süresi iki ailenin birbirlerini tanıyıp anlaşabilme süreleridir. Nişan merasimi iki ailenin kararlaştırdıkları bir gün yapılır. Akrabalarına, komşularına davetiye gönderirler. Kız, nişan günü nişan elbisesi (tuvalet) giyer saçını yaptırır. Çalgı olarak davul yada orkestra getirilir. Nişan kız evinde veya salonlarda yapılmaktadır. Davetliler biraz eğlenip oynadıktan sonra takı takılma merasimi başlar. Olgun büyük bir kişi, küçük bir konuşmadan sonra genç nişanlıların yüzüklerini takar, takarken kurdaleyi makas kesmez yapar. Oğlan para verir ve makas kestirir. Sonra nişan yüzükleri takılır.

Oğlan tarafı kız tarafı altın takarlar, akrabaları para atarlar. Takı kız tarafının isteğine göre takılır. (Gerdanlık, küpe, zincir, saat, bilezik ve altın olabilir). Kız tarafı oğlan tarafından daha az takar. Bunları söylemek için bir dellal ağırtılır her takılan takı sırasında dellal darısı kendine veya darısı oğluna kızına der ve takar. Nişan tuvaleti kız tarafına aittir. Daha sonra takılar takılır ve paralar sayılır. Dellalda davetlilere bunu bağırarak söyler. Nişanda oğlan tarafı kıza, kıyafet olarak bir takım elbise-ayakkabı ve çanta terlik ve i amaşlarının yanı sıra elbiselik kumaşlar getirilir. Takı takma işi bittikten sonra pasta ve limonata, oralet veya tarçın ve bisküvi dağıtılır. Biraz eğlendikten sonra nişan biter. Nişanda biriken paraları kız evine verirler paraların yarısını veya hepsini kız evi arzu ederse oğlan evine verirler. İsterlerse düğün için bir eşya alırlar veya kıza bir altın türü takı alırlar. Artık iki taraftada düğün hazırlıkları başlar.

► DÜĞÜN

Düğün hazırlıkları iki taraf için geçerlidir. Yeni bir yuva kurulacaktır. Her Şeyin en iyisi, kullanışsı ve ekonomik olanı alınır. Ev kurmak için aileler kendi aralarında paylaşırlar. Genel olarak oğlan evi mobilya takımı (sandalye, masa, vitrin, ekyat, koltuk takımı, sehpa takımı, yatak odası takımı, gardolap, tuvalet masası, karyola, komidin ve sandık) ve elektrikli ev eşyaları buzdolabı, fırın, . Makinası, televizyon, teyp gibi. Yatak oğlan evi alır. Kız evi sandık içi tüm eyizlerini, sergilerini, yataklarını, mutfak takımını alırlar. Oğlan evinin durumları müsait değilse nişanda biriken parayla eksik olan bir eşya alınır.

Kararlaştırılan bir gün (düğünler genel olarak iki bayram arası yada hasat sonu yapılır.) düğün kurulur. Genel olarak Cuma namazı kılındıktan sonra bayrak dikmeye köy büyüklerinden ve düğün sahibi bayrağı dikerler. Bir direğe Türk bayrağı bağlanır tepesine bir baş soğan dikilir. Gelen davetlilere yemek verilir. Böylece düğün başlar ve davul alınır. Cuma akşamı davetliler gelir. Gelenlere çaba yaparlar (Abdal ile gelen misafir karşılanır ve bir odaya alınır çeşitli ikramlar yapılır ve Abdal davul alarak çeşitli

gösteriler yapar gelen misafir bir zarf içinde düğün sahibine para verir buna çaba denir.) Gençler arasında serçe oyunu dedikleri bir oyun oynanır. Serçe oyunu genel olarak tüm düğünlerde oynanmaktadır. Serçe oyunu (Köyün genç delikanlıları arka arkaya halay çeker gibi sıra olurlar. Bu oyunda el çabukluğu ve dikkat çok önemlidir. Oyunun başını çeken genç eline herhangi bir Şey alır. Bu bir ocuk veya bir değnek olabilir. Diğerleride aynı Şeyi çok çabuk olarak ellerine veya kucaklarına alırlar. Tabiki bunu yaparken oyun oynayarak dönerek yaparlar. ocuk veya değneği geç alana hiç alamayana yada d ş rene baştaki delikanlı sopa ile vurur.

Oyun bir başka Şekli ise el çabukluğu ile üzerlerindeki kazak, gömleklerini, ayakkabı ve çoraplarını çıkarırlar. Yine geç kalana baştaki sopayla vurur. Böylece sürer gider. Sonunda herkesten önce giyinmeye çalışırlar. Kim yine sona kalırsa veya bir Şeyi giyemezse dayak yer. Böylece biter.) gençler arasında zevkle oynanan güzel bir oyundur. Ertesi gün kız evine kına yakmaya gidilir kıza hediye olarak kına gümüşü ve elbise vs. götürülür. Kız ailesinden izin alınıp kına yakılır kına yakılmadan önce kız süslenir ortaya oturtulur. Genç kızlar bir tepsiye k ik yuvarlak halinde kına topağı koyup içine mum veya kibrit  p  koyarlar ve oynayarak gelinin başında dönerek tepsiyi elden ele verirler ve t rk  söylerler, bu arada kıza kına gümüşü olarak kolye, altın, yüzük, bilezik türü Şeyler takılır. Geline ağlatmak amacıyla kına türküleri söylenir. Örneğin;

► KINA TÜRKÜLERİ

İzin verin siz fakalar biz kınayı yakacağız.
Aşadan gelen gelinci önüne tutular yalın kalcı
Bizde biliyoruz. elin olucu
Don yuduğum arklar
Belimi verdiğim tutlar
Silip s p rd ğ m yurtlar
İşte koydum gidiyorum
Tuz torbası tuzsuz koyan
Büyük evi işsiz koyan
Anasını kızsız koyan
İşte koydum gidiyorum.
Atladım geçtim tunayı
Ele yakarlar kanayı
Ağlatman sefil anayı

İşte koydum gidiyorum.
Atladım geçtim eşiği
Sofrada buldum kaşığı
İşte koydum gidiyorum
Büyük evin yakışığı
Aldık g ttik kıznızı
İt dalasın yüzünüzü.
Şu g geren ekinmi ola
Ekin değil soğan imiş
Kız anadan ayırması
Düğün değil fugan imiş
Karşıdan g  geliyor
Geliyor amma gayettende g  geliyor
Kız anadan ayırması
Ölümde g  geliyor.

Kına türküsü söylenir ve kına yakılır. Kınanın birini gelinin sağ ayağının altında ateşini s nd r rl r. Daha sonra çerez dağıtılır, akşamda kınayı kızın eline ve ayağına yakarlar. Kızın arkadaşlarında yakarlar. Kız arkadaşlarıyla birlikte yatar. Pazar günü gelin almaya gidilir sabaktan kız evinde gelin süslenir, hazırlanır. Kız tarafından birisi sandığın üzerine oturur, oğlan tarafı o kişiye para verir ve o kişi kalkar kıza s slerlerken eyizleri arabaya yüklenir. Kız ailesiyle vedalaşır büyüklerinin elini  per ve ağlatarak g t r rl r. Oğlan evi sevine gelerek alır yola koyulurlar gelin gezdirilir ve eve getirilir. Oğlan evine getirilince gelini arabadan indirmeden kaynanasından, kayınbabasından g r mce ve kayınlarından geline bağı hediye verecekleri söylenir. Verilerse gelin arabadan indirilir. Sonra kapıya gelirken kaynanası arpa,  z m, Çeker, para karşımı Şeyleri gelinin ve damadın başından saçar. Evin kapısını kapatır geline bir çivi ve keser verilir. Gelin bunu kapının kenarına iviler. Yada geline bir Őiře veya bardak ve nar verilir kapının eşiğine vurur kırdırırlar. Kapı açılır kaynanası eline Kur'an alır gelini ve damadı kolunun altından geçirirler. Sonra geline ve damada birisi Őerbet verir ve başış alır. Sonra gelinin kucadına kız veya oğlan bebek konur gelin bebeğe mendil veya para verir. Kız, kız evinden çıkmadan önce gelinin ayakkabısının altına bekar arkadaşlarının isimlerini yazarlar. Hangisinin ismi önce silinirse onunda kısmeti aılacağına inanılır. Birde sağ veya sol ayakkabısına para konur. Oğlan evine geldiğinde kim önce bakar bulursa o para onun olur. Oğlan evinden birisi gelini  ver.

KOLAY GELSİN BEREKETLİ OLSUN!...

Denince yol kenarında yapılan yufkaların tüm sokağı saran kokusuyla bir bazlama isteyiş geliyor aklımıza. Tanıyıp tanımamanız önemli değil kolay gelsin bereketli olsun deyince buyur bazlama ye teklifinin gelineceğini biliyoruz elbet.

Eski Devlet Hastanesi kıvrımındaki evimizin bahçesinde yufka yapılırken Hastaneye yolu düşen herkesin nasıplendiğinde elinize sağlık denilişi kulaklarımda. Sabahım erken saatinde toplanılan komşularla rızıkların, dertlerin, sevinçlerin... paylaşılması, her geçenin kolay gelsin bereketli olsun deyişiyle nasıplenen merhametin, paylaşmanın; kahvaltı saatinde kokan yufkanın tadı, kavgayı, merhameti, insanlığı unutmuş insanlara ders verir, anımsatır unuttuklarımızı. Gözü tok, gönü tok toplumumuzun gözü ve gönü aç insanlığa olan dersi azımsanamayacak kadar güzel. Yufka bitiminde yapılan bazlama, börek ve katmerin kimin ağzında tadı kalmamıştır ki?

Dünden kalanları yarına getireceğimiz bir bazlama ve börek kokusu ile her gün tarif alan gurmelerin anlatamayacağı kadar güzel yaptıklarımız. Dört mevsim güneşli günlerin olduğu portakal, limon çiçeklerinin, zomzalak (Akdeniz Bölgesinde yetişen ağaç türü) ağacının çiçekleriyle kokuların karıştığı bir bahçede bir de ekmek kokusunu içine çekmek öylesine güzel, öylesine muhteşem. Betonlaşmanın devam ettiği lüks villaların yapıma hızına yetişemediğimiz, takip edemediğimiz bu teknoloji dünyasında doğallığın ve para dökülerek satın alamadığımız, alamayacağımız bu muhteşem kokunun ve anın burnumuzun, aklımızın başköşesinde bulunur bir bazlama tadı ve kokusu. Lükse alışmanın rahatlığı yanında doğallığı bulmak için bir çiftlik yapmaya, almaya çalışırız. İnsan olmanın vasfı ile duygularımızı, düşüncelerimizi kağıda aktarırız lakin en önemlisi bunları zamanında yaşamaya izin verene ve bize nasip edene şükretmek ve anı yaşamak gerek.

Müstakil evlerin ve komşulukların halen devam ettiği bir Diş Hastanesine yolunuz düşerse veya bir mahalle arasında yapılan ekmek kokusuyla tadına doyamayacağınız bir bazlama, saç böreği sevdası ile yapanlara; tanıyın tanımayın kolay gelsin bereketli olsun sözlerini yüreklice söyleyin ki teknolojinin vermediği tadı damağınızda kalsın. Bazlama tadında ekmek kokusu olsun yüreğinize çektikleriniz ve neslimize aktaracağımız bir lezzetimiz kalsın, kolay gelsin bereketli olsun diyelim...

HIZMAN YAPIMI

Çukurova'nın kuzeyindeki Orta Toros Dağları'nın Kadirli, Sumbas, Kozan ve Adıran ilçelerimizin ormanıçı köyleri ile yaylalarında hızmanlar yapılırdı.

Hızman, bazı yerlerde de hazman denilen bir gereç bir el sanatıdır. Şekli, yapımı ve üzerindeki süsleme ve estetik aksesuarları ile aynı zamanda bir el sanatıdır.

1967-68 yılları arasında Ceyhan Lisesi öğrencisi iken, çok sevdiğim, resim ve Sanat Tarihi öğretmenim Mustafa Çerçi'den öğrenmişim. Sanat, insanların duygu ve düşüncelerini yansıtan çalışmalardır. Resim, müzik, heykel v.b. Sanat da insanların zaruri ihtiyaçlarını karşılama gayesi yoktur. Sanat zevk için yapılır. Zanat ise; insanların herhangi bir ihtiyacını karşılamak için yaptıkları, çalışmalar sonunda ürettikleri araç ve gereçlerdir. Ayakkabı, kap, elbise yapmak, dikmek gibi.

Hızman yapımıcılığı insanların Cumhuriyet Dönemi öncesinde ve daha elli altmış yıl öncesine kadar Toros yerleşim yerlerindeki insanlar çiriş kökünden elde ettikleri undan, eritilmiş tereyağ, süzölmüş bal, sıvı pekmez koymak için yaptıkları bir kapdır.

İlkbaharda Toros Yaylalarının belli bir rakımında çiriş bitkisi yetişir. Çirişin yaprakları yirmi santimetre kadar uzunluğunda, iki santim kadar genişliğinde

iki katlı, bir kama kılıfı şeklinde yeşil yapraklı, kendine has, güzel kokulu bir bitkidir. Bu yapraklar ilkbaharda toplanıp; mahalli pazarlarda, tablacılarda

kullanılan ana madde çiriş tozudur.

Hızman yapım ustası yaşlı, becerikli deneyimli Anadolu Kadınlarımızdır. Hızman kalıbı için bitli bezden denilen Sümerbank bezinden hızman kalıbı kesilip dikilerek hazırlanır.

Hızman kalıbı yapılacak hızmanın büyüklüğüne göre küçük, orta ve büyük olarak üç boy yapılır. (Yirmibeş, kırk ve altmış santimetre boylarında yirmi, otuz, elli santimetre eninde yapılan hızman kalıbı)

Hızman kalıp bezi, hızmanın şeklinde olduğu gibi, tabandan yukarı, hızman boynundan ağzına kadar, gövde kısmı simetrik şişkin, oval boyun kısmı ise el ile avuçlanıp tutulacak boyda, orantılı olarak hazırlanır.

Bu torba şeklindeki kalıbın boyun kısmına, her iki yanlı estetik iki parça ip geçecek kulp, bezden dikilip şerit halinde dikilir.

Kalıbın içi, un kepeği, yada elenip, kurutulmuş, temiz bulgur görünümündeki köstebek toprağı ile doldurulup ağzı bağlanır. (Bu kalıbın içine insan sağlığına zararlı ince kum, odun talaşı gibi maddeler konulmamalıdır.)

Bir leğende, çiriş tozu su ile özenerek, belli bir kıvamda bir macun haline getirilir.

Bu macun, hızman kalıbı, torba üzerine ustası tarafından, eli ile yarım santimetre kadar, iyice

satılır. Yaprığından ispanak gibi yoğurtlu kavurma, börek gibi yiyecekler yapılır.

Çirişin kökü havuç kökü gibidir. Kökler, köylüler tarafından kazılarak çıkartılıp toplanır. Çiriş kökleri, bir sokuda, yada yassı bir taş üzerinde, taş ile vurula vurula ezilip, macun haline getirilir. Bu macun düz, temiz bir yüzeye, bir santim kadar kalınlığında serilip, güneşte kurutulur.

Kurutulmuş çiriş macunu taş dibekte dövüle dövüle çiriş tozu, unu elde edilir. Hızman yapımının ve ayakkabıların taban köselelerinin yapıştirılması için

bastırılarak sıvanıp, el suya batırılarak yüzey cilalı, düzgün bir hale getirilir. Kulp bezleride iç ve dıştan bu macun ile kilteli bir kayış, kulp halinde sıvanır. Kulp ile boğaz arası boşluk kalır.

Sonra maharetli hızman ustası o yıllarda üç beyazdan biri olan, kağıt eksikliği sıkıntısı vardır. Bugünkü gibi hovardaca, bilinçsiz bir şekilde yapılan kağıt tüketimi yoktur. Zaten piyasada kağıt çok azdır.

Çocukların sağdan soldan, dağbaşı yaylalarda insanların o yıllarda içtikleri yerli malı,

Birinci, İkinci, Üçüncü ve Bafra marka sigara kağıtları ile erkeklerin kullandıkları Kartal marka jilet bıçağı kabı kağıtlar, hızan üstüne süs, nakış olarak hazırlanır. Geometrik şekilde katlanıp, makasla bilinçli kırılıp, kesilen kağıtlar açılınca, çok güzel, simetrik, delikli, gözlü kağıt şekiller elde edilir. Bu şekiller hızman gövdesine, ustası okuma yazma bilmiyen, renk, simetri, denge, sanat eğitimi almamış, bilye Türk kadınları tarafından hızman üstüne usulca öyle yapıştırılırlar, deyme resamları, iç mimarlarını kiskanırdır.

Hazırlanan bu hızman, torbanın bağlanmış ağız ucundan bir iple, güneşe bir ağaca, balkona yada hayma dalına asar. Üç beş gün, asılı kalan hızman iyice kuru-dukdan sonra yerinden indirilir.

Ustası ağzını çözer. Kalıbın içindeki kepek veya malzeme başaşağıya çevrilerek, dikkatlice boşaltılır. Sonra kalıp torba hızmanın ağız kısmından ucu yassı bezi kesip, delmeyen bir tahta parçası ve elleri, parmakları ile hızmanın içine yapışan bez torbayı bir hayvan keçi derisi yüzer gibi, hiç kopartmadan yekpare bir şekilde çıkartır. Hızman yada hazman kabımız

hazırdır.

Eksik olan kapağı ve askı ipidir. Kapağı eli az ahşap ustalığından anlıyan bir erkek usta tarafından yapılır. Kapak yapımında ardıç, çam ağacı tercih edilir. Kapak yuvarlak bir ağacın uç kısmı hızmanın içine iki üç santim girecek, üç beş santimi dışarda kalacak şekilde, şekli güzel ağaç bir tapa kapak olarak itina ile hazırlanır. İçindeki yiyeceği dışarıya dökmeyecek şekilde sıkıca tutacak şekilde yapılır.

Hızman ustası hanım, renkli üç veya altı parça ipi ikili renklerde eşleştirerek, hızmanın kulplarından boynuna geçirilip, ucundan bağlanarak bir çiviye asılacak uzunlukta örüp hızmana bağlanır.

İçine eritilmiş yağ, bal, pekmez gibi yiyecek konulur hızman evin, yada, müstemilatının yüksekçe bir yerine asılır. Emniyetli yerdeki hızman içindeki yiyecek uzun süre bozulmadan kullanılabilir. Çiriş kokusu, yiyeceğede güzel bir koku olarak siner. Yiyecek madde el yapımı uzun tahta kaşıklarla alınıp yenilirdi. Yaylada, eritilmiş tereyağ, bal, üzüm pekmezi, dut pekmezi doldurulmuş, yirmi litre civarında malzeme alan büyük boy hızmanlar göç sırasında heybelerin gözlerine birar tane karşılıklı konularak at, eşek, üzerinde itanlı bir şekilde kışık yiyecek olarak, Çukurova'ya getirilir zevkle yenilirdi. Ramazanda oruçta, iftar ve sahur yiyeceği olarak kullanılırdı.

Hızman yapıcılığı maalesef unutulmuş durumda. Teneke, cam ve plastik kavanozlar, kular bu ihtiyacı yok etti.

Toros köy ve yaylalarındaki Türk El Zanatı, sanatı hızman yapıcılığı yok olan, "Unutulmaya Yüz Tutan" değil; tamamen unutulmuş bir el sanatımızdır.

80. İlimiz Osmaniye Kadirli ilçesi Kızyusuflu Köyü sınırları içindeki Karatepe Açık Hava Müzesi girişindeki el sanatları satış yerinde bu köyde oturan ahşap kaşık kuş heykel ustası Erhan Türkmenoğlu bu satış kulübesinde küçük hızmanlarda satmaktadır.

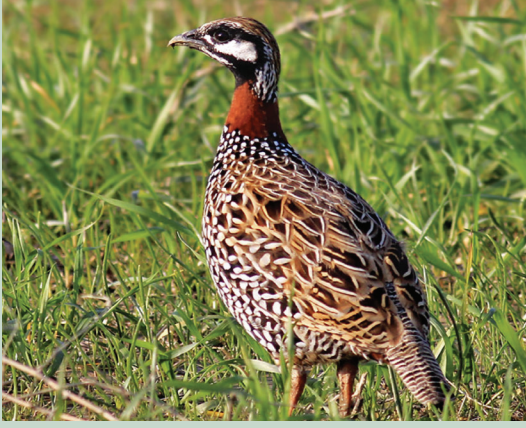
2007 yılında Osmaniye Cebeli Bereket Kültür Merkezi ile Düziçi ilçesi Karacaoğlan Kültür Merkezlerini aynı gün, o zamanki Kültür ve Turizm Bakanımız Atilla Koç'un katılımları ile aynı gün açılışlarını yaptık. Cebel-i Bereket Kültür Merkezi sergi salonunda açılış nedeniyle Osmaniye el sanatları satış sergisini de açmıştık.

Kültür ve Turizm Bakanımız Sn.Atilla Koç'un sergideki birçok eser gibi, küçük Hızmanlarda dikkatini çekti. Ben Osmaniye İl Kültür Md. Olarak ne olduğunu anlattım. Sayın Bakanımız bir de hızman satın almışlardı.

31 Mart 2019 Mahalli İdareler (Belediye, Muhtar, il Genel Meclisi) seçimlerinden sonra; Kadirli, Sumbas, Andırın, Kozan ilçelerimizde seçilecek arkadaşlarımız, Halk Eğitim, İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri, Kalkınma Ajansları, Üniversite ve Yüksek Okul Müdürlükleri ile ortak projeler hazırlayıp; yörelerinde Hızman Yapıcılığı Kursları açarak bu el sanatımızı ve ürünlerini turistik süs eşyası şeklinde pazarlayabilirler.

İlgililerimize Tırşık Dergisi aracılığı ve daha önce Facebook da bana bu konuyu dile getirmemi yazan Latif KIREKER Kardeşime duyuruyorum. Bu hususta gerekir ve ihtiyaç duyulursa, bir hemşehriniz olarak taşın altına elimi koymaya hazırım.

ÇUKUROVA TURAÇ SENİN ÖZKUŞUN

Turacın erkeği - Mavru

Dişi Turac - Bozça

Turac kar düşen yerlerde pek yaşamaz. Sazlık ve sulak yerleri sever. Gizlen-mesini çok iyi bilir. Şimdiye kadar onu Çukurova'nın süstü, simgesidir mekânını da hep Çukurova biliyorduk. Fakat gördük ki Harran Ovası da turacı bağrına basmış. Özellikle Şanlıurfa merkez, Bozova, Kısa, Viranşehir, Harran ve Şanlıurfa'nın Suriye sınırı turacın en fazla ürettiği yer olmuş. Doğrusu Harran Ovası'nın sulanmasıyla turac da o toprakları kendine yurt edinmiş. Biliyorsunuz turacın avlanması yasak. Ama kim yasak dinler. Eğer yasaklara uyulmuş olsa idi Urfa'nın, Çukurova'nın dağı taşı turac olurdu. Fakat maalesef. O günleri sabırsızlıkla bekliyoruz diyor konumuza dönüyoruz.

Turac keklük büyüklüğündedir. Hatta erkeği keklığe göre biraz daha büyük-tür. Gizlenmekte çok ustadır. Erkeği belki de kuşların en güzelidir. Keklik sürü halinde yaşar. Çeviktir turaca göre çok hızlı uçar. Turac ise hantaldır. Seri uçamaz. Sürü halinde yaşamaz. Genelde tek dolaşır. Bazen ikili üçlü gruplar halinde dolaştıklarında olur. Eti en güzel olan kuşlardandır. Ötüşü hüttü dü hüttü dü veya züttü dü züttü dü diye taklit edilir. Sesini çok uzak mesafelere kadar duyurur. Eğer sabah sakinliğinde ötüyorsa duyurma alanı yaklaşık 3 km çapındadır. En büyük özelliği öterken gözüni kapatır. Onun için de hiç kimseyi görmez. Hassas bir kulağa vardır. En küçük bir sesteki ötmeyi keser ve kaybolur. Erkek turac bulunduğu yerin en yükseğine çıkarak ötmeye başlar. Ötme işi saatlerce sürebilir. Erkek turac tehlike anında tük tük tük diye ses çıkararak tehlikenin geldiğini belli eder. Azami sekiz on yumurta yapar. Ku-luçka dönemi keklük gibidir.

Ortalama süresi 21 gündür. Erkeğine mavru dişisine bozça denir. Dişi erkeğe göre daha hantal ve zavallı bir görünüme sahiptir. Mısır, buğday ve çekirge yemeyi çok sever. Zararsız bir hayvandır. Avcı, tilki ve çakal turacın tabiattaki en büyük düşmanıdır. Düşmanlarına karşı savunmasıdır. Tek savunması uçmak ve kaçmaktır.

Turacın ötmesi çok değişiktir. Emsalleri arasında en değişik ötüşe sahip olan kuşlardandır. Şiirlere konu olması da ötüşünden kaynaklanmış olmalıdır. Bu ötüş Karacaoğlan'ı oldukça etkilemiş. Onun için de şiirlerinde turac tema olarak işleyen ilk ozan olarak kaynaklara geçmiştir.

*Ötme turac ötme işin var senin
Şahan salıp avlanacak yer değil
Vardım gördüm ağ yâr göçmüş yurdundan
Vatan tutup eğlenecek yer değil*

diyerek duygularını dile getirmiştir. Turacın ötüşü çok değişiktir. Üstüne şiir yazacak kadar vardır. Onun sesi ilkbaharın nişanesidir. Çukurova'da baharı ilk haber veren kuştur. Önce söylediğimiz gibi ötüşü uzun mesafelerden duyulur. Onun için de avcılarının gazabından kurtaramaz kendisini. Devlet koruma altına alması rağmen nesli tükenmek üzeredir. Turna nasıl Halk Edebiyatımıza girmiş, türkülerle dile getirilmişse, güneyde turac da öyledir. Yöre folkloruyla bütünleşen bu kuş, masallara dahi konu olmuştur. Görüşler Dergisinde, Y. Doğudandoğan imzasıyla yayımlanan bu efsane yöre insanının turac sevdasını dile getirmektedir. Aynen aktarıyoruz.

Dişi Turaç - Bozça**Bir Turaç Masalı39:**

“Aşağı yeli koza tarlalarından duyulmayan fısıltılarla geçiyor. Kodaman çiftçiye tarla-sını gezme fırsatından başka bir iyiliği olmayan bu yel, işçi ve köylünün saatlerce beklediği bir Hızır’dır. Kocabucak’a doğru uzanan tozlu yoldan kalkan anafoların zerreciyle gözlerimiz, kulaklarımız doluyor, kaşlarımızın, kirpiklerimizin rengi atıyor. Yolun iki tarafında sarı tarlalarda çalışan insanlar, cansız bir hayal gibi görüntüyorlar. Hayat sahasında ümit serabı...

Yeşil tarlalara sıra sıra dizilen bu istifamlar hayat felsefesini çatlak topraklara yazıyor-lar. Ufuklarda dumanlanan Haziran güneşi manyetize etmekte. Tarlalarda kızak çeken, deste vuran, bilezik yapan, başak toplayan kadınlı erkekli insanlar.

Kumsal bir keliden uzanan yolumuz, bizi ucu bucağı gelmeyen sarı yeşil tarlalar arasında baş döndürücü bir yorgunluğa sürüklüyor. Bir an önce sonunun gelmesini beklediğimiz yol öyle uzuyor ki... Omzumuz attığımız beyaz keten ceketler taşınmaz bir yük oluyor. Saatlerce yol aldığımız hâlde bir kelime konuşmuyoruz. Ağzımıza yorgunluk kilit vurmuş sanki.

Pamuk tarlaları arasında bir kuş sesi geliyor; Hütdü dü, hütdü dü’.

Koca Bacaklı Cemil’e soruyorum.

–Bu öten kuş nedir?

Cemil sorumu bekliyormuş gibi gözleri parlayarak;

–Turaç... Onu vurmak günahdır. Diyor ve devam ediyor. Bu kuşun hikâyesini sana anlatayım: Eskiden bir ağanın bir tek kız evladı varmış. Tek olduğu için de çok sevilirmiş. Bu yavrucak daha ana kucağında iken emmioğluna söz kesilmiş.

Yani beşik kertmesi yapılmış. Zamanlar geçmiş; on beş defa çubuklar firez, firezler çubuk olmuş. Bu arada ağanın tek kızı da gelişip güzelleşmiş. Köy delikanlılarının gözünü ısırp, gönlünü avlamaya başlamış. Fakat

sözlü olan bu kızcağıza her delikanlı ancak gönülden kopan bir dilekle “Allah bağışlasın” demekten başka şey bulamazmış.

Bu gelişen güzellik emmioğlunun yüreğinde derin bir aşk yararı açmış. Lakin ters talih bu aşkı karşılıksız bırakmaktadır. Kalplerde ilâhlaşan Ayşecik, emmioğluna küçük bir ya-kınlık göstermemektedir. İşte çaresiz felaket... Zaman zaman buluşup konuşmak isteyen emmioğlu her defasında yeni bir darbe ile ayrılıyor. Bu durum ilerledikçe emmioğlu kızın başka-sına gönül vermesinden şüpheleniyor. Günlerce devam eden bu takip...

Sıcak bir Temmuz günü Ayşecik, Seyhan’ın pırıldayan sularından testisini dolduruyor. Söğütlerin kol uzattığı sularda muhteris bir güneş yıkıyor. Bir ılgın çalışının arkasından kızı denetleyen emmioğlu ilerden Dutma Hakkı’nın kızı doğru geldiğini sınırları gerile-rek görüyor. Testisi ile söğütlerin gölgesine gelen Ayşecik, Hakkı ile karşılaşılıyor. Aylarca süregelen bir sevginin beslediği iki kalp, iç du-yularla anlaşıp mahrum dudaklar birbirini bu-luyor.

Kıskançlığın verdiği bir vahşetle emmioğlu iki aşığı suçüstü yakalamaktadır. Tabi ki tek silah kızın babasına ihbar. Emmioğlu derhal çiftliğe yönelerek emmisine her şeyi anlataca-ğını ve pis dutmayı öldürtüp kendisini de rezil edeceğine Ayşecik’e müjdeliyor.

Masum kızcağız bütün kalbi ile Yaranan’a yalvarıyor.

–Yarabbi! Emmim oğlunu, bir kuş yap ki suçumuzu söyleye-

mesin. Dilek derhal kabul oluyor. O günden bugüne de emmioğlu bütün ovayı dolaşarak suçu söylüyor. ‘Tuttu da... Öptü de. Tuttu da... Öptü de... Tuttu da... Öptü de’40...

Turacın erkeği - Mavru.

Çukurova’da , turacın bu şekilde meydana geldiğine, öterken de: “Tuttu da öptü - tuttu da öptü” diyerek o günkü sırrı açığa vurduğuna inanılır. İşte turacın hüt düdü - hüt düdü şeklinde ötüşü emmioğlunun turaç olup Tuttu da öptü de /Tuttu da öptü de de

mesiyle özdeşleştirilmiştir.

Masalda da görüldüğü gibi Çukurova kültürüyle bütünleşen turaç; keklikten daha çok türkülerine ve masallarına konu olmuş. Konuyla ilgili 12 şiir tespit edilmiş. Şiirlerden bir kısmı ozanlar tarafından türküleştirilmiş. Türküleşen şiirlerin içinde en ünlüsü Buruklu Âşık Kul Mustafa’nın; Çukurova turaç senin öz kuşun diye başlayan ve de yöre sanatçısı Mahmut Taş-kaya’nın okumasıyla ünlenen uzun havadır. Adı geçen uzun havanın sözleri şöyledir.

*Çukurova turaç senin öz kuşun
Çiğ yağarken garip garip ötmez mi
Senin sesin ilkbaharın nişanı
Aşiretler yaylasına göçmez mi*

*İyi saklan seni kurt kuş görmesin
Çiftçilerin salanını sürmesin
Tembihledim avcıların vurmasını
Senin sesin Çukurova’ya yetmez mi*

*Ötmen Mustafa’ya ilham veriyon
Öterken de bir yüksekte duruyon
Yakup musun Yusuf’unu arıyon
Senin yasın arşa kadar bitmez mi*

Buruklu Âşık Kul Mustafa bu dizelerinde: Turacın Çukurova’nın öz kuşu ve ilkbaharın nişanı olduğunu, ötüşünün kendisine ilham verdiğini, avcılara vurmaları için tembih ettiğini ve benzer özellikleri

anlatmaya çalışıyor. Aslında Kul Musta-fa turacın tüm özelliklerini ve güzelliklerini üç dörtlüğe yüklemeye çalışmış. Böylece Karaca-oğlan'dan sonra turacı şiirlerinde işleyen ikinci ozan olarak kayıtlara geçmiş. Doğrusu turaç üstüne şiir yazan günümüz ozanlarının da başını çekmiş. Önderlik etmiş. Onun arkasından merhum Dünya Olimpiyat Şampiyonu İsmet Atlı:

*Sana derim Çukurova
Ekinlerin yetti mola
Turaç senin güzel kuşun
Çiği yağarken öttüm'ola*

diyerek turaçla ilgili duygularını dile getirmiş. İsmet Atlı'nın ardından Çukurovalı İbrahim Karaman Davutluoğlu da almış sazı eline vurmuş teline. O da turacın ötüşünden almış ilhamını. Her dörtlükte ötüşüyle dile getirmiş turacı. İşte dörtlüklerinden birkaç örnek:

*İlkbahar gelince öterdin turaç
Şöyle bir kayar da hüü düü düü hüü
Sesin ile bize yeterdin turaç
Hep aynı ayarda hüü düü düü hüü*

*Elin aşiretin süsü güliydün
Dillerden düşmeyen öz türküsiydiñ
Çukurova'mızın tatlı sesiydün
Kesmeden art arda hüü düü düü hüü*

*Bir yere göçmeyen sahil kuşuydun
Toprağına bağlı kuşlar başıydın
Adı sanı belli köşe taşıydın
Tümseğe konar da hüü düü düü hüü*

*Ne kadar avlasak bitmezdi arı
Cücüğü palası ferdiği vardı
Horozu kendine anaç arardı
Hey gidi hovarda hüü düü düü hüü*

*Ala tüftek alır ava giderdik
Fak kurup kapanla tutalım derdik
Zağar ile büke zıncara girdik
Farlar bir kenarda hüü düü düü hüü*

*Karalı da derki terk ettin dehri
Uçup bir hamlede geçerdin nehri
Neslini tüketti pamuğun zehri
Turaç ahu zarda hüü düü düü hüü*

dizeleriyle dile ve tele dökmüş. Dile, tele dökülen sözler bir bozlak olmuş yankılan-mış Çukurova'nın düzündeki, Gâvurdağları'nda. Yankılanan bozlaklar Gavurdağları'nı aşarak Maraş'a, Gaziantep'e ulaşmış. Toroslar'ı aşan bozlaklar da Kırşehir'de almış soluğu. Fakat turacı orta Anadolu'ya, Maraş'a Gaziantep'e taşıyamamış. Onun için de turaç Çukurova'nın öz kuşu olmuş.

Başta da turacın Çukurova'ya özgü bir kuş olduğunu söylemiştik. Buruklu Âşık Kul Mustafa da Çukurova Turaç senin öz kuşun diyerek bizi doğruluyor. Gerçek de öyledir. Başta da söylediğimiz gibi turaç kar düşen yerlerde yaşamaz. Yani yaylalarda turaç yoktur. Çukurova'nın tüm köylerinde - Toroslar'ın hemen eteklerinde yaşamasına rağmen yaylalarda onu görmek mümkün değildir. Bunun nedenini konunun uzmanı olan dayım Ahmet Uçar'a sordum.

Dayım Ahmet Uçar benim mimarımdı, mürşidimdi. Çok zeki idi. Elinden her iş gelir, uçanla kaçan kurtulur, tüm dertlerine kendisi çare olurdu. Üstelik tanıdığım en mükemmel avcılardan. Avcılıkta usta idi. İyi bir uçar avcısıydı. Avla ve av kuşlarıyla ilgili müthiş bir bilgi birikimine sahipti. İyi tüfek atar. Attığını vurur. O zamanda yayınlanan Av Dergisinde konuyla ilgili yazılar yazardı. Bir gün kendisine neden turacın rakımı yüksek yerlerde olmadığını sordum. "Turaç cezalıdır. Cezalı olduğu için de Allah turaca yaylayı yasaklamıştır" dedi. Anlatmaya başladı. "Bilirsin Çukurova'nın sıcakları çok zalımdır. Halk sıcaklardan kurtulmak için yaylalara geçer. Çukurova'da yaylaya göçmek gelenektir. Zaman içinde bu geleneğe kuşlar da uymuş. Onlarda Çukurova'lılar gibi yazın yaylalara göçmeyi gelenek haline getirmişler. İleri gelen kuşlar et-raftakilere haber salmış.

Toplanalım da yaylaya ne zaman göçeceğimizi kararlaştıralım demiş-

ler. Kararlaştırdıkları günde hepsi bir araya gelmiş yaylaya göçecekleri günü kararlaştıracaklar. Önce akıllı karga söze başlamış. "Biz mart beş dedi mi, Allah izin verirse yaylada olacağız" Sığırcık söz almış: "Biz de, mart on beşte, Allah izin verirse yaylaya çıkacağız. Erken-den varıp yurt yuva kuracağız. Sonra karatavuk söz almış. Ne zaman yaylaya gideceğini, hangi tarihte yaylada olacağını, neler yapacaklarını bu sene hangi yaylaya çıkacaklarını anlatmış. Sonra sıra turaca gelmiş: Turaç da: "Allah izin verse de vermese de mart yirmide yaylada olacağız" demiş. Böyle deyince "Allah sen bana nasıl güvenmezsin" diye onu cezalandırmış. Yaylayı yasaklamış. İşte o gündür bu gündür rivayete göre turaçlara yayla yasaklanmış. Onlarda hep Çukurova'da kalmışlar. Bu masaldan geriye Çukurova'da: Düşünceli olan ve dalgın dalgın duran kişiye "Yaylaya göçmemiş turaç kuşu gibi ne düşünüyorsun" deyimini kalmış.

*Elin aşiretin güllü süsiydiñ
Dillerden düşmeyen öz türküsiydiñ
Çukurova'mızın tatlı sesiydün
Kesmeden aralarda hüü düü düü hüü...*

ANDIRIN TARİHİNDE VE KÜLTÜRÜNDE ÇOK ÖNEMLİ VE ÇOK RENKLİ BİR SİMA **MÖHÖR AĞA**

Ben Celil ÇINKIR. Bugün 15 Ekim 2018 Kahramanmaraş il merkezinde Möhör Ağa olarak bilinen Mühürdar Nurdoğan'ın oğlu olan ve halen Kahramanmaraş'ta ikamet eden Necip Nurdoğan amcamız ile beraberiz. Necip amcamız aslen Andırın ilçesine bağlı Gökgedik Mahallesi'nden eski ismi ile Keşkahlı Mahallesi'nden olup 1929 doğumludur. Biz kendisine Möhör Ağa kimdir, Keşkahlı ismi nereden geliyor, Keşkahlı ve Möhör Ağa arasındaki bağ nedir? Necip Amcamız bunlar ile ilgili neler biliyor ise bize anlatmasını rica edeceğiz. Ben sözü fazla uzatmadan Necip Nurdoğan amcamıza bırakıyorum. Buyurun efendim.

Necip NURDOĞAN: Niyazi Altıntaş'ın babası Hamza Altıntaş'tan öğrendiğime göre, Hamza Altıntaş bana Azerbaycan'dan geldiğimizi ve kökümüzün Azerbaycan'dan olduğunu söyledi. Azerbaycan'dan geldiğimiz yerleşim yerinin ismi Keşkekli imiş. Atalarımız Cumhuriyet kurulmadan önce Keşkeklioğlu lakabını kullanmışlardır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulduktan sonra, Soyadı Kanunu'nun çıkması ile birlikte Nurdoğan soyadını almışız. Babamın babası Mulla Hüseyin. Çocuk okutur imiş yani eskimez yazı ile çocuk okutur imiş. Anasının adı Ayşe Hatun. Toplam 6 Kardeşler. Kardeşler'den bir tanesi en büyüğü Mehmet Ağa, ondan sonra Halil, ondan sonra babam Mühürdar, babamdan sonra Lütfi, Lütfi'den sonra da Ali. En küçükleri babamın yerine askere gitmiş ve askerde de vefat etmiş.

Babamın doğum tarihini 1878 olarak biliyoruz. Babası Molla Hüseyin ve annesi Ayşe hatundan olma. Babam çok merhametli ve çok cömert bir insan idi. İsteyeni boş göndermeyen birisiydi. Benim çocukluğum sırasında, çiftlik olarak kullandığı yerde, 150'nin üzerinde keçisi, 30 - 40 kadar koyunu ve 20-30 kadar da sığır, inek cinsinden büyükbaş hayvanı, 5 - 6 tane manda ve 5-6 tane katır, merkep ve bir çok atlarımızın olduğunu hatırlıyorum. Katırlar ile Osmaniye'den ve Maraş'tan kervanlar halinde yük getirdiklerini, oralara da satmak için kereste götürdüklerini

biliyorum. Bu işlerden dolayı o günün şartlarında çok para kazanırlardı. Kazandığı parayı olduğu gibi harcardı. Mesela Dört Yol ilçesinin Kuzucak nahiyesinden İbrahim isminde bir arkadaşı var imiş. Bu adam askerden geliyor. Adamın tarlası takımı çok, çift sürmek için bir tek öküzü var ama ikinci öküzü yoğumuş. Ne yapayım, ne edeyim diye düşünürken, buna diyorlar ki, Andırın'da Yayıoğlu İbrahim Ağa var, sen onun yanına git, o sana verir diyorlar. O zamanlar İbrahim Ağa memleketin bir numaralı zengini. Adam hayvanına portakalı yüklüyor, geliyor efendim önce babamı buluyor. Babamla beraber İbrahim Ağa'nın odasına gidiyorlar. Portakalı veriyorlar. Ondandan sonra da bu meseleyi anlatıyor. "Ben askerden geldim. Tarlamı takımımı süreceğim bir öküzüm var ikincisi yok. Senin yardım edeceğini tavsiye ettiler ben de bunun üzerine size geldim," diyor.

İbrahim Ağa, "Biz her gelene bir öküz verecek olursak iflas ederik", diyor. "Şuna bir grat çeltik verin, çuvalına koyun da gönderin", diyor. İbrahim Ağa'nın bu davranışı babamın çok zoruna gidiyor. Arkadaşına; "Sen burada bekle", diyor. Babamın, birisinde bir öküz parasından daha fazla bir alacağı varmış. Bu adamın yanına gidiyor. Adam iyi bir öküz vermek istemiş o zaman. Nakit parası yoğumuş Allah'ın takdirine bak. Babam adamdan öküzü alıp getiriyor, adama teslim ediyor, gidiyor. Ben

oraya birkaç sefer gittim. Oğlu Fikri var idi. İbrahim Ağa'nın. Onlara Ateşoğulları derler. Köylerinin en zenginleri bunlar. Ziyarete gittim oraya. Babamın cömertliğinden bahsederlerdi onlar. Bizim Keşkahlıların bir kısmı da Saimbeyli'nin Karsavuran Köyü'nde. Orda da İzzet Ağa isminde birisi var. Gittim onu da ziyaret ettim. Arif Ağa, Tahrirat Katibi. Onunla tanıştım. Ordan da bir tanesi gelmiş babamdan at istemiş. Ona da at vermiş. Mesela birisi keçi istiyor, keçi veriyor. Yani öyle yok diye bir şey yok. Deminki dediğim gibi yani her cins malımız var. 150 tane keçi, Almadağı'na yaylaya giderdik. 20-30 tane koyun 15-20 tane sığır, beş altı tane katır, beş altı tane manda, merkep, vesaire. Hayvanlara harmanda denilen kişiler bakardı o zamanlar. İki üç tane harmandamız vardı o günlerde. Ev işlerine yardım edenlere de besleme derlerdi. İki üç tane de beslememiz var idi. Bunlar hizmet ederlerdi.

Alma Dağı'nda şöyle bir hadise geçiyor. Zülfikaroğlu Hacı Be adında bir ağa var idi. Zülfikaroğlu Hacibeğ, milletvekilliği yapan Ali Be'nin amcasıdır. Hacı Be, çadırında iken, çadırlarının üst kısmına bir bölük davar geliyor. Bu davarlar kimin diye soruyor. Mühör Ağa'nın diyorlar. İçinden en iyisini seçin, getirin diyor. Getiriyorlar ve orada davarı kesiyorlar. Davarın budunun bir tanesini derinin arasına koyuyorlar. Mühör Ağa'ya yolluyorlar. Tepenin bir tarafında bizim evler, öbür tarafında da onların çadırları var. Eti getirenler, babama malı gibi yesinler diyor. Akşam bakıyorlar, çobanlar biliyor tabii. Babam durumu anlıyor, davarın bir tanesi noksan. Babam tebessümle karşılıyor durumu. Helali hoş olsun diyor. 150 davarın erkek oğlağının tamamı gelen misafirlere kesilirdi. Geriye hiç erkek oğlak kalmazdı. Babam misafir ağırlamayı çok severdi. Misafir olmadığı zaman öyle bir adamdı ki, çok üzülürdü. Biz onun tırnağı olamayız. Misafir olmadığı zaman köyün en fakirini ça-

ğurtır onunla beraber yemek yerdi.

Medrese okumuş, eskimez yazıyı hem yazar ve hem de okurdu. Anam da medresede okumuş. Birbirlerine evde misafir olduğu zaman, yüksek sesle konuşmadan, bir kağıda yazarak haberleştiklerini biliyorum.

Teravih namazını kıldırıldığını biliyorum. Köylüler köyün imamı olan Kamil hocayı pek sevmezdi. Onun için Teravih namazını köylüler misafir odası denilen yerde babamın arkasında kılardı. Bir gün çocuğum ben tabi. Çok küçük bir çocuğum. Safın arasında gezirken yerde bir çakmak gördüm yere düşmüş çakmak tabi. Çakmağı aldım. Çakmağın yanında bir de bıçak vardı. Bıçağı da aldım. Çakmakla bıçağı bileylemeye başladım. Benim bu halimi gören cemaat gülmeye başladı. Hepsinin namazı gitti tabi. Babam namaz kıldırırken yaşadığım o anı hiç unutmam. Hatıralarımız çok fazla. Babam çok iyi bir insandı.

Anamın öldüğünü ben hiç bilmiyorum. Ben çok küçük yaşlarda iken Anam ölmüş. Babam Onun için beni çok nazlardı. Gittiği her yere beni de götürürdü. Benimle çocuk gibi oyun oynardı. Bir gün babamla çellik oynuyoruz. Yani büyüklüğünü söylemek istiyorum. Bunu hiç kimse böyle yapamaz. 2 tane taş var. Çelliği taşların arasına koyuyorum. Vurursa kendi geliyor, ben gidiyorum. Daha ilkokul falan yok. Attı, "vurdum", dedi. Vuramadın, oşşt dedim. Ben de sennen oynamıyom dedi. Ben de sennen oynamıyom demesi o kadar içime battı ki. Şimdi bilene o anı hatırladıkça içim sızlıyor. Hangi birimiz oşşt diyecek de babasına, bir tokat vurmayacak, babasından dayak yemeyecek. Kaç tane baba yapar onun yaptığını acaba? Babam çok olgun ve anlayışlı bir adamıdı. Bir de bize derdi ki; "Oğlum, çatacaksanız sizden güçlü ve kuvvetli olana, hem madde yönünden ve hem de başka açıdan güçlü olana çatın, zayıf ve güçsüz olanı kim olsa yener ve döver", derdi. Mesela bir

gün, Mehmet amcamın Rıza adında bir oğlu vardı. Böyle çok babayiğit biri. Köyden İbiş Osman adında bir tanesi, bişey dedi, ne dediyse. Rıza, İbiş Osman'a elinin tersi-yinen bir vurunca iki üç dombalak birden döndü. Kara çalı vardı. Dikenlerinin arasına yıkıldı. O şekilde dövdü. İstediklerini düvellere, istediklerini kayırlardı. Hatta ufak tefek şeylerde mahkemeye gitmezlerdi. Babama arz ederler idi. Gelirler söylerlerdi. Babam halleder idi. Mesela ekin biçilecek, imece usulüyünen. 31 kişi gelir, bir gün iki gün içinde davulunan, zurnayman, davarlar kesilerek, don kazanlarının içinde yemekler yapılır, yer içerler, ekini biçerlerdi. Bağ sürülecek. İki bin tevek bağ vardı Keşkahlıda. Her türlü üzüm vardı.

Celil ÇINKIR: Üzümlerden ne yaparlardı?

Necip NURDOĞAN: Pekmez yaparlardı. Sucuk yaparlardı. Gelen geden yeridi. Ticari amaç güdülmezdi. Gelene gedene verilir. Herkes yeridi. Mesela Garasu'da evin etrafın, iki üç dönüm bahça vardı. Domates, biber, patlıcan, ne dersen yetişirdi. Hiç satma falan olmazdı. Kim gelirse alır giderdi. Gelen geden yer idi. Garasu, Maraş'a gelen suyun gözünün çıktığı yer. Garasu'nun gözünü Zülfiyarlı almak istiyor. Onlar oraya bir şey yaptırıyor. Onu yıktırıyor babam. Bakıyorlar ki iş olmayacak. Babam orayı kendi alıyor ve oraya çiftlik gibi bir şey yapıyor. Ben çocuk iken orada cami vardı. Halbuki o yıllarda Kesim'de, Mesimde, Andırın'ın bir çok yerinde cami diye bir şey yoğudu.

Celil ÇINKIR: O camiyi babamız mı yaptırdı acaba?

Necip NURDOĞAN: Kimin yaptırdığını bilmem ama cami vardı. Minaresi yoğudu caminin. Ezanı yüksekçe bir yere çıkıp okurlardı. "Tanrı Uludur, Tanrı Uludur", diye okurlardı ezanı. Diyenedik yani onu.

Celil ÇINKIR: Babamızın evlilik hayatından bahseder misiniz

biraz? Babamın başından kaç evlilik geçmiş mesela?

Necip NURDOĞAN: Babamın başından altı tane evlilik geçmiş. Babam 6 hanımla bir arada durmamış. Önce aldığı hanımı ölmüş. Halil abimin anasıydı. Onun adı Cennet idi. Ondan sonra Safiye anamızı almış. Babamın ilk aldığı Cennet Hanım, Köşürge tarafından, yani Ayşepınarı denen yerden. Ondan sonra aldığı Safiye anamız, Mıstıklı tarafından. Ömer vardı dayımız. Deccer Ömer derleridi. Onun bacasını almış. Ondan sonra Dudu Hatunu almış. Dudu Hatun Andırın'ın içinden. Ali çocukları derler sülalesine. Andırın'ın en zengin ailelerinden birinin kızı Dudu Hatun. Andırın'ın üçte bir, yahut dörtte biri onlara ait imiş. Ama Hacı Hüseyin alkolikti. Satıp yemeyinen bitiremedi. Onun bir tene de gardaşı varmış. O da genç yaşında ölmüş. Dudu hatun da onların bacası. Dudu Hatun Gökşenlilerden. Çok bilgili,

görgülü, misafirperver birisi olduğu söyleniyor. Ondan sonra da İsmet. Kalalılardan. Kalalılar da Andırın'ın için. Siddık vardı. Eczacı Nebi'nin işyerinin arkasında, büyük bir ada gibi yer var. Orası tamamen onlarıydı. Kalalı Ahmet Efendi'nin kızı İsmet. Kardaşı Kalalı Ömer vardı, Kalalı Siddık vardı. Ömer'in oğlu Niyazi vardı. Niyazi Andırın'da Belediye Başkanlığı yaptı. Niyazi askerde iken güreş yaparmış. Pehlivanmış. Türkiye şampiyonu olmuş. Nuri vardı fotoğrafçı. Onların soyadı Sağlam. İstanbul'da Ufuk Sağlam var. O da onlardan. Onların yeğeni. Ondan sonra benim anamı almış. Köse Müftü'nün kızını. Ondan sonra Serin-

lerden. Çepniogulları derler. Onlar da belli bir aile.

Celil ÇINKIR: Möhör Ağa, Köse Müftü'nün bacası ile evleniyor mu?

Necip NURDOĞAN: Köse Müftü, babamın bacası Nimet Hatunnan evleniyor. Karışıklık olmasın. Nimet halam Maraş'ta evliyimmiş. Nolu-yorsa bişeyler oluyor ve boşanıyor. Çok güzeldi Nimet halam. Köse Müftü dedem, Nimet halamınan evleniyor. Dedem dördüncü bir arada bulunduruyor ama babam bulundurmuyor. Babamın hanımları öldükçe, babam yeniden evleniyor. Ondan sonra Sultan Hatunnan evleniyor. Paşaoğlu vardı. Bilmem tanın mı? Andırın'ın ileri gelen adamlarından. İbrahim Efendi vardı nüfus katibi. Kaymakamlığın karşısındaki arsalar hep onlarındı. En son Sultan Hatunnan evleniyor. Yokuş Sokak'taki Möhör Ağa Konağı Dudu Hatun'dan kalır. Ali ve Remzi orda

dururlar. Matbaacı Mustafa Zengin'in yerini bizim biraderler sattı. Arka taraftaki okula kadar hepsi Aliçocuklarının idi. Sağlık ocağının oraya kadar Aliçocuklarının imiş. Andırın'ın en eski evidir Möhör Ağa Konağı. Ben o konağın ne zaman yapıldığını bilmem. En azından yüz senelik vardır o bina. O zamanın mimarisine göre iki katlı yapılıyor. Alt katında at falan bağlanırmış. Oldukça geniş, misafir odalı. Möhör Ağa Konağı, Şu anda Mustafa Zengin'in yaşadığı binadır. İlk başlangıçta bu bina topraktan dam imiş. İki katlı. Mustafa Zengin kendisi yeniden yapıyor.

Celil ÇINKIR: Möhör Ağa Andırın'a ne zaman göç ediyor?

Necip NURDOĞAN: Onu bilemiyorum. Andırın'a geldiğinde en büyük evi babam yapıyor. Aynı mimari tarzında Garasu'da da evimiz vardı. Keşkahlı'da da vardı. Üç yerdeki evimizin üçü de iki katlı idi. Keşkahlı'daki evimiz caminin hemen yanı başındaydı. Kamil Hoca'nın evi ile yakındı. Kamil Hoca'nın evinin biraz berisindeydi. Orada bir pınar vardı. Bizim yeri şimdi öğretmen, imam evi yapmışlar.

Celil ÇINKIR: Almadağı tarafında yerleriniz var mı halen? Bir de biraz önce davulla zurnayla ekin biçmekten bahsettiniz. Siz böyle ekin biçmeye tanık oldunuz mu? Onu biraz anlatır mısınız?

Necip NURDOĞAN: Almadağı tarafında tarlalarımız vardı. Tabi çoğu satıldı, katıldı onların. Ekip biçeridik. Davulunan zurnayın ekin biçeridik. İmece usulü ile biçilirdi. Başta bir tanesi olurdu. Hep beraber ellere ağaçtan yapılan ellikler takılır ve orakla biçilirdi ekinler. Eskiden şimdiki gibi tarım aletleri yoğudu. Biçilen ekinler deste yapılarak sırtta taşınır ve harman edilir idi. İmece usulüyle ekin biçmeler bir iki gün devam ederdi. Tarlamız 100 dönümün üzerindeydi. O zamanlar patos falan yoğudu. Harmanlar gem ile sürülürdü. Öküz veya at kullanılırdı gem sürerken. Genellikle ökü-

zünen sürülürdü harmanlar.

Celil ÇINKİR: Neden Möhör Ağa demişler babamıza?

Necip NURDOĞAN: Babamın adı sahibi de Möhör Ağa imiş. Ordan geliyor babamın adı. Dedem padişahın veznedarlığını yapmış. Padişahın mühürü varmış dedemde. Mühürdarlığın ordan geldiğini söylüyorlar ama ben onları tam olarak bilmiyorum. Ben yaşadıklarımı söylüyorum. Yalnız babam tek kelimeyle çok cömert idi. Misafiri çok severdi. Ondan sonra böyle, paraya pula kıymet veren bir insan değildi. Tahsilli biriydi. Medreseye gitmiş zamanında. Eskimez yazıyı öğrenmiş. Hem yazar hem de okurdu. Babam tahsil hayatını Maraş'ta tamamlıyor. Hangi medreseye gitmiş onu bilmiyorum. Anam da mesela, Köse Müftü'nün kızı, medreseye gidiyor. Anam ile ilgili olarak Nenem şöyle anlatırdı. Anam akşamdan hiç ders çalışmamış. Sabah kalktığı zamanda ana dersimi gece bana öğrettiler der imiş. Nenem ırahmatlık bunları anlatırken yaş gözlerinden akardı. Köse Müftü'nün ilk hanımı Emine Hatun. Osmaniyen'in Geze diye Kasabası'ndan. Orda Hacı Mahmutoğlu, o da oranın en zengin adamı. Onun da bir hikayesi var. Bu ikisini söylediği zaman nenem ırahmatlık, gözlerinden yaş sicim gimi akardı. Babası hacca gitmiş deveyinen. Gelmiş. Kurban kesin demiş. Ne kesek demişler? Camızı kesin demiş. Gitmişler tutamamışlar. Camız kendisini yakalamak isteyen süsermiş. Gelmişler demişler ki; "yakalayamadık." Hacı Mahmut çıkmış tepenin üstüne, gemübarek gel hayırlı yola gideceksin diye seslenmiş mandaya. Camız meleye meleye gelmiş. Boynunu uzatmış ve o da kesmiş. Bunu nenem bizatihi gördüğü için ağlayarak anlatırdı. Yani elhamdülillah baba ve ana tarafı da

Celil ÇINKİR: Köse Müftü için bir parantez açalım ve biraz da ondan konuşalım. Yaptığım araştırmalara göre Andırın ilçesinin ilk resmi müftüsü Abdullah Efendi. İkinci sı-

radaki müftüsü ise Köse Müftü'dür. 1890'lı yıllarda Andırın kazası doğrudan Halep Vilayeti'ne bağlıdır. Halep Vilayeti'nin Dahiliye Nezareti'ne yani Osmanlı Devleti'nin İç İşleri Bakanlığı'na, Hacı Durdu Ağa'nın oğlu Yaycıoğlu İbrahim Ağa'nın kendi imkanları ile ve adamları ile devlete herhangi bir külfet getirmeden 1892 yılında 7 tane karyede (köyde) ilkokul ile 1897 yılında da Andırın ilçe merkezine yaptırdığı ortaokul nedeniyle yaptığı teklif ile Kapıcıbaşı rütbesi ile (Valilik Özel Kalem Müdürlüğü, o yıllarda özel kalem müdürleri ilçelerde valilerin yetkileri ile görev yaparlardı) taltif edilmesi teklif edilir. 1899 yılında da bu teklif kabul edilerek onaylanır. O tarihten itibaren ilçede noksan olan teşkilatlar süratle tamamlanmaya başlar ve ilk olarak Andırın'a müftülük teşkilatı kurulur. İki aday vardır müftülük makamı için. Abdullah Efendi ve Köse Müftü. Abdullah Efendi Kayseri'de ilim tahsil etmiştir. İcazetini ve şahadetnamesini oradan almıştır. Yaycıoğlu İbrahim Ağa tercihinin Abdullah Efendi'den yana kullanır ve ilk müftüsü olarak Abdullah Efendi atanır. Abdullah Efendi'nin köyü Fakılar obası olarak anılmaya başlar. Onun çocukları ve torunları müftü lakabıyla anılırlar. (Kara Müftü, Koca Müftü, Küçük Müftü Vd.) Daha ilginç olanı ise Abdullah Efendi Bir buçuk iki yıl kadar müftülük yaptıktan sonra ölür ve Yaycıoğlu İbrahim Ağa, Abdullah Efendi'nin ölümüne çok üzülür. Onu o kadar çok sevmektedir ki, ilk doğan erkek çocuğunun adını Abdullah koyar ve onu da ismiyle değil de Müftüm diye sever. Abdullah Yaycıoğlu'nun lakabı Müftü'dür. Osman Tufan Paşa da ona Müftü diye hitap eder. Abdullah Efendi'nin ölümünden sonra Köse Müftü Andırın'ın ikinci müftüsü olarak atanır. Lakin o yıllarda Andırın ilçesini Zeytun ve Çukurhisar'dan gelen Ermeniler yakıp yıktıkları için İlçe teşkilatı 1908 yılında İkinci Meşrutiyet'in ilanı ile birlikte ilçe teşkilatı lağv edilerek Göksun'a taşınır ve Andırın Göksun'dan yönetilmeye

başlanır. Bu dönemde Köse Müftü Andırın müftülüğü görevini 1908 yılından itibaren Göksun'da yerine getirmektedir. Bu konuda siz neler diyeceksiniz efendim?

Necip NURDOĞAN: Yalan söylüyorlar, yok öyle bir şey. O belgeler kendilerinin uydurmaları. Ben 1940'lı yıllarda ortaokulu Maraş'ta okudum. Andırın'da değil ortaokul, ilkokul bile yok idi o zamanlarda. Peki ortaokul neredeymiş Andırın'da? Benim babam bir defa Göksun müftüsü olarak görev yaptı. Andırın müftüsü değildi ki görevi.

Celil ÇINKİR: 1908 yılında 2. Meşrutiyetin ilanı ile Maraş Halep'ten ayrılmış ve görülen lüzum üzerine Andırın ilçe teşkilatı lağvedilerek Andırın Göksun'a bağlı bir nahiye şekline getirilmiştir. Bu kapsamda ilçe teşkilatı tamamen lağvedilmiş ve bu lağvedilmeden okullar ve diğer kamu kurum ve kuruluşları da nasibini almıştır. Andırın Müftülüğü de lağvedilmiştir. 1908 yılına kadar Andırın'da ortaokul faaliyetine devam etmiştir. Hatta Osman Tufan Paşa anılarını kaleme aldığı kitabında "Andırın insanının okuma yazma oranı oldukça yüksekti", derken bir gerçeği dile getirmektedir. Siz buna katılmasanız da bu Andırın'ın yadsınamaz gerçeğidir.

Necip NURDOĞAN: Sen beni dinle sen onlara itibar etme. Dinle. Ben ilkokulu Andırın'da okudum. Ortaokula da Maraş'a geldim. O zaman Kadiri'de yok ortaokul. Andırın'da ortaokul falan yok. Onu şişiriyorlar. Olsaydı ben Maraş'ta okumazdım ortaokulu. Bunlar doğru değil.

Celil ÇINKİR: Ben sizin zamanınızda ortaokul var demiyorum ki zaten. 1908 yılında Maraş 2. Meşrutiyetin ilanı ile Maraş Halep'ten ayrılmış ve görülen lüzum üzerine Andırın ilçe teşkilatı lağvedilerek Andırın Göksun'a bağlı bir nahiye şekline getirilince ortaokul da lağvedilen kurumlar arasında yerini almış. Malumları olduğu üzere Andırın, 1908 yılından, 1925 yılına kadar Göksun'a bağlı bir nahiye

merkezi olarak yönetilmiş ve o 1925 yılında yeniden ilçe olmuştur. Osman Tufan Paşa'nın Andırın insanı için okuma yazma oranı çok yüksekti demesi sizce bir anlam ifade etmiyor mu?

Necip NURDOĞAN: Dedem Andırın'da çok insan okutmuştur. Eskimez yazıyan çok insan yetiştiriyor. Dedem rahmetlik Göksun'un ilk müftüsü. Dedem hakkında Sadık ALBAYRAK'ın son Osmanlı ulemaları diye beş ciltlik bir kitabı var ve dedemin adı bu kitapta ilk Göksun Müftüsü diye geçer. Andırın'da Mandırın'da bir tek dedemin ismi geçer. Maraş'ta dedemden barabar 5-6 kişi daha var. Orda dedemin ilk tahsilini babası Hacı Ömer Efendi de gördüğü, ondan sonra Maraş'ta Sadık isminde bir alimden dersler aldığı ve medresede okuduğu, ondan sonra da Kayseri'de Hacı Kasım Efendi'de okuduğunu belirtmektedir. Hatta Hacı Kasım Efendi de okurken, Hacı Kasım Efendi Sabahlara kadar ders çalışır gibi kitap okumuş. Hanımı Hacı Kasım Efendi'ye sen talebe misin de bu kadar çok ders çalışıyorsun, kitap okuyorsun diye söylenince, hanım senin bilmediğin taraflar var. "Maraşlı Köse Müftü diye birisi var, o zaman Andırın'ın adı yok, beni soru yağmuruna tutuyor, bunaltıyor", demiş. Sonunda adamcağız dayanamamış ve icazetini vererek kurtulmuş. Git de (hanımlarını kastederek, iki evliyim Hacı Kasım Efendi) annelerinden helallik al demiş. Köse Müftü helallik için vardığında, önce kendisini tanıtmış, ben Köse Müftü deyince Hacı Kasım Efendi'nin hanımı ben sana hakkımı helal etmiyorum, sen buraya geldin geleli hoca efendi daha sıcak yatağında yatmadı hiç demiş. Dedem Andırın'da hiç müftülük yapmadı.

Bayazıtlıların ve Yaycıoğullarının şikâyetleri neticesinde İstiklal Mahkemesi'ne gidiyor Dedem ırahmatlık. Orda bir yazıhane, o zamana göre en lüküs kıraathaneye gidek çay içek diyorlar sabahleyin.

Çay içtikten sonra da mahkemeye gidecekler. Orda çay içerken, içeriye birisi giriyor. Herkes ayağa kalkıyor. İltifat gösteriyor. Dedem ırahmatlık hiç istifini bile bozmuyor. Ayeti Şerif'de buyuruyor ki; "Bir kimseye nüfuzundan dolayı tevazu göstermek, imanın üçte ikisini götürür diyor. Onun için dedem hiç oralı bile olmuyor. Ondan sonra, o anda, kıraathanenin önünde iki tane kadın hareketleniyorlar. O kadınlar oradan geçerken, bu melun hocalar tüm devrimlere karşı geliyor demiş. Kadınlar kahveye girince millet ayağa kalkıyor, tazim ediyorlar ya, dedem ırahmatlık da kalkmıyor ya. O zaman dedem ırahmatlık diyor ki; "Yavru, yavru", diyor. Adabı muşerrete aykırı şeyler bizim dinimizde yasak", diyor. Şimdi şu kadının bütün güzelliği meydanda diyor. Ben, diyor, iki evliyim diyor. Şimdi bunları evlenmek istiyorum ben diyor. Öyle deyince adam, elini ağzına yüzüne çalıyor. Bakamıyor ve gidiyor. Gittikten sonra da, hoca diyor ki; "Ne ettin sen yahu?", diyor. Noldu diyor dedem ırahmatlık. O adam milli eğitim bakanı diyor. "kadınlar da milli eğitim bakanlığının müfettişleri" diyor. Dedem orda bir şey bir sıkıntı geçiriyor. Biraz sonra, onların beraber bir adam geliyor. Dedemin eline yapıyor. "Allah razı olsun", diyor. "Ben diyor, Bursa Milletvekiliyim, benim gardaşım, Anayasa mahkemesinde başkanın birinci yardımcısı", diyor. "Sen şu adını, soyadını ver, ben gardaşıma söyleyem, ben sana yardımcı olayım", diyor. Dedem de veriyor ama acaba bunu şey mi gönderdi diye de tereddüt ediyor. Dedemi mahkemeye çağırıyorlar diyorlar ki; "Sen filan yerde, filan, filan adamın yanında, şu şekilde söylemişsin", diyor. "Evet", diyor dedem. Bana isnat ettiğiniz suç "estauzubillah, şu surenin, şu ayeti", diyor. "Ben", diyor, "Bir hoca olarak, Allah'ın emirlerini kullarına tebliğ etmekle mecburum, ben vazifemi yaptım", diyor. Gereği düşünüldü diyorlar. O ifadeyi Diyanete yazı-

yorlar. Ondan sonra, Diyanet İşleri Başkanı, Kur'an-ı Kerim tefsiri ile mahkemeye geliyor, dedemin bahsettiği sure ve ayeti bulduruyorlar ve okutuyorlar. Orda diyorlar ki bu kişi çok zeki, çok akıllı, arkasına halkı düşürebilir, isyan edebilir, bunun için, memuriyetten menine, haksız yere bunu şikâyet edenlerin, altı ay sürgününe ve beşer yüz lira para cezasına çarptırılmasına, karar veriyorlar orda. O zaman Andırın'da ilçe yok. Zeytin ilçe. Zeytin var ya, şu kaplıcanın olduğu yer. Andırın Zeytin'e bağlı o zaman. O yaktı dedikleri yer Zeytin. Orayı yakıyorlar yani, ordaki her şeyi yakıyorlar yani. Belki Göksun da Zeytin'e bağlı.

Celil ÇINKIR: O dönemde karşılıklı suçlamalar ve iftiralar var. Köse Müftü de Yaycıoğlu İbrahim Ağa'yı şikâyet ediyor. Yaycıoğlu İbrahim Ağa da İstiklal Mahkemesi'nde yargılanıyor. Netice itibarıyla her ikisi de beraat ediyor. Yaycıoğlu İbrahim Ağa, Doğu Kilikya Cephesinde Andırın Grup Kumandanı olarak görevine devam ediyor ve devlet yöneticiliği görevine yaraşır bir şekilde hareket ederek, görevine devam etmesini sağlıyor asla vay efendim sen beni şikâyet ettin diyerek intikam duygusuyla hareket etmiyor. Yiğidi öldürsek de hakkını inkâr teslim etmek lazım. Şu hususu net olarak ifade etmek lazım, bir bilgi yanlışlığı var, Andırın hiçbir zaman Zeytin'e bağlı olmadı. Andırın Halep'e bağlı oldu ama asla Zeytin'e bağlı olmadı.

Necip NURDOĞAN: Yok bizim bütün nüfus kayıtlarımız Zeytin'de. Çok iyi biliyorum yani. Netice itibarıyla ben ortaokula 1945 senesinde gittim. O zamanlar Andırın da ortaokul yoğudu. 1943'te Silifke'ye gittim, amcamın oğlu vardı orda. Ziraat memuru idi. Babamı çok severidi. Benim babam, rahmetli, İsmet dedimidi ya, onun kızı vardı, Münevver ablam. Münevver ablanın beyinin gardaşı, Konya askeri ortaokulunda öğretmenidi. Emin abi derdik gar-

daşına. O diyor ki, “Yahu böyle böyle, benim bir gaynım var, bunu buraya kaydet, benim hiç haberim olmadan beni oraya kaydettirdiler. Amcamın oğlu geliyor, yazık bu çocuğa diyor, bu askeri okulda yapamaz diyor, benim kaydımı ordan sildiriyor ve Silifke ortaokuluna kaydettiriyor. O zaman hiçbir yerde ortaokul yok. Ne Ceyhan’da ne de Kadirli’de. Hiçbir yerde yok. Bir Maraş’ta var ortaokul o zaman o bölgede. Maraş ortaokulu da kışlanın olduğu yerde idi. Onun için beni oraya gönderdi. Orda da bacısının birisi istedi. Onnan da ters düştüler. Bacısı analığın yanındıydı. Onlar Maraş’a gelince beni de Maraş’a getirdiler. Babam 1944 yılının Şubat ayında rahmetli oldu. 1945 değil. Attan düşerek ölüyor Beğlik’te. Oraya da defnediyorlar.

Celil ÇINKİR: Beğlik’teki mezar taşında 1945 yazıyor ama.

Necip NURDOĞAN: Demek ki onu yanlış yazmışlar. Babam öldüğünde ben çok geçirdim. Yani Andırın’da ilkokul bile yok o zaman. Yani bu şimdi, herkes kendi hesabına şey ediyor. Doğru yazan doğru şey eden çok az. Yalan söyleyen tarih utansın diye bir kitap var, Kadir Mısıroğlu’nun yazdığı gibi yani.

Celil ÇINKİR: Ben size Yaycıoğlu İbrahim Ağa’nın hangi tarihte nereye ilkokul yaptırdığını, nereye de ortaokul yaptırdığını, bu okul yaptırmalardan dolayı da Halep Vilayetince de Dahiliye nezaretine Kapıcıbaşılık rütbesinin verilmesi ile ilgili teklifi ve Dahiliye Nezaretinin de bu rütbeyi Yaycıoğlu İbrahim Ağa’ya tevdi edildiğinin belgesini ben size yollayacağım. O benim arşiv belgelerimin arasında var. Ben o belgeyi Başbakanlığa bağlı Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü’nün Osmanlı Arşivleri bölümünden almış ve transkripsiyonunu yapmıştım. Möhör Ağa, Kilikya Cephe Kumandanlığı emrinde İstiklal harbine katılmış mıdır? Bu konuda bilginiz var mı? Duyumlarınız var mı? Bu konudan

da bahseder misiniz?

Necip NURDOĞAN: Babam ırakmatlık 160 çeteyinen Kozan’ın kurtuluşuna gidiyor. Benim Halil adında en büyük abim vardı. O anlattıydı bana. Ben ondan işittim. Orada Tufan Paşa’dan ödül alıyor. İlk Ermeni’yi vurarak kafasını kesiyor ve Tufan Paşa’ya teslim ediyor. Hani onların hiç yazısı var mı tarihte, bir yerde.

Celil ÇINKİR: Necip Amca, 3-4 Şubat 2017 tarihinde Sütçü İmam Üniversitesi’nde Milli Mücadele’de Kahramanmaraş isimli bir sempozyum yapıldı ve ben o sempozyuma “Milli Mücadele’de Andırın” isimli bir tebliğ sundum ve rahmetli pederinizin takriben emrindeki 100-150 kişilik bir çeteyle Hem Maraş’a ve hem de Haçin (Saimbeyli) Harekâtı’na katıldığından bahsettim o makalemde. Maraş’ta yayımlana kitaplarda da rahmetli pederinizin ismi yer alıyor. Ancak Maraş’ta hiç kimseye bireysel olarak istiklal madalyası verilmemiştir. Maraş’ın kendisine Altın İstiklal Madalyası verilmiştir. İstiklal Madalyası Sütçü İmam’a bile verilmemiştir. Onun için sitem etmemek lazım bence. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediye Başkanlığı o sempozyumda sunulan tebliğleri kitap haline getirecek yakın zamanda, bildiğim kadarıyla şu anda basım için ihale aşamaları. O zaman siz babanızın da adını resmi kayıtlarda göreceksiniz.

Necip NURDOĞAN: Avkacı’man Sarı Mollalı arasında “Kırmızı Kilise” isminde bir kilise var. Ben o kiliseyi de gördüm. Babam çeteleriyinen geliyor o kiliseyi muhasara (kuşatma) altına alıyorlar. Bu işin içinde olan abimden dinledim bunu. Bizzat yaşamış Halil abim o zaman. Kilise-dekiler o zaman; “Möhör Ağa bizi öldürmeden götürüp teslim etmeye kefil oluyorsa, tamam teslim olacağız, yoksa bir direnmeye devam edeceğiz”, diyorlar. Babam da tamam diyor. Ona rağmen bir tensesini de öldürtüyorlar. Kırmızı

Kilise’deki Ermenileri babam Maraş’a götürüyor. O 160 çete buradan sonra Kozan’a gidiyor. Kadirli’deki şeyleri gördüm ben, hiç alakası olmayan adamların ismi var.

Celil ÇINKİR: Yaycıoğlu İbrahim Ağa’nın kardeşi Ali Ağa yaklaşık 110 kişilik bir bölük ile Ağcadağ’ın kuzeyinden hareket ederek Haçin (Saimbeyli) Harekâtı’na katılma üzere hareket eder. Çokak’taki Lati-foğlu Ahmet Paşa ‘da yaklaşık 500 kişilik bir kuvvetle Kadirli’ye ve oradan da Kozan üzerinden Haçin (Saimbeyli) Harekâtı’na katılır. Rahmetli babanız da 100-150 kişilik bir kuvvetle Lati-foğlu Ahmet Paşa’nın yaptığı gibi hareket eder. Bunların hepsi makalemde kayıtlı benim. Benim emin olmadığım bir şey vardı Möhör Ağa’nın Milli Mücadele’de Haçin Harekâtı’na katılmasıyla ilgili olarak. Ağcadağ’ın kuzeyinden mi gitti acaba diye. Siz Kozan’da Tufan Paşa’dan ödül aldı deyince yanlış yazmadığıma inandım. Çünkü Ali Ağa’nın hem Osman Tufan’a, hem Maraş’taki Kolordu Komutanı olan Selahaddin Adil Bey’e ve hem de Yaycıoğlu İbrahim Ağa’ya çektiği telgraflarda sadece kendi kuvvetlerinden bahsetmektedir. Zira bu harekâta sıklet merkezi Kozan üzerinden yapılacak harekattır. Bu hareket Ekim 1920’nin ortalarında olur. Andırın köylerinde Kozan’da ve Haçin (Saimbeyli)’de yapılan harekâta şehidi olmayan köy yok yoktur.

Necip NURDOĞAN: Benim en büyük biraderimin anlattığına göre Kozan’a gidiyor babam çeteleriyinen. Babamın çetelerinin hepsi de silahlıdır. Benim söylediklerim birinci ağızdan nakledilenlerdir.

Celil ÇINKİR: Necip Amca ben bu güzel sohbet için çok teşekkür ediyorum. Allah sizden razı olsun. Köse Müftü’ye ve Möhör Ağa’ya Allah gani gani rahmet eylesin, sizlere de uzun ve sağlıklı ömürler versin diyorum.

HACI BEY'İ KİM VURDU?

*Atın iyisine biner
Ak çağşaklı yurda konar
Böyle yiğit vezir emmim
Evine kaymakam iner*

*Ağalar geldi oturdu
Çeltiğin suyu tutuldu
Bin atına sür git emmi
Çeltik Mersin'e döküldü.*

*Şura atının bineği
Bura kazının döneği
Kadan alam vezir emmi
Issız kaldı ağ konağı*

*Mehmet ergen Ali ergen
Üstündeki telli yorgan
Bin atına sür git emmi
Soyka kalsın böyle sergen*

*Patos gelmiş salağına
Kan bulaşmış bileğine
Ne yatıyon vezir emmim
Vali inmiş konağına*

1930'lu yıllar, Maraşlı Evliya Mustafa Efendi, Aşaağı Andırın ovasını ilk kez görür; gümrah sarmaşıklarla örütlü meşelerin kapladığı mümbit, bitek ovaya hayran kalır. İrmakların, çayların, derelerin başıboş aktığı ovada, ne de güzel çeltik olur, diye düşünür ve arayışa girer.

Dağlardan seke seke ovaya düşen Andırın Suyu, Keşiş Çayı, irili-ufaklı dereler, güneyde Ceyhan ırmağı, boydan boya ovayı kuşatmıştır. Sulardan faydalanmayı kimse bilmez, akıl etmez. İrmaklar, çaylar, dereler öylesine başıboş akar.

Maraşlı Evliya Efendi, ünlü bir çeltik ekicisi. Ekicisi ya, avı yerlisiyle avlamak gerekir. Zülfükaroğlu Hacı Bey'e ortaklık önerir, akla uygun bulunarak kabul edilir. Zülfükaroğlu, yörede sevilip sayılan, Kuvayi Milliye döneminde çete komutanlığı yapmış, dişli ve güvenilir bir dost.

Maraş'tan yüzlerce ağ şalvarlı çeltik sakası getirilir. Deli tütün ve meşe külünden yaptıkları Maraş otuyla kafayı kıyaklayan çeltik sakaları, suyu gölletme tavaları için bel kürekleriyle işe koyulurlar. Andırın Düzünde o günün koşullarında ekilecek çeltikten daha ekonomik olmadığı için, gümrah meşe ağaçları kesmekle bitmez. Ateş atılır, aylarca hopur yakılır. Bitki örtüsüyle birlikte, o toprakların kadim canlıları da yok edilir. Ovanın üstünde görülen ve solunan sis ve yanık kokusudur artık..

Maraşlı sakalar, Andırın Düzü'nün ulaşabildikleri yerlerini boydan boya çeltik tavası yaparlar. Çaylıoğlu, sakalara karşı durur. Tarlasını çeltik ekimine vermek istemez. Yanında yeğeni delişmen Kındıra Fakı da vardır. Fakı, cesur, kavgacı, eline çabuk. Sakaların karşısına dikilir. Dikilir ya, yüzlerce sakayla baş edilir mi? Bel küreği ile Fakı'yı al kanlara belerler.

Fakı, yemin etmiştir.

-Bu çeltiği size ağız tadıyla yedirmem, dediği söylentisi yayılır. Yörede Kındıra Fakı'nın husumetinden çekinilir. O'nun gözükanlı eşkıyaları püskürtüp babasını kurtarma öyküsünü yörede bilmeyen yoktur.

Çocukluğumda çok dinlediğim öykü şöyle anlatıldı:

Bir yaz gecesinde oğulları ve yakınlarıyla birlikte Balk yaylasında oturan Kındıra Hasan ağa'nın evi eşkıyalar tarafından basılır. Yörede Hasan Ağa'nın varsıl ve küpler dolusu parasının olduğu söylentisi yaygındır. Eşkıyalar, yaptıkları bin bir türlü işkence ile paralarını kendilerine verilmesini isterler. Canın maldan tatlı olduğunu bilen Hasan Ağa:

-Altınlar kışlak evde, gidelim orda veririm, der. Eşküyalar, Hasan Ağa ile oğlu Fakı'yı çıplak atlara bindirirler. Kaçamasınlar diye de ayaklarını atların karnının altından bağlarlar. Yayla ile kışlak ev arası üç- dört saatlik mesafe. Yüksek dağlar aşılarak ovaya inilecektir.

Kışlak evlerine yaklaşınca Fakı, bağlı ayaklarını çözer ve attan atladığı gibi ormana karışır. Eşküyalardan önce eve gelir, aldığı mavzerle ateş eder. Eşküyalar yaralı kaçar, Fakı, babasını da, evdeki altınları da kurtarır.

Fakı'nın feraset ve cesaretle kendini, babasını ve paralarını kurtarma öyküsü dilden dile efsaneleşmişken, Maraşlı sakalar, O'nu alkanlara belemişlerdir.

-Fakı bunun öcünü alır, Fakı , kanını da kinini de yerde koymaz,denir.

Güz gelmiş, çeltiklerin boz renkli başağı, kehribara dönmüştür. Yüzlerce biçici, selekçi, başakçı, patoscu, elci, sergenci, süpürücü ile harmanlama işleri bitmiştir. Telis çuvallar, develere yüklenip Ceyhan'da çeltik fabrikasına götürülmeye hazırdır. Sergenin yanında, argın kenarında çadırlar kurulmuş, bildircin, turaç eti ile piriñç pilavları yenmiştir. Şakalar, yarenlikler, türküler, hikâyeler gırla.

Hacı Bey, devciler başına takılmaktadır. Sabaha karşı çuvallar yüklenecek. Develerin bir kısmı ihmiş, bir kısmı ayakta, yük öncesi son yemleri verilmiş, köpük saçan ağızlarıyla geviş getirmektedirler.

Deveciler başı, Saçıkara Yörük aydınlılarından Dört-yol'da Fransız ilk kurşunu atan Kara Mehmet'in oğlu Kara Mustafa'dır . Şaman geleneğini sürdürürler.Latife olsun diye, der ki Hacı Bey, devci başı Kara Mustafa'ya:

- Kuvayı Milliye'ye çete toplamak için dolaşırken, Mer-yemçil yaylasında bir yörük çadırında misafir kaldım. Gece yatarken, şuramda bir yanma oldu, elimi attım, kocaman bir bit yakaladım, derken tam da eli ile gösterdiği sol düşünün üzerinde, bir ipilti (ışıltparlar, söner. Karanlığın içinden gelen kurşun, Hacı Bey'in sol düşünde ipilemiştir.

Hacı Bey, vurulmuştur .Kuvayı Milliye'nin yaman bölük komutanı, oracıkta can verir. Gece karanlığında ve o hay- huy içinde, kurşunun nereden geldiği, vuranın kim olduğu görülmez. Ancak Hacı Bey'in düşündeki ipiltiden sonra , su arkının içinden Kındıra Fakıların evine doğru kaçan birinin ayak cipiltisi duyulur. Arkasından kimse gidemez, acı haber, tez duyulur. Yer – gök insana keser.

Kındıra Fakı'nın evi kuşatılır. Fakı, silahını çeker:

-Gelmeyin, ben vurmam, canından vazgeçen yaklaşsın, der. Kalabalıktan sesler gelir:

-Fakı, sen vurmuşsan arkın suyundan şalvarın ıslanmıştır. Vurmadıysan kurudur, gelip bakacağız, derler. Fakı:

-Benim belirlediğim dört kişi dışında kimse gelemez,

deyip, gelmesini istediği yörenin gedik adamlarından: Mustaap Oğlu, Darendeli Hacı Ali Ağa, Gafar Ali ve jandarma komutanının adını söyler. Başka kimseyi yaklaştırmam, der.

Sabaha karşı Kındıra Fakı'nın evine gelen dört kişi, şalvar ıslak mı değil mi bakmak isterler. Fakı'nın eşi Dudu Gelin, bir bohça çıkartıp gelenlerin önüne atar. Fakı'yı soranlara Dudu Gelin:

-Fakı yok.

-Buradaydı.

-Gitti.

-Bu çıkında ne var? .

- Açın, bakın, der. Açılan bohçada Fakı'nın çeltik sakaları tarafından dövüldüğünde, giydiği kanlı giyitleri vardır.

-Fakı'nın giydiği şalvar bu!

Gidenler, bu çıkınla ne demek istediğini anlayarak hiç bir şey söylemeden oradan ayrılırlar.

Fakı, eşkıyadır artık. Yanında yarenleri de vardır. Halk arasında O efsunludur, boynunda hamaylı var, Fakı'ya kurşun işlemez, söylentisi yayılır.

Gün gelir Fakı, dağlarda birlikte dolaştığı eşkıya arkadaşları tarafından vurulur. Yıkanırken boynundaki hamaylıyı çıkartmış da, eşkıya arkadaşları kalleşlikle Fakı'yı öyle vurmuş, denilir.

Genç yaşta iki çocukla dul kalan Fakı'nın eşi Dudu Gelin, teyzesinin oğlu olan babamla evlenir. Bir oğlu da Babamla evliliğinden olur. Önce Dudu, bir yıl sonra da anasız kalan çocuk ölür.

Hacı Bey'i Fakı mı, başkası mı vurdu bilinemez. Vuran surlarıyla karanlığa karışır.

1970'li yıllardı. Anacak köyünün kumsalında çeltik tavalardan arta kalan suyla pamuklarımızı sulayabilmek için nöbet bekliyorduk. Bir haymanın altında demlenen çayları yudumluyoruz. On - onbeş kişi kadar varız. Tanımadığımız yaşlıca bir adam geldi, yukarı köylerdenmiş. Bizimle biraz oturdu, çay içti, namaz kıldı. Durup dururken adam:

- Eeee!Kimsenin ahu kimsede kalmaz, Zülfükaroğlu Hacı Bey'i vuran, iki gün önce Osmaniye'de, caminin bok kuyusuna düşüp öldü, dedi.

Orada oturanlardan hiç kimse, Hacı Bey'i tanımadı. Yalnızca adı ve ağıtları biliniyordu, bir de vurulma öyküsü anlatılmıştı bizim kuşağa. Hacı Bey öleli, kırk yıl olmuştu. Şüpheli Kındıra Fakı öleli de yıllar olmuştu. Gerisini kimse sormadı. Yalnızca “ eden bulur. Sözü üzerine yoğunlaştılar. Ama ben dâhil, hiç birimiz bu sır küpü adam kimdi, Hacı Bey'i vuran kimdi, söylediği yalan mıydı doğru mu? sorup öğrenmeyi akıl edemedik. Akıllarda kalan ağıdını paylaştık.

Gaziantep'te geçirdiği kalp krizi sonucu 25 yaşında hayatını kaybeden Kadirli Ticaret Odası Başkanı Sn. Mehmet Han YÜKSEL'in oğlu Ahmet Yüksel'in vefatından sonra kaleme aldığım bir şiirim. Rabbim Ahmet YÜKSEL kardeşimizin mekânını cennet eylesin inşallah. Kadirli Merkez Ortaokulu'nda öğrencilik yıllarımda birinci sınıfta sıra arkadaşım olan Mehmet Han YÜKSEL'e ve aile fertlerine ve sevenlerine sabırlar diliyorum.

YAŞARSIN

Huda'dan hana dönüş, imkânsız olsa bile
İlkbahar düşlerine, bularak bir vesile
Yaşanmayan yıllarda, varmak için menzile
Dirilerek dünyaya, gelecek sanıyorum
Hasretinle sızlayan dilimizde yaşarsın

Yokluyorum her anı, hayallerin demiyle
Bürünüyor gözlerim, yokluğunun gamıyla
Geçerken ömür nakdi, dümensiz bir gemiyle
Zamansız vurgun nedir, çok iyi tanıyorum
Sevecen hâllerinle, ilimizde yaşarsın

Karanlığın eseri, kirpiklerden çağlarken
Anılar depreşerek, ikileri dağlarken
Derin uyku zamanı, sessiz sessiz ağlarken
Canın hiç doymadığı, maziye banıyorum
Ruhumuzun miadı, yılımızda yaşarsın

Bir yangını başlattın, vuslata seferinle
Yoldaş ettin beşlere, doldurulmaz yerinle
Sağanaklar yağdırdın, küllenmeyen korunla
Kahrederek feleğe, deliye dönüyorum
Tükenmeyen özlemlerle, solumuzda yaşarsın

Tanı yerle bir eden, hüznü ay doğarken
Yastıkların hakkını, asumana yığarken
Elvedanın artçısı, tufan olup yağarken
Sevdanı yaşatırken, sevginle yunuyorum
Sabahın kıyısında, selimizde yaşarsın

Lütfe deyinince felek, ezberimi bozarak
Her gece seherleyin, arzuhali yazarak
Yüzüme gizli gizli, mercanları dizerek
Ben senden ayrılalı, hicranla yanıyorum
Yangınımız sen kokar, külümüzde yaşarsın

Eylemesin diyerek, Münkir Nekir tecziye
Dudaktan düşürmeden, ayda otuz yevmiye
Yakamozların aslı kabrine dolsun diye
Can oğlumun uğruna, her yolu deniyorum
Eller secde ederken, yolumuzda yaşarsın

Ruhumu kandıracak, huzuruna teşrifle
Kurşundan daha güçlü, Hak kelamı tarifile
Ahmet'imın ruhuna, salavatı şerifle
Duanın her türünü, huşuyla sunuyorum
Gözyaşımız akarken, elimizde yaşarsın

Rüyalar ülkesine, gam gülleri dikerek
Damarların içine, çağlayanlar dökerek
Tazimle, Yaratan'ın önünde diz çökerek
Delibal, canımızı, rahmetle anıyorum
Ömrün her nefesinde, gönlümüzde yaşarsın

AŞIK FEYMANİ

”

Karacaoğla'nın
Memleketi

**Andırın
&
Toroslar**

“

Ben Celil ÇINKİR. Bugün 25 TEMMUZ 2013. Osman TAŞKAYA, namı diğer Âşık Feymânî ve muhterem eşi Fatma TAŞKAYA ablamızla, Kahramanmaraş İli, Andırın İlçesi, Halbur Yaylası, Kat Altı mevkiindeyiz. Âşık Feymânî üstadım bizlere önce kendisini kısaca tanıttıktan sonra kendi yazdığı şiirlerinden bir tanesi olan “Herkes Yerini Bilsin” isimli şiirini okuduktan sonra dili döndüğünce Karacaoğlan’ın; Çukurova, Andırın ve Türk Diünyası ile olan bağını anlatmaya çalışacak. Ben sözü fazla uzatmadan kendisine veriyorum. Buyurun üstadım.

Âşık Feymânî: Evet ben Âşık Feymanî. Osmaniye ili, Kadırlı ilçesi, Azaplı Köyü’nde doğdum. Oraltım ve hala da orada yaşıyorum. Celil Bey ile uzun yıllardır tanışırız ama fazla bir araya gelip de bu konuda fazla sohbet edemedik ama takdiri ilahi bizi Kadırlı’da değil de, Andırın’da, Andırın’ın böylesine güzel bir yaylasında bir araya getirdi. “Herkes Yerini Bilsin”, isimli şiirim 16’lı hece vezninde ve hicviye türünde bir eserimdir. Bu şiirimin sözleri şöyledir.

*Aslın bir damla menidir, ummanlığa yeltenirsin
İlacın yok, sargı bilmez, lokmanlığa yeltenirsin
Zerre gördüğün küredir, amma ki şeşi beş bakma
Senin için çakallıkken, aslanlığa yeltenirsin*

*Bu hâlini işitirse, Resulü Kibriya ne der
Bağbansız bahçe olursa, kel kargalar yağma eder
Zinnureynlik makamına, varanlardan can, baş gider
Edep haya ile işin yok, Osmanlığa yeltenirsin*

*Benliğine esir düşmüş, ne gururlu başın senin
Rızık payın ne kadarsa o kadardır aşın senin
Dağlar kadar bulut olsan bir rüzgârlık işin
Çiçek saklayan çalın yok, ormanlığa yeltenirsin*

*İlim, irfan çeşmesinden, insan payın almalıdır
Arifliğe varmak için kemalâtı bulmalıdır
Tutsaklıktan kurtulmağa elde ferman olmalıdır
Nefs elinde köle iken, sultanlığa yeltenirsin*

*Feymanî’yim niye düştün, dünyalık için feryada
İkrarı sadık olanlar, vermezlermiş her yâda
Her kimin elinden tutsan, gark olur gider deryada
Dümenin rotaya uymaz, kaptanlığa yeltenirsin*

Celil ÇINKİR: Yüreğinize sağlık hocam. Karacaoğlan ile ilgili araştırmalarınızı nasıl yapıyorsunuz, onunla ilgili bilgilere nasıl ulaşıyorsunuz? Karacaoğlan’ın hayatı ile ilgili hiçbir eserde kamuoyunu tatmin edecek bilgilere rastlamak mümkün değil. Bizleri bu konuda aydınlatır mısınız?

Âşık Feymânî: Bir kimse, bir konuda ne yazarsa di-

ğerleri de onu yazar. Edebiyatçılarda da bu var genellikle. Ben hiç kimsenin farkına varmadığı, bulamadığı, araştıramadığı konuları araştırıp bulmuşumdur. Edebiyatçılar biliyorlar beni. Çünkü ben onlara bahsediyorum çalışmalarından. “Biz bunları yakalayamadık”, diyorlar ben anlatınca. Yakalayamazlar elbette. Ankara’da oturmuşlar, üniversitede. Makam vermişler onlara. Oturmuşlar makamlarında. İnsanları arıyorlar. Onlardan yarım yanlış ne aldılarsa, biraz da edebi bir şeyler katarak onu yazıyorlar.

Mut ilçesinde yapacakları bir etkinlik için beni de çağırıldılar bir zamanlar. Gittim oraya. Okulları gezdirdiler. Liseleri ve ortaokulları, çeşitli yerleri gezdirdiler. Öğrencilere, edebiyatımızın herhangi bir konusunda, bir saate sığacak şekilde bir şeyler anlatmamı istediler. Ben de o zaman Karacaoğlan’ı seçmiştim. Gazi Üniversitesi’nde o zamanlar Sıtkı SOYLU ile Cahit ÖZTELLİ var idi. Cahit ÖZTELLİ o zamanlar folklor daire başkanıydı. Sıtkı SOYLU’nun kendisi Mut’ludur.

Karacaoğlan hayranı bir kişidir, Sıtkı SOYLU. Toroslarda Karacaoğlan hakkında çok geniş araştırmaları ve çalışmaları olan bir kişi. Onun da ulaşamadığı bir sürü şeyler var. Benim de Karacaoğlan hakkında çok geniş bilgimin olduğunu bildikleri için beni “Mut Karacaoğlan ve Kayısı Şenliği”ne çağırıldılar. Gittim oraya. Onlar: “Karacaoğlan bizim buralı”, diyorlar. Doğrudan bana değil de orada biriken insanlara, topluma öyle anlatıyorlar. Orada bir tepe var imiş. Götürdüler, gittik. Çıktık üzerine. Sivri bir tepe. Üstüne bir mezar yapmışlar. Mezar öyle rastgele taşları toplayarak yapılmamış. Orada, tepenin üzerinde bir kule kalıntısı var imiş. Gözetleme kulesi var imiş orada. En yüksek tepe orası olduğu için. Gözetleme kulesi bozulmuş, viran olmuş tabii. Onun taşlarını toplamışlar, oraya bir mezar yapmışlar. Öyle yapılmış bir mezar da değil. Makam mezarına benzetmişler.

Anlattılar, anlatıyorlar. Edebiyatçılar falan, sempozyuma gelenler peş peşe konuşular. Saatlerce, günlerce sürdü bu etkinlikleri. Karacaoğlan işte, şöyle oldu, böyle oldu diyerek. Mut bölgesine ait olarak, Karacaoğlan’ın türkülerinde kullandığı kelimeleri anlattılar. Karacaoğ-

lan'ın türkülerinde kullandığı kelimelerden Mut'ta da kullanılanlar var. Yörük diyarlarında ve Türkmen diyarlarında birçok yerlerin isimleri birbirine benzer. Burada da var aynı yöre ismi, orada da var. Bu tür isimler dolu.

Toroslardaki isimlerin hepsini de derlemiş Sıtkı SOYLU. Aynı isimde bir sürü yerler var. Bunları anlattılar tabi. En son bizi o tepeye götürdüler. Oraya oturduk, baktık şöyle. Şimdi çokça da beni yanlarından ayırmıyor ikisi. Sıtkı SOYLU ile Cahit ÖZTELLİ. Buna neredeyse kırk sene oldu. Öyle pek yaşlı, başlı olan birisi değilim. Onlara göre o zamanlar çok genç sayılırım. "Sıtkı Abi size bir şey sorayım mı?" dedim. "Ney soracaksın", dedi Sıtkı SOYLU. "Karacaoğlan hikâyesini anlattığınız o törede, Karacaoğlan ölmüş mü sence sahiden", dedim. Şöyle yüzüme bir baktı. "Ne diyon", dedi. "Karacaoğlan sence öldü mü?", dedim. "Öyle mi anlatılıyor sizin burada", dedim. "Eee bu mezar ne ya?", dedi. O mezarı ben biliyorum dedim. Cahit ÖZTELLİ'nin amma, böyle bir şey anladığı da yok. Cahit ÖZTELLİ birden tuhafıştı. Onlara göre Karacaoğlan'ı en iyi bilen kişi, Sıtkı SOYLU. Adam çok araştırmış. Karacaoğlan'ın imini timini bilen o, onlara göre. Hep ona saygı duyuyorlar. Çalışmalarında herkes ona yer veriyor. Onun eserlerini kaynak olarak gösteriyorlar.

Kaynak kişi hep Sıtkı SOYLU. Ben de öyle deyince, benim sorumun karşısında bocalayınca, Cahit ÖZTELLİ afalladı. Sıtkı SOYLU benden en az 35-40 yaş da büyük adam. Onun benim karşımda afallaması, Cahit ÖZTELLİ'yi tuhafıştırdı. "Ne diyon âşık", dedi. "Nasıl ya", dedi. Dedim ya; "Bu mezarın nasıl yapıldığını anlatayım mı", dedim. "Şu gözetleme kulesi", dedim. "İşaretleşme kulesi", dedim. Onun duvarları devrilmiş. Buraya çobanlar toplanmış. Buraya bir mezar yapmışlar.

Mut'u değerlendirmek için. Karacaoğlan'ın buralı olduğu haberlerde yayınlanacak ve yörenin adı duyulacak, festivaller yapılacak, şenlikler düzenlenecek ürünlerini satmak için. Kim yapık, ne zaman yapık onu da bilmiyorum dedim mahsus. Ben yaptırıp dedim, gizleyemedi. Sen bu işi iyi biliyon âşık

dedi. Sana saklamaya gelmez dedi. Cahit ÖZTELLİ hemen şeyaptı, küçülüverdi o koskoca adam, dev gibi bir adam. İri yarı da biriydi.

Celil ÇINKIR: Deme ki onun bu işte parmağı çok.

Aşık Feymânî: Sıtkı SOYLU'ya "Neyse abi gerçeği anlat, Karacaoğlan hikâyesini ben de anlatayım sana. Karacaoğlan böyle sizin anlattığınız gibi birisi değil", dedim. "Senin profesörleriyyin anlattığı gibi değil Karacaoğlan", dedim. "Bunlar ne anlarlar Karacaoğlan'dan" dedim. "Gelsinler benden dinlesinler Karacaoğlan'ı", dedim. Ben öyle deyince dedi kine; "Bizim buralar kayısı memleketi, çok kayısı yetiştiriyoruz ama satamıyoruz. Burada ne yapak, ne edek diye düşündük. Karacaoğlan da buralara gelmiş, gezmiş. Burada türküler söylemiş. Karacaoğlan adına burada bir şeyler yapak, bunu gelenekleştirerek, kayısımızı da içine katak, festivale gelip gidenlere karşı da kayısımızı değerlendirek. "Herkesin memleketine Mut'un kayısısını alsın götürsün bize yeter", dedi. "Çobanları topladım, onlara biraz para verdim, o taşları şuraya getirttim, yığdırdım. Mezar gibi yaptırdım. Bunu ben yaptırdım, doğru söylüyorsun", dedi. "Sen biliyorsun, senden saklamaya gerek yok", dedi. "Senden kaçmaz", dedi. He, tamam, onu bana söyle ben de sana yardımcı olayım dedim. Dedim, bak şo karşı tepe var ya, sen o tepenin adını da Karakız Tepesi koy. Karacaoğlan'ın mezarının yapıldığı tepeye Karacaoğlan Tepesi adını koymuşlar. Son-

radan dediklerimi yaptılar. Karakız Tepesi yaptılar tepenin adını ve Karakız'ın mezarını da gözetleme kulesinin taşlarını kullanarak yaptılar. Dediğim tuttu yani. Ben sana yardımcı olurum dedim ya. Ben de dediğimi tuttum. Cahit ÖZTELLİ; "Âşık sen neler biliyon böyle", dedi. Bu adam bu kadar araştırmış, Karacaoğlan hakkında bu kadar bilgi sahibi olmuş. Profesörlerinden çalışmış falan filan. Cahit ÖZTELLİ de Karacaoğlan kitabı yazmış. Yazdığı kitaba baktım güldüm. "Niye güldün", dedi. Yahu hep yanlış yazmışın", dedim. "Bizim Çukurova'nın Karacaoğlan'ını fazla bilmeyenlerden, kulaktan kulağa duyularak yayılanları topluyaksın, İstanbul'da birkaç kişi buluksun. Bunlardan dinliyorsun. Onlardan duyduklarını yazıksın değil mi?", dedim. "Nerden biliyon, yanımda mıydın?", dedi. "Yanımda değildim amma kitabın öyle dedirtiyor. Yanlışların onu söyletiyor", dedim. "Bilmeyenler anlatmış sana, bilenler anlatmamış", dedim. "Öyle bilenler var ki", dedim. Karacaoğlan'ı beraber yaşamış gibi bilenler var", dedim. "Doğru söylüyorsun", dedi. Çukurovalı birkaç kişiyi buldum onların konuştuğum, görüştüğüm. "Onlardan hikâyeleri ve şiirleri aldım", dedi. Onun da öyle yalanı çıktı ortaya. Karacaoğlan'ın mezarı yok aslında.

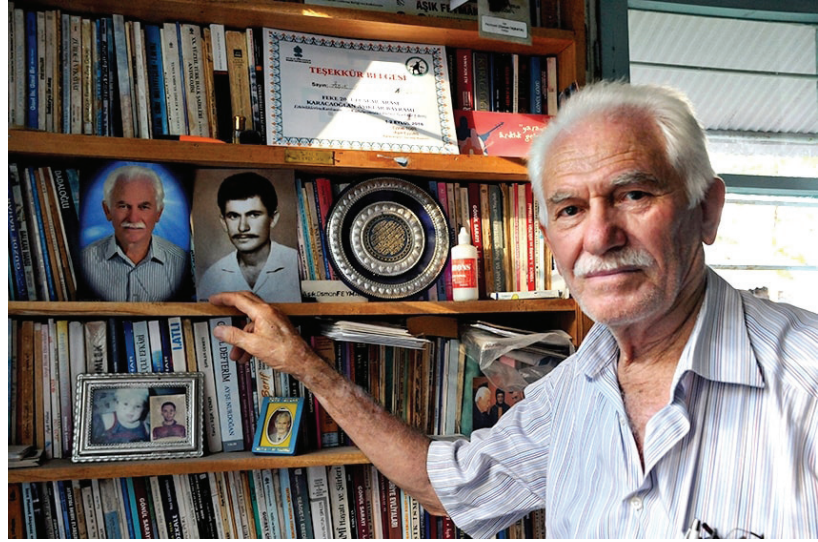
Celil ÇINKIR: Ben bunu bir kişiden daha duydum. Andırınlı rahmetli Guzubeg lakaplı Ahmet MIZIRAKÇIOĞLU'ndan da duymuştum.

Aşık Feymânî: Tabi canım. Mezarı yok Karacaoğlan'ın. Karacaoğlan hakkında bir çok efsane vardır. Karacaoğlan efsanelerini de derledim, kayıt altına aldım ve yazdım. Han Mahmut hikâyesinde Karacaoğlan efsanesi var mesela. Karacaoğlan öldüyse orada ne geziyor. Ondan sonra, mesela, Tarsus'taki Kırklar Mağarası'nın efsanesi var. Karacaoğlan öldüyse burada ne geziyor? Bunlara benzer birçok efsaneleri var Karacaoğlan'ın. Karacaoğlan ölmedi. En son, efsanenin en önemli şeyi, başlangıcı, bitimi ve Karacaoğlan'ın hayatının bitimi ve efsaneleşmesi Tarsus'taki Kırklar Mağarası'ndadır. Ben Kırklar Mağarası'nı eskiden Ashabı Kehf'te sanıyordum. Tarsus Belediye Başkanı ile konuşunca, "Dedim yahu burada, Burhanettin Bey, burada Karacaoğlan'ın Kırklar Mağarası efsanesi var. Burada Kırklar Mağarası mı var yoksa Kırklar Mağarası Ashabı Kehf'e mi giriyor", diye sordum. "Güldü", dedi kine, "Şo tepenin adı Kırklar Tepesi ve orada da bir mağara var o mağaranın adı da Kırklar Mağarası", dedi. Kırklar mağarası ayrı bir yer imiş. Onu öğrendik.

Karacaoğlan'ın hayat hikâyesini özet olarak anlatalım. Hayatı hakkında ayrıntılı olarak hiçbir yerde bilgi olacağını sanmıyorum. Bu konuda elimizde maalesef çok fazla bir bilgi yok. Türkülerinin üzerinde teferruatlı inceleme yapıldığı zaman onlardan bir şeyler çıkartılabilir. Nerede ne yaptığı, nasıl gezdiği ve yaşadığı hakkında ipuçlarını türkülerinden çıkarmak mümkün. Mesela Karacaoğlan'ın türkülerini incelememiz neticesinde Andırın'ın eski yerinin ve isminin Andırın değil de Çınar olduğunu biliyoruz. Çınar diye bahsedilen yer şimdiki Andırın'ın alt tarafında, Haştırın ile Andırın arasında bir yerdeymiş. Bu konuyu İrfan Can, Safa Vayısoğlu'ndan duymuş. Ben bu konuyu ondan da duyunca doğruluğu hakkında tereddüdüm kalmadı. Buraları İrfan Can ve Safa VAYISOĞLU çok daha fazla araştırmışlar. Ben onlar kadar araştıramadım Andırın taraflarını.

Bu ön bilgilerden sonra, Karacaoğlan'ın hayat hikâyesine geçebiliriz. Karacaoğlan aslen Türkmen'dir, yani Yörük'tür. Kesinlikle Farsak değildir. Farsak olmadığını şurdan da ispatlayabileceğiz. Hatta

bir sempozyumda onun Farsak olduğunu iddia edenler oldu. Karacaoğlan Farsak'tır dediler. Yok Feke'nin, Yok Bahçe'nin Farsaklarından dediler. Bilmem Düziçi'nde de Farsaklar var. Karacaoğlan Düziçi Farsaklarındandır diyenlere de rastladım. Herkes kendi yöresine göre Karacaoğlan'ı Farsak yapıyor. Ben Karacaoğlan'ın Türkmen olduğunu, Yörük olduğunu, esası Türkmen ama Yörük diyoruz, bizim yöremizde bunlara Aydınlı da denilir, türkülerinden hareket ederek ispat edebiliriz dedim.

Celil ÇINKIR: Osmanlı Devleti'nde tutulan temettuat ve Avarız gibi çeşitli defterlerde toprağa bağlı olana yani tarım vergisi verene Türkmen, konar göçerlere de yani hayvan vergisi verenlere de Yörük denildiğini biliyoruz.

Aşık Feymânî: Yerleşik düzene geçenlere Türkmen deniliyor. Konup göçerlere de Yörük deniliyor. Farsakların az da olsa göçerleri var. Daha ziyade yaylaya göçüyorlar, Çukurova'nın sıcağından kurtulmak için. Bizim bölgede bunlar Karacaoğlan'dan çok sonra yerleşik düzene geçmişler. Bu aşiretlerin ucu Antalya'ya kadar uzanmaktadır. Aydın tarafından gelenler devamlı surette konup-göçmüşler. Hatta bunlar yakın zamana kadar da konup göçerler idi. Biz bunlara yetiştik yani. Bu konup göçerlere Yörük deniliyor. Biraz önce de dediğimiz gibi Karacaoğlan'ın kökeni Türkmen. Aşiret olarak da Eymürlü Aşireti'ne aittir. Halk arasında bunlara Emirli de denilmektedir. Birçok türküsünde Emirli kelimesini kullandığını gör-

mekteyiz. "Bir kız indi Emirli'den pınara" dizesinde olduğu gibi. Karacaoğlan'ın ataları Türkmenistan'dan gelme. Oradan gelmişler. Çukurova bölgesini de iskan tutarlar. Bunların geldiği ve konuştığı yer Kadırlı'nın kuzey batı tarafındaki, Savrun Çayı'na çok yakın bir mesafede Binboğa isminde bir köy var. Bu köyün adı çok yakın bir zaman önce Yusuf İzzettin olarak değiştirildi. Bu köyün yakınında Dikirli diye bir köy bulunmaktadır. Dikirli köyünün adını da Harkaçtı yaptı. Harkaçtı ve Yusuf İzzettin köyü nerde diye sorsan Kadırlıların çoğu bilmez. Bu köylerin adını Dikirli ve Binboğa olarak bilirler. Bu iki köy birbirine çok yakın. Adeta birbirine bitişik gibiler. Arada fazla bir mesafe yok ama muhtarlıkları ayrı. Binboğa denilen yer ile ilgili olarak bir araştırma yapmak istiyordum. Binboğa köyünün insanların nereden geldiğini tarihçi kardeşimiz Cezmi YURTSEVER hocaya sordum. Çok büyük ve önemli araştırmalar yapan bir kişi kendisi. Onun bilgisine güveniyorum ve ona çok itibar ediyorum. Binboğa'nı mavisini ona sordum. "Cezmi Hocam, ben seninle Binboğa köyüne kadar giderek araştırma yapmak istiyorum", dedim. "Niye", dedi. Orası eskiden büyük bir şehir imiş. Orası bir kasaba imiş. Cezmi hoca bana, "sen orasını bilmiyor musun?", dedi. "Bilmiyorum", dedim. Dedi kine; "Ben araştırma yaptım, orada parke taşları ve mozaikler çıktı, orası eskiden şehir imiş", dedi. Köylülere de sordum, doğru dediler. Köylüler de burada birçok parke taşları çıktı dediler. O köyün

adı Binboğa. Kadırlı ilçesine bağlı. Binboğa Köyü'nün dört mahallesi var. O zamanlar kasaba tabii ki. Binboğa'nın mahallelerini isimleri; Eymürlü mirli),Zakırlı,Danişmendli

Mamalu.

Eymürlü Mahallesi Türkmen boylarındandır. Onlar daha önce gelmiş yerleşmişler ve burada yerleşik hayata başlamışlar. Sarıtanışmanlı köyünün insanları da aynı aşiretten. Danişmendlilerden. Köken oradan gelme. Zakırlı'nın ismi sonradan Dikırlı olmuş. Yukarıda birkaç köy var. Alibeyli, falan. Mamalı da bir Ermeni Mahallesi. Onların mahallesine de Mamalu demişler. Binboğa'da o yıllarda 4 ayrı aşiret yaşamaya devam ediyor. Karacaoğlan'ın mensup olduğu Eymürlü (Emirli) aşireti geçimini malcılık yaparak sağlamaktadır. Bunların bir kısmı hâlâ malcılık ile uğraşmaktadır. Yani bunlar konup göçmektedirler. İlkbahar mevsimi geldiği zaman bunlar hayvanlarıyla birlikte yaylaları giderler. Gittikleri yer ise Göksun ve Afşin ilçesinin arasında Afşin'e daha yakın olan Binboğa Dağları'dır. Bu dağların ismi eskiden Binboğa Dağları değildir. Binboğalılar çok büyük bir aşiret hâlinde oraya yaylaya gittikleri için, o yerin adına yerel insanımız Binboğalılar Dağı, Binboğalılar yurdu dedikleri için bu dağın adı Binboğa Yaylası ve Binboğa Dağı kalmış. Binboğa Yaylası ve Binboğa Dağı, oranın ismi. Yani bunların ismi. Bunların dağı anlamında. Dağın ve yaylanın adının Binboğa olması, o zamanki Kars Zülkadriye Sancağı'na bağlı olan Binboğa kasabasının kuruluş efsanesinde anlatılır. Binboğa Kasabası'nı kuran kişi, Yörük taifesinden olup, malcılıkla uğraşmayı seven, aşiretin en zenginlerinden biri, özellikle boğa beslemeyi çok seven birisiymiş. Ahırında sayısız boğa besler imiş. Bu Bey'in malları öyle hızlı artmış ki, bereketli manasına gelen Binboğa tabiri bu Bey için kullanılmış. Bu kadar çok boğasının olmasından dolayı da kendisine Binboğalı Bey derler imiş. Bu kasabayı kuran kişi de o bey olduğu için kasabanın adı da Binboğa olarak kalmış. Buradaki malcı aşiretler de o dağlara, yaylalara devamlı surette hayvanlarını olatmaya gittikleri için yaylaların ve dağların adı Binboğa olarak kalmış. O dağ daha önce de-

ğişik bir isme sahip imiş.

Karacaoğlan'ın annesi Bahçe'li. Bahçe'de çok ünlü bir Aşiret var. Devlet BAHÇELİ Bey'in de ataları o aşiretten. O aşirete Fettahlı Beyleri derler. Karacaoğlan'ın annesi bu aşiretten. Fettahlı Aşireti'nin Eminler Obası'ndan. Karacaoğlan'ın babası ise Binboğa Kasabası'ndaki Eymürlü Aşireti'ne bağlı Sailoğlu kabilesindedir. Yörüktür.

Karacaoğlan üç kardeştir. Karacaoğlan'ın Babasının adı Yusuf, annesinin adı ise Esmadır. Esmadır'ın babasının adı İsmail, Yusuf'un babasının adı ise Hasan'dır. Yusuf ile Esmadır'ın evliliklerinden bir erkek ve iki kız çocuğu dünyaya gelir. Erkek çoğunun adını Hasan İsmail koyarlar. Aşireti arasında yalnızca ilk isimle yani Hasan olarak hitap edilir kendisine. Kızlarının isimleri ise Döne ve Mihriban'dır.

Fatma Taşkaya: Konuşmanıza öyle namazından sonra devam etmeniz bir sakıncası var mı acaba?

Celil ÇINKİR: Hemen konuşmayı kesiyoruz ve borcumuzu eda ediyoruz. Hocam en son Binboğa Dağları ile ilgili bilgiler vermiştiniz. Kaldığımız yerden devam edelim mi?

Aşık Feymânî: Bunlar yine Binboğa yaylalarına gittiklerinde, Ermeniler (Mamalılar) esnaflıkla uğraşıyor. Danişmentliler ve Zakırlılar çiftçilikle uğraşıyorlar. Eymürlüler de malcılıkla uğraşıyorlar. Onun için onlar erkenden giderler, ötekiler de daha sonra, yani Çukurova'daki işlerini bitirdikten sonra yaylaya çıkarlar. Zakırlılar, Danişmentliler ve bazı Ermenilerden de giden olmuştur tabii. O sene yaz ayları yaklaşınca Eymürlüler erkenden Binboğa yaylalarının yolunu tutmuşlar. Fakat Yusuf işini bitiremediği için ilk kafilayla yaylaya gidememiş. Kızları Döne ve Mihriban ile oğlu Hasan'ı Çukurova'nın sıcak yakmasını diye yakın akrabalarıyla yaylaya göndermiş. Sadece Yusuf değil elbette yaylaya gidemeyen kişi. O sene yağmurların çok fazla yağmasından dolayı işlerini bitiremeyen çok insan var imiş. Malı çok olanlar malları telef olmasını diye sıcaklar bastırmadan erkenden yaylaya gitmişler.

Bunlar yine Binboğa yaylalarında iken, yani ilkbaharın bitip yaz aylarının başladığı günlerde, bütün o-

kasabanın insanlarının çoğu yaylada iken, Binboğa Kasabası'nın olduğu yerde bir deprem olur. Binboğa denilen yer, yerle bir olur. Taş üstünde taş kalmaz. Sadece iş icabı olarak günü birlik kasaba dışına çıkan insanlar Binboğa'ya dönünce bakarlar ki kasabaları yerle bir olmuş. İnsanların tamamına yakını depremde hayatını kaybetmiş. Depremden sağ kalan insanlar, Binboğa yaylalarındaki insanlara haber götürürler. Kasaba yerle bir oldu. Canlı namına kimse kalmadı. Geri kasabaya dönmeye diye haber verirler. Zakırlılar ve Danişmentliler geri dönerler. Eymürlüler de deprem yerine giderler ve ölen akrabalarını mezarlara defnederler ve "Madem bura bizim, burada kimsemiz kalmadığına göre, burası bize haram olsun, bu diyara bir daha dönmeyelim, zaten biz malcıyık, malımızın karnının doyduğu yeri yurt tutanık", derler. Eymürlü aşireti Binboğa Kasabası'na daha dönmezler. Karacaoğlan'ın ailesi de az önce dedim ya üç kişiler. Bunlar daha çok küçük yaşlarda çocuk iken bunların annesi ve babası meydana gelen depremde ölmüş, iki kız kardeşi ile Karacaoğlan kalmış geriye. Bunların her birini onların bağlı oldukları aşiretlerdeki yakınları yanlarına almışlar ve onlara kol kanat germişler, beslemişler ve büyütmüşler. Kızları Döne'yi amcası, Mihriban'ı ise halası yanına almış. Hasan'ı ise babasının çok samimi olduğu, Mamalı aşiretinden bir keşişin yanına verirler. Bu keşiş her ne kadar kilisede rahiplik yapsa da herkesten gizleyerek Müslüman olan birisidir. Bu kişi Hasan'a Hristiyanlığın ve Müslümanlığın bir çok kuralını anlatmış. Böylece Hasan, hem Hristiyanlığın gelenek ve göreneklerini hem de Müslümanlığın kurallarını iyice öğrenmiş. Hatta bir türküsünde de kendisini besleyip büyüten, delikanlı yapan papazdan; "Mamalı'da ben bir ruhban oğluyum", diyerek bahsetmiştir. Bu türküsünden hareket ederek Hristiyanların bir kısmı Karacaoğlan'a sahip çıkarlar. Onun isminin aslında İsmail değil de Smayıl olduğunu da ileri sürerler. Karacaoğlan bir türküsünde de; "Arı Türkmendir aslımız" diyerek Türkmen olduğunu adeta haykırmaktadır.

Karacaoğlan, bir kıza sevdalanır. Saz çalmayı kendi kendine öğrenerek yavaş yavaş ilerleme kaydeder. Karacaoğlan'ın esmer ve

kısa boylu olduğunu türkülerinden biliyoruz. Sevdalandığı kıza yaktığı türkülerinin birisinde;

“Karac’oğlan der ki ben de akayım”

**Akayım da yar bendini yıkayım
Eğil güzel al yanaktan öpeyim
Yanağı gamzeli yar ister gönül”,
demesi kısa boylu olduğunun
en güzel delilidir. Esmer tenli
olduğunu da;**

**“Bana kara diyen dilber
Kaşların kara değil mi?
Yüzünü güldüren gelin**

Gözlerin kara değil mi?” türküsünün sözlerinden rahatlıkla anlıyoruz. Mahlası bile tek başına yeterlidir esmer olduğunun ispatına.

Karacaoğlan’ın bacısı Döne’yi Fek’e’nin Farsaklarına, Farsak aşiretlerinden, Gökçeli Köyü’nde ikamet eden Çilingiroğulları (Çingiroğulları) oymağına gelin verirler. Çingiroğulları baba tarafından kan bağı olan bir akrabasıdır. Bu durumunu da Karacaoğlan’ın doğum tarihini ve aşiretini anlatan;

**“Karacaoğlan der ki; üniüm
duyuldu**

**Bin on beşte göbek adım koyuldu
Çingiroğulları benim özce soyumdu
Şimdi soyka kaldım garip başuma”**

türküsünden anlamaktayız.

Döne’nin küçüğü Mihriban’ı da Haruniye de denilen Düziçi’ne kendi akrabalarından birisine gelin verirler. Karacaoğlan tabi büyük alatoraşan olur. Delikanlı olduğunda, aşiretten ayrılmış. Zaman zaman bunlar konmuşlar, göçmüşler, gelmişler, gitmişler. Karacaoğlan dayılarının oraya yani Bahçe’ye gider. Teyzeleri ve dayıları vardır Bahçe’de. Ana tarafından ataları orada. Oraya gider, onların yanında kalır. Karacaoğlan orada epey kalır. Dayıları ve diğer akrabaları, “yeğenim seni burdan everek”, derler. Orda evermeye karar verince, derler ki, falancanın filan kızı filancayı Karacaoğlan’a alalım. O zamanın düğün adetlerinde sağdıçlık çok önemli bir yer tutmuş. Karacaoğlan düğün yapmadan önce bir sağdıç bulmak durumunda kalmış. Çünkü sağdıçlık düğünün olmazsa olmazıymış o zamanlarda. Sağdıç, damadın yanında ona sırdaş, hâldaş ve arkadaş olacak ve damada da ölünceye kadar sadık kalacak. Karacaoğlan Bahçe yöresinin insanlarını pek tanımadığı

için, birisinin yanına gelerek, “ben sana sağdıçlık yaparım”, demesini beklemiş. Karacaoğlan’ın evleneceği kıza öteden beri sevdalı olan ve Karacaoğlan’ın da gönlünü ve güvenini kazanan bir genç gelip; “ben senin sağdıçın olurum”, demiş. Karacaoğlan da bu kişiyi memnuniyetle kabul etmiş. Karacaoğlan’ın sağdıç gelin adayına müşteri olmasına olmuş ama bu aşıklığını ne kıza söyleyebilmiş ne de bir başkasına. Kalbini de bozmadı, “ben bu kıza müşteri olduyum ama Karacaoğlan da çok iyi bir arkadaş, onun uçun ben aradan çekileyim, kız Karacaoğlan’ın olsun”, der. Hep içinde saklamış. Tabi ki bir yandan da içinden sevgiyi atması da mümkün olmaz. İşte böyle bir kıza Karacaoğlan’a gelin etmişler. O zamanlar sağdıçlık geleneğinin dışında başka rüsumlar da yani adelerde varmış. Mesela, gelin baba evinden alınıp yola çıkılırken, gelinin gelişini çabucak haber vermek için, samenler (seğmenler) adeta yarış yaparcasına çok hızlı gelirlermiş. Bazıları da geline söz kesilirken, yahut nişan yapılırken takılan yüzüğü gizliden alarak damada verirler ve ondan bahşiş alırlar olmuş. Bu rüsuma yüksük kaçırır denir olmuş. Damat da sağdıçıyla gelinin evin içine gireceği kapının üst tarafına dikilir ve gelinin tam gelip de içeri gireceği sırada damattan mihir olarak değerli bir eşya alır olmuş. Gelin ile birlikte gelen ve yenge denilen komşusuna da bahşiş verilir olmuş. Gelinin yüzündeki duvağı açıp yüzünü damada göstermesiyle düğün son bulur olmuş. Karacaoğlan da düğününde tüm gelenek ve görenekleri, rüsumları, harfiyen yerine getirmiş. Düğünü yapıp bittikten sonra Karacaoğlan’ın güzel bir evlilik hayatı olmuş ve mutluluk içinde günlerini geçirip gidiyor olmuş.

Karacaoğlan’ı Bahçe’nin insanları çok severler. Çünkü Karacaoğlan orada âşıklık yapmaktadır. Saz çalıp türküler çığırılmaktadır. Geleneğe göre düğünlere gidip çalıp söylüyor. Düğüne gelenleri eğlendiriyor. Yine o sene, güz mevsimi gelince düğünler de başlamış memlekette. Karacaoğlan’ın davet edilmediği düğün yok, düğüne davet edilmediği de hafta yoktur. Haftanın birinde oldukça uzak bir köydeki düğüne davet edilir. O da sazını atar omzuna, tutar köyün yolunu. Düğün evinde sazlı sözlü ve hikâyeli tür-

küler çığırmaya başlar. O zamanın düğün rüsumunda, türkü söyleme faslı, akşamleyin kına yakıldıktan sonra olurmuş. Türkü faslı devam ederken, sazının sırma teli durup dururken birden kırılmış. Âşıkların sazının telinin kırılması âşıklık geleneğinde manevi bir işaret, dikkate alınması gereken bir mesajdır. Âşıklar bu gibi olaylara çok dikkat ederlermiş. Bu ilerdeki büyük felaketlerin habercisi olabilirmiş. Karacaoğlan’ın sazının sırma teli kırılınca, dinleyicilere; “Bir ara verelim, ben de dışarı çıkıp bir hava alayım”, demiş ve dışarı çıkmış.

Karacaoğlan, vergili Hak ve hakikat âşıklarındanmış. Onun için mesefenin uzaklığı, yakınlığı fark etmezmiş. Çok kısa zamanda evine varmış, kapıyı sessizce açmış, bakmış kine, karısı sağdıç ile beraber yatmış uyumuş.

Sağdıç, Karacaoğlan’ın o hafta çok uzak bir köydeki düğüne gittiğini bildiği için, gecenin ilerleyen vaktinde Karacaoğlan’ın kapısını çalmış. Karacaoğlan’ın hanımı da kapıyı açmış. Karacaoğlan’ın hanımına der kine; “Ben sana bir şey anlatacağım ama bu aramızda sır kalacak”, der, o da anlatılacak şeyin mahiyetini bilmeden ve uyku sersemliği ile yemin eder ve onu içeri aldıktan sonra, anlat der. Sağdıç ezile büzüle başlar anlatmaya; “Sen Karacaoğlan ile evlenmeden evvel ben sana sevdalıydım. Bu durumu sana utandığımdayan söyleyemedim. Başka kimselere de söyleyemedim”, der. Karacaoğlan’ın hanımı; “Ee ne olacak, ben kocaya gittim, benden sana hayır yok”, der kadın. Oğlan da; “Yanlış anlama benim sende gözüm yok artık, sen artık anam bacımsın benim, ben de senin kardeşimim, bunu böyle bileceksin ama yalnız ben o zamanlar bir ahdettim idi, çok büyük bir yemin ettim idi”, der. “Nedir bu ahdin”, diye sorar Karacaoğlan’ın hanımı. “Ben işte falancanın kızı filancaynan bir yastığa baş koyup bir gece yatmazsam şöyle oluyum, böyle oluyum diye yemin ettiydim”, der. “Bu yeminimin yerine gelmesi için, sennen kardeş bacı gibi bir gece yan yana yatmam lazım, gel Karacaoğlan yokken bu gece yemin işini sona erdirelim ama korkma, kardeş gibi söyle bir yatağa beraber uzanalım, yatalım bu bana yeter”, der. Kadına başka sözler de diyerek nasıl ettiyise kandırır

ve ikna eder bir yatakta yatmaya. Bişey yapmayacağına dair söz verdiği için ikna olur kadın. Kadın bu duruma çok üzülür. Bu işe razı olmamış ama sağdıç kadına ısrarla ; “Bak, sen benim şimdi bacımsın, seninle bacı kardeş gibi bir yatakta birbirimize sırtımızı döneceğiz, birbirimize dokunmadan öylecene yatacağız”, diyerek ısrar etmiş ve kadının bu hususta gönlünü etmiş. Gerçekten de dediği gibi sırt sırta vererek yatmışlar, öylece de uyuyakalmışlar. Tam da bu uyku anında Karacaoğlan eve gelmiş. İkisini bir yatakta uygunsuz bir şekilde görünce, kan beynine sıçrayan Karacaoğlan ne yapacağını bilememiş. Sadece giderken üşümeyeyim diye üzerine aldığı meşleğini ikisinin üzerine örtmüştü. Karacaoğlan, düğüne gitmek için evden ayrılırken meşleğini karısı vermiş imiş. Karacaoğlan düğüne giderken hanımına; “Hanım, hanım hava biraz iyi görünmüyor, şu benim meşlehimi getir”, demiş. Meşleh eskiden giyilen pardüso şeklinde bir giyecek imiş. Hanımı götürmüş meşleğini o zaman vermiş imiş Karacaoğlan’a. Karacaoğlan, meşleğini onların üzerlerine örtmeyle hanımıyla sağdıçın bu hâllerinden haberdar olduğunu mesajını vermiş.

Karacaoğlan gene geri düğün evine gelmiş, duvardaki sazını indirip sarı telini kopan telin yerine takmış ve düğüne icabet edenlerle söze ve sohbele sanki hiçbir şey olmamış gibi kaldıkları yerden devam etmeye başlamış. Bir tek farkla, bundan sonraki söyleyeceği türküler daha öncekilerden biraz olacaktır. Söyleyeceği türkülerde Karacaoğlan; insanların bazılarının ahde vefadan noksan, sadakatsiz, hercai ve namert olduklarını, bu tiplerin, arkasını döndüğün zaman seni arkadan vuracağını, bunun için de insanoğlunun çığ süt emdiği için her insana güvenilmeyeceği mesajını vermektedir. Düğün meclisinde bulunan arif insanlar, Karacaoğlan’ın söylediği türkülerin içeriğinden, çok önemli bazı şeylerin olduğunu sezinlemişler. Bu haleti ruhiye içerisinde düğün bitmiş. Karacaoğlan, eve dönme niyetinde ama sağdıç ile karısının uygunsuz hâllerini aklından hiç ama hiç çıkaramamış. Eve varıncaya kadar düşünmüş ve kendince bir karara varmış.

Sağdıç ve Karacaoğlan’ın karısı, sabaha karşı uyandıklarında bakarlara kine, Karacaoğlan’ın meşlehi üzerlerinde örtülü. Kadın; “Eyvah Karacaoğlan geldi, bizi böyle gördü, hiçbir şey demeden meşlehi üzerimize örttü ve gitti”, demiş. Adam tabi kadının korkusunu yenmesi için, “Yok, o meşleh şuarada duvarda asılıydı. Hava soğuk olduğu için ben aldım ve üşümeyesin diye üzerimize ben örttüm”, der. “Karacaoğlan’a meşlehi ben verdim elimle, sen yalan söylüyorsun”, der kadın. Delikanlı da; “Karacaoğlan bana lazım olmaz diye geri getirip asmıştır oraya muhtemelen diyerek kadını ikna eder.” İkna olmuş gibi gözükse de kadının içerisindeki şüphe gittikçe büyümektedir. Kadın bu kuşkuyla içinden atamaz ve o korkuyla karalara bürünür. Evden dışarı çıkmaz. Ettiği hatadan bin pişmanlık duyar ama nafiye. Elden gelen bir şey yok.

Kadın, Karacaoğlan’ın eve gelmesini bekliyor imiş. Ne zaman eve geleceğini bildiği için korkuyla karışık şüphe içinde Karacaoğlan’ı beklemeye başlamış. Karacaoğlan eve yaklaşmış. Karacaoğlan, o yörenin usul ve adetlerine göre evinin önüne bir muhabbet taşı koydurmuş. Düğünden evine döndüğü zaman, karısıyla muhabbet taşının üstüne oturur, köyde olup bitenlerden haberdar olduktan sonra eve girermiş. Hatta Karacaoğlan’ın karısı, alı pullu elbiseler giyerek, muhabbet taşından oldukça ileride bir yerde Karacaoğlan’ı karşılamış. Çünkü düğünden gelirken Karacaoğlan’a verilen hediyeleri ve sazını alır, laflayarak gelirler ve muhabbet taşının üstüne otururlarmış. Karacaoğlan eve geldiğinde bakmış ki bu defa karısı onu karşılamamış. Bu durumu gören Karacaoğlan, kararını hem tam vermiş hem de çok içlenmiş. Muhabbet taşının üzerine tek başına oturmuş, sazını kara donundan (kılfından) çıkartarak vefasızlık ve sadakatsizlik yapan karısını kastederek şöyle demiş;

**Ablak kuğu, akça kuğu
Dal boynunu eydin bugün
Annacımda salınırken
Tatlı cana kıydın bugün.**

**Al kınalar yakınırken
Lale, sümbül takınırken
Ben ellerden sakınırken
Sen engele uydun bugün**

**Boğazında sarı akik
Zülfünü gerdana dökük
Kalbin melul, kaşın yıkak
Dostum neler duydun bugün?**

**Fani Karac’oğlan, fani
Veren alır tatlı canı
Sevmediğim kara donu
Sen karşımda gıydın bugün**

Karacaoğlan, bu türküstünü çıkarırken, konu komşuları, Karacaoğlan’ın geldiğini anlamışlar ve evlerinin önlerine çıkarak Karacaoğlan’ın çıktığı türküyü dinlemeye başlamışlar ve Karacaoğlan ile karısının arasında bir şeylerin olduğunu sezinlemişler. Onlar olayın nasıl bir hadiseden kaynaklandığını anlamaya çalışırken, Karacaoğlan türkü çıkarmaya devam etmiş. Komşularının bilmediği çok önemli bir hadisenin cereyan ettiğini, kendisinin uzak yerdeki bir köy düğününe gittiği zaman sağdıç ile karısının affedilmez bir suç işlediklerini, bu soysuz insanların nasıl hainlik ettiklerini, kendisine yapılan ihaneti anlatan, yine imalı olarak cahiller anlamasa da arifler anlar mutlaka diyerek, şöyle bir türkü daha çıtırmış.

**Dinleyin ağalar zamane azgın
Yiğidin başında döner bin kuzgun
Tohumu almış da tarlası bozgun
Yiğit de ne desin day’olmayınca**

**Nasihah eyledim sözümde almaz
Nideyim cahildir, hâlimden bilmez
Bu dostluğun senin boyuna kalmaz
Anadan, atadan soy olmayınca**

**Amana da deli gönül, amana
Kalmadı iyi gün devri zamana
Cevheri de denk ettiler samana
Yük masnıtın bulmaz tay
olmayınca**

**Karac’oğlan daim yiğidi över
Yetişmiş meyveler dalını eğer
Güzelin kıymeti bin altın değer
Netmeli güzeli huy olmayınca**

Orada bulunan konu komşusu ve hısım akrabalarıyla çabuacak helalleşmiş ve karısına da hiçbir şey demeden çekip gitmiş ve Bahçe’den ayrılmış.

Bir Köy Var Uzakta...

Şairin dediği gibi;

İşte o köy Adalı Köyü idi. Doğduğum, büyüdüğüm okuduğum köy. Kurban Bayramının ikinci günü. Ailece köyümüzü çok özlemiştik. Bahşiş Yörüklerinin ileri gelen insanı merhum babamın mezarını ziyaret etmek; bize verdiği emekleri helal ettirmek için, adeta bir ip gibi çekiyorduk. Fındık ana, bizleri bekliyordu.

Hava, hem bulut, hem de öbek öbek kararmaya başladı. Bir taraftan da fırtına. Eniştem, Aladağ Ziraat Bankasının genç ve çalışkan Fakülte mezunu Kemal Yürekliyle birlikte Karataş yoluna düştük. Bir taraftan fırtınada kara bulutları sürüp götürüyor; ince uzun bir şerit gibi uzanan Karayolu, arabamızın çıkardığı sesle arkamızda kaybolup gidiyordu. Yollar eski yollar değildi artık Karataş turizmüne yakışır şekilde yapılmıştı.

Karataş yol ayrımında doğuya doğru Adalı – Bebeli yoluna girdik. Çukurlaşmış su yığınlarını aşa aşa, Akdeniz’in eteklerine doğru devam ediyorduk. Artık Adalı görünüyordu. 1979’da yazdığım bir şiirimi hatırladım:

*Çamur dolu yeli var,
Bitmez tükenmez yeli var,
Sevda dolu güllü var,
Sana dolu güllü var,
Sana doyum olmaz Adalı.
Adalı adalı...
Koyma beni sevdalı...*

İnsan doğup büyüdü yere her zaman sevdalı, olur. O köyde okudum. O köyde ırgatlarla çalıştım. Koyun güttüm. O köyde üniversiteyi bitirdim. İşte sevda buydu... Sağımız solumuz yeşil ekin tarlalarıyla

*Bir köy var uzakta,
O köy bizim köyümüzdür,
Gezmesek de, tozmasak da
O köy, bizim köyümüzdür*

süslü. Alabildiğince yeşil... ve ilk durağımız mezarlık. Aile, rahmetli babamın mezarı başında Fatiha okuyarak ziyaret etmek oldu. Manevi duygular, inanın insanları gelecek için daha da ümitlendirir. Yıllarımı verdiğim baba ocağa iyi bakmış o da babası gibi dürüst ve çalışkan değer kazananlar. Gençler, öğrenciler de böyle olmalı. Cumhuriyet Türkiye’sine sahip çıkarak; çok çalışmalıdırlar. Gençler geleceğimizin teminatıdır.

Fırtına hızını alabildiğince devam ettiriyor, ama o sıcak bayram sevincinin ruhunda hissedilmiyordu bile. Bir de yakın akrabamız Cumali Üçgül bayramlaşmaya geldi. 40 yaşlarında köyün sevilen gençlerindendi. Yuvarlaklaşmış yüzü, şişmanlaşmış gövdesinin üçünde, tıpkı “Kartopu” gibi görünüyordu. Gözleri bir bilye gibi parlıyordu. O hep tebessüm ediyor. “Hüseyin abi ben seni çok severim, iyi ki geldin” diye boynuna sarılıyordu. Kemal Yürekli: “Hocam Cumali’nin öğretmenliği hala gelmedi” dedi. O, yirmi yıldır öğretmenlik bekliyordu. Eğitim Enstitüsü mezunuymuş. O, köyden çıkmamış. Rüzgâr gar gariptos ağaçlarını kırbaçlıyordu. Cumali sessizliğini bozdu. Ayağa kalktı. “bana bir görev verilsin. Kütüphane yapılsın da orada çalışayım”. Haklı dedim. İnanıyorum ki, Karataş Kaymakamlığı bu kişiyi değerlendirir...

Artık yağmur başladı. Çok uzaklardan inek sesleri, köpek sesler, avcı sesleri kara bulutlara yerini bıraktı. Bayramının üçüncü günü çamur ve yağmuru geride bırakarak o ince, yılan gibi kıvrılan yollardan Adalıyı geride bıraktık. Hem de elim bir trafik kazasında ölen Adalı dostlara baş sağlığı dileyerek...

Yusuf Efil

Andırının adı kaza. Kaza Osmanlıda bir yönetim birimi. Cumhuriyetle ilçeye döner. Andırın bir memur kasabası. Uzun yıllar kasabanın sosyal hayatı devlet, hükümet, memurlar üzerinde yürür. Buna bir bakıma Anadolu aydınlaması denir. Ve bu hal kasaba, ilçelerde aynıdır. O dönemde okuma yazma davası, cumhuriyetin yeni uygulamalarının topluma tanıtılması, benimsenmesi, ülke kalkınması devlet yani memurlar üzerinden yürütülür. Zira yeniliklerin uygulanması önderlerin eliyle kolayca mümkün olacaktır. Burada en uygun kesim memurlardır. Bu vesileyle memurlar öne çıkar. Yenilikleri en önce kabul ederler, topluma sunarlar. Giyim kuşamları ile model olurlar. Şapka, fotör, kravat, kıyafet, saç, sakal bunlardan bazıları.

Andırında memur yerine Osmanlıdan kalma dil alışkanlığı olmalı kâtip derlerdi. Beyden çok “efendi” ile hitap ederlerdi. Bazılarını hatırlıyorum. Z a b ı t kâtipi, tahrirat kâtipi, kalem kâtipi, orman kâtipi, belediye kâtipi, müftülük kâtipi, ziraat kâtipi, sağlık kâtipi/sıhhiye, nüfus kâtipi, tapu kâtipi, baş efendi, gedikli gibi

Anadolu İlçelerinde “devlet” gözüyle bakıldığında iki kesim hemen belli olur göze batar. Biri memur, öteki muhtarlar. Muhtar vatandaş arasında daha resmi giyinirken, tutum ve davranışları saygılı, disiplinli ve ölçülüdür. Söz ve hareketleri toplumda ayırt edilir. Memurlar ise: “memur tipi” dediğimiz giyim, kuşam, hal, davranış, konuşma sergiler. Takım elbiseli, kravatlı, traşlı, memur bıyıklı, ceketleri daima ilikli olurlar. Konuşurken saygı hitapları olan bey, beyefendi, hanım, hanımefendi ile başlarlar. Söze fazla girmez, soruya cevap verirler. Hatta hal ve davranışlarında ürkek

görünürler. Amirleri tarafından izlendiğini hissederler.

Andırında toplum önderleri yönünden baktığımızda birkaç tabaka var. Ağalar, beyler, esnaflar, memurlar. Bunlardan kazada oturanlara eşraf, yani ileri gelenler denir. Ağaların arazileri olsa da evleri kaza da olur.

Cumhuriyetle beraber memurların ağırlığı/rolü artmıştır. Birde kasaba içinde oturanların rolü öne çıkmıştır. Devletin halkla bütünleşmesi, esnafta yakınlaşma ile ortaya çıkar. Öte yandan Osmanlıdan beri gelen ağalık, beylik geleneği de var. Andırında yenileşme ve aydınlanmada sosyal tabakalar uyum içinde olmuştur. Tabakalar arasında çatışma, çekişme yaşanmaz.

Gelir bakımından memur maaşları yüksekti. Memurlar kasaba halkına göre ortalama üzerinde yaşardı.

O yıllarda vatandaş esasen fazla bir şey istemez. Devletse veremez. Mesela o yıllarda yol yok. Kadiri üzerinden dünyaya bağlanan Andırına araç 10, 15 günde gelir. Sonraları kazada bir veya iki araç alınır. Onlarda orman taşımak için. Sonra jeep girer, sonra traktör. Sinema açılır 60’lı yıllarda. İki sinema. Sinema okullardan daha çok hayatı etkiler. Özentili başlar. Dışa açılma, modayı takip o yıllarda başlar. İlginçtir Andırın İstanbul şivesi konuşur. Moda manifaturacılar ve İstanbullu terziler eliyle yayılır.

Böylesi gelişmeler olurken Devletin yerinde sayar gelişmelere cevap veremez. Evet, Andırında alt yapı dediğimiz yol, su, elektrik,

telefon en son gelmiştir. Hatta gecen hizmete nazire olsun diye halk arasında tekerlemeler söylenmektedir.

Esnaf deyip geçmeyelim. Andırın esnafı cumhuriyet değerlerini topluma benimsetilmesinde baş rol oynarlar. Şapka, foter şapka, kravat, takım elbise gibi kıyafetleri giyerek satarak katılırlar. Andırında esnaf yanında sanat erbabı, zanaatçılıkta vardı. Hem de güçlü şekilde. Mesela demirci, semerci, köşker, kalaycı gibiler kazanın önemli meslek kollarıydı. Halada yaşıyorlar.

Andırın bir kültür harmanıdır. Eşraf kültürü, esnaf kültürü, ağalık, beylik. Hepsi birer kültür tabakasıdır. Köylüler, yaylacılar birer kültür katmanıdır. Bu ortamda aralarında güç yarışı, çatışma görülmez. Bunlar kurtuluş yıllarında milli mücadele verirler. Devletin ve toplumun birliğini temsil ederler. Andırına o yıllarda öğretmen dışında dışardan memur nadir gelir. Kazanın çocukları devlet memuru olurlar.

Andırının uzak ufak bir kaza olsa da kültür hayatını canlı dışa açıktır. İnsanlar geleneksel yaşamlarını sürdürürler. Göç almaz yabancıyla karışmaz. Dışarıdan gazete gelir, sinema filmleri gelir. Şehirlere gidenlerin gördükleri, duydukları aktarılır. Esnaf yeniliklere açık, terziler modayı takip eder. Kasaba kültürü yaşar, yaşatılır.

Andırında otel yoktur, bir iki han var. Aileler kazaya dışardan gelenleri akrabalar, tanıdıklar sebiyle konuk ederler. Başu da esnaflar çekerdi, sonra memurlar. Bu tablo köy-şehir ayrımını ortadan kaldırır. Devlet-millet kaynaşmasını sağlar.

Andırın ekonomisi tarıma dayalıdır. O da aşağı Andırında pamuk yukarda çeltik ekilir ve ticareti

yapılır. Kalanı da kendi kendine yeter. Kazada esnaf ticareti var. Çukurova'ya çalışmaya gidenlerin kazançları, memur aylıkları hareket getirir. Devlet eliyle gelişme orman dairesinde olur. Orman ve odun kesimi yapılır, taşıma için kamyonlar alınır. O da sınırlı kalır. Çareyiye Andırın insanı okumada bulur. 1960 ve 1970'li yıllar köylerde okullar açılır, kız-erkek ayrımı yapılmadan eğitim hayatı başlar. Bugün Andırını o yıllarda okuyanlar temsil ediyor. Geçim okuma yolu ile olunca küçük memuriyetlere kayış olur. Öğretmenlik, ormancılık, memurluk, ebelik, hemşirelik.

Yaylacılıkta ta hayvancılığa dayansa da ulaşım arttıkça, gidış-dönüş kolaylaştıkça Çukurovalılar kazaya yazın yoğun gelirler. Andırın, Çınar geçidi, Akifiye-Colak civarı derken o çevreye yayılırlar. Yayla Andırının gelecek. Nasıl Çukurova denince akla sıcak gelirse, sıcak deyince akla yayla, yayla deyince Andırın gelir. Yol geliştikçe refah arttıkça yaylacılık artacak. Yusuf Efil ta o yıllarda bunu görür. Bunu "Çukurova geliyor" diye uyarılmış.

İşte Yusuf Efil böyle bir Andırında memur geleneğini temsil eder. Andırında memurlar orta halli hayat sürerler. Toplumun gelişimine kültürüne açıktır. Aydın fikirdir. Bunların arasında Yusuf Efil kazada yönetimin başında rol alır. Toplumun her kesimi ile muhatap olur. Dolayısıyla Andırın tarihinden bir kesiti anlatır.

Yusuf Efil Kaymakamlığa şoför olarak başlar. Tahrirat kâtiibi olur, Yazı İşleri Müdürlüğüne yükselir. O yıllarda kaymakamlar sık sık değişir. Tayini çıkandan sonra epey yönetici gelmez. İzin, rapor, boşluk zamanlarında kaymakamlık yapar. Aynı yıllarda Savcılar ayrılınca Zabıt kâtipleri savcılığa bakarlar. Böylece yerli insanlar devlet otoritenin başına geçerler. Başka yerlerde intikam ve zulüm hikâyeleri varken Andırında olmaz. Bu da Andırın insanının eline yetki geçince kötüye

kullanmayacağıının teminatı olan devlet terbiyesi ve asilliği ile açıklanır.

Evet yedi asil, dört vekil kaymakamla çalışır. Nice hükümetler görür. Ülkenin çalkantılı yıllarında devlet ile vatandaş çatıştırmadan gitmesinin rolü vardır. Halkın çok itaatkâr olduğunu söyler. Bunu şapka çıkarıcılar, el bağlayanlar, ayakta bekleyenler suskunlukları ile anlatır.

Yusuf Efil verdiği söyleşide toplumun fakirliğinden, devletin yoksulluğundan bahseder. kısıtlı devlet kaynakları, zayıf belediyeçilik zamanlarında yöneticilik yapar. Bir taraftan isteyen halk, öte taraftan karşılayamayan devlet. Üstelik memleketin çocuğu. Nasıl olurda yok diyebilir. Bu şartlar altında yöneticilik maharetini kullanır. Ve gayretleri takdir görür. Daireye uğrayan her Andırınlının gönlünü alır. (Burada bir parantez açalım. Bugünde yetki veya söz sahibi Andırınlılar nerde olursa olsun gönül alırlar. Bunu şahsen yaşamaktayız. Bu toprakların aşladığı bir gen olmalı.)

Andırın halkının devletle barışık yaşamasında Yusuf Efil gibi yöneticilerin payı elbette var. Ama o, bunu; halkın karakterine, saygılı oluşuna, terbiyesine bağlar. Devlete bağlılık eşrafta, esnafında, köylüde fark etmez vardır. Bu yön devleti yönetenleri şımartmaz aksine sorumlu kılar. Yusuf Efil buna canlı misaldir..

Yusuf Efil renkli kişiliğe sahip. Sosyal hayatın içinde. Memuriyet ile beraber sivil hayat yaşar. Andırında şehir kulübü o yıllar sosyal hayatın merkezidir, kahveler canlıdır. Efil buralarda görürüz. İyi bir gazete okuyucusu. Kadirliden Andırına bazan 15 günde bir, bazan haftada bir toplu gelen gazeteleri erinmeden takip eder. Tek radyolu ajans ile yetinmez, yazılı basın havadislerini takip ederek güncelden kopmaz.

Kendini dinlediğimizde bazı sosyal girişimlerinin başarı olduğunu da anlatır. Düşüncesini tat-

bikata geçirmenin ekip ve ortam işi olduğunu onu dinlerken anlıyoruz.

İyi bir sohbet ehlidir. Konuşur, dinler. Toplanmayı, tartışmayı sever. Bu ortamda toplumun haber alma ihtiyacını görür. İsmi hatırlayamadığı dergi çıkarırlar. Dergi haber alma, fikir ve düşünme alışverişi, paylaşma için iyi bir ortam sağlar. Şehirlerde olan bu kültür aracının Andırında da olmasını ister. Sonraları kendi yazıları bu boşluğu dolduracaktır.

Yusuf Efilin spor yönü oldukça güçlü. Voleybol oynar, güreşir. Hakemlik, antrenörlük, hocalık yapar. Andırında köyler arası, merkezde toplu voleybol turnuvaları hayli yapılırdı. Burada emeği var. Yine Andırında yıllık güreş şenlikleri yapılırdı. Yusuf Efilin. Yine önde, yine önder.

Şoförlük, tahrirat katipliği, Yazı İşleri Müdürlüğü, Kaymakam Vekilliği resmi yanı. Sivil toplum yanı ile aynı nispette öne çıkar. Avcılar kulübünü 1974 yılında kurar. O dönemde dernekçilik yaygın değil. Uzun yıllar avcılık yapar. Avın spor yönünü hayata geçirir. Her yıl atıcılık yarışmaları, atış müsabakaları, yıllık av açılış merasimleri düzenlerler. Köylüleri, çevre avcıları faaliyetlere katarlar. Avcılık eğlenceli bir şekile getirilir.

Yusuf Efil ta 1990'lı yıllardan beri emekli, Beşbucak köyünde bahçe ortamında mütevazı bir evde hayat sürüyor. Çocuklarını okutmuş, hayata hazırlamış. Evlat yetiştirmede bir baba, bir aynın sorumluluğunu yerine getirmiş. Onlar Ankara'da. Kışları Ankara'da. Andırın gençlik yıllarında hasretle beklediği gazeteleri günlük alıyor, okuyor, araştırıyor. Hayatı takip ediyor. Hayatı bırakmıyor, hayata tutunuyor ve direnıyor. Bu zeki, azimli, efendi, yardım sever, insan ayırmayan katı devlet yıllarında mütevazılığı bırakmayan kasaba aydını insan bugün hatıralarıyla, yaşamıyla geçmişin tarihine ışık tutuyor., tanıklık ediyor. Geriye dostluklar, hatıralar bırakır.

▲ Andırın'da Baharı Soluklamak

Bir nevbahar vaktidir, alır sazı Karacaoğlan eline, bakıp taa uzaklarda tepeleri karlı, ihtişamlı dağları -Torosları- görür; ihtimal ki başını şöyle bir çevirir, yemyeşil, uçsuz bucaksız bir ova ayaklarının altındadır ve başlar türkünün ezgisi “Çukurova bayramlığın giyerken/ Çıplaklığın üzerinden soyarken/ Şubat ayı kış yelini kovarken/ Cennet dense sana yakışır dağlar.” İşte Andırın, ozanımızın dilinde cennet diye nitelenen dağların içinde bir yerlerde gizli saklı durmakta, yaşayanlarını nice güzelliklere gark edeceği baharı beklemektedir. Çukurova'ya şubat yeliyle gelen bahar bir vakit olur ki bu toprakları da muştular. Çocuklar usus usul başlarını kapılardan çıkarırlar, kışın izi kaldı mı diye meraklı meraklı. Bakarlar ki güneş şavkını esirgemiyor, koştururlar dışarı, annelerinin “Evladım, üzerine bir şeyler al, soğuktur daha” demesi kulaklarında sadece bir fısıltıdır, aldırılmazlar; koşarlar, koşarlar...

“Bülbül ne yatarsın bahar erişti/ Ulu sular göl olduğu zamandır/ Kat kat oldu gül yaprağa karıştı/ Gene bülbül kul olduğu zamandır” der Karacaoğlan; der ya bülbül durur mu, gül durur mu, sular, kuşlar, börtü böcek durur mu, mini minnacık kuzular zıplayıp oynamadan, ya mor menekşeler su kenarlarında boy göstermeden durur mu; onlar durmaz da yüreği ezelden sıcak olan insanoğlu hiç durur mu? Ol vakit durmak vakti değildir; söyleşmek, sofralar kurup takalarda misafir ağırlamak, cümbür cemaat mesire yerlerinde -Kırksu, Kal altı, Başkonuş, Kirazlıdere, Fındıklıdere, Karasu havzası, Kayıranlı- görünmeye başlamak zamandır artık. Bahar ki gelmiştir, yeşertmiştir her bir yanı, çağlatmıştır suları, ısıtmıştır havayı. Bu soğuk yayla memleketinin sıcak yürekli insanları sıcak toprakla buluşmuş, ılık hava onlara yarenlik etmektedir. Her şey asli rengine bürünmüş, pırıltılarını takınmış ışıdamakta ve gözlerimize bir bayramı yaşatmaktadır. Durmak vakti değildir gayrı, yeşilin her bir tonunu

bürünmüş bu dağ yamaçlarında, bu buz gibi su kenarlarında, bu yeşillikler diyarı Andırın'da.

“Bir ilkbahar sabahı güneşle uyandın mı hiç? ” diye seslenir şair, sabah güneşiyle uyanıp günü aydın etmenin mevsimi gelmiştir. Kışın üzerlerimizden zorla attığımız yorganlar daha hafiftir artık, uyanıveririz. “Bu sabah mutluluğa aç pencereni/ Bir güzel arın çünkü kederinden/ Bahar geldi bahar geldi güneşin doğduğu yerden/ Çocuğum uzat ellerini” der Ataoğlan Behramoğlu Bahar Şiiri'nde. Dem mutluluk demi, zaman kederden arınma zamandır. Karakoç bilir ya bizi, bu diyarları, bu toprakların mevsimini; Anadolu'nun çocuğudur ya “Eğri yollar yaylaların kuşağı” yakıştırmalarını yapıverir. Eğri, kıvrımlı çoğu kere tozlu yollar göz ve gönül açıcı yaylalara ulaştırır bizi. Kimi vakit Çığışar, kimi vakit Halbur, Kümbetir, Meryemçil kimi vakit Akifi'yedir durağımız; ressamın fırça darbelerinden çıkarcasına çoşkun yeşilli yaylalığımız, yüreğimizi genişleten tertemiz havayı ta en derinde kıvrım kıvrım damarlarımızın تنها köşelerine kadar çektiğimiz tariflerden azade mekânımız. Yaşamak, yaşamak, yaşamak...

Kelimelerin büyüğü dünyasının anlattığı yoğunluktaki his çoşumlarının yaşadığı su ve yeşilin içinde bu mevsimi yaşamak bir başkadır. “Şimdi Kırksu'da kuş cıvıltılarını, su şırıltılarını dinlemek vardı be” diye bir söz gayrı ihtiyari ağzımızdan dökülüvermez mi kimi zaman? “Burada” olamamak baharda daha bir oturmaz mı gurbetteki her Andırınlının yüreğine? “Yaylacılar” bağ bahçelerini düzenleme bahanesiyle akın akın yollara düşmemiş midir? “Ohh” nidasıyla nefesimizi dağ zirvelerine doğru savurduğumuz kaç yer vardır ki şu dünyada? Sözü bitip hislerin algıla-yabil-diği yerdeyizdir. Biliniz ve biliriz ki dostlar buralarda baharı soluklamak bir başkadır.

İnsan, hayatın başlayacağı yeri, zamanı, saati bilmiyor. Kimin evladı olacağını, hangi ırttan, renkten, soy ve soptan olacağını da bilmiyor. Yine hiçbir çocuk günü geldiğinde kiminle evleneceğini, yuva kurup çocuk sahibi olacağını, hangi meslekten, hangi mesrepten olacağını ve hayatı kazanacağını da bilmiyor. Bu bilinmezlik aslında ölüme dediğimiz gerçekte de ebed yurduna gidişimizi belirginleştiriyor. Anadolu'nun kendine has özellikleri, geleneksel güzellikleri olduğu kadar katılamayacağımız kimi halleri de içinde barındırıyor. Böyle olması belki de kendi iç dinamiklerinin sürekli taze duruyor olması ve pasif davranışlardan ziyade aktif rollerle toplum bireylerini kuşattığını da ifade etmeliyiz.

Kamil Aydoğan

*"Köy Yazıları"ndan
"Arta Kalan"a Doğru**

*1 Şubat 2019 – İstanbul
*Tırşik Dergisi – Ahmet Narinoğlu
Şubat -2019*

Sanat, edebiyat, şiir, insani değerler, bireyin üretici yönlerinin bulunması, düşünün, okuyan, araştıran ve soran birileri olunması yönündeki haller bana Kamil Aydoğan'ı hatırlatıyor. Her bir öğrencisinin ya da öğretmenin bu türden bir edimle-davranışla-üretimle karşısında olmasını arzulayan bir yönetici, bir öğretmen, bir baba, bir birey, bir şair, bir edebiyatçı, kitabı ve kitapla dostluğu önde tutan bir sendikacı kimliğiyle her zamanki şen ve şakrak haliyle sade bir kahve içmeli şimdi dediğini duyabiliyorum. O davudi denilebilecek bir ses tonuyla Nuri Pakdil'den, Edebiyat dergisinden, Andırın Postası'ndan, İkinci Yazıları'ndan söz açtığını ya da dün akşam Mehmet Akif İnan Ağabeyle beraberdik. Uzun uzadıya ilkemizi, evrensel kavgamızı, sendikal hareketliliğimizi en sonunda da yine şiirimizi konuştuk dediğini işitebiliyorum. Kırk yıla varan dostluk, hasret daha çok edebiyat ve şiir ekseninde yol alırken elbette ki zamanı ilgilendiren diğer konuları da teğet geçmiyorduk. İnsanı ilgilendiren her konuyu şöyle ya da böyle bir fasıl açarak değerlendiriyor geleceğe dair umutlarımızı diri tutuyorduk. Didinip duruşlarımızın nedeni buydu. Her an yeni bir umutla bakmalıydık yeryüzüne, insanlığa. "Umut" Nuri Pakdil ustada bir tiyatro eseri olmanın ötesinde bir peygamber emanetiydi bizler için. Yılmaz Güney-Tuncay Kurtiz filmi de vardı ayrıca.

Kamil Aydoğan'la 1956 yılında doğmuşuz. O Maraş'ın Kertmen köyünde bir ardıç ağacının dibinde dünyaya gelmişken ben aynı iklimin uzantısı olan Tarsus'un Fenk-Sanlıca köyünde doğmuşum. Bu önemli çünkü Kamil'in sıklıkla köyünden bahsederken çocukluklarımızın aynı acılar, yoksulluklar içinde geçtiğini fark ederdik. Köyünde okul yoktu bundan dolayı okula on yaşlarında gidebildiğine, hayata geç başladığına, geleneklerin bağlayıcı unsurlarına, İslami ve insani olmayan yönlerinin nasıl hayatı zehir ettiğine vurgular yapardı. Bir defasında Köyden şehre gidiyoruz babamın yanında çocuğumu kucağıma alıp okşayıp,

koklayıp sevdiğim vaki değildir. Ne zaman ki köyün sınırlarından ayrılıp ormanda çocuğumu kucağıma almıştım ki babamı karşımda gördüğümde gayriihtiyari olarak çalılığa fırlattığımı hatırlıyorum der gözleri dolardı. Bu kadarı da fazla derdik. Evet, mutlak surette gelenekler. Görenekler bir toplumun önemli yapı taşları olsa da Allah Resulünün getirdiklerine yani Kuran ve sünnete aykırı olduktan sonra aslında vız gelip tırıs gitmesi lazım diye ifade etsek de toplumsal davranışlar bireyleri bağlardı.

Andırın Lisesi Müdürlüğü yaptığı dönemlerde Andırın Postasını Rahmetli Nedim Ali Zengin çıkarıyordu. Kamil'in Andırında bulunması Nedim Ali'yle dostlukları dönemde izler bırakmış, bir bakıma ekol olabilecek düzeyde kalemlerin yazdığı "İkinci Yazıları" nı yayınlamaya başlamışlardı. Türkiye'ye il il gönderilen bu dergi etkin ve etkileyici bir sözcülük ödevi yapıyordu. Özellikle "Edebiyat" dergisi sonrasında aynı özgünlüğü düşlese de aynı çizgi ve inancın bir ürünüydü. Biz o yıllarda Yunus Develi'yle birlikte Adana'dan Andırına kaç kez gittiğimizi hatırlamıyorum. Yılda iki kez en azından gider bir bakıma derginin kurulunu, değerlendirmesini yapardık.

Sonra Ankara Kurtuluş Lisesi Müdürlüğü'nü yürüttü. Ne olduysa bundan sonra oldu demek geliyor içimden. Genel anlamda kitapların yayınlanması, çocukların yerleşik bir hayata sahip olmaları, Mehmet Akif İnan Ağabeyle beraberliğin getirdiği sendikacılık ve sonrasında kendisinin kurduğu sendika Genel Başkanlığı ve ardından İzmir Milli Eğitim Müdürlüğü sonra Ankara Milli Eğitim Müdürlüğü vs. devam edip gitti. Ankara Milli Eğitim Müdürlüğü sonrası Nürnberg Eğitim Ataşesigörevlerini yürüttü. Aydoğan, şiir, deneme, roman ve kişisel gelişim alanlarında kitaplar kaleme aldı. Aslında daha çok edebiyatı, şiiri öncelidi. Hacettepe Üniversitesi Hastanesi'nde bir süredir tedavi gören, eğitimci-yazar Kamil Aydoğan hayatını kaybetti

“Terazilerde Tartılan” şiirinin bir yerinde şöyle ifade ediyor;

“Bugün diyorsam

Kalbim yangın yeri

Annemin ellerini unuttuğu günün hikâyesi”

...

“Savaşa ve ateşe sürüyorum kendimi

Anlıyor musun?”

...

“Böyle olur beklenince ve gelmeyince evlerde

Çocukların elleri böyle

Kedinin gözleri

Kurumuş bir buğday tanesi

Bir anne sütü

Bir ateş topuna dönmüş gün

Pencerelerde hasret toplayan mahzun çocuklar

Böyle olur”

10 yaşında ancak okula başlayan, 11 yaşında ilk kez şehri gören, 26 yaşında ilk kitabı yayımlanan, 28 yaşında lise müdürü olan Kamil Aydoğan, 1966 yılında Maraş Valisi olan Necmettin Karaduman’dan çok etkilendiğini zaman zaman ifade ederdi. Çocukluk yıllarımızda bizi etkileyenlerin çok değerli olduğunu, hayatımıza yön verdiğini sonraki yıllarda fark ederiz. Aydoğan bir defasında bu durumu şöyle ifade ediyordu; “Ben hep o çocuk gözümle ‘Bu adam gibi olmalı insan. O zaman doğru insan olacağım” diye düşündüm. 50 yaşına geldiğimde Necmettin Karaduman’a yıllar sonra o günü anlattığımda ‘Sana ne demiştin ki?’ diye sordu. Ben de sadece ‘Topluca bir selamlamıştınız’ biz de topluca ‘Sağol’ demiştik dedim. ‘Karaduman’ da çok şaşırды, ‘Allah Allah bir şey de dememişim ama’ dedi.

Anadolu’nun yoksul köylüleriz gün gelip şehirli olacaklar ve devletin yönetiminde istikametimiz “Sıratı müstakim” olsun diye direnerek varlıklarını ortaya koyacaklar. Nüfus kayıtları için köyden şehre gelinceye değin birkaç ay belki birkaç yıl geç geçse kimin umurundaydı ki? Okula gitmiş gitmemiş, okumuş okumamış, çiftin çubuğun, davarın, sürünün başında adama ihtiyaç olunca bir önemi yoktu. Kamil Aydoğan’ın yaşlılarından okula geç başlamasının da böyle bir nedeni vardı. Lakin o şiiri, sanatı, edebiyatı ve yönetmeyi seviyordu. Duruşunda, oturuşunda, üslubunda bunu hissettirirdi. Şiir bizde tutkudan öte bir durumdu. Şiirin varlığı varlığımız gibiydi. Şiir yoksa bizler yoktuk sanki. Öylesine şiire, edebiyata, kitaba tutkunduk. Kalabalık değildik, bir elin parmakları kadar ya da iki elin parmakları kadardık. Biz bunun farkındaydık ve bu farkında oluş bizleri güçlü kılıyordu. Dağ gibi dururduk. Sarsılmaz bir inancın, bir davanın, bir medeniyetin dilinin, dininin mensubuyduk. Kamil Aydoğan şöyle söylüyordu; “Yoksulluk, gariplik bazen başarının itici gücüdür. Dirençli insanlar, başarılı liderlerin çoğu böylesi bir geçmişin ürünüdür. Ve böylesi bir geçmiş saklanmamalıdır.” Hayatından saklanacak bir şeyi yoktu. Kaygıları, acıları, dertleri çağların ötesine uzanır yeri geldiğinde Kudüs, Afrika, Halepçe, Çeçenistan, Türkistan, Buhara, Anadolu, Bağdat, Yemen, Mekke, Medine, İstanbullardık. Bizler bunu ifade ederken öyle ifade ediyor, öylesine bir duruşla duruyorduk ki, duruşumuz “Klas

Duruş” tu. Aydoğan’ın yazı ve şiirleri “Kalam, edebiyat, Mavera, İkinci Yazıları” gibi dergilerde yayınlandı. “Köy Yazıları”, “İçimizin Yıldızları”, “Yük”, “Hayatın Şiire Sığmayan Yüzü”, “Hayat Kaç Köşeli”, “Kısık Vadi” ve “Arta Kalan” eserleri bulunuyor.

“Beyaz Bulut” şiirinde şöyle sesleniyor;

“Hani birden oldu derler ya,

Gelişin birden oldu,

Yüreğimde alev topu gözlerinle,

Beyaz bulutlara selam verişin birden,

Yakışın, yıkışın

Talan edişin sarı başaklarını gönlümün

Ve ardında bir demet hasret

Yeniden gelişin her saat,

Yeniden,

Birden oldu.”

Ne oluyorsa hayatta birden bire oluyor. Farkında olunsa da olunmasa da, yaşadıklarımıza şöyle dönüp bir bakabilmiş olsa; her şeyin olması gerektiğinde bizim habire olmamızdan, bize hiçbir şey sorulmadan oluyor zaten, olan ne varsa birden bire oluyor.

Aziz Dostum, sevgili Kamil Aydoğan, sahici bir adamdı. Sahtelikleri sevmez, bayağılıklardan kaçardı. Bildiğini savunmaktan, doğru olanın peşini sürmekten asla vaz geçmezdi. İnanmış bir mümin, yaralı bir yürekle her daim şiire yaslandı. Şiir onun vaz geçilmez mutluluğu, sevdiğinin çocuğuydu. “Nuri Pakdil” Ustamızın terbiyesini, söylediklerini önemser, “Edebiyat”ın edep olduğunu bilerek dili düzgün kullanır, doğru, şık ve klas giyinirdi. İyi bir yoldaş, iyi bir eş ve baba, iyi bir sendikacı ve iyi bir yöneticiydi. Ülkemizin değerlerini kadim anlayışlarla ruhunda olgunlaştırıp insanlara yönelir, onları sarar ve sarmalardı. Erken gitti tabirini pek sevmiyorum, çünkü vakti gelen gidiyor. Vakterince zaman durur, saat durur, can durur. İşte son söz yerine “Kar Taneleri”nden bir bölümle, Kamil Aydoğan hala umuttan, aşktan, muhabbetten yana sözlerini söylemeyi sürdürsün istiyorum;

“İşte bakır rüyalar içinde bir akşam

Uzaktasın ve üzeri örtülmüş bir resme bakıyorsun

Hayatın şiire sığmayan yüzüne bakıyorsun

Şiirin hayata sığmayan yüzüne

Hangi şarkının sözlerinden alındı gözlerin

Hangi mahcup

Ve saklandıkça uzayan günün

Utanmak senin işin değil

Utanmak içimde eriyen kar taneleri

Hangi yaylanın rüzgârı geçtiyse aramızdan

Suçum bu değil

Denizlere kafa tutmak değil

Yenilmez bir sevdam

Bir ateşim varsa

Alp vurmak yamaçlarına

Sayırsız güneşleri anlatıyorsun sabahlara

Güzel sesler ve güzel aynalardan geçen

Her yanı mosmor bir çocukluğu

Her yanı uzak bir ırmağa akan

Portakal kokusu sinmiş ellerimi anlatıyorsun

ATLAR

1. GİRİŞ

Mehmet dede askerlikte yani seferberlik yıllarında bir anısını anlatır. İzin ister komutanı vermez. Nişanlısı (yavuklusu) özler deyince soracağı soruyu bilince, hem de kafadan hemen bilince izin vereceğini söyler. Mehmet'in hesaplayamayacağını bildiği soruyu keyifle sorar. "80 sarı at, 90 doru at 100 kırat, nalı, mihı ne eder?" Mehmet dede ayakta hazır ol da, istifini bozmadan kafasını bir sağa bir sola oynatarak, dudaklarını kıpırdatarak, gözünü kah açıp kah kapatarak hemen cevaplar. Komutan şaşkınlık içinde aferin bile demeden izin verdiğini eliyle işaret eder.

Çukurovada söylenen güzel bir darbi mesel var. Adamin ata ihtiyacı olmuştaki beyden istemekten çekinmemiş. Kınayanlara da demiş.

"Varın bir at isterim beyden
Verirse biner giderim
Vermezse döner gelirim"

Tek tırnaklı at giller grubuna genel olarak at adı verilir. Hepsi ot ile beslenir.

Canım at. Atım. Atımız At ile bir atımlık değiliz. Var olduk at ile. Atı ata ata, bir atımlık'a, ordan atma biradere dönüştüren kısırlığımız, at? dan bizi koparmakla başardı.

Hikâye der ki; "Bir çivi bir nal kurtarır. Bir nal bir at kurtarır. Bir at bir er kurtarır. Bir er bir komutan kurtarır. Bir komutan bir ordu kurtarır. Bir ordu bir devlet kurtarır." Hepsinin başı da ihmale dayanır. Eskiler derlermiş. At olmasa devlet olmaz. Devletler ova tutarlarmış Ovalarda haralar, haralarda yağız atlar yetişirmiş.

At asil ve muhteşem bir hayvandır. İlim adamlarına göre insana en yakın dost hayvan attır. At hayal kurar, düş (rüya) götür, duygulanır, ağlar, özler, uyur. İnsanlığın hikâyesinde at ile devlet birbirinden ayrılmaz. At ile devlet şöyle anlatılır.

- At devlete benzer
- At tükenir, devlet sarsılır
- At uyumaz, devlet uyumaz
- At düşünür devlet plan yapar
- At hisseder, devlet tedbir alır.

Velhasıl at bir kaledir. Kale devleti de, devlet milleti ayakta tutar.

2. TARİH

Köyden şehre göçmeden yaşanan kırsal hayatta herkes atı bilirdi. Yolların olmadığı motorlu araçların çalışmadığı devirlerde ulaşım, at, katır, eşek üzerinden yapılırdı. Hayvanların çekişlerine göre yaylı, tekerli, araba, kağıcı gibi araçlar vardı. Bunların içinde at ve at arabası en baştan geleni idi.

Gerçekten de Türkler tarihten beri at ile öyle içice olmuşlar ki, ferti, toplum, devlet hayatının bir parçası olmuşlar. Atsız hayat, toplum, devlet düşünülemez.

Atalarımız ta orta asya bozkırlarından Anadolu ya atlar ile geldiği kesin. Atlar bu kavimler göçünde çok amaçlı kullanılıyordu. Binekte araçları, yükte, araba çekmede, savaşta, haber ulaştırmada, yarışta, avda, çobanlıkta.

Osmanlı devleti kurucusu Osman beyin dedesi Süleyman Şah atıyla fırat nehrini geçerken boğulduğu, buna izafeten türbe yapılarak tarihe, vatana mühür vurduğu kesindir.

Türklerin medeniyete kazandırdığı iki mühim şey bilinir. Biri at, diğeri demir. İkiside medeniyet kurucusudur. Türkler at ve demir üstünlüğü ile medeniyeti orta Asya'dan ta Anadolu'ya taşırlar. Türk dünyasının üç temel değeri var; at, avrat, silah. Bu üçlü medeniyet'in sacayağı oluşturur.

Hep bildiğimiz bir cümle. "Türkler at sırtında doğar, yaşar, at sırtında ölür" Yani atla var olan medeniyet demek bu. At olmasa idi Asya kıtası bunca geniş topraklarda devlet kurulabilir miydi? Ta Orta Asya'dan Anadolu'ya, oradan Avrupa içlerine Viyana'ya kadar gidilir

miydi? İslam orduları da Endülüse at sırtında ulaştılar. At ülke fethetmenin, devlet olmanın, imparatorluk kurmanın sembolü olmuştur. Atın tarih ve medeniyet rolü en fazla bizde ortaya çıkar.

Cengiz Han: “Bir çivi bir nalı, bir nal bir tırnağı, bir tırnak bir ayağı, bir ayak bir atı, bir at bir kumandanı, bir kumandan bir vatani mahvedebilir”.

Atıla:”Atımın geçtiği yerde ot bitmez”

Timur: “Karı tok at yorulmaz”

Yavuz Sultan Selim:”Alimleri bindiği atın ayağından üstümüze sıçrayan çamur, şerefimizdir”

İbni Haldun, havyalar arasında insana en yakın olan at der. Sadakati, sabrı, hizmeti, düş görmesi, düşünceli oluşu gibi vasıflarından bahseder.

Kaşgarlı mahmud, Divanı Lüğati't-Türk' de “At Türk'ün kanadadır” demektir. Batılı yazarlardan Sidonius' a göre “ at, başka bir kavmi sadece sırtında taşır, fakat Hun kavmi at sırtında ikamet eder”.

Avrupalılar Hunları “ata yapışık kavimler” diye adlandırılmışlardır. Bizans kaynakları da, “Türkler sanki at üstün de doğmuşlardır, yerde yürütmesini bilmezler” demektedir.

Köroğlu Destanı'nda at, kadın, silah üçlüsünü birlikte görürüz. Destanda Köroğlu'nun dedesinin seyis olması, ata verilen önemi anlatır.

Buradan yola çıkarak söyleyebiliriz ki Eski Türkler için at yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir.

At, erin kanadı ve övüncüsüdür. Atlar insan dilinden anlarlar. İnsanlar gibi konuşurlar,

Anadolu da at motifine mezar taşlarında sık sık rastlanır. Mezar taşına at ve silah(tabanca) kazınır.

3. ATGİLLER

At, Atgiller familyasına dahil otobur bir memeli hayvandır. Değişik işlerde kullanılır. At evcilleştirilmiştir. Evcilleri olduğu gibi bozkırlarda yabani atlar sürüler yıllık halinde yaşar. En meşhur at türleri Arap, İngiliz, Çin, Ahal Teke ve Midillidir.

Atların hemen hepsi tek toynaklı ve uzun kafataslıdır. Atın kafası iri ve uzundur. Ağzında kırk tane diş bulunur. Öğütücü ve kemirici dişler arasındaki boşluğa gem takılmaktadır. Kutup ülkeleri dışında her yerde yaşar.

Atın damızlık olarak kullanılan erkeğine aygır, dişisine kısarak, yavrularının yeni doğmuşuna kulun, biraz büyümüşüne tay denir. Atlar geceleri bacak eklemlerini kilitleyerek ayakta uyurlar. Uykusu çok hafiftir,on dakika uyur on dakika uyanık kalır.

Atın görme ve koku alma duyuları kuvvetlidir. Derisi duyarlıdır.Kısa ve çeşitli renkte parlak kıllarla örtülüdür. Boynunun üstündeki uzun tüylere yele denir. Atlar renklerine göre kula, yağız, kır, doru gibi adlarla adlandırılır. Binek, koşu, yarış atı diye de gruplara ayrılırlar.

Atın ağzında 40 diş vardır. Öğütücü ve kesici dişleri arasındaki boşluğa gem takılır. Yaşlandıkça dişleri aşındığı için, ağzına bakılarak yaş tahmin edilir.

At, çok eski zamanlardan beri insanların en büyük dostu ve yardımcı olmuştur. Eski devirlerde modern araçların yapılmadığı zamanlarda, insanlar özellikle atın gücünden büyük ölçüde yararlanıyorlardı. Arabalarına koştukları, binek hayvanı olarak kullandıkları atlar o zamanların en iyi taşıt aracı idi. Şimdi bile, dünyanın birçok ülkelerinde atın bu özelliğinden yararlanılmaktadır. Ayrıca, atın uysallığı, soylu oluşu onu insanlara daha da yaklaştırmıştır.

Atın yerden 1,5 metre civarında yüksekliği bir ton civarında ağırlığı var. Ortalama saatte 50-60kilometre koşar. At ayakta uyur. Uykusu çok hafiftir. Uyur hemen uyanır. At düş görür.

Atların kısa tüyleri olsa da rağmen vücut sıcaklıkları ayarlıdır. Ortalama sıcaklıkları 38 derecedir. Kışın tüyleri uzar ve yaz aylarında dökülür.

Atlar genel olarak sıcakkanlı atlar (Doğu atları) ile Soğukkanlı atlar (Batı atları) olarak ikiye ayrılır.

At bakım isteyen bir hayvandır. Üç yaşın sonunda ergin hale gelir. Kısraklar genellikle 3 yaşında aygıra gösterilirler. Erkek atlar da üç yaşından 20-25 yaşına kadar aygırlık yapabilirler. Damızlıklarda bu süre daha kısadır. Atın ortalama ömrü 20-25 yıldır. Ancak, 50 yaşına kadar yaşayabilen atlara da rastlanmıştır.

Genellikle at ancak üçüncü yaşından sonra arabaya koşulur, üzerine binilir.

At en zeki hayvanlardan biridir. Görüşü, kulakları keskindir. Bir tehlikeyi çok uzaktan sezinler. Bu sayede, sahiplerini ölümden kurtaran birçok atlar görülür. Sahibine çok bağlıdır. Biricisi yere düştüğü zaman yanından ayrılmaz, başucunda bekler. At, zekası dolayısıyla çok iyi eğitilebilir.

İyi cins damızlık at yetiştirmek için kurulan çiftliklere hara denir. Ülkemizde bailıca haralar: Çifteler, Çukurova, Karacabey, Karaköy, Konya, Sultansuyu haralarıdır.

4. AT TÜRLERİ

Atın rengine don adı verilir. Başlıca at donları: Yağız,al, beyaz, doru , kır, boz, ahreç , akçıl, alalı,çil, yeşil gibi.

Doğan yavru ayağa kalkınca anneyi taklit eder. Yük atları kalın bacaklıdır. Binek ve yarış atları ince uzun bacaklıdır. Atlar çekişme huyları yerine gıpta etme huyları vardır. Bu, yarışta, hendek veya çit atlama kendini gösterir. Birbirlerine imre-

nerek daha hızlı koşup öne geçerler. Yarış atları saatte 60-70 km hızla koşarlar.

Eşek ile kısarak eşleştirilirse katır elde edilir. Aygır (erkek at) ile dişi eşeğin birleşmesinden de barda katır çeşidi elde edilir. Her iki melez de üremezler. Katır, daha dayanıklıdır.

At cinsinin en tanınanlarına bakalım:

Evcil Atlar: Bazı bilim adamlarına göre atı ilk evcilleştiren topluluğun İskitler olduğu söylenmektedir. Tahminen 5500 seneden beri insanlara hizmet etmektedir. Bugünkü modern atların Asya yaban atından türediği evcilleştirilmiş atların birçok soyları vardır.

Midilli atı: Küçük, sakın ve dayanıklı bir at çeşididir. Keçi veya koç iriliğindedir. Çocuklar için iyi bir binek hayvanıdır. Hafif gezinti arabalarına koşulduğu gibi maden ocaklarında da istifade edilir. Parklarda, sirklerde kullanılır.

Çin atı: Bacakları İngiliz atından daha kısa ve Arap atından daha uzundur.

Arap atı: Çok dayanıklı mükemmel bir binek ve yarış atıdır. Arabistan'a geçen Orta Asya ve Anadolu Türk atlarından türemiştir. 24 saat su içmeden yol alırlar.

İngiliz atı: İyi bir inek ve yarış atıdır. Özellikle yarış için yetiştirilir. Arab aygırı ile İngiliz yerli kısraklarının çiftleştirilmesinden türetilmiş bir soydur. Arab atından daha uzun bacaklıdır.

5. AT HAYATI

At, bakımsız olmaz. Ata hizmet edenler karşılığını alır. O yüzden ata gözü gibi bakarlar. Seyahatler de atı dinlendirir, yedirir, içirir. Yazın çayrlara salar tumar ederler. At yaralandığında, kötürümleştğinde öyle bırakılmaz. Daha fazla eziyet çekmemesi için kurşunla veya kılıçla öldürülür. Bu ata olan saygı ve verilen değeri gösterir.

At yapısı, kabiliyeti, gücü sayesinde öncelikle savaşlarda kullanılır. Uzun mesafeler atlar sayesinde keşfedilir. Bozkırlarda at koşturmak heyecan verir.

At, savaş, cenk yanında ekonomide

de temel ulaşım aracı olmuştur. Göçebe toplumlar bir yerden bir yere at üzerinde ulaşır. At üzerinde eşya taşır at'ın ulaştığı yerlere konulur göçülür. At'ın ulaştığı yerlere ticarete ulaşır. At aynı zamanda tarımda da kullanılır. Toprak işleme, ürün hazırlama, taşıma işlerini yapar.

At insana hizmet eden en sadık ve yetenekli hayvandır. Ulaşımında, yük taşımada, savaşta, yarışlarda ve günlük hayatın birçok alanında kullanılmaktadır. Atlar silah ve top sesine kolaylıkla alışır ve terbiye edilmeye uygundur. At cesur, atılgan, sahibine son derece bağlıdır. Atın gözleri başının üzerindeki iki çıkıntı üzerinde yer aldığı için tehlikeyi önceden fark eder.

Atlar binek, taşıma, av, spor, savaş gibi hizmet alanları yanında etinden, sütünden yararlanılan hayvanlardır. Mecbur kalmadıkça at kesilmez, at eti yenmez. Ancak sütü içilir. At ile ilgili yemek kültürüne bakalım. At eti, özel günlerde özel konuklara ikram edilir. At sütü, kısraklar sağılarak kıymız elde edilir. Bütün bunlar gösteriyor ki, at tarihte hayatın içinde hayatla var. Hayat atla sürer gider

6. AT SPORU

Eski şehirlerimizde at meydanları vardı. Buralarda at pazarları kurulurdu. Meydanlar at spor alanı gibiydi. At sporları yapılırdı. Şehirlerde at koşu yerleri ayrılırdı. Şimdiki hipodromlar oradan gelir. Şehirdeki meydanlara at meydanları denir.

Tarihte İstanbul ve İzmir de at yarışları yapıldı. Ankarada'da Cumhuriyet'in kuruluşu ile at yarışları başladı. Peşinden Adana, Samsun, Diyarbakır da yapıldığı görülür. Şimdi klüpler kuruyor, Hipodromlar yapılıyor. At haraları kuruluyor, at yarışları yapılıyor. Altılı ganyan bahis oyunları oynanıyor.

Mesire alanlarında, düzlük ova ve meralarda at koşuları, yarışları yapılarak gelmiştir. Hatta

yardımlaşma amaçlı yarışmalar olmuştur. Düğünlerde de koşu, cirit yapılmıştır. Bu yarışlarda çeşitli ödüller verilmiştir.

Yarışlara da aynı cins atlar kendi aralarında yetiştirilir İngiliz, arap, yerli atlar gibi. Eskiden sahipleri yarışçı olurken şimdi uzman seyisler at koşturuyor. Tarihte at sporları geleneksel olarak daima yapılmıştır. Gökbörü, cirit oyunları tarihten beri oynanır.

At Oyunları: Cirit, koşu, kök bar, çevgen, gök börtü, devi kapma

At Yürüyüşleri: Rüzgar, dolu dizgin, rahvan, dört nala, tırıs, aheste, akçıl

Atlar saatte 60,70 km koşarlar. Birbirine bakarak daha hızlı koşar, yani yarışır. At yarışları da buradan doğar.

At üzerinde sığır, sürü güdülür. At üzerinde kuş avlanır. Çukurova da at ile ceren avlamak hikayeleri meşhurdur.

7. AT KÜLTÜRÜ

Atlar renklerine kullanıma göre türlere ayrılır. At kendisi ve kullanılan malzemelerine de çeşitli isimler alır. Dolayısıyla at kültürü var, ve bu kültürün unsurları zengin bir sözlük teşkil eder. At cinsinin isimleri yukarıda geçtiğinden tekrar edilmemiştir. Türkçede k harf at üzerine yaklaşık bin civarında kelime tespit edildiği kaynaklarda tespit edilmiştir.

Burada Çukurova yöresinde hala kullanılan bazı kelimeler verilmiştir.

Atın inanç ve değerleri dünyasında da var. Atla ilgili efsaneler üretilir. Kahramanların yanında yer alır. Kahramanlıkların sembolü haline

gelir. Mesela at süratinden olmalı ki rüzgar'a benzetilir. Her yere hemen ulaşır. Hatta at'ın gökten yere insana eş, arkadaş olsun diye gönderildiğine inanılır. Yiğit ölünce atı ile gömülürmüş.

At olmazsa göçebe hayat olmaz. At sayesinde göçler yapılır. Yurtlar tutulur. Uzak yerler aşılır.

At kültür hayatının ta kendisidir. At üzerine destanlar, efsaneler anlatılır, Hikâyeler söylenir. Türküler söylenir, sazlar çalınır Sanat da atsız olmaz. At resimleri kayalara kazılır. Halı ve kilimlerde motif motif işlenir. Ahşap ve medeni eşyalara nakşedilir.

At Gereçleri: Eyer, yular, gerdanlık, göğüslük, terki örtüsü, heybe, üzenği, kamçı, at torbası, köstek, ayna, nal, çivi

Atasözü-Deyimler (sözlüklerde geniş şekilde yer alır. Bu nedenle buraya almadık)

At İsimleri: Toy, aygır, kısrak, iğdiş, doru at, kırat, yağız at, ingiliz at, arap atı, türk atı, tolar atı, ahalteke, midilli

At Türleri: Aygır, kuran, kısrak, toy, kulun, iğdiş, yıldı: at sürüsü, at yürüyüşleri, rahvan, eskin, yorga, dörtnal, tırıs

8. EDEBİYATIMIZDA AT

Manas destanında yiğide atının adı verildiği yazılı. Kahramanlar atlarıyla anılırdı. Yiğitler atlarını över. Destanlar gibi şiirlerde ağıtlarda da isimleri geçer.

Türk edebiyatında destanlar yanında halk ozanları at söyler, türküler yakılır. Ağıtlarda at işlenir. Ayrıca her aşık her şair bir at şiiri yazmıştır. At üzerine şiir yazan, söyleyen şairlerden bazılarını verelim. Aslında şiir yazan herkes atı işler. Çünkü atsız, geçmişimizde, kültürümüzde, değerlerimiz düşünülemez. Köroğlu, Karacaoğlu, Dadaloğlu, Pir sultan, N-fazıl, S. karakoç, F.nafız ve diğerleri. Hatta şairler atla konular. Atı konuşturur. Atla söyleşir.

Esasen Köroğlu, Dadaloğlu hikayeleri at destanlarıdır. Anadolu da nice halk hikâyelerinde yiğidin dostu, sırdaşı attır. At üzerine şiirler, romanlar, hikayeler yazılmıştır, yazılmaktadır. Moğaç türküsünü unu-

tabilir miyiz? Han duvarları at ile başlar. Kültürümüz atsız olmadığı gibi edebiyatımızda atsız olmaz. Sözlü, yazılı edebiyatımız bu varlığı yok saymaz.

9. EMEKTAR ATLAR

Andırın gibi Toroslar da atlar 'gölük, beygir' gibi isimlerle anılmaktadır. Eskilerde binek atları varmış. Şimdi orman köylerinde onun veya orman emvali taşıyan yani yük çeken atlar var. Bunlara daha çok beygir denir. Katır'a Andırın yöresinde az rastlanır. Çok değil bundan 25-30 yıl öncesine kadar harmanlar altında çakmak taşları bulunan ve gem dediğimiz tahtalarla atlar tarafından sürülmekteydi. Artık bu işlemi biçer döverler ve patozlar yapmaktadır.

Atlardan başka yük taşıma da eşeklerin de kullanıldığı görülmektedir. Her iki yük hayvanı da arazinin engebeli olduğu yerlerde kullanılmaktadır.

Andırın'da atla ilgili zengin kültür birikimlerine rastlıyoruz. Atlar gerek taşıma da ve gerekse binek olarak kullanılmaya kullanılmaya nesli azalmaktadır. Bugün atların yerini traktör ve diğer tarım aletleri ve iş makineleri almıştır.

Her ne kadar teknoloji gelişse de Andırın ormancılığında at, eşek ve katır gibi hayvanlar yük taşımacılığında kullanılmaktadır. Traktörlerin kullanılmadığı engebeli arazilerde yük taşıma, Köten-pulluk çekimi gibi işlerde yine vazgeçilmez unsur olarak atlardan istifade edilmektedir.

Yakın zamanda kadar andırında at vardı. Aşağı Andırından yaylalara göçenlerin atları vardı. Geben Sisnei Karga çayırı, Akgümüş (Bunduk) ovalarında yıldı şeklinde atlar yaşadığı anlatılır. Akitiye ve civarında atlar son zamana kadar yaşadı. Aşağı Andırın ovanında atıyla meşhur kişiler bilinirdi. Şimdilerde ormanlık ve yaylalık yerlerde tek tük kaldılar.

Andırın yöresi doğa ve dağ turizmi açısından oldukça elverişli bir bölgedir. Söz konusu turizm faaliyetleri için atlar cazip ulaşım vasıtaları olacaktır. Yer yer turizm gezilerinde kullanılmaya başlamıştır. Bunun için at ırkının korunması ve yaşatılması hayati öneme haizdir.

10. NETİCE

Atları çok severim. At'a yetiştim ama doyuya binemedim. Çocukluk aklıyla bindik şimdi ki aklım doyuya daha çok binerdim. Atlar tozu dumana katarak gelirlerdi. Rahvan, tırıs dörtnal bunlar atların yürüyüşleri. Donları, yeveleri büyülerdi. Çocukken at üzerine hikayeler dinledik. Atın ağladığını bilirdik, düşündüğünü, düşlediğini de. Atın sadakati, insanlığı anlatılırdı hep.

Attan ekmemeyi çıkararlarda vardı. Bakıcılar, satıcılar, eyerciler. At özeldi. Atla ozla kadar olanlarda özellikleri olanlardı. At bizim soyluluk yanımıza denk düşerdi.

Yollar açıldı. Toz duman içinde gü-rültü, hamurtularla kopan araçlar paydahları verdi. İki tekerlekli kağrı, dört tekerlekli araba gillerden değildi yabancı aydılar. Yer , içer sanıldı. Çoğu köylerde önüne yem, ot, saman atıldı. Sonra hayata gitgide girdi. Sayıldılar at, yalnız ve mazlum kaldı. Yerini araçlar alıyordu. Ata bakılmaz, aranmaz, sorulmaz oldu. At kaldı yaya o koyuldu yola.

Makine hala soğuk, at hala sıcak. Kalan at hatıralarda şiirdeki seyirlik atasözlerimizde yolumuza hala ışık tutuyor.

At, at kültürü, atla ilgili gelenek-görenekler kentleşen hayatımızda kayboldu gitti. Unutulan sanat ve zanaatlar atla birlikte kayboluyor. Kırsal kesimde bile at kültürü kalmadı. Halbuki dün kü hayatımız da atsız düşünülebilir miydi?

Atsız, öksüz kaldık. Hayatımızdan çekilirken hayatımızdan kocaman bir parça aldı götürdü. At insan gibi yalnızdır. At, ehlileşmeden toplu yaşarlar. Buna yıldı denir. Ehlileştiğe yalnızlaşır. At yalnız koşar. İnsan yalnız yaşar. Atın kaderini şimdi insanlar yaşıyor.

Not: Bu makalede; çeşitli, makale inceleme, araştırma, tezlerden yararlanılmış, ancak isim listesi eklenmemiştir.

Sureti insan Saç - Sakal - Büyük

1. Giriş

İnsanı gösteren yüz. Yüzü gösteren kaşla göz derlerdi. Hatta “kaşla göz, gerisi söz” derlerdi. Şimdi öyle değil. İnsan öylesine şekli şemaliyle uğraşıyor ki bakışlarımız değişiyor. İnsanı (erkeği) gösteren saç sakal büyük değişiyor.

Şekil üzerine çok uğraşan/takılan bir toplumuz. Tarihimiz bir bakıma şekiller ve şekillerin mücadeleleri tarihi adeta. Şekiller üzerinde eski/yeni, yerli/yabancı kavgaları verilmiş. Eskiler yeni, yeniler eski olmuş devam etmiş.

Ne olursa olsun, insanımızın vazgeçemediği, kimliğimiz olan şekillerimiz var. İzahını yapamadığımız ama kabullendiğimiz, kişiliğimizin parçası saydığımız şekiller. Erkeklerde saç, sakal, büyük gibi.

Yüz insanın aynası derler. Yüzsüz'e de yüzü varken takdir edilmeyen derler. Yüzü yok da değerini kaybetmişse derler. Yüz gönlün/ruhun aynasıdır. Eskiden insanı yüzünden tanırlarmış. Yüz utanır, titrer, kızarır, bozarırmış, değişirmiş. Şimdi eğilme sırası geldi

2. Saç

Saç her devirde insanın kişiliğinin, şahsiyetinin bir parçası olmuş. İnsanlar her devirde saçıyla ilgilenmiş, önem vermişler. Mağaralara kazılı taş devrinden kalma resimlerde insan resimleri saçlı çizili.

Saç hayat eğrisini bize gösterir. Çocuk doğuşundan itibaren saçlı

doğar. Büyüdükçe saçıda büyür.

Çocukluğumdan bir hatıra nakledeyim. Andırın yayla köylerinde berber olmadığı için Gebende berberlik yapan Mustafa topal

berber adıyla nam salmıştı. Elinde tahta çanta eşek üstünde köyleri gezerdi. Tıraş parası almaz, harmanda bağda dayına defterine yazardı. Büyükler hele çocuklar sıraya girer makine tıraş olurlardı. Topal berberin makinası yağsız ve kör olduğundan saçları çeker, acıtır. Acıdikça çocuklar huy-suzlanır, hatta ağlardı. Berberinde aksiliği tutar çocuğa höt môt der bir iki yapıştırırdı. Acı çekerek tıraş olduğumuzu hatırlarım.

Yöremizde bebeklerin saç kesme adetlerindende bahsetmeliyiz. Bebeklerin saçı uzarsa törenle kesme/kestirme adeti var. Saçı uzayan bebek babası ve yakınları tarafından berbere götürülür. Berber sandalyesine tahta konarak

oturulur. Oturan her bebek saç kesiminden korkar, ürker, ağlar. Babalar susturmak, tıraş yaptırmak için bayağı uğraşır. Bebek tıraş daha çok makasla yapılır. Berbere bahşiş verilir. Çocuğun tıraş ilerde bir hatıra olarak kalır.

Güneydoğuda aşiretler (soy, sop, kabile) kendilerine göre saç kesimleri varmış. Bir aşiret giyim kuşam yanında o saçtan tanınmış. Bazıları uzun saç, bazıları yanlardan sıfır tepede şapka gibi saç, bazıları tepe açık (kesili) saç, bazıları önden kâküllü saç gibi. Bir nüfus dairesi arşivlerinden çıkan resimleri oranın yaşlı insanları doğrulamıştı. O zamanlar başı açık resim çektirmenin mecburi olduğunu hatırlatalım. Anlatılıyor ki saç şekli kişi yanında, toplum içinde sembol değer taşımaktadır.

Bizim oralarada hala saç başı düzgün, saç taralı, sakalı tıraş olmuş insanlar değer bulurlar. Çarşıya çıkanlar önce berbere uğrar tıraş olurlar. Yine bizim oranın deyimiyle eli yüzü temiz olurlar. Bu nedenle Andırın gibi kasabalarda berberler çoktur. Hala yaşını başını almış sayılan berberler var. Yenilerde eski berberin çırağı olarak övünürler.

Köy ve kırsal kesimde oturanlar saçlarına başlarına iş-güç nedeniyle bakamazlardı. O yüzden saçları dağınık olurdu. Bunların şehre girişte ilk işleri berbere uğramak olurdu. Hatta berberler diğer işlerinede yardımcı olurlardı.

70li yıllarda

Bir zamanlar saç şekli siyasi sembol haline geldi. Her siyasi hareketin (tarafın) saç şekli ve bıyık şekli farklıydı. Kişi halinden ne tarafı tuttuğu belli olurdu. Şimdilerde toplum hoşgörüsü ile şekil ayrımları azalıyor.

O zaman saçtan başlayalım. Saç zamana/döneme göre şekil olsa da saç tipleri mevcuttur. Bunlar her zaman vardır.

Uzun saç: Saç kelimesi uzar. Köylerde/kırsal kesimde kendine bakamayanlar, traş olmaya vakti olmayanların saçları uzar. Hele birde bakamayınca her taraftan kabarrır. Bazıları düs, bazıları dalgalı, kıvrırcık olur. Kıvrırcık olanları şimdi moda sayılıyor, adına “bonus” diyorlar. Birde saçları bilerek uzatanlar var. Kimi serbes bırakır kimileri arkadan bağlar. Buna “at kuyruğu” derler. Her halde uzun saç bakım ister. Bakılırsa erkeklerde güzelliğin, heybetin ifadesi, bakılmazsa “pasaklı” sayılır. Uzun saççı saççı gür olanlar, yani gençler uzatır, yakışırda. Saç kulak üzerine örterse uzun sayılır.

Kısa saç: Saç kulak üzerine örtmüyorsa kısa sayılır. Bazen kulak arkası yan ve arkalar açılır. Saç azaldıkça veya ağardıkça kısa kesme yoluna gidilir. Kısa saç makasla kesilir. Kısa saç ayarı yapmak zordur. Herkeste kısa saççı beğenmez.

Alabros: İstanbul’dan yayılan bir saç şeklidir. Başta azımlıkların kullandıkları söylenir. Yanlar, arkalar makasla veya makinayla açılır. Tepe ön kısmı uzun bırakılır. Eskiden talebeler, gençler bu şekli yaptırır. Resmi (üniformalı) yerlerde de kullanılıyor.

Makine traşı: Makine traşı yaygın şekilde var. Birazda traşta kullanılan makine türü aletlerin çoğalmasa, pratikleşmesi bunu yayıyor. Makine traşının şekilleri de var. Makine numaralarına göre isim verilir. En kullanılanı “sıfır” traştır.

Amerikan traşı: Yan ve arkaları

ince alıp tepeyi saçlı bırakma şekli denebilir. Gençler arasında moda olarak yaygındır.

Kakül: Saç uzadıktan sonra öne toplu şekilde sarkıtmaya denir. Kadınlarda sıkça kullanılır. Erkeklerde bu şekilde bırakır. Hatta kakül özellikleri yapılır, belirgin hale getirilir. Sanat, sinema dünyasında yaygındır. Halk arasında “artist”ler yapar denir.

3.Sakal

Sakal erkeklerin sembolü. Kendinize bakmazsanız sakallı olursunuz. Sakal her millete, inanca göre çeşitli sakal şekilleri var. Sakalın birde moda yönü var. Yakın zamanlarda gençler başta olmak üzere ülke erkekleri nerdeyse sakallı oldular. Bizim geleneklerimize göre insanlar yaşlandığında sakal bırakırlar. Hele hac ve umre maksadı ile Kabeye gider hacı olarak dönerse sakal uzatır. Buda normal sayılır.

Elinde olmadan sakalı uzayanlar dışında sakal bırakanlar, uzunluğu ne olursa olsun bakım ister. Her sakallı sakalını taramak, kırmak, bakmak zorundadır. Sakal bakımı zordur, kişiyi uğraştırır.

Şimdi sakal türlerine bakalım.

Hacı Sakalı: Adına sünnet dediğimiz sakal şeklidir. Hacdan dönenler bırakır. Sık sık bakım yaptırırlar, sakalını tarar, koku sürerler.

Top Sakal: Sakalın yüz kısmı traş yapılır, çene kısmı bırakılır. Çene ile bıyık sakalı birleşir. Sakal kısa tutulur. Yabancı medeniyetlerden ülkemize girmiştir. Bizde top sakal yoktur.

Keçi Sakal: Top sakal ile keçi sakal karıştırılır. Top sakal gibi olsada bıyıkla bağlantısı kesilir, sakal iyice uzatılır. Çene bölgesi uzatıldığından keçiye benzetilerek bu isim verilir.

Çin Sakalı: Keçi sakalına benzer. Sadece çene ucu sakallı bırakılarak epeyce uzatılır. İnsana sivri bir görüntü verir. Çin medeniyetine hastır. Burdan yayılmıştır.

Şeytan Sakalı: Filimlerde, resimlerde şeytan tasviri yapılırken çene sakalı uzatılarak bir görüntü oluşur. Keçi sakalına yakın hali vardır.

Papaz Sakalı: Hristiyanların veya batılı bilim adamlarının bıraktığı sakal şeklidir. Sakala ve bıyığa hiç müdahale edilmez, kesilmez. Tamamen uzar. Uzadıkça boyun ve çene bölgesi kabarrır. Bıyık uzamasıyla ağız/dudaklar nerdeyse kapanır. Bu sakal toplumda fazla yaygın değildir.

Kirli Sakal: Erken bırakılan sakal şeklidir. Gençler arasında yaygındır. Birkaç gün traş olmayınca kirli sakal ortaya çıkar. Bu sakalı bırakanlar genellikle makine ile sakal traşı olurlar. Gençler kirli sakal bırakırken aynı zamanda sakala şekil verme yoluna giderler. Nasıl saç tıraşlarında şekil verilirse sakaldada, alttan, yandan veya üstten olmak suretiyle kıvrımlar, çizgilerle şekil verilir. Böylesi sakallar sürekli bakım ve traş olmayı gerektirir. Moda olduğu için kalıcı olmaz. Günümüzde çeşitli sakal uzatmalar, sakala şekil vermeler görülmektedir.

Gençler kirli sakal bırakırken aynı zamanda sakala şekil verme yoluna giderler. Nasıl saç tıraşlarında şekil verilirse sakaldada, alttan, yandan veya üstten olmak suretiyle kıvrımlar, çizgilerle şekil verilir. Böylesi sakallar sürekli bakım ve traş olmayı gerektirir. Moda olduğu için kalıcı olmaz. Günümüzde çeşitli sakal uzatmalar, sakala şekil vermeler görülmektedir.

Favul: Favul sakaldan sayılır. Şekil üzerine şekillenen tarihimizde favul siyasi bir simge haline gelmiştir. Bir dönemde uzun favullar siyasi simge sayıldı. Favule karşı sert tepkiler yaşanmıştır. Genellikle saç traşı ile birlikte favulda düzenlenir. Kültürümüzde favul kulak memesi hizasında kesilir. Aşağı doğru uzatıldığında sakal biçimine girer.

DÜŞMEK DE VAR...

*Düşünmeden atlarız da,
Ateşlerde pişmek de var.
En kötüsü olacağıın,
El diline düşmek de var.*

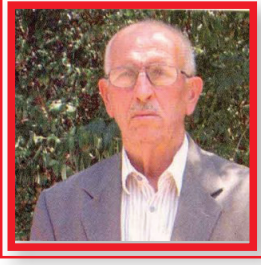
*Güller gibi kokuyorken,
Gözler dönmüş bakıyorken,
Yatağında akıyorken,
Kabarıp da taşmak da var.*

*Boğazına durur yeme,
Gitmeyelim sonra güme,
Tam adresi buldum deme,
Düz ovada şaşmak da var.*

*Bey sanırsın ben bir garip,
Affetmezler senle görüp,
Kim vurduya geliverip,
Tenha yerde şişmek de var.*

*Verelim şu aşka mola,
Girmeyelim çıkmaz yola,
Sıkışmaya bir gör hele,
Dik yokuşta koşmak da var.*

*Ne çekersen dillerinle,
Baş başasın bellerinle,
DURANOĞLU ellerinle,
Mezarını eşmek de var.*

KOZANLI ALİ KEMAL YİĞİT KADIRLILI ÂŞIK FEYMANİ VE ANDIRINLI ÂŞIK VEBALİ'NİN ATIŞMALARI

Ben Celil ÇINKIR. Bugün 13 Ağustos 2013. Kahramanmaraş İlinin, Andırın İlçesi'nin, Başdoğan Mahallesi'ne bağlı Haçağaç Obası'ndayız. Âşık Feymani mahlaslı Osman TAŞKAYA, Ali SEDEFOĞLU, Kazım SEDEFOĞLU ve oğlu Âşık Vebali mahlaslı Tahsin SEDEFOĞLU'un katılımlarıyla 12 Ağustos 2013 günü iftar sonrasında Karacaoğlan ve Andırın konulu bir mini sempozyuma imza attık. Sempozyumumuz gecenin 01.30'unda bitti ve sıcak yaz gecesinde özellikle akrep ve yılan korkusundan uyku tutmadığı için sohbetimize Âşık Vebali ile devam ediyoruz. Bir çok atışmaya imza attığımı bildiğim Âşık Vebali'ye hayatında iz bırakan en önemli atışma nedir diye sordüğümüz da alacağımız cevabı merak ediyoruz ve sözü Âşık Vebali'ye bırakıyoruz.

Âşık Vebali: Celil Bey, 17 Temmuz 2004 tarihinde yaptığımız atışmayı hiç unutamam. Atışma yeri Kozan ilçesinin Bucak Köyü. 2009 yılında vefat eden Ali Kemal YİĞİT'in evindeyiz. Atışmacılar; Kozanlı Âşık Mübahi (1937 doğumlu Ali Kemal YİĞİT), Kadırlılı Âşık Feymani (1942 doğumlu Osman TAŞKAYA) ve bendeniz Âşık Vebali (1965 doğumlu Tahsin SEDEFOĞLU).

Beni en çok etkileyen yarışma budur. Bu atışmanın sözlerinin tamamı ezberimdedir.

Âşık Feymani ayak açarak başladı söylemeye:

Ali Kemal ile Âşık Vebali
Faydasız bir işe başlamayalım
Eloğlu sarraftır, seçer ayırır
Suç olan şeyleri işlemeyelim

Tekrar Âşık Feymani alıyor:
Bal diyerek yuttunuzsa zehiri
Dönüp de kimseye etmen kahır
Kulun olur amelince ahiri
Kötüyü iyiyi düşlemeyelim

Âşık Feymani başladı söylemeye:
Feymani cahilin bildiği yoktur
Delik testi gibi, dolduğu yoktur
Gelen gidecektir, kaldığı yoktur
Ömür hanesini hoşlamayalım

Ali Kemal YİĞİT alıyor sözü:
Ola kine kusur ola kulunda
Onu hakir görüp dışlamayalım
Her ağacın yemiş olur dalında
Meyve zedelenir taşlamayalım

Ali Kemal YİĞİT alıyor sözü:
Olgunlar ceminden cemal seçmeli
Dertten anlayana derdin açmalı
Bulamazsan o vatandan göçmeli
Artık o diyarda kışlamayalım

Ali Kemal YİĞİT alıyor sözü:
Ali Kemal, bahar sonu yaz gelir
Ola kine karşı yönden söz gelir
Minafiği öldürsen de vız gelir
Seven gönülleri şişlemeyelim

Âşık Vebali söylüyor:
Feymani üstadım ben toy aşığım
Virup bir celsede haşlamayalım
Ali Kemal Abi, say bir aşığım
Yer ver bu meclisi boşlamayalım

Âşık Vebali söylüyor:
Koca ustalara aklım ulaşmaz
Benim kanım kötüilere bulaşmaz
Arif olan birbiriyle dalaşmaz
Komşu tavuğunu kışlemeyelim

Âşık Vebali söylüyor:
Âşık Vebali'yim kul incitmedim
Ali Kemal Amca, bil incitmedim
Girdiğim bahçede gül incitmedim
Meyveyi göğ iken dişlemeyelim

Atışmaya ara vermeden ikinci atışmaya geçiyoruz. Bu sefer ayağı Ali Kemal YİĞİT açıyor.

Celil ÇINKIR: Bir şey soracağım. Bu atışmalar irticalen mi yapılıyor?

Tahsin DEDEFOĞLU: Evet irticalen yapılıyor. Bir arkadaşımız daha var o da atışma sözlerini kayda geçiriyor.

Onun adı, Zübeyir ULUSOY'dur. Ali Kemal YİĞİT, Zübeyir ULUSOY' hitaben başlıyor.

Ali Kemal YİĞİT diyor ki:
Dinle sözlerimi Zübeyir Hoca
Bu geliş Allah'ın işine benzer
İki misafirim vardır bu gece
Huriler, melekler eşine benzer

Âşık Vebali söylüyor:
Üçümüziün bu mecliste sohbeti
Ermişler ceminin hoşuna benzer
Dilim varsa cahilleri şor etsem
Şekilleri sarhoş keşine benzer

Âşık Feymani başladı söylemeye:
Rıyasız yapılan sevgi, muhabbet
Gönül sofrasının aşına benzer
Arifler, kâmiller hayal eylese
Hazreti Yusuf'un düşüne benzer

Ali Kemal YİĞİT alıyor sözü:
Birisi saz, almış havadan uçar
Birisi utangaç, kalemden kaçar
Yüzlerinde nur var, tebessüm saçar
Umarım içleri, dışına benzer

Âşık Vebali söylüyor:
Ali Kemal Üstat kabarı taşar
Hayal yollarında pek hızlı koşar
Kozan Dağları'nda, Bucak'ta yaşar
Yükseklerde şahin kuşuna benzer

Âşık Feymani diyor ki:
Biri sohbet pınarının durusu
Biri sevgi kazanunun arısı
Biri muallakta durur birisi
Haceriül esvedin taşına benzer

Ali Kemal YİĞİT alıyor:
Kemal'im çalışmak ilahi yasa
Örneği Firavun, Hazreti Musa
Kimisi uzundur, kimisi kısa
Kim der ki beş parmak beşine benzer

Âşık Vebali söylüyor:
Haktan gelen hayır mıdır bela mı?
Hediye dir dostun dosta selamu
Âşık Vebali'nin ince kelamu
Aslan'ın ağzında dişine benzer

Âşık Feymani söylüyor:
Feymani'yim hile yoksa amelde
Hakkın nuru ziya verir cemalde
Âşık Tahsin baldır, Ali Kemal de
Garibin gözünüün yaşına benzer

Üçüncü atışmanın ayağını ben (Âşık Vebali) açıyorum. Her atışmacı bir ayak açıyor. Başlangıçta anlaşmamız böyle. Kapanış ayağını da Âşık Feymani yapacak. Üçüncü atışmamızın ayağını açarak başlıyorum. Bakalım ne demişim?

Âşık Vebali söylüyor:
Kızmayın üstatlar ben sizin gibi
Nice âşıkları dize getirdim
Zemini gevşektir, balçığın dibi
Batmasınlar diye yüze getirdim

Âşık Feymani söylüyor:
Vebali diyorlar şu toy âşığı
Ali Kemal alıp size getirdim
Yol yokak bilmiyor daha acemi
Olgunlaşsın diye söze getirdim

Ali Kemal YİĞİT alıyor:
Bir sevgi okunu attım yayınan
Seven gönüllerde öze getirdim
Bir kahvede sohbet ettim çayınan
Aldım misafiri bize getirdim.

Âşık Vebali söylüyor:
İlim köprüsünden geçsinler diye
Duru pınarlardan içsinler diye
Sarrafınız cevher seçsinler diye
Öniünüze koca müze getirdim

Âşık Feymani söylüyor:
Bu iki âşığı sezdim bağlarda
Misalleri az bulunur çağlarda
Dedim Mecnun ne geziyor dağlarda?
Tuttum yakasından düze getirdim

Ali Kemal YİĞİT alıyor:
Doğuşumdan haz duyurum bu sestem
Yıllar geçse fire vermez nefesten
İki keklük çıkarmışım kafesten
Kürnesinler diye toza getirdim

Âşık Vebali söylüyor:
Yaptığınız etti cana tak sizin
Başınızda saçlarınız, ak sizin
Yolunuzu bekler durur Hak sizin
Birin tene çukur kaza getirdim

Âşık Feymani söylüyor:
Ömrüm geçti siteminen, nazınan
Gölüm küskün ördeğinen, kazınan
Ninni çaldım elimdeki sazınan
Sardım sarmaladım beze getirdim

Ali Kemal YİĞİT alıyor:
Besi yapmış, satın aldım birinden
Tiksindirdi oğlak çıktı karından
Kuşbaşı doğrattım kaba yerinden
Pişireyim diye köze getirdim

Âşık Vebali söylüyor:
Vebali'yim benim iki gözlerim
Bu sohbeti ömür boyu özlerim
İnce manalıdır kaba sözlerim
Eleklenden süze süze getirdim

Âşık Feymani söylüyor:
Feymani'yim atım örkü çayırdan
Birisinin gözü yoktur hayırda
Birisi dolanır durur bayırda
Kaval çala çala tuza getirdim

Ali Kemal YİĞİT alıyor:
Ali Kemal şık giyinir libastan
Amm seçemedim dostumu dosttan
Altı aylık, satın aldım Sivas'tan
Kurtlardan korkumdan yoza getirdim

Şiir öyle devam etti. Son bir atışmayı Âşık Feymani ayak açarak başlattı.

Âşık Feymani söylüyor:
Muhabbet çok türlü oldu
Sözlerimiz dile uydu
Sohbetin zamanı doldu
Özlerimiz hâle uydu

Ali Kemal YİĞİT alıyor:
Maksadımız değil örtük
Yüzlerimiz şala uydu
Sizi revan edek artık
İzlerimiz yola uydu

Âşık Vebali söylüyor:
Kendimiz âşık sandık
Sazlarımız tele uydu
Aslı, Kerem gibi yandık
Közlerimiz küle uydu

Âşık Feymani söylüyor:
Bu muhabbet gitti hoş
Söz söyledik coşa coşa
İşi sürmedik yokuşa
Düzlerimiz çöle uydu

Ali Kemal YİĞİT alıyor:
Aşkta âşığın dergisi
İlham Allah'ın vergisi
Gönüldür gönül sergisi
Bezlerimiz çula uydu

Âşık Vebali söylüyor:
Esmeri sevmez sarılar
Kovana işler arılar
Gelinlik giydi karılar
Kızlarımız dula uydu

Âşık Feymani söylüyor:
Feymani'yim katlandırık
Aşk yolunu adlandırdık
Muhabbeti tatlandırdık
Tuzlarımız bala uydu

Ali Kemal YİĞİT alıyor:
Kemal, hayat bir yarıştı
Aynam küstü de barıştı
Artık çehrem de kırıştı
Yüzlerimiz kıla uydu

Âşık Vebali söylüyor:
Vebali'm dünyaya baktı
Boş yerlere kafa taktı
Kalıptaydı o da çıktı
Buzlarımız sele uydu

DEĞİRMEN

Üzüldüm, ağladım öyle görünce
Taşların bir yana yatmış değirmen
Köre yapmaz olmuş artık karınca
Kuşlar da terk etmiş seni değirmen
Su sesi gelmiyor abaran bozuk
Kurumuş toprağın çakılmaz kazık
Tozcu emmi de yok, öldü mü yazık
Ne hallere düştün böyle değirmen
Senin adın bu bölgenin adresi
Çobanların yolcuların neşesi
Uzağa gelirdi devlibin sesi
Dönmüyor taşların artık değirmen
Eski bir hatıra senden kalanlar
Sıra sıra düzülürdü kağnılar
Uykusuz beklerdi nöbet alanlar
Bir sessizlik gördüm sende değirmen
Kasırga gazeli yağmış önüne
Bir dününe baktım bir de bugüne
İçin için dertlenmişsin haline
Perişan haldesin gördüm değirmen
Tandırını özlemiştim uğradım
Bu halinle yüreğimi dağladın
Bilmem kaç garibi burda eğledin
Bir selama muhtaç kaldın değirmen
Karabacak diye anılır ismin
Artık yavaş yavaş tükenir neslin
Biliyorum sen de ümidi kestir
Çok sırları suya döktün değirmen

YÖRÜK KIZI

*Bu sözüm yörük kızına
Salın üstüne üstüne
Mavi entariyi giymiş
Alın üstüne üstüne*

*Yazmasını yar eylemiş
Top zülfünü yağlamış
Naylon kuşağı bağlamış
Belin üstüne üstüne*

*Güzel beni aşık sanmış
Has bahçenin gülün anmış
Nazlı yârin ev konmuş
Yolun üstüne üstüne*

*Bu destan yâre yakılmış
O yârin canı sıkılmış
Oyalı boncuk dökülmüş
Pulun üstüne üstüne*

*Sevmişim diye kandırma
Beni mejnuna döndürme
Nazlım yadeller kondurma
Gülün üstüne üstüne*

*Kızlarda bir iş var bu yıl
Sakın sen aldırma meil
Bu şiirim kıza değil
Gelin üstüne üstüne*

*Aşık Ali'm şiir yakma
Güzel sen kusura bakma
Salınıp karşıma çıkma
Gözüm üstüne üstüne*

DERGİ

Çocuk gibi elinize doğar dergi. Dokunursunuz, seversiniz, döner döner bakarsınız. Belki de doyamıyorsunuz.

Her dergi bir sancıdır. Dergi doğuran anayasa kuzusuna benzer. Dergi de dünyaya merhaba der. Nice insan, emek, çile zahmet, yorulma, dava.. ve dergi

Çocuk gibi elinize doğar dergi. Dokunursunuz, seversiniz, döner döner bakarsınız. Belkide doyamıyorsunuz.

Dergi bir devrin üzerine sıkılan işaret fişekleri. Onun aydınlığında ne koparırsanız o kar. O parlar ve kendini feda eder. Siz görür faydalanırsınız, olursunuz. Bir devri, bir toplumu topluma dair ne varsa. Soncudan sevinçlere değin. Değindir dergi. Beğenir okuyan.

Derginin manidar bir kaderi var. Her derginin hikayesi, her gönül verenin tesadüflere sığmayacak başlangıçları. Bunlar derginin kudretini ifade eder. Kitaplar zamanın kesitlerini, gazete ruhundan solur. Onda zamanın okunur. Belki de, geçmiş esamesi dönemleri tarih değerinde en iyi dergiler ifade eder. Tarihin nabız atışları onda duyulur.

Dergi sılayı rahimle aramıza bağlayan yani koparmayan kurtarıcı. Kurtarıcımız. Sılayı rahimi yalnızca doğdumuz coğrafya anlamamalı. Fikir, dünya coğrafyası, insanımız, değerlerimiz iklimi, kendimizi bulduğumuz yer. Köklerimiz bir sıladır. Biz rahmet yönüyle çeker, çevreler

Dergi tarihi, toplumu, insanı, onların heyecanını, macerasını, refleksini, tepkilerini, karşı duruşlarını, onaylarını cümle cümle

okur. Dergi bu nisbette ağır, zor, hor bir alıntısıdır. Buna nispet her derginin bir davası var derler. Her dergi bir davanın aynasıdır derler. Her dergi bir kavgadır derler.

Düşünür dergiyi alınacak fethe-dilecek kalaya, dergi alanlarında kutsal savaşçılara benzetir. Nasıl harbe giderken hazırlanmak, dayanmak, tehlikeli yollardan cepheye ulaşmak varsa dergi alanda öyle. Evinden sıcak ortamından soğuğa çıkmak, sokaklardan geçmek, engelleri aşmak, büyük cesaretle meydana girmek, büfeye ulaşmak, el alemin gözü önümde dergiler arasından dergi almak, alın terinden ödemek, göz göre göre göstere göstere taşlımak, bir parkın bir bakına abanıp nokta virgüle kadar okumak. Kalp atışıyla okumak, duygu seli ile okumak, akli zorlaya zorlaya okumak, ezber bozarak okumak, içine sindirmek, hıfzedererek okumak, okumak, bellediğinden aktarmak, bilgi vermek duyurmak, ilan etmek, susmak mütevazilik kanatlarını takarak yaymak yaymak

Dergi zordur işte. Dergi harp cidal, kavga, iddia, ifade gibi dalgalar dava, misali yayıla yayıla durulmak. Her dergi okuyan harpleri yaşadktan sonra aklın limanında durulur sığınanları davet eder, kucaklar, var olur, bir olur, birlik olur, dirlik olur.

Dergi budur işte.

Dergi almak bir eylemdir. Dergi

yüzünden nice canlar bedel ödemiştir. Zira dergi bir çağı açan, bir çağı kapatan sembol akımlardır. Bedelde o nisbette ağırdır.

Dergi almak bu kadarsa, dergiye yazmak, dergi çıkarmak nice iştir. Ne zor, ne menem uğraştır. Bakanların deli işi diyecek kadar ele avuca sığmaz iştir. Çabalayıştır, yoruluştur.

Dergi sohbet meclisine benzer. Herkes köşesine çekilmiş, mindere bağdaş kurmuş kelem eylemlere de. Söz dolaşır, fikire, fikir görüşe, görüş kabule döner. Usul adab içinde muhabbet eylenir. Dergide tıpkı sohbet meclisi. Kurulur, yeniden kurulur.

Dergi davettir işte.

Dergi yeni dünyaya davet, dünyalara . orda senin ülken var. At koşturacağın coğrafya. Özgürlüğüne misal ufuklar. O ufuklarda kanat çırpışların. Aşağıda alabildiğine yeşil, üst sonsuz mavilik. Kanat çırpın fikirler. Düşünce dünyasındasın. Aklınla bir yasaya, imanla sonsuza ulaşasın.

Dergi bu zamanda gezmez. Senin zamanında yaşar. Dergiyi şimdilere değil ötelere davet eder. Ebem kuşağına rahvan koşusu gibi. Ne kadar koşarsan, nice tepeler açarsan aç gökkuşağı ufukta hala davet eder. Altından geçme yarışa, yarışa vuruşa döner. Her dergi eylemi bu kuşağı geçme hikayesini anlatır.

Dergi alır, sürükler, götürür...

BALK'IN KOCA YAZISI

*Temmuz gelip orak tarlaya girince,
Patos kurulup da kayış gerilince,
Boyac'oluğu soğuk suyun verince,
İçin buz olsun Balk'ın koca yazısı.*

*Traktörler naylon takınca,
Naylona çeten geçince,
Kara çul ön taraftan düşünce,
Yelin az olsun Balk'ın koca yazısı.*

*Saman altın yığın olunca,
Yaba elde yanına varılınca,
Bir de imecen kurulunca,
Emmilerin şad olsun Balk'ın koca yazısı.*

*Saman yüklenip dama gelince,
Damın içine kürünüp iş bitince,
Harman yerine don kazanı gelince,
Ateşin harlı olsun Balk'ın koca yazısı.*

*Bulguru kaynatıp tarhana serince,
Kekik kokusu ortalığı alınca,
Hele düğün toyun da kurulunca,
Gaba çek oyna Balk'ın koca yazısı.*

*Kış gelip de soba yanınca,
Uşakların gurbet ele varınca,
Koca damda iki yaşlı kalınca,
Dön dön ağla Balk'ın koca yazısı.*

Adam Olamamak 1980

Edebiyat hastalığına tutulmuş gençler, günah işlediğinde onu bile edebiyat postuna büründürüp kendine şirin göstermeye çalışıyorlar.

Yazamıyorum, kötülüklerin anası toplumu iç dünyamda görüp yazamıyorum. Haykıramıyorum kalabalıklara.

İrade hastalığını bırakın, kabukta oyalanmaktan vazgeçin insan ilişkilerinde özü yakalayın. Hesaplaşın. İyiliklerin ortamını hazırlayın. Dönüşü olmayan güne daha nasıl hazırlanabilir.

Anadolu insanı, adam olmakla Müslüman olmayı eş görmüş tarih boyunca.

Neyi seviyoruz. Sevmediklerimiz sonradan beynimize üşüşünce cinler gibi tepiniyor tepiniyorlar.

Söz verirsin. Cayarsın. Kızır durursun.

Çile adamı belki de, kendinde gördüğü toplumu insanları anlamsızlaştıran o şeyi başkaları yaşamasın diye halini konuşturmaya çalışan adamdır.

Ağlayamıyorum. Bana göre çağın en büyük azabı bu.

Malına mukayyet ol derdi dedem. Yani benim olan her şeye. Onlar toplumun bana verebildikleri kadarlar.

Kadın hastalığına tutulmuşlar. Bunalımlı insanları açan anahtar gibi kadın. Kadın gönlümüzde gizli imparator. Kendimizden biri sayamıyoruz.

Bence. Bana göre. Ben. Benim gibi. Herkes benliğini ilan etti toplumda. Şimdi "Ben" siz olan toplum.

Dünyanın hali gözünüzle görülebilirmiş. Bunu bir ama ile arkadaşlığından sonra öğrendim.

Mağara devrini yeniden yaşıyorum. Yoksa şu yanı başımdaki adamı neden anlayamıyorum.

Düşünüyorum da geçmişte bazı olaylar hafızalarımızda o kadar taze. Onlardan bize kalan ne? Belki ip uçları.

Düşünemiyorum. Başkaları düşünemiyorum. Kasırga gibi sarmış fark edemediğimiz şeyler ufukumuzu. Yoksul insanlarız. Yoksulları düşünceden de yoksun bırakmak ne acı şey...

Zamanı avucumda sımsıkı tutsam. İçimdeki zamanı yine yaşayacağım.

Genç ona buna koştu. Yolda geçene sordu. Kitap sayfalarında aradı durdu. Hayaller kurdu. Bulamama

korkusunu hep içinde taşıdı. Bir sancı kısıkırak yakaladı onu...

Sen, ben de öyle. Hep aynı sızı.

Şu peşpeşe kurduğum hayaller. Şimdi ip yumağının dolaşması gibi beynimde yığıldı kaldı. Buhranın başlangıcıdır bu.

Şehri geziyorum. Ölümü unutmuş bir toplum. Bu kadar vefat baş sağlığı niye? Reklam olsun diye. Reklamlar, kişilerin kurumların yerini sağlamlaştırmak için yapılır.

İnsan şaşkınlığını nasıl ifade eder. Başkasını suçlayarak. Yani rahatsızlığını dışa vurarak.

Bunalıma düşmüş genç, günahı kabullendikten sonra içinde suçluluk kompleksini yaşar durur. Hatalarının muhasebesini yaptığında bir velinin.

"Hatalarımla meşgul olmaktan başkalarının hatalarını göremiyorum" hikmetli sözünü benim için söylenmiş der.

Senin nice çileler sonunda erdiğin noktaya. Anadolu inansı, gelip geçici heves, babadan kalma bir alışkanlığı sürdürme, geleneği yaşatma, şehirlisi de (entelektüel de) o şartların mahsulü değer yargıları, yeni şartları bulunca (şartlar değişince) değişecek bir çeşit tutuculuk sayar.

Sen dış dünyada böyle anlaşılmazken iç dünyanın daha perişan. Bir atasözü aklına takılır. Dışı eli yakar, içi beni yakar.

Sıradan insan ne demek? Hataya batmamış mı? Hatayı beceremeyen mi? İnsanlar neden kendilerini diğerlerinden çok farklı göstermeye çalışıyorlar. Şahsımda toplumun yaralarına parmak basılacaksa varsın sırlarım ifşa edilsin. Şu gönlümden koparılan insanlar bilseler de hataları bir bir çekilse önlerinden.

Çevre insanı ikiyüzlü yapmaya zorluyor. Nimetlerden daha fazla payı almak, itibar kazanmak bu maharete bağlı. Giderek farklı insanların oluşturduğu toplumda herkese şirin görünmek nasıl sağlanır.

Her hatanın sonunda bir durgunluk başlar. Öylece kalırsın. Aklın almaz gibidir. Kararmıştır gönlün. Lekelenmiş elbise gibi temizlenmeye ihtiyacın vardır. Biriyle yeni tanıştırmışçasına beynine sorular üşüşür. İç dünyanın karmakarış olur. Muhasebe yapmayı seversin. Hangi ses ya da uğultu bu yolu kapar. Hiç hata yapmamış gibi olursun. Eski hayat devam eder. Ara sıra dostlarına kendinde bir şeyler olduğunu yakınırsın. Ve sürer bu devran.

▲ Adam Olmak 1978

Adam olmayı anlamak, anlatmak, fark etmek bile bir adam olma işareti. Ne yazık ki böyle şeylerden şiddetle kaçınmak gerekli... Başta adam olmak bunu zorluyor.

Sınırları çizilmeli, çatısı ortaya konmalı, kuşatıcı ve onun kuşatmaya memur olduğu nesnelere dö-külmeli, sonra da üzerine söz edebilme hakkı do-ğabilmeli.

“Okula adam ol” derler büyükler... Okumak ve adam olmak zincirin halkaları gibi kabul edilir. Bir-birini tamamlayan unsurlar.

Hala söyleniyor bu deyim... Deyimin anatomisini yapmak çok zor iş. Ancak denebilir ki “Oku adam ol” kavramının doğduğu ortam bugünkü ortamdaki farklıydı. Okunan nesnelere dışında “Okuma şekli” dahi değişti. Peşinden adam olmayı beklemek mevcut durumdan haberdar olmamak demek... Demek ki olanla değil olması gerekenle uğraşılıyor.

Çağın insanının zaafı bur da. Kuşaklar birbirine kapalı kutular gibi artık şifrelerini anlamıyorlar. Kapalılıklarının hissettirecek bir tercüman gerekli. Veya kuşaktan kuşağa köprü kurmak.

İlim adam edici değerler aşıyorsa okuma sonu adım olma yoluna adım atılabilir. Adam olmak için mevcut ilmin dışında nesnelere müracaat gerekse okumakla adam olmak arasında bağ yok demektir.

İrfanı ruha bağlayan köprüler uçurulmuştur artık. Okumayan adam olabiliyor da okuyan olamıyor. Ve tarih şuuru iki şık sunuyor insana: Oku yada adam ol.

Neyi okumalı adam olmak için

Neyi okumamalı adam olmak için

Yolunu sen seçeceksin.

▲ Adamcık 1981

Her çul giyeni adam mı sanırsın der insanlar üzerine tenkitlerini buna dayanarak yapar Anadolu adamı.

Dışı kalaylı içi vay vaylı.

▲ Adama Merhaba 1983

Gözümüzün içine bakmasını sevmez adam utangaç. Mahcup da. Avuçları sınımsız. Parmakları oynuyor ve karıştırıyor. Hesabı yapıyor. Soruları içinde hazırlıyor.

Merhaba diyor. Merhaba onu açan anahtar. Konuş-turan söz. Sonra sen. Sonra o. Konuşur gidersiniz. Canını canına koymaya gelince iş orada biter. Yani ayrılırsınız.

▲ Adam Aramak 1986

Diyoben elimde fener güpe gündüz “adam arıyorum adam” demiş. Konuştuğu zaman “bu memlekette adam yok” demiyor muyuz. Aslında aynı şey değil mi?

Acaba bizim gibi başaramadığı her işi adamsızlığa bağlayan öyle kurtulmaya sıvışan ülke var mı?

Dünkü sohbetle son sözüm “önce kendim adam ol-malım” demelisin oldu.

▲ Adam 1988

Şu bir ayağının bastığı yere öteki ayağı ile basarak yürüten adam. Bunu her gün yapıyor.

Hayatı bırakmıyor.

Hayata bırakma emi.

Bizler gibi her şeyi sağlam adamlara direniş destanı ol ve kal.

Sağlıklı iradeye başlıyor. Evvela bunu öğrettin.

ANADOLU'M

Yaz gelince dük kuşları öterdi
Güneş yine boz tepeden doğar mı
Yeşile bürünmüş bahçeler vardı
Mavi şalvarlı kız elma toplar mı

Çocuklar oynardı elinde kaşık
Yüzleri buruşuk gözleri ışık
Elindeki meyve elma mı nar m
En önde yürüyen kız gülizar mı

Bir rüzgar eserdi harman zamanı
En serin yer idi çeşmenin yanı
Ağustos sıcaklığı yakar insanı
Seni sarhoş eden o havalar mı

Ey gönül ne dersin neyi söylersin
Aylara yıllara bühtan eylersin
Açık konuşmazsın bir başka dersin
Dilini bağlayan eski bir sır mı

Sevgili Kuşlar

Sizi gören “sınırsız gökler sizin, ne güzel özgürsünüz” desede rızkınız yerde. Yerde merhamete muhtaçsınız. Dünyanın mevsim mevsim hali var. Aylar, günler ayrı ayrı. Gündüzler, geceler. Bilmem farkındamısınız halden hale dönmede dünya. Hayatta öyle. Sizin hayatınızda öyle.

İşte kış. Yer bembeyaz. Yer yüzü beyaz örtüsüne bürülü. Siz yere inmiş rızık peşindediniz. Ben se...

Kuşların kar üzerinde gagalarıyla rızık arayışlarını seyrediyorum. Rızık bilinen ve bulan bir gerçek olmalı. Akıllı olmayan hayvanların onu bulmaları bunu gösteriyor.

Rızık bir yitik olmalı. Canlının görevi onu bulmak. Çalışmak bir arayıştır.

Her canlının rızıkı nasibi kadar. Nasibinin üzerinde toplamaya çalışanlar ilahi (sonsuz dengeyi) bozacakları için düzen kendiliğinden buna müsaade vermez. Denir ki rızık elde ettiğin değil, boğazından geçen şeylerdir. Çünkü her canlıya rızık temin etme taahhüdü verilmiştir. Kuşlar sizlerde İlahi kanun çalışacaktır. Lakin sizde arayıp bulacaksınız. Çalışacaksınız demem o.

Rızık arayış bir oyalanmadır. Şu uçsuz bucaksız topraklarda sayamadığımız nice mahluklar kıpır kıpır gidiyorlar geliyorlar. Rızıkını arıyorlar. Biz insanların bu topraklar adam doyurmaz, dediğimiz yerlerde sayısı bilinmeyen canlılar yaşıyor, rızıkını arıyorlar. Baksana şu bembeyaz kar örtüsünün üstünde bile rızık arayan kuşlara.

Rızık arayış bir kaçış değildir. Rızık aramada kendi payına düşen çabayı gösteremeyen zavallı insanlar başka yerlerde çabasız rızık var zannederek göçüyorlar. Oralarda daha fazla meşakatler. Netice hüsrana. Şükürkü siz göçmüyorsunuz. Belki aklınız olsaydı sizde göçerdiniz. Rızıkta inanmayanlar da var. Kendimiz kazanıyor kendimiz yiyoruz diyorlar. Her şey insan emeğine bağlı diyorlar. Rızıkta inanmadıkları için hayatları düşe kalka ilerliyor. Rızık senin çabayla elde edeceğin bir hakkın iken binler, çabasız ararlar rızık. Senin emeğin geçerek hak ettiğin malı, kendileri haksızca senden çalarlar. Elin rızıkına göz dikerler. Rızıkta inanmayanlar haksız, hukuksuzlar. Bereket sizler rızık ararken kavga etmiyorsunuz. Biriniz öbürününküne göz dikmiyor. Hepiniz rızık peşindediniz.

Rızıkta inananlar dünyaya bel bağlamazlar. Her canlının ömrü vardır. Ömür içinde (boyunca) temin edeceği rızık tahdit edilidir. Dünyada daimi kalıcı düşüncelerle fazladan uğraşmak elde edemediklerini başkalarından gasp etmek, bütün hayatını mal toplamakla geçirmek insanın temel fonksiyonu (yaratılış gayesini) unutarak dünya işiyle boğulmak, nefsinin yönetimine girmek, malı telef olunca mahvolmak, gözlerini dünya hırsı bürümek, rızıkta inananların işi değildir. Bilirim sizde öylesiniz. Onlar bilirler ki; insan olarak yaşamak yalnızca rızık toplamakla uğraşmak değildir. Rızık mücadelesi ya da yaşayışın bir görüntüsüdür. Hayatın bir süsüdür. Asıl olan kendinden beklenenleri vermektir. Kendine yüklenmiş vazifeleri (kulluğu) yapmaktır. Sizin varlığınız dünyanın süsü olmak. Bilmediğimiz nice yaptıklarınızla alemin rızık dengesinde rol almanız. Rızık işi hayatın bir parçasıdır, bütünü değildir. Madem öyle; dünya günlerinde rızık kadar çaba gösterilmeli, kalan zamanını insan olmak için harcamalı. Ya siz kuşlar rızık peşinde koşarken hep kuş olarak kalıyorsunuz. Hiç bozulmuyor, değişmiyor, vahşileşmiyorsunuz. Nasılsanız öyle yaşıyorsunuz. Karın üzerinde rızık arayışlarınızı gördüğümde aseletinizi anladım da keşke biz insanlar da böyle olsak dedim. Dedimde bir iki satır yazdım.

Kuşlar ne olun kuş kalın.

DEDEM

*Kelam eylerdi kitap gibiydi
Nazar eylerdi hitap gibiydi
Gün bugün derdi bitap gibiydi
Bastona usulca çökmüş dedem*

*Dedem ak sakallı piri fani
Ne gün günler gördü nerde hani
Derdi gün bugün dem bu dem yani
Elini eteğini çekmiş dedem*

Anam

Bir ana canından kopan, gözü gibi koruduğu, gözünden sakındığı, bakmaya kıyamadığı yavrusunu gün gelince gurbete uğurlar. Peşinden hayır dualar eder.

Böylesi sıcak aile hayatında annenin gözü daima yaşlıdır. Akan her damla yaş evladının üzerine rahmet yağmuru gibi yağar. Onu korur, kollar. İşlerini kolaylaştırır. En zor zamanlarında ferahlar. Düze çıkar, ölü açılır. Evlat bunun nerden geldiğini, nasıl olduğunu kestiremez. Sonra düşünür. Yaptığı iyiliğe, annesinin hayır duasına bağlar. Anne ile bağını pekiştirirde pekiştirir.

Her insan yaşı ne olursa olsun annesinin gözünde çocuktur. Ta karnında beslediği anlarda, doğum sancılarında, uykusuz gecelerde, yemeyip yedirdiği zamanlarda, hasta başında beklediği kaygılı saatlerde, dışarı gönderip kaygı ile yol gözlediği zamanlarda, okuttuğu mücadele yıllarında, erkekse salavatlarla askere yollandığında, kızsız al duvaklı gelin gördüğünde evlendirip mürüvvetini gördüğünde, meslek sahibi oluşunda, Vatana-Millete faydalı olduğunu gördüğü hayatlarda daima, daima annedir.

Küçük, biricik isteği olur. Anmak, anılmak, aranmak, dizinin dibinde oturmak. Hanbihal etmek. Muhabbete koyulmak. Bu istek evlada kolayı kolaydır ama, ama araya durmadan bahaneler, suçlu dünya telaşı alıkoyar. Kaybeden anne olur. Sunan, sabırla bekleyen anne olur.

Çok insan çocukluğunda sunmayı, sabrı, duruşu, mukavemeti, asaleti annesinden öğrenmiştir ve almıştır.

Anne ile evladın bağı, Devletle Milletin bağına benzer. Bizde Devlet ana görülür. Bakar, besler, büyütür, kollar, yaşatır. Var eder. Millet evlada benzer. Nazlıdır, korunmaya, bakıma muhtaçtır.

Anne yaşı ne olursa olsun, evladın gözünde bir dünyadır. O dünyada gezer, yaşar. Şen olur, hür olur. O dünya yıkıldığında dünya yıkılır başına. Her yer karanlık, herşey anlamsız, zaman gayesiz hale döner. Ama, devran dönmekte, hayat sürmektedir. İnsanda ki ana boşluğu büyür büyür bütün anaları kucaklar.

Bütün anlar şefkat ve merhamete dönüşür. Bütün anaların eli öpülür.

Ve anne yaşamıyorkende anneliğini sürdürür. Sanki aramızda, yanı başımızda gibi görür, gözetir, yönetir. Bu halka silsile yoluyla milletimizi toplumun tepesinde şemsiye olarak her daim.

Her annenin doğal görevi vatana, millete, insanlığa hayırlı, kendine, ailesine, çevresine evlat yetiştirmektir. Bizim kültürümüzde hayırlı insan ortalama insandır. Ülkesine, Devletine bağlı, değerlerini koruyan, köklerinden kopmayan, işi-gücü-mesleği olan, yuva kuran, kazancını paylaşan, faydalı olan, ortak akılda buluşan, saygı-sevgi ölçülerini gözetten, emin insandır.

Bu insan tipi toplumun temel direğidir. Toplum çadırının orta direğidir. Zaten, Ülkemizin gücü de sessiz, sedasız yaşayan ortalama insana dayanır.

Ülke'de liderleri yetiştiren analardır. Her liderin arkasında hayır duası eden sadece öz ana değil, nice analar var. Böylece düzenin, toplumun, devletin geleceği, teminatı anaların küçük ama kocaman yüreğinde saklanır.

İnsan ne kadar güçlü olursa olsun, dünya ne denli büyük olursa olsun gelir anaların pırpır eden yüreğine girer. Ana yüreği ana kucağı olur sıcacık.

Bu yüzde çocuklar ana kucağında uyuyaverirler. Onun için yeryüzünde daha emin bir yer yoktur. Çocuk yinede azarlanır ananın kucağına sığmaz. Yani merhametine, yani yüreğine.

Ne dersek diyeli ana, yaratılış hikmeti olarak kucaklayan, koruyan, gözetten olmuştur. Merhamet, şefkat, sabır, metaneti gibi nice hasretleri küçük ana yüreğine saklamıştır. Hiçbir güç ana yüreğini geçemez.

Bir bakıma insanlığı yöneten gerçek güçte budur.

Ve insan ne olursa olsun tadını aldığı en emin yer olan ana kucağı, yeryüzüne ana kucağına dönüştürmek gibi asil bir vazifesi vardır.

Devlet'i ana, yeryüzünü ana yurdu kılmak, insanlığa verilen erdemli bir görevdir.

⇨ DERT ⇩

*Başın salma derde
Dertsiz başımı nerde
Derdim derde perde
Dertli baş başa yük*

*Dert derdime dara
Derdim sara sara
Kabuk tutmaz yara
Dertli baş başa yük*

*Derdim kime derdim
Olmasaydın derdim
Dertsiz ne ederdim
Dertli baş başa yük*

Ah O Türküler..

Bir Türkü söyler“ .Dilim İntizarda gözüm yollarda” .Aslında seher yeri ile söylenen bir dertli adamın yakarıları bunlar. Hem sistem hem dilek dolu. Bir yakarış bir acı. Seher yeli de öyle değil mi? Eser; hafif , sert, dokunaklı, tesirli. Umut vaat eder seher yeli. Bir taraftan karanlıklar geride kalırken, aydınlığın haberini fısıldar gibidir. Bunu bilen insan dayanır geleceği adına.

Her ne kadar beddua, ilenme diye akla gelse de aşğın itirazı bekleyişi anlatılır. Sabırın sonunda gelen aşık bekleyişini sürdürdüğü bir gecenin sonunda dost bildiği seher yeline seslenir.Seher yeli aydınlığı haber verir, o da bekleyişini haykırır. Belki içine belki boşluğa. Öfke ve sabır karışımı bekleyiş bütün bedenini, ruhunu sarmış onu sarhoş eylemiştir. Artık şafak vakti. Göz görür. Seher yeri ile bülbüller devreye girer. Her yerde bülbül sesleri. Adeta sevdiklerini çağırır. Aşğın dili bu demde çözülür ve bekleyişini dile getirir.

Ah o bekleyişler.
Ah o omuzlara binen duygu yükleri
Ah ruhu saran titreyiş
Ah imdada koşan seher yeli...

Göz, gönül, dil bir olur da beklerse, umut ser yeline kalırsa, geceler uykusuz geçerse bir türkü olur da olmaz mı dillere destan. Sen olur, ben olur ve daim var olur. Söylenir durur.

Ah o türküler. Bir akılsız baştan gayrı nem kaldı” diyen türküler. Akıllı kullanamayanın haline tercüman, derdine derman türküler. Şairler hala türkünün gölgesinde geziniyor. Şiirler hala türkü sözlerinin doluluğuna erişemiyor. Türkü gönül işi.Şiir söylemenin dili. Şiire’ de haksızlık etmiyoruz. O gönüllere gire gire anonimleşiyor, türküleşiyor.

Ezgiler
Destanlar
Koşmalar
Güzellemeler

Benzeri olanlar bu yolun yolcusu. Gün gelir dillere tercüman olurlar, gönüllere su, dertlere merhem olurlar., bakarsın türküleşiverirler. Ana kelimeleri alt alta yazarlar, vezinsiz uyumsuz dizilenler hiçbir daim türkü olamamıştır.

Türkülerin dili dilimiz
Ezgisi gönlümüz
Esintisi duygumuz
Sesi sesimiz

Anadolu’da türkü ile insan , türkü ile toplum, türkü ile dün bu denli kaynaşır. Türkü diyeceklerimiz olur, bileceklerimiz olur.

Türkü ustalık istemez. Yaşanmışlık ister.Olay ister, dert ister, sevda ister. İnsan konar göçer ardında türkü kalır geriye dair, ileriye ait. İnsanı insanileştiren türküler sadaka olur amel defterine yazılır durur.

Türkü dinlemeli, türkü söylemeliyiz. Dünle kopmayacak bağlarımızdır onlar. Kendi olmak ve kalmak iddiasında olanlar köklerinden kopamazlar. Köklerinden yani türkülerinden.

Sevgi ve Hoşgörü

*Hoşgörülerdir engelleri aşıp da, sevgileri yeşerten,
Sevgi duygularıdır, insan da gözleri yaşartan.
Sevip de kalpleri fethetmektir, gönülleri dağılatan,
Sevgi ve hoşgörülerdir, insanı insanca yaşatan.*

*Doğru yoldur yürür, bizim yolumuz,
Anadolu'dur bizim de bu, gerçek yurdumuz.
Sevgi çeşmesinden akar durur, bizim suyumuz,
Andırından yol alır, bizim bu huyumuz.*

*Hoşgürsüzlükleredir elbet, bizim tavrımız,
Varsa eğer çekilsin, bizim de bu nazımız.
Güzelliklere olsun elbet, bizim bu hazımız,
Hoşgörü ve sevgiden söyler durur, bizim bu sazımız.*

*Hayat yolunda yürümektir insanın tek derdi,
Yaradanım yürü ya kulum demiş, vermiştir emri.
İnsana ve insanlığa yakışır bunu yaşamak haydi.
İnsanı yükseltip de yaşatan hoşgörü, sevgidir sevgi...*

Kardeşlik Gibi Bir Şey...

Sarı sıcakların denizlerle, göllerle, nehirlerle buluştuğu ve nem oranının tavan yaptığı Haziran ayının başlarıydı. Mersin istikametine doğru sabahın erken saatlerinde başlayan yolculuklarının ilerleyen dakikalarında hava sıcaklığının etkisiyle yolculuğun hayli çekilmez bir hal aldığı farkındaydılar. Anılarından birer demet sunuyorlardı birbirlerine, karanfiller, menekşeler, laleler ve güller gibi kokan dostluk ve arkadaşlık üzerine...

Anlatılan her anıdan sonra sanki tek beyinden, tek kalpten yönetilirdesine hareket eden bir eda ile....

O zamanki tutum ve davranışlarının dost ve arkadaş olanların tutum ve davranışlarından öte....

Arkadaşlıklarının tarifini yaparlarken “Kardaşlık gibi bir şeydi” diye ifade ediyorlardı duygu ve düşüncelerini...

“Kardaşlık gibi bir şey...”

Tarsus’u geçip Mersin’e yaklaşırken öylesine yoğun bir duygu denizinde kulaç atarlarken, ara sıra TIR şoförlerinin korna sesleri zonklatsa da kulaklarını radyodan peşe peşe söylenen şarkıları ve türküleri sanki onlara eşlik etsinler diye özel olarak seçip çalıyordu sunucu(DJ)... Özlerini dağlarcasına... Onlarla çağlarcasına... Birlikte ağlarcasına... Özel olarak seçiliyordu şiirler, şarkılar, türküler sanki...

N.Y.Gençosmanoğlu’nun bir şiirinin sözleriydi yankılanan, özel olarak onlar için... Mürsel, Kara Mürsel, Mürsel Karataş Mürsel, kardaş Mürsel, karındaş Mürsel... “Oğul-Karamürsel; Beydağınca Bey Oğul” Osman Öztunç’un sesinden Gazi Battal Ülkesinin Kara Yiğit Balası”.... Dağlanıyordu yürekler, mekanı cennet diyordu dilekler, bileniyordu bilekler... Peşinden; “Adıyaman’da üç can, Remzi, Tevfik, Mithat Can” ..... , ... Duygu denizi içerisindeydiler, can ... can... “Remzi, Tevfik, Mithat Can” Sesler yankılanırken radyodan, hıçkırıklar arasında arabayı sağa çekmeye çalıştı şoförlükte usta olanı, taze yağdan kıl çekercesine... Onca tırlar arasından. Duygu denizinde girdaptaydılar, çıkmak istemezcesine... göz yaşları okyanusa kavuşma arzusuyla akıyordu siğim siğim... Akdeniz’e doğru... Gözyaşı çeşmesinin muslukları açılmıştı...

Ar etmediler, ar etmediler ağladıkları için... Ar etmediler sevdikleri için... Ar etmediler harçlıklarını birlikte harcadıkları, yokluğu, açlığı ve tokluğu birlikte yaşadıkları için ar etmediler...

Özden ve gözden ağladılar sevdikleri için, sevdiklerinin aşkına, sevdalarına... Gururu ve benliği bir yana koyarak yalın ve sade... Çünkü sevgileri, aşkları, sevdaları büyüktü onların gönlünde... Kendileri biliyordu bu yaşadıklarını, bileni yoktu başka “sır” gibi... Bir de anaları bilirdi o yağız delikanlıların anaları yaşasalardı, analık duygusuyla... Tuna boylarından, Tanrı Dağlarına... Kardaşlık gibi bir şey... O şey...

Şair Kimdir?

Şair, o insandır ki,
Gizli nameler duyar...
Ne zaman akşam olsa,
Kararır mavi sular.

Rüzgârlar elinde ürkek buluta benzer
Gözyaşıyla sulanır.
Gezdiği her güzel yer.
Beşeri arzulara kıymet vermez doğuştan.

Sarı altınlar değil,
Mehtaptır onu yakan
Susuz hülyaların kâinatıdır engin.
Ruhunu teskin eder

Sözleriyle denizin.
Hayatı müddetince,
Mekândır ona bahar.
Tabiat ölse bile

Bahar kalbinde yaşar:
Memba-ı gökte olan
İlhamlarla sarsılır
Yükseklerden süzülür
Eline her bir satır.

(Bu şiir 1953 yılında "Şair Kimdir" yarışmasında 1. gelir.
Altın parker uçlu dolma kalem ödülünü alır)

DUA

Ellerim titrek
Dudağım ürkek
Ya Rab diyerek
Sana yöneldim

Kıl gönlüme yük
Benliğim höyük
Dertlerim büyük
Sana yöneldim

İsterim önder
Doğruya dönder
Ruhuma yön ver
Sana yöneldim

Gönlüm ruhum dar
Gerçeği arar
Verdiğin kadar
Sana yöneldim

Kaybettiklerimiz

Merhaba Tırşik ailesi, merhebe Andırın sevdalıları. Kalemler, kalem yazar. Aslında yazan gönüldür, ruhtur, sevdadır. O düşünceler, o sevdalar bizleri dipdiri tutarlar.

Yaşlarımız ilerlesede bizler, Karacaoğlan gibi Dada- loğlu gibi Vahap Kocamanlar, Feymaniler gibi onların yaşadığı diyarlarda dipdiri yaşıyoruz.

Yaylalarda, ovalarda, Amanıslarda, Toroslarda, Çukurovada bizlere bir yer var elbette.

Bu seveda bizleri maziden atıye doğru koşturup duruyor. Sevdiklerimizi bir bir ebediyete uğurlarken, yal- nızlığı, sevinci, hüznü birlikte yaşıyoruz.

İnsanız, üzülmüyoruz seviniyoruz, duyuyoruz, hissediyoruz farklı farklı halleri yaşıyoruz gönül dünyamızda.

Akıp giden ömür içerisinde yeniden yaşıyoruz geçen günleri. “Nereden nereye deyip” geçiyor günlerimiz.

İnsan hatıralarına daha çok önem veriyor yaşlandıkça.

İklimlerin ve insanların değişmesiyle eski güzellik- lerde yok oluyor zamanla.

Akdenizden, yaylalara doğru çıkıldıkça uçsuz bu- caksız Çukurova bizleri uğurlarmışçasına bir uyanışı bir dirilişi müjdeliyor sanki.

Ben burada doğup büyüdüğüm yöre olan Andırında bulunan, Kör sulu deresi ve onu besleyen Sınak deresi ve Sülüklü deresinden bahsetmek istiyorum.

Sülüklü deresi Andırın yaylalarından doğan, bilhassa bahar aylarında taşıyan bir su kaynağıdır.

Altınyayla (sisne köyü) ile Bunduk (Akgümüş köyü) arasından doğup, menderesler çizerek, bu köylere can vererek yoluna devam eder.

Kargaçayırı köyü önünde körsulu çayı ve sınak çayı ile

birleşip yoluna devam eder.

Karga çayırı köyü, Eminler köyü, Gökgedik köyünden geçerek Kahraman Maraş’a doğru yönelip sır barajına dökülür.

Sülüklü deresi, çocukluk yıllarımızı süsleyen geçtiği yerleri yeşile boyayan, içinde çeşitli kuşların, turna- ların, angutların diğer göçmen kuşların konakladığı bir yerdir.

Bakınca insanın gözünü doyuran yeşillikler içerisinde nazlı, nazlı akıp giderdi.

İçinde çeşitli balıkların bulunduğu o, yöreye has gümüş renkli balıkları barındırırdı.

İnsanlar buralarda balık tutar, bahar aylarında çevre dağlardan eriyen karların sularıyla şaha kalkar bizleri adeta kendine çekerdi.

Bir gün duyduk ki, köylüler sülüklüyü şikayet etmişler, Devlet yetkilileri gelerek,

O güzelim dereyi adeta bir çizgi gibi kanallar açarak yok etmişler.

Şimdi o yemyeşil ovalarda ne bir kuş, ne bir balık nede insanın gözünü doyuran yeşil renkler yok.

Sadece sevimsiz bir kanal geçip gidiyor yanımızdan.

Sülüklü deresinin yok edilmesiyle, hayallerimizi süs- leyen o güzelliklerde yok olup gidivermiş.

İnsanın kendisi olan çevre yine insanların kendi eliyle yok edilmiştir.

Kaybolan güzellikler ya hayallerimizde yaşasada haki- katte yoklar artık.

Hayalle hüznü birlikte yaşayarak seyrediyorum.

Sükut

Biz sessiz konuşanlarız, sessiz konuşanlarda olurmu demeyin.

Sedamız çıktığı kadar bağırırız , ama sesimizi sağirlar duymaz.

Sesimiz arsi alaya ulaşır ama sağirlar bizi duymazlar,- körler bizi görmezler, çünkü biz ölümdede mutluluguda adaletide sesizce yaşarız.

Hakkin ne oldugunu bakislarimizla anlatiriz, anla- makta nasibi olmayanlar bizi anlayamazlar.

Soru nedir cevap nedir bilmeyenler, bizi duymazlar görmez ler anlayamazlar.

Nice yıllar gecip gitti hala sedasız konuşmaya devam ediyoruz.

Bizi ne anlayan, ne duyan nede duyan var.

Biz bizeyiz bizimle, bizim gibiler anliyor bizleri, çünkü biz ayrı dunyaların insanlarıyız.

Sükut ederken anlatiriz halimizi ahvalimizi.

Bakışlarda söyleriz sözlerimizi.

Çalanlar talanlar yalanlar gülenler giremez bizim dün- yamıza.

Çünkü bizim dostlugumuz karşılıklı degildir.

Karşılık beklemeden sürdü rulen dostluklar, daim olan dostluklardır.

Anlayan duyan gören, dostlar meclisinde yaşamak ne güzel can dostlarım.

Mükafatı dünyalık olmayan sizlere selam olsun.

ANDIRIN SENİN

*Tokmaktıdan başlayarak söze
Şiirler yazak dize dize
Andırın'da çıkarmıyık düze
Yokuşun başka Andırın senin.*

*Girişten karşılar haştırın
Görünüir iki bakkal bir fırın
Andırın ekmeği vede tandırın
Kömben başka Andırın senin.*

*Çiğşarda kirazı ye daldan
Andırın çıkıyor hep faldan
Her mahsulü verirsin tarladan
Toprağın başka Andırın senin.*

*Saymakla bitmez köylerin çoktur
Hastaneye gerek yok Tirşiğin doktor
Yayladır yazın, kışın çok soğuktur
Karın, zopurun başka Andırın senin.*

*İnsanların saygılı ve hoşgörülü
Güzellerin belik belik örgülü
Çifte minareli çifte köprülü
Derelerin başka Andırın senin.*

*Karlıdır dağların bitmez hiç kışın
Değerlidir her bir toprağın taşın
En gözde ilçesidir Kahramanmaraş'ın
Köylerin başka Andırın senin*

*Perşembe gününe derlerdi deri
Geçmiyor elimden cevizin geri
Dünya duymuş adın kaleler şehri
Kalelerin başka Andırın senin.*

*Tarihler yazmışsın belli kalelerinden
Destanların şiirlerin düşmez dillerden
Bunlar döküldü ozan Fatih'in kaleminden
Şairlerin başka Andırın senin.*

Yukarı ÇUKUROVA

▲ Toros heybetli bakar. Geniş bir alana kartal, doğan, şahin, atmaca, deldelice kuşu edasıyla bakar da bakar. Binlerce yıldır böyledir. Yüksekten, doruktan, gökyüzünden bakar. Gah mavidir, gah zeytuni yeşil, gah gün doğumuna inat, kırmızıdır bakışları. Kaşlarını çattığına tanık olmadım. Yürekli, buyurgan, kendinde güven duyan dev bakışları öylesine etkiler ki; heybetinin aksi gözlerim ve yüreğimdedir. Onun için kabarrır, şişer düşüm, bakışlarım alıcı kuşun keskinliğine bürünür.

Aslanlar, kaplanlar var imiş eski zamanlarda. Yavuz Sultan Selim Han gelmiş, avlanmış. O da yetmemiş, bir Türkmen kızına kaptırmış gönünü. Derler ki Kanuni Sultan Süleyman Han'ın anası Türkmen kızıdır. Rivayet odur. Ol dahi derler ki Damat İbrahim Paşa'nın zulmüne duçar olan Yukarı Çukurova halkı bir heyet göndermiştir Der Saadete arz-ı hâl eylemişlerdir. Bunun üzerine ol devletli padişahımız Kanuni Sultan Süleyman Han tizden, şimdiki At Meydanı, Alman Çeşmesinin yanındaki çınar ağacına ipin dolanıp, orada hâl edilmesini buyurmuştur tebasına. Kızı yalvarmış kocasının bağışlanması için ama Sultan sırtını dönmüştür. İşte, o çınar ağacı yüzyıllardır bir dalı yana uzalı durur, İstanbul'un ortasında.

Yukarı Çukurova böyledir.

Tarihi içinde yaşamış, yaşatmıştır.

Toros dağları dik durur.

İnsanı da...

Yıllar yılları kovalamış, gelmiştir bir zamana. Nice yiğitler dağılmış dört bir yana. Gitmiş, dönmemiş. Ağıtlar yakmış analar, yavuklular, taze gelinler. Anadolu'nun kaderidir ağıt yakmak! Acı, hayatının ta kendisidir. Karac'oğlan çıkmış. Almış sazı eline, deyişlerini sunmuş bir bir. İnciler dizer gibi. Meyremçil belinden yazıya kadar, doğudan batıya kadar, güneyde Yemen çöllerine kadar gitmiş sazının, sesinin uzantısı. Dinlemişler.

Bir Dadaloğlu çıkmış Toros'tan. Avşar begidir. Her nasılsa Osmanlı'nın aklına giren ingiliz der ki;

“Bre Osmanlı! Eskiden harp edip kazanırdın. Ganimet doluydu hazinen. Gücünü yitirdin. Bak seni senin teban bile tanımaz oldu!” demiş. Avşarların vergi vermediğini, asi olduklarını, asker göndermediğini, eşkiyalı kollayıp dağları kaçakların yurdu haline getirdiğini söylemiş. Derviş Paşa komutasında bir ordu gönderip Dadaloğlu önderliğindeki Avşar boyunu yenmiş, Çukurova'yı iskana açıp, tarım arazisi biçimine dönüştürmüştür Osmanlı.

“Belimizde kılıcımız kirmani
Taşı deler muzrağımın temrani
Devlet etmiş hakkımızda fermani
Ferman padişahın dağlar bizimdir!”

dese de Dadaloğlu, yenilgiyi önleyememiştir. Çaresizdir Avşar. Binboğa dağlarının eteklerinde öbek öbek toplanmış, sıtma sıvalı sineklerin vızır vızır uçtuğu yazıya baka baka kaderlerine boyun eğmiştir. Çaresi yoktur.

“Anavarza yazıları
Ceren guvar tazıları
Bir ocağa sebep oldu
Ortalığın muzuları”

ağıtını yakan kör kadın, elinin deyneği, sırtının köyneği, evinin direği oğlu Derviş'i yitirince Anavarza yazılarından Toros'a bağırmıştır.

Bu kez, güçler savaşı başlamıştır Çukurova'da.

Kimin gücü kime yeterse olmuş.

Birbirini kırmış insanlar.

“Seni vuran Küirt müyüdü
Gurşuncuğu dört müyüdü
Güvenirdim ben Derviş'e
Düştüğün yer berk miyidi”

demiş, Anavarza ağıtında. Sıtma (okaliptüs) ağaçları dikilmiş yazı boyunca. Bataklik kurumuş, zincarlıklar sökülmiş, Toroslardan gelen zengin alıvyon ortaya çıkarılmış, bereket fişkırmış. Bu yüzden Çukurova'nın öteki adı Bereketli Topraklar'dır. Anavarza,

o ihtişamlı haliyle koca bir balık sırtına benzer. İyice bakınız. Suları çekilmiş denizin kaçamayan, dibe başını daldırıp öylece kalmış haline benzer duruşludur. Sırtındaki kale surları, sırt yüzgecini andırır. Hemen yanından akan Sumbas suyu ayrı bir hikaye taşır. Rivayete göre Anavarza kralının kızına aşık olur yaver. Kız da yazıdaki çobana aşiktir. Yavere verecektir kızını ama danışır kral.

“Ben çobanı seviyorum!” der kız. Gönülsüzdür.

“Bir yarışma tertip edelim. Toros dağlarından suyu kim önce getirirse seni ona vereyim!”

“Adaletsizlik olur baba. Yaverin adamları var. Çobanın asası.”

“Neylemeli?” diye düşünürken kral, araya sarayın aşçısı girer;

“Kim Toros’tan gelen suda, Anavarza’ya kadar soğumadan yemek gelmesini becerirse kıza ona veriniz!” der. Öneri kabul götür. Su getirilir. Bu su, Sumbas suyudur. Saray aşçısı, kıza bir kıyıya çeker;

“Söyle çobana, dırmak yakan aşı pişirsin!”

Yaver ile çoban çıkar Toros’un başına, Sumbas gözüne. Pişirdikleri yemekleri kazana koyup bırakırlar suya. Kendileri de düşerler peşine. Halk ve kral büyük bir merakla beklerler. Derken, aş kazanları gelince, çıkarırlar sudan. Dırmak yakan aşı sıcaktır. Kıza çobana verir kral. Yaver, dağlara koşar. Kayaların üzerinden atar kendini Sumbas’a. Rivayet odur ki adam boyunda balık donuna bürtünür yaver. Bıyıklı, yassı kafalı, iri mi iri... Balığın adı Gelebicin balığıdır. Yaverdir der, Toros ve yazı köyleri. Aşkına yandığı kralın kıza kendine varmayınca atlamıştır Sumbas’a, kayaların üstünden. Sumbas’ın dibi millidir. Sebebi, yavere acıyan su ağlayıp inlemiş, canı yanmasın diye taşları eritmiştir gözyaşları. Gelebicin balıkları Sumbas’tan başka yerde yaşamaz. Hikaye binlerce yıldır söylenir durur.

Ceyhan bir ucundan, Sumbas Anavarza’nın dibinden, Savrun yazının ortasından akar. Yılana benzer, Savrun’un akışı. Delidir. Bahar aylarında öyle bir coşar ki yanına, yönüne yaklaşamazsınız. Toros tepelerinden aşağı koşup gelen gözü kara adama benzer.

“Kadirli halkın eyidir huyu

“Aklını almazsa Savrun’un suyu!” tekerlemesi boşuna söylenmemiştir. Ceyhan, Amanos ve Toros’un bereketli altıvyonlarını yazıya sererken bire bin vereceğinin bilincindedir. O, insana cömert sunum içindedir. Döldül dağının eteğinden, Aslantaş’ın ardından döne döne gelir; Hemite’de bir top ağacın tepeden bakmasına aldırış etmeden Savrun ve Sumbas’ı içine çekerek Akdenize doğru koşar da koşar. Çukurova, üç su ile beslenir. Verimlidir. Yaz günü, ipildeyen bir toprak götürsünüz. Gökyüzüne doğru dalgalı bir yükseliş, usuldan sallanır. Sallanması hızlanınca yukarı doğru hortum oluşunca, ot döven ırgatlar boyunlarına bağladıkları poşuyla terini silerken kazmaları aynı ritim ile vurarak;

“Haydar haydar!” nidalarıyla inletir yazıyı.

Haydar rüzgârdır.

Haydar Döldül dağına atlayan Hazret-i Ali’dir.

Haydar Döldül dağından Anavarza’ya atlayan Hazreti Ali’nin atıdır. İnanmazsanız gidin de bakın Anavarza kalesinin Sumbas tarafına; kocaman bir at nalı izi göreceksiniz kayanın üstünde. İşte o iz, Döldül’ün nal izidir. Rivayet böyledir. Onun içindir ki Döldül dağı kutsaldır, heybetlidir, başı iki şaktır. Çünkü, Hazreti Ali’nin kılıcı Zülfikâr’ın kestiğini rivayet kılar halk. Destansıdır dağ ve yazı. O destansılığına bereketini de katar. Toros’tan, Anavarza’dan bakınca ren-

garenk olduğunu, göz alabildiğince uzandığını götürsünüz, Bereketli Toprakların. Ne güzeldir, ne kutsaldır! Başkası için rahatını gözetmeyip emek harcayan kişi yüce kişidir. Ona can veren nimeti kazanmak uğruna rahatına kıyan kişi kutsaldır der kutsal kitaplar! Çukurova da alır bundan nasibini.

Kuşları, kurtları, cerenleri, tazıları kalmamıştır amma var olduklarının, Çukurova’nın birer simgesi olduklarının kanıtıdır ağıtlar ve türküler.

“Çukurova turaç senin öz kuşun
Çiy yağarken garip garip ötmen mi
Senin sesin ilkbaharın nişanı

Aşiretler yaylasına göçmez mi” diye uzun havaya sesiyle abanan bir Mahmut Taşkaya’yı;

“Yaylaya gitmişti yayla zamanı
Yaylacılar döndü, Döndü dönmedi
Unutmuş olmalı Ahdi amanı
Yaylacılar döndü, Döndü dönmedi”

diyen bir Dedem Korkut soyundan halk ozanı çıkarmış Yukarı Çukurova... Cinaslı kafiyenin en usta ozanıdır Abdülvahap Kocaman.

“O güzel insanlar, o güzel atlarına binip gittiler!” diyen bir Yaşar Kemal yetiştirmiştir Yukarı Çukurova...

Şairleri, yazarları, Orhan Benli gibi Uluslar arası alanda ününe ün katan ressamalar yetiştirdi Yukarı Çukurova!

Ne mutlu bize!

Ne kutlu bize!

Her yerden bereket, güzellik fişkıran tabiatın çocuklarıyız. Yılanların şahı bile bizdedir... Lokman Hekim bile bizdedir!

Çukurova! Ne güzel, ne yüce, ne büyüksün sen!

Evet sevgili okuyucularım. Bunca övgüden sonra çok güldürücü bir fıkrayla noktalamak istiyorum yazımı.

Andırınlı biri, Adana’ya gitmek için Kadirli üstünden yola çıkar günün behrinde.

“Ulan, Kozan’a uğrayayım da bir cere yaptırayım!” diye, yönünü çevirir, Çukurköprü’den sonra. Kozan’a varır, cereciye uğrar;

“Ebire gardaş, Adana’dan dönene kadar bir cere yap. Aha da parası!” diyerek, peşin ödeme yapar, yoluna devam eder. Bir zaman sonra Kozan’a, cere ustasının yanına gelir;

“Cereyi yaptın mı?” der.

“Aha şorada!” Andırınlı bakar ki cerenin kulpları yok.

“Ebire gardaş, cereye kulp takmamışsın?” diye sitemde bulununca;

“Sen Andırın’a giderken Kadirli’den geçmeyecek misin?”

“Hee! Geçece’em!”

“Marak etme! Kadirli’de sana bir kulp takarlar!” der cereci.

Böylesine güzel, birbirine sataşmalı, gülmececi, hoşgörülüdür yazı ve dağ insanı.

Selam ola!

İstanbul'lu Akşam...

□ Gittikçe siyahlaşan kanatlarımı topluyorum
Yine akşam oluyor kıyı taşları üzerine düşen dalgalarda
Yavaşça kapanyor ufku ışıltılı gözleri
Karanlıktan korkan bir çocuk gibi üşüyor Marmara.

Usul usul adımlarla yürüyorum
Cami gölgesinde bekleyen semtime
Bakıyorum en nadide dizelerle
Ulu bir sultan gibi rengini gökyüzüne teslim etmiş denize.

Bir yanım sevinç bir yanım tarifsiz keder
Nedendir hüziin yüklü kaldırımlar
Etrafı kuşatmış solgun ışıltılarıyla fenerler
Ardımca bıraktığım yorgun ayak izleri
Munis bir çocuk gibi takip ediyor gölgesi.

Önce sessiz bir pınar oluyorum
sonra fırtınalı bir nehir
Yüreğime saplanan ıslak bir kum tanesi gibi.
Tarifsiz bir bilmece yakalıyor benliğimi

Melankoli bakışlı şehrin tarifsiz duyularını yaşıyorum
dizelerin gönliümü yakışından anlıyorum
Ak göğüslü martıların esrarlı gülüşünden
Köşede bekleyen ihtiyarın titreyen ellerinden
Oynaşan balıkçı teknelerinden
yollara gürültüler döken taksilerden
Sahilin yosun kokulu nefeslenişinden

□ Çocukların çılğın sevinçlerinden...

□ Yürüyorum
Zamanın ortasında bir takvim yaprağıym
Aylardan temmuz
Günü hatırlamıyorum
İçimde gittikçe kıvrılan soru yumağı ömür
Bir tanış şarkı çarparken yüreğime
gülüyorum çocuklaşan garip ahvalime..

Biliyorum içimi dinliyor ötede birisi
Belli ki ruhumda söz fırtınası henüz olgunlaşmamış
Zamanı oyuncağında saklayan çocuk
Söyler misin okunan ezan hangi caminin
Hangi şiirin sesi imgeler.

Ufka açıyorum tutarak hayalin kollarından
Her yanım buram buram şiir
Her yanım körebe.

Masal bir renge dönüyor kanatlarım
İçimde halka halka İstanbul
Köşe çeşmede sulanan Sultan Selimli atlar
Ya rüyada ya cennet bahçesindeyim
Ya sırrını saklamış Camii köşesinde..
Sırtında Yemyeşil nurdan bir hurka
□ Yanbaşımda gül kokulu Hurka i Şerif'im..

DURDUM DURDUM

DURNAYI GÖZÜNDEN VURDUM

Durdu'ya neler neler demediler. Elin dili tutulur mu? Allah yardım etsin, bu devirde düşme dile. Adın çıkmasın. Çıkarsa bir kere...

Bir gün köyün ormancısı:” Kiminin cebinde, kiminin elleri koynunda.” ev önlerinde toplanan komşulara demiş.

Bunda alacağınız varsa alın. Yoksa yetişemezsiniz.

Evet. Durdu almış başını gidiyor. Uzadıkça uzuyor. Kime çekmiş acaba diye köylüler epey münakaşa etmişlerdi. Genç kızlarda:” hiç birimizin dengi değil.” demişlerdi.

Bu Durdu'ya neler neler demediler.

Sırık Durdu. Uzun olduğundan

Kör Durdu. Geceleri zor görüyordu da ondan.

Deli Durdu. Bizimde anasını dövmeye kakmıştı da ondan.

Hayırsız Durdu. Bir yaralı parmağa işemezdi.

Avanak Durdu. Pek akli çalışmazdı da.

Yobaz Durdu. Kimseye nedense selam vermezdi.

Görgüsüz Durdu. Gördüğü şeyi hemen kapmaya çalışırdı.

Otlakçı Durdu. Beleş olursa sigara içerdi.

Rap rap Durdu. Yürürken uzun adımlar atar rap rap sesleri çıkarırdı.

Peltek Durdu. Pek laf etmeyi beceremezdi.

Köse Durdu. Orada burada sakalı çıkmıştı.

Kara Durdu. İşice esmerdi.

Çıtlak Durdu. Bol bol ayçiçeği, kabak çekirdeği çıtlattı.

Bohçacı Durdu. Cebinde ne arasan bulunurdu.

Uyuz Durdu. Bir şey istedi mi adamsan verme. Ne ered alırdı.

Tilki Durdu. Her şeyden haberi vardı.

Çerçi Durdu. Evinde yerde ne bulursa alıp saklayacağı bir yer vardı.

Gün geldi. Askere gideceğim, diye tutturdu. Anlattığına göre hükümete gitmiş. Soymuşlar. Orasını burasına bakmışlar. Bir doktor sen asker olamazsın, demiş. Durdu olmaz demiş. Ta büyük şehre göndermişler. Onlarda bu asker olamaz, demiş. Babası da oğlum kaderine razı ol, demiş. Belki bunda da hayır var. Daha iyi. Sakat maaşı alırsın, deyince susmuş. Vakit geçirmeden aldığı raporu

hükümete götürmüş, maaş bağlamışlar.

Maaş alıyor ya Durdu evlenecek kız bulamıyor. Kimi isteseler vermiyorlar. Bu kız istemelerde Durdu sinekkaydı tıraş mı olmuyor. Giyinip süslenmiyor mu? Boğazına mendil mi bağlamıyor. Tarağı ikide birde çıkarıp ulu orta saçını mı taramıyor. Görenler bu oğlan evlenmeli vallahi diyorlar. Askerlik davasından beş altı sene geçti Durdu'ya yine de hayırlı bir kısmet çıkmadı. Anası nasıl üzüliyor, nasıl üzüyor. Bu devirde her şey zor işte.

Durna

Durna'ya ne demeli. Durdu'nun akrabası. Hain anası komşuya dedikoduya gidince evde ocakta unuttuğu sütü üstüne döken Durna o gündür bu gündür aksak yürütür. Ayakları yanmış. Sırıkçı bir iyice sararım geçer demiş. Belindeki yanıklarda türlü otlardan merhem ezerim olur biter demiş. Ne yaptıysa fayda etmemiş. Az kalsın Durna'nın ayağını keseceklermiş. Sırıkçı zavallı kızın katili olacaktı.

Durna aksak ya iyi koşamaz. Becerikli sayılmaz. Durdu'nun kaderi gibi onun ki de. Hele o kızlar ne kulplar takmışlar. Ne kulplar

Kör Durna, Sarı Durna, Topal Durna, Aksak Durna, Tek tek Durna, Yapıklı Durna, Kara Durna, Deli Durna, Bağirtlak Durna, Rahvan Durna, Jet Durna, Dişlek Durna, Kuru Durna, Yefelek Durna.

Kim ne derse Durna alınır, ağlarmış. Anasıda yalan mı der üstüne üstüne yürürmüş. Babası da bu kızın sonu ne olacak? dermiş.

Kimin aklına geldiyse Durna'ya demişler ki: Evde kaldın, sana uyan koca bulunmaz. Senin eşin ya kör ya topal olur ancak. Haaa, Durdu. Durdu da kız bulamıyor. Oldu bu iş.

Nedense kimse düşünememişti. Olur mu acaba? demeye kalmadı hemen Durdu'nun yetiştirdiler. Durdu olur da gönülmü olmaz mı? Durdu dünden abayı yakmış Durna'ya. Mendilinin ucuna Durna yazdırmış. İlkokul diploması için çektiği fotoğraflardan birini okuldan çalmış cüzdanın içine yerleştirmiş. Durna gilin evine doğru bakar bakarmış. Çeşme başına Durna gitti mi oralardan bahane eder geçermiş.

Bilen bilirmiş. Bilmeyen de bu haberi duyunca iyi yakışlılar, demiş.

Durna şimdi Durdu'nun oldu. Durdu'nun bir içi gülüyor, bir dışı gülüyor. Durdu ne oldu sana diye sorunca, ne desin?

“Durdum durdum durnayı gözünden vurdum.” diyor.

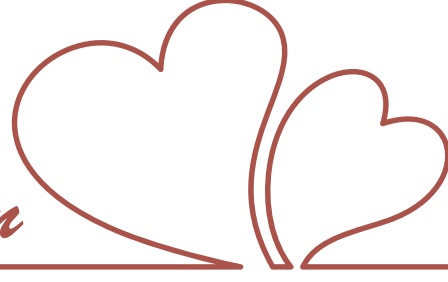
anne

*Sevenlerin en çok seveni,
Âşıkların en güzeli;
Sevdaların en karası:
Annedir, anne...*

*Dokuz ay karnında taşıyan,
Gece gündüz beşik sallayan,
Canın yandığında canı yanan:
Annedir, anne...*

*Evladım, diye bağına basan,
Her zaman yanımızda olan,
Kendi yemeyip bize yediren:
Annedir, anne...*

Andırın Yöremizden

YÜREK YAKAN BİR AŞK HİKAYESİ

Yıl 1946, ilkbahar geçmiş, Çukurova'yı yaz sıcakları yavaş yavaş ısıtmaya başlamış, yöre halkının yaylaya göçme zamanı gelmişti. Ekinler hasat edilmiş, pamuklar ekilmiş, sıkı işler kalmamış, artık buralarda yanmanın lüzumu yok dedi Muhtar Ali Ağa.

Yaylaya göçmenin zamanı geldi hanım. Hazırlanın yarın yayla yoluna düşelim.

Elif Hatun:

Nerede yaylamayı düşünüyorsun bey?

Muhtar Ali:

Geben hanım Geben. Dostlarımızın bol olduğu, atalarımızın kadim yaylası Koca Geben. Hem Çukurova yaylacılarının tercih ettiği yer Geben.

Elif Hatun:

Peki bey hazırlanalım.

Hummalı bir göç hazırlığı uzun süren çalışmalar sonunda bitti ve gidecek ev ahalisi de belirlendi. Evin büyük oğlu, Çöllo, evde kalacak, ufak tefek işleri görecektir ve zaman zaman da yaylaya gelip gidecek. Ailenin diğer fertleri yaylaya gidecek.

Sabah oldu, yükler hazırlandı, hayvanlarla birlikte yola koyuldular. Gün akşama doğru Andırın'a ulaştılar artık yorulmuşlardı, "Vakit de daraldı" dedi Ali Ağa, "hayvanlar da yoruldu, burada bir iki gün konaklayalım. Sonra yola devam ederiz". Beğenilen bir yere konuldu, ipler çözüldü, çadırlar kuruldu, vakit akşam da olmuştu artık. Yemeklerini yiyip çadırlarına çekildiler.

Elif hatun sabah erkenden kalktı, inekleri sağdı, kahvaltıyı hazırladı. Ali Ağa ve çocuklar da kalkmışlardı. Kahvaltıyı yaptılar.

Muhtar Ali Ağa:

Hanım, ben hükümete gidiyorum, sen buralara mukayyet ol. Mallar şuralarda eğlensin, çocuklar da göz kulak olsunlar. Burdan sonra yolumuz daha çok uzak. Ben Geben'e dostum Ahmet Ağa'ya haber göndereyim de bizi yaylamıza çıkarmak için yardımcı olsunlar. Yoksa bu vaziyette zor gideriz.

Elif Hatun bu düşünceye çok memnun olmuş ve "Peki bey sen işine bak, ben buraları hallederim" dedi.

rim" dedi.

Muhtar Ali Ağa, hatırı sayılır birisi, ayrıca partili ve partinin ileri gelenlerindendi. Hükümette çok dostları vardı.

Örneğin, o günün milletvekili de yakın dostuydu. Ali ağa hükümette epeyce sohbet ettikten sonra bir Gebenli aradı gözleri ve birine rastladı. Hoşbeşten sonra "Göğ Ahmet Ağa'ya selam söyle, ben Andırın'dayım, adamlarını göndersin. Biz Geben'de yaylamayı düşünüyoruz, bizi Geben'e çıkarsınlar" dedi.

"Peki söylerim Ali Ağam" dedi Gebenli.

Gebenli Geben'e ulaşınca "Ahmet emmi" diye seslendi. Sesi duyan Göğ Ahmet pencereden "Buyur bakalım" dedi.

Gebenli:

Ahmet emmi, sana Muhtar Ali'nin selamı var, bizi yaylaya çıkartsın dedi.

Göğ Ahmet:

Aleyküm selam

Göğ Ahmet Ağa, Geben'in ileri gelenlerinden, hatırı sayılır ve sözü dinlenirdi. Dört oğlu, üç kızı var.

Büyük oğlu İsmail, henüz askerden yeni gelmiş, yiğit mi yiğit, yakışıklı, beyefendi bir köy delikanlısıydı. Ayrıca askerden gelir gelmez orman muhafaza memuru olmuş, Çokak ve Çığışar bölgesine atanmıştı. Evlenecek çağı da gelmişti.

O günlerde izinli olarak Geben'deydi. Göğ Ahmet "Oğlum, dostumuz Muhtar Ali emmin haber göndermiş, biz Andırın'dayız, çocuklar çok yoruldu, burada kaldık, yardım göndersin de bizi yaylaya çıkarsınlar demiş. Sen de kağnyı koş Ali emmini yaylaya çıkart." dedi.

İsmail itiraz etmeden denileni yapmak üzere hazırlanıp yola revan olur, akşam üzeri Muhtar Ali Ağa'nın çadırına ulaşır.

Çok sevinir Ali Ağa. Hoşbeşten sonra "oğlum vakit daraldı bugün burada kalalım, yarın yükümüzü yükler yolumuza devam ederiz" dedi.

İsmail de "peki Ali emmi" dedi ve sohbete başladılar.

İsmail ile Ali Ağa sohbetlerini ederken evin hanımı Elif hatun da tatlı bir telaşla akşam yemeği hazırlıyordu. Biraz sonra sofraya serildi, yemek getirilmeye başlandı. Yemeği getiren evin kızı titrek bir sesle İsmail'e hoş geldin etti.

İsmail hiç bakmadan hoş bulduk dedi, kız da sofraya yemekleri bırakmış, geri dönmüş giderken İsmail arkasından baktı. Dikkatini çekmişti. Boyu posu yerinde yetişkin bir kız gördü. Güzel mi güzel bir kızdı. Biraz sonra herkes yatağına çekildi, İsmail da ona hazırlanan yerine çekildi. Ama gözüne hiç uyku girmede İsmail'in. Sabaha kadar hayaller kurdu. Gönülünü kaptırmıştı Muhtar Ali'nin kızına. Sabahı zor etti.

Doğrusu kızda da bir şeyler yok değildi. Aynı duyguları birbirinden habersiz hissedip gece sabaha kadar hayal kurmuşlardı. Daha ne birbirlerini tanıyorlar ne de isimlerini biliyorlardı. Her ikisi de Aman Allah'ım bu nedir böyle diyerek birbirinden habersiz kendilerine soru soruyorlardı.

Ama duymuşlardı kara sevda diye bir söz. Acaba bu o muydu? Evet bu o olmalı diyerek kendi kendilerine gülüyorlardı birbirinden habersiz.

Sabah olmuş evin hanımı kalkıp yol hazırlıklarını yapmış sıcak yayla çorbasını pişirmiş seslendi: "kalkın bakalım, yatacak zaman kalmadı, çorbamız hazır, içelim, sıcaklar bastırmadan yurdumuza ulaşalım" dedi. Zaten hiç uyumayan İsmail herkesten önce kalktı, pınarın suyunda elini yüzünü yıkadı. Bu arada herkes kalktı, çorba içildi, yükler yüklendi ve yola koyuldular.

Göç yolu kalabalık değildi. Kendileri yoldan giderken Muhtar Ali de hayvanlarını sürüyordu. Dere tepe demeden ilerliyorlardı. İsmail bir ara kızla göz göze geldi. Her ikisi de tatlı bir tebessümle birbirlerine mesaj veriyorlardı. İsmail kendi kendine zaman daralıyor bu yolculuk biterse belki hiç görüşme fırsatımız olmaz diyerek konuşmaya karar verdi. Cesaretini toparlayarak

İsminizi bağışlar mısınız? dedi.

Kızın babası hayvanlarla ilgilendiği için konuşmaları o kadar da zor değildi. Kardeşleri de vardı ama onlar da küçüktü. Yolculuk onları yeterince yormuştu. İsmail onları kağı arabasına bindirmiş kendi halilerindeydi. Anne Elif Hatun göçün başka kolu olan yüklü hayvanlarla ilgileniyordu.

Kız sağa sola bakınarak "Şerif" diye cevap verdi ve "ya senin ismin?"

Konuşmak için bir engel kalmamış, sonu nereye varacağı belli olmayan bir sevdanın ilk adımı böylece atılmış oldu.

İsmail heyecanla:

İsmail benim adım, İsmail. Orman muhafaza memu-

ryum. İzindeydim, babam babama haber göndermiş yardımcı olmam için, babam da beni gönderdi. İyi ki gelmişim.

Şerif:

Neden?

İsmail:

Gelmesem seni nasıl görürdüm?

Şerif kız tatlı bir tebessümle:

Beni beğendin mi yoksa?

İsmail heyecandan küçük dilini yutacak gibi oldu:

Hem de çok, seni çok beğendim.

İsmail Şerif kıza:

Belki birbirimizi görmemiz mümkün olmaz.

Şerif kız:

Zaten başka türlü bir şey olamaz, istersen beni babamdan istetirsin.

İsmail:

Evet ama birbirimizle haberleşelim. Ben ona göre sana bir aracıyla mektup veya haber gönderirim. Ona göre hareket ederiz

Şerif kız:

Peki.

Bu arada yayla yeri olan Kırksu mevkiine ulaşıldı, suya yakın bir yere yükler çözüldü, çadırlar kuruldu. İsmail "Ali emmi bana müsaade işim bitti" diyerek müsaade istedi.

Muhtar Ali, memnuniyetini bildirdi, "Babana selam et, Cuma'ya geldiğinde görüşürüz" dedi. İsmail Şerif kız ile de göz ucuyla selamlaştıktan sonra ayrıldı.

İsmail eve geldi. Babasına misafiri yaylaya getirdiğini, yerleştirdiğini anlattı. Ayrıca çok memnun olduğunu kendisine de çok selamının olduğunu söyledi. "Aleykümselam" dedi Göğ Ahmet. "İleride ziyaretine gider, hoş geldin derim" dedi.

İsmail'in beş altı günlük izni bitmiş, artık görev yerine gitmesi gerektiğini söylemiş. "Babacığım ben yarın görev yerime gidiyorum".

"Git oğlum, güle güle, yolun açık olsun" demiş Göğ Ahmet.

İsmail, yarın gideceği için akşamdan ablasına bu hikayeyi anlatması gerektiğini düşünmüş. Ablasına giderek:

Ablacım, sana anlatmam gereken bir husus var, onun için geldim."

Ablası:

Hayırdır bir şey mi oldu?

İsmail:

Hayır hayır, meraklanma. Ben Muhtar Ali'nin kızına sevdalandım, yani beğendim.

Ablası:

Amaan! Bakale nasıl oldu?

İsmail:

Valla nasılı yok Şerif kızla konuştum, o da benim gibi düşünüyor. Bu konuyu babama söyleyin düğürcü göndersin, yani istetsin.

İsmail sabahleyin atına binerek görev yerine gitmek üzere vedalaştı ve evden ayrıldı. Şerif kızın çadırları da gideceği yola yakındı.

Muhtar Ali malları otlatmaya bırakmış, yol boyunda geziyordu. İsmail yanına yaklaşarak "Selamüna-leykum Ali emmi" dedi. Muhtar Ali, "Ve aleyküm-selam İsmail hayırdır nereye böyle" dedi.

İsmail gittiği yeri bir güzel izah etti. Muhtar Ali memnuniyetini söyledi vedalaşarak ayrıldılar.

Ali Ağa eve geldi, atılan minderin üzerine uzandı:

Elif hatun, bizim evi getiren İsmail'i gördüm. Orman muhafaza memuru imiş, at ile geçerken halimi hatırımı sordu. Göreve gidiyormuş.

Terbiyeli çocuk! dedi Elif Hatun.

Davet etseydin bir çay ikram etseydik.

Tabi bu konuşmaları Şerif kız can kulağıyla dinliyordu. Kendi kendine ah bir gelseydi de görseydim diye mırıldandı.

Yaylada zaman hızla ilerliyor, ekinler biçilmeye yüz tutmuş, İsmail de görevden bir ara fırsat bulup Geben'e gelmiş. Doğruca ablasının yanına giderek bu meselenin babasına anlatılıp anlatılmadığını sormuş.

Ablası:

Babama bir fırsatını bulup da diyemedim gardaş.

İsmail ısrarla bu işin bir an önce olması için babasına denilmesini istemiş. Ablası da akşam konuyu babasına açacağını söylemiş.

Akşam babasının halini hatırımı soran Fadıma kız "baba sana bir konuyu anlatacam, bizim İsmail var ya senin Muhtar Ali'ni kızına sevdalanmış, babama deyin istetsin diyor ne dersin?"

Göğ Ahmet:

Asla olmaz demiş ve devam etmiş

Onlar bizim dostumuz, dostumuzla kötü olmaya gerek yok. Biz dağlıyız onlar ise sehilden, yani Çukurağalı, bize kız vermezler.

dediyse de bunun öyle olmadığını, İsmail'le kızın konuştuklarını, ikisi de birbirlerini sevdiklerini anlatmışlar Göğ Ahmet'e. Bu işin başka bir yolu yok

demişler.

Göğ Ahmet dünmüş düşünmüş, bu işi Muhtar Ahmet Kaye yapar diye durumu Ahmet Kaye'ye anlatmış.

Ahmet Kaye:

Olur Ahmet emmi, Muhtar Ali benim dostum adam, gider iletirim, İsmail'den iyisini mi bulacak diye iltifat eder.

Ahmet Kaye atına biner doğruca Muhtar Ali'nin çadırına gider.

Muhtar Ali konuğunu çadırının önünde karşılar. Hoşbeş ettikten sonra Ahmet Kaye Muhtar Ali'ye:

Ali Ağa benim seni ziyaret sebebim bir hayırlı iş içindir.

Muhtar Ali:

Hayırdır Kaye, söyle ne imiş?

Muhtar Ahmet Kaye

Allah'ın emri sizin Şerif kızı bizim Göğ Ahmet emminin oğlu İsmail'e isteyeceğiz. Ne dersin?

Muhtar Ali başını kaldırarak :

Olmaz Ahmet Ağa, bu işte bir hayır yok!

der ve kestirir atar.

Ahmet Kaye, biz Göğ Ahmet ile dostuz, böyle bir şey düşünmüyoruz. Bizler farklı dünyaların adamlarıyız.

diyerek meseleyi kapatır.

Ahmet Kaye atına biner selamleşerek ayrılırlar.

Ahmet Kaye, Göğ Ahmet'in yanına uğrayarak durumu aynen anlatır. Bu işten pek hayır gelmeyeceğini söyler ve ayrılır. Durumu öğrenen Göğ Ahmet hanımına ve kızına

Benim dostumla aramı açtınız, ne gereği vardı bu işin? İsmail'e kız mı yoktu başka yerde?

diyerek sitem eder.

Göğ Ahmet:

Bu mesele artık burada bitmiştir, uzatmaya gerek yok derken işin başka boyutunu bilmemektedir.

Fadıma bacı İsmail'e durumu bildirir:

Gardaş bu iş kızın babası tarafından uygun görülmemiş, babam da bitirdi İsmail'e başka kız mı yok diyor" der.

İsmail kendi kendine "bu iş o kadar değil, bu iki ailenin karar vereceği bir evlilik de değil, biz birbirimizi seviyoruz. Nasıl olur da biter" der.

İsmail kendi kendine planlar kurmaya başlar, bu arada da aracı vasıtasıyla kızla haberleşmektedir.

İsmailgillerin çadırları da Muhtar Ali'nin çadırına

yakın bir yerdedir. Dolayısıyla Şerif kızla irtibatları bu güne kadar hiç de zor olmamıştır. Ancak düğürcü meselesinden sonra Şerif kızın İsmail'in akrabalarıyla görüşmesi yasaklanmıştır. İsmail çadırlara gider yengesinden yeni haber olup olmadığını sorar. Yengesi de "Gardaş düğürcü işinden bu yana şerif kızla hiç görüşemedim. Herhalde bizimle görüşmesini istemiyorlar" der. İsmail yengesine "bir fırsatını bul Şerif kızdan bir haber istiyorum" der.

Yengesi Ayşe hatun İsmail'in bu arzusunu yerine getirmenin fırsatını ararken Şerif kız elinde su helkeleleriyle ortak kullandıkları pınara doğru gelirken görür. Ayşe hatun satırlarını kapıldığı gibi suya gider Şerif kızla birleşirler. Şerif kız durumun iyi olmadığını babasının bu işe şiddetle karşı olduğunu, İsmail'in kendisini kaçırmasından başka çare olmadığını söyler ve ayrılır.

Ayşe hatun kendinden sabırsızlıkla haber bekleyen İsmail'e bu durumu anlatır Şerif kız beni kaçırıyor diyor der. İsmail kendi kendine plan kurar, çalıştığı kurumdan gider bir ay izin alır.

Artık yazı işleri bitmiş, hasatlar içeri konuş, havalar serinlemeye yüz tutmuş, köyün düğünleri başlamıştır. Ahmet Kaye'nin de düğünü vardır. Bu düğüne de herkes davetlidir. Bu düğünün gelini komşu köy olan Çokak'tan gelecektir. Bu düğüne Muhtar Ali de davet edilmiştir.

Muhtar Ali düğüne gitmek istemez. Sehilde kalan oğlunu göndermek ister ve kendisi sehile gider. Oğlu Çöllo'ya der ki:

Ahmet Kaye'nin düğününe de katıl davetliyiz.

Düğün başlamış, İsmail de planını düğüne göre yapmış, herkes düğündeyken Şerif kız kaçırılmaya karar vermiştir.

Düğün seçmeni hazırlandı, Çokak yoluna düştüler. Önde atlılar, arkada yayalar olmak üzere Çokak yolunda devam ederken Şerif kızın çadırının önünden geçeceklerdir. İsmail bir fırsatını bulup Şerif kıza hazır ol bu gece geleceğim demeye çalışır.

Gelenektir, düğünde atlılar cirit atarlar git gel yaparak, şapka kaparak düğüne canlılık getirirler. İsmail iyi ata biner, pehlivandır güreş tutar, atlı birliklerin arasında kendi de vardır. Arkadaşlarıyla birlikte Şerif kızın çadırının önüne doğru atlarını sürerler ve arzulanan fırsatı bulup bekle geleceğim der.

Şerif kız mesajı almıştır, heyecanlanır ve telaşlanır. Bekleyecektir. Beklemekten başka çaresi yoktur. Yoksa sevdiği insana kavuşmanın bir başka çaresi olmadığını inanır. Annesinden gizli gizli hazırlığını yapar ve beklemeye başlar. Abi Çöllo da düğüne katıldığı için evde kaçmalarına engel olacak kimse yoktur.

Düğün yerine varılır. Yemekler yenir. Kız evinin önünde koyu bir eğlenceye dalınca, İsmail, Arap

Bekir adındaki arkadaşına yürü gideceğiz der.

Bekir durumdan haberdar olduğu için nereye demeden atlara binerler doğruca Şerif kız çadırından alırlar. Kendilerinin bulunamayacağı bir yere yerleşirler.

Sabah olur, bu durumu öğrenen aile Şerif'in kaçırıldığını Muhtar Ali'ye haber verirler. Muhtar Ali durumu jandarmaya bildirir.

Devir jandarma devri. Hak yok hukuk yok, güç kimdeyse onun işinin yürüdüğü bir devirdir. Muhtar Ali güçlü. Partisi de iktidarda. Hele hele dostu ve arkadaşı da milletvekili. İstedikini yaptırarak güçte bir adamdır. Jandarma milletvekilinin de talimatıyla takibe başlar.

Tüm aile İsmail'in bulunması için karakolda toplanır, falakaya yatırılır, ifadeleri alınır ama hiç kimse bir şey bilmediklerini söyler. Ama baskı ve eziyet devam eder.

Bu kaçış iki ay gibi bir zaman sürer. Göğ Ahmet bu işin sulhu için her türlü yola başvurur. Muhtar Ali ve oğlu Çöllo ikna edilemez.

Göğ Ahmet milletvekiline gider "Ağam sen bizim de vekilimizsin, bu iki genç birbirlerini sevmiş, ne olur bizim aramızı bulun. Bu bir evlilik. Bizim buralarda kız kaçırması bir gelenektir. Sadece bizim çocukların yaptığı bir şey değildir" dese de milletvekiline söz dinlemez. Milletvekili tarafını belli eder ve Göğ Ahmet'i reddeder. Göğ Ahmet baskılara dayanamaz hastalanır. Çaresizdir. Evladının aç susuz dağlarda dolaşmasına tahammül edemez.

Jandarma baskısından perişan olan aile ne yapacağını şaşır kalır. Var olanını da bu yolda harcamaktan geri kalmazlar ama bir şey yapamamanın ezikliğini tüm aile çeker.

İsmail de artık aç susuz dağlarda gezmenin zorluğunun farkındadır. Kendisi neyse de çok sevdiği Şerif kız da birlikte çekmektedir. Artık asker tarafından yerleri belirlenmiş hareket alanları da kısıtlanmıştır. Bu arada zaman zaman kendilerini ziyaret eden Arap Bekir, bunların yakalanacağını fark edince İsmail'e der ki:

Artık buralarda işimiz zorlaştı, askerlerle karşı karşıya gelmek üzereyiz. Buradan uzaklaşmalıyız yer değiştirmeliyiz. Sizi ben Maraş tarafına götüreceğim.

der ve İsmail ve Şerif'i de yanına alarak dağdan dağa geçerek Sisne, Bunduk, Se Yaylası üzerinden Karbasan diye bilinen köye gitmek üzere yola düşerler. Bunduk geçilmiştir. Se yaylasında bulunan Angut Gölü'nün kenarında dinlenmeye karar verirler.

Arap Bekir, İsmail'in hem asker arkadaşı hem de meslektaşdır. Birbirlerine çok güvenirlere ve çok güvenirlere. Arap Bekir de İsmail gibi pehlivandır ve yiğittir.

Angut kuşları asil kuşlardır. Onlar da insanlar gibidir aynen.

der Arap Bekir.

İnsan gibi evlenirler ve eşlerine insan gibi sahiptirler. İşte Angut kuşlarının da aşkları dillere destandır.

Eeee hadi bakalım İsmail. Yolumuz daha çok uzun, jandarmaya rastlamadan şu Se'yi aşalım. Yerimize ulaşalım.

Se'nin zirvesine varınca bir çerçiyle karşılaşılır. Çerçiden üzüm alıp ayrılırlar.

Çerçi, Sisne yol ayrımından geçerken jandarma çerçiye nereden geldiğini sorar. Çerçi geldiği yolu söyler.

Jandarma:

Peki oralarda hiç adam gördün mü?

Çerçi:

Valla Se'nin başında iki adam ve yanlarında bir kadından üzüm aldılar. Onlar öte ben bu yana geldim. der.

Maraş'tan tarafa geçtiklerini tahmin eden jandarma takibi Maraş'tan tarafa yönlendirir. Takibi yönlendiren bizzat Şerif kızın ağabeyi Çöllo'dur.

İsmail ve Şerif Arap Bekir'in evine yerleşirler.

Şerif kız:

İki aydır rahat etmedik, burada rahat ederiz inşallah.

İsmail de aynı düşüncede olduğunu söyler.

Aradan iki veya üç gün geçmişti ki sabahleyin kalkarlar, İsmail Arap Bekir ile Kahvaltı yaparken Şerif kız da komşuda yapılan ekmeğe yardıma gider. Yorgunluklar atılmış iki üç gün içinde iki aydır çekilen eziyetler unutulmuş, mutlulukları yüzlerinden belli oluyordur. Hiç bir şeyden habersizlerdi ki:

Teslim ol İsmail! Orada olduğunu biliyoruz.

ikazıyla irkildiler.

Etrafları sarılmıştı, kaçacak hiçbir yerleri yoktu, karşı koymaya da gerek yoktu. Çünkü onların işledikleri suç birbirini sevmekti, mutlu olmaktı. Bunun bir suç olmadığını çok iyi biliyorlardı. Ama ne bilsinler ki kaderin kendilere bir tuzak kurduğunu. Teslim oldular. Jandarma ellerini kelepçeyerek karakola doğru yola düştüler. Şerif kız da sorgusuz sualsiz babasına teslim ettiler.

İsmail ve Arap Bekir ne suç işlediler bilmiyoruz ama muhtar Ali'nin baskısı ve milletvekilinin talimatı ile karakolda yapılan işkenceler ve zulümler hala düşünüldüğü yüreğimizi sızlatmaktadır.

Bu arada İsmail'in ailesi mutlu ve umutludur. Zaten suçsuz olan bu gençlerin suçunun olmadığına

mahkeme de inanarak karar verecektir. Biz de, onlar da rahat ederiz düşüncesindedir.

İsmail'in tutukluluğunun on beşinci gününde bir sabah gardiyan:

İsmail Kahveci, Bekir Şahin. Mahkemeniz var, hazır olun.

çağrısını yapar.

Jandarma Muhtar Ali'ye de gün evveli mahkemenin olduğunu bildirmiştir. O da Şerif kızla birlikte Kahramanmaraş Adliyesi'ne gelmek üzere hazırlanırlar. Şerif kız umutludur. Mahkemenin kendilerinin lehine karar vereceğini düşünerek bugünü heyecanla beklemiştir. Her ne kadar ailenin bu konudan rahatsız olduğunu bilse de artık dönüşü olmayan bir yola çıktığının bilincindedir. Babasıyla birlikte adliyeye gelirler. Bu arada jandarmalarla birlikte İsmail de adliyeye getirilmiştir. Muhtar Ali, Şerif kıza bugüne kadar bu konuda bir telkinde bulunmamış, ancak mahkeme salonuna girince babası şerif kıza:

Kızım biliyorum sen İsmail'i seviyorsun, ben de senin sevgine saygı gösteriyorum. Bak bizi ne kadar küçük düşürdü seni kandırıp kaçırmakla. Eşimize dostumuza rezil olduk. Kimseye bakacak yüzümüz kalmadı. Ben senin babanı. İyi gününde kötü gününde yanındayım. Nasıl olsa mahkeme seni İsmail e verecek, ben de vereceğim. Bu işin dönüşü yok ama hiç olsun mahkemede İsmail beni zorla kaçırdı de. Bari onurumuzu kurtaralım. Eşe dosta rezil olmaktan kurtulalım.

diyerek Şerif kıza ikna eder.

Bu arada mahkeme kurulmuş, duruşma yapılmak üzere, davalı ve davacılar mahkeme salonuna çağırılmışlardır.

Mübaşir:

İsmail Kahveci, Bekir Şahin

diye seslenerek salona çağırdı.

Duruşmada ilk olarak Arap Bekir'in tahliyesine karar verildi. İsmail ve Şerif kızın duruşmasına geçildi.

Hakim:

Neden çadırı bastın? Neden zorla kız kaçırdın?

İsmail:

Ben çadır basmadım, ben zorla kimseyi kaçırmadım. Biz birbirimizi seviyoruz. Daha önce düğün gönderdim, babasından istettim, vermediler. Sonunda Şerif ile anlaştık evleri çadırda olduğundan oradan aldım götürdüm. Niyetim kötü değildi. Biz birbirimizi seviyoruz. Aile olmak için kaçmaya karar verdik.

Hakim, Şerif kıza:

Ne diyor İsmail? Siz birbirinizi seviyor musunuz?

İsmail seni zorla kaçırmadı mı ? sen gönlünle mi gittin?

Şerif ne diyeceğini şaşırılmıştı. Hiç böyle bir soruyla karşılaşacağını düşünmüyordu. Zaten mahkeme sonunda kavuşacaklarını düşünüyordu. Babasına verdiği sözü de düşünüyordu.

Şerif:

Evet dedi. İsmail beni zorla kaçırdı. Çadırımızı bastı.

Hakim, talimat almış gibi duruşmayı uzatmadı. İsmail'in tutuklanmasına, Şerif kızın babasına verilmesine deyince Şerif kız ağlamaya başladı ve tüm umutları sönmüştü, babasının tuzağına düşmüştü. Ama yine de umutlu idi babası kendine söz vermişti. Mutlu olacağı günleri yine hayal etti.

İsmail neye uğradığını anlamaya çalışırken bir anda beynine şimşekler çakar gibi oldu. İki jandarma kollarından tutarak arabaya bindirdi ve cezaevine geri götürdüler. İsmail koğuşa zor girdi. Bir şey düşünemiyordu. Her şey silinmişti kafasından. Kimse ne olduğunun farkında değildi. Ama İsmail kendinden geçmiş öylece uzanıyordu koğuşun karanlık köşesinde. Arkadaşları durumun farkına vardılar ve gardiyanlara haber verdiler. Gardiyanlar durumun kötü olduğunu anlayınca İsmail'i hastaneye kaldırdılar. Ama her şey bitmiş, artık geç kalmıştı. İsmail'in son söz şöyle oldu:

Şerif kız, böyle mi olacaktı!

İsmail, hayatının baharında, sevmenin tam da zamanında, kötü niyetli insanların gazabına uğramış, 24 yıllık kısacık ömrü hazin bir aşk öyküsü ile sonlanmıştır. İsmail'in cenazesi, kendisini hiçbir zaman yalnız bırakmayan babası tarafından Kahramanmaraş Şeyh Adil Mezarlığına defnedilmiştir.

Bu acı iki aileyi birbirinden hiç uzaklaştırmadı, konuşmadılar görüşmediler ama için için bir tarafa kin ederek birilerini hep sevdiler.

İsmail hiç unutulmadı. Bu dramatik aşk onları hep yaşattı. Sadece aileler mi yaşadı bu aşkı. Hayır! Bölge halkının hepsi yaşadı. İsmail ve Şerif kızın aşkları 1947 den günümüze kadar efsaneleştirilerek anlatıldı yeni kuşaklara. İsmail'in ölümü esnasında bacılarının, babasının söylediği ağıtlar hep dillerde dolaştı bugüne kadar. Herkes tarafından söylenir ve yeni olmuş bir hadise gibi yürekleri yakar durur.

Şerif ise evlendi, çocukları oldu, büyüdüler ve hepsi okudular. Şerif, hatun oldu, hiç unutmadı İsmail'e olan aşkını, sevdiğini inkar etmedi. Hep söyledi durdu babasının oyununa geldiğini. Ama kararlıydı. Bu yürek yarası böyle bitmemeliydi.

Benim de kızım oğlum var. Onlardan ya kız almalyım ya da bir kız vermeliyim diyordu kendi kendine. Bunu yerine getirmek için aracıya gerek yok. Ben giderim kapılarına otururum diyordu.

Bir gün Durmuş kahveci'nin, yani İsmail'in küçük kardeşinin kapısı çalındı. Durmuş kapıyı açtı ve buyurun kimi aradınız? Ben size misafir geldim kabul eder misiniz ? dedi Şerif.

Tabi aradan yıllar geçmiş, zaten hiç tanımadığı bir kadın kapıya dayanmış, ne bileceksiniz Şerif olduğunu. Ama gelen Şerif'ti. Diyordu ki ben yabancı değilim. Ben bu evin geliniyim. Zamanında gelemediğim bu kapıya geç de olsa geldim kabul ederseniz dedi.

Durmuş:

Sen! Sen bizim Şerif misin?

diyerek ona ilgi gösterdi ve göz yaşlarına hakim olamadı.

Tabi Şerif hatun da ağlayarak cevap veriyor "ne yapalım takdir böyleymiş" diyordu. "Hep birlikte çilemiz varmış çekecek" devam ederek teselli etmeye çalışıyordu Durmuş'u.

Biraz hasret giderdikten sonra hoş sohbete başladılar. Şerif hatun bir ara hoş sohbeti bölerek kaynı olan Durmuş'a ve ailesine "ben buraya niçin geldim biliyor musunuz?" diye sorar.

Durmuş:

Buyurun, niçin geldiniz?

Şerif Hatun:

Benim bir öğretmen oğlum var ismi Hüseyin. Ona Allah'ın emriyle kızınız Ülger'i istiyorum. Ben muradıma eremedim, sizlerden uzak kaldım. Hiç olsun sizlerden bir kız alayım da bu dünyada çok arzu ettiğim bir şeyi gerçekleştirmiş olayım. Hem de İsmail'in hatırasını yaşatayım diye düşünüyorum.

Durmuş:

Kızıyla bir konuşayım. Onun rızasını alayım kabul ederse ne ala, benden yana sorun olmaz.

Aile Ülger ile görüşür rızasını sorarlar ve Şerif hatuna müjdeli haberi verirler. Güzel bir törenle Ülger Hüseyin'e gelin gider.

Mutlu bir hayatın temelleri atılırken iki aile de yeniden birbirlerine yakınlaşmışlar ama kader onlara da gülmemiş.

Karın ağrısıyla bir haftadır kıvranan Hüseyin acısı dinmeyince hastaneye kaldırılmış. Ne yazık ki geç kalınmış, apandisit patlamış ve tüm vücudu saran iltihap Hüseyin'i de genç yaşta elimizden almıştır. Ülger de Şerif hatunun kaderini yaşayarak baba evine geri dönmek zorunda kalmıştır. Bu hazin ve acıklı durum onulmaz yarası ile yüreklerde sızılar durur.

Aşağıda bahsedeceğim ağıtlar 1974'te İsmail'in bacısı Fadima ve babası tarafından irticalen söylenmiş ağıtlardır.

FADIMA BACISININ AĞIDI

Kurban olam çiçeğine
Seğmen alır kucağına
Kör olasın yaycı Müftü
Baykuş ötsün ocağına

Şerif'in de beli ince
Mor belik dökmüş kulunca
Kör olsun Şerif'in gözü
N'olur ifade verince

Yörü babam oğlu yörü
Kekili taramış geri
Ladif da göçünü çekmiş
Arkasında ağar süri

Parlıyor Maraş'ın taşı
Akıyor gözümlün yaşı
Ya ne deyim babam oğlu
Kütahya'da topçu başı

Yeldirir kır at yeldirir
Yelkesini yel kaldırır
Gardaş güreşe çıkınca
Binbaşılar el kaldırır

Maraş'ta gardaşın evi
Ben kömbeyi ediciyim
Gitmiyon mu kele ana
Ben görmeye gediciyim

Dorusunu bağlatırım
(Dor atını bağlatırım)
Çizmesini yağlatırım
Köleliye giden olsa
Ben Şerif'i eğletirim

Şu Çiğışar'ın dağlarında
Lale sümbül bitti m'ola
Avin almış babam oğlu
Muradına yetti m'ola

Şu Çiğışar'ın yolu eniş
Kır atının eğeri gümüş
Gönlü büyük babam oğlu
Köylü kızı almam demiş

BABASI GÖĞ AHMET'İN AĞIDI

Dorusun çekin kapıya
Silkinir çıkar tepeye
Ben mi varım ben batıyım
Çift gelin etmem kapıya

Kara camızı tokuşur
Alem boyuna bakışır
Yiğit benim sarı aslanım
Ne söylesem o yakışır

Kara camızı tararım
Gider Maraş'ı ararım
Maraş'ta da bulamazsam
Çiğışar'a haber salarım

Maraş'ta da hapishane
Ateş düşüp içi yana
Yiğit oğlum hasta olmuş
Ah çekiyor döne döne

Bıçak sapını yontmadı
Emmileri el katmadı
Ya nedeyim sarı aslanım
Vallahi gücüüm yetmedi

KIR ÇİÇEKLERİ

*Getir bana beklediğim baharı
Açılsın yolumda kır çiçekleri
Gözümde yok artık, karı zararı
Gönlümü süslesin kır çiçekleri*

*Yorulduğum dünyanın meşakkatinden
Sildim düşünceyi ben hayatımdan
Bana ne ellerin saltanatından
Yeter bana açan kır çiçekleri*

*Sular şırıl şırıl aksın dereden
İlham alsın sarı çiçek tereden
Kimi almış rengin mor menekşeden
Kıyam dursun ona kır çiçekleri*

*Solmasın isterim hiçbir mevsimde
Saksıya hapsetmem kalsın yerinde
Koparmayın okşayarak sevin de
Gönlünce büyüsün kır çiçekleri*

*Demesinler ona yaban çiçeği
Bilir sevenleri açar kucağı
Aşıkların uğrak yeri ocağı
Hayattır bilene kır çiçekleri
Allah'ın lütfudur kır çiçekleri*

SİNEMA

Evet fukara yılda bir gün et götür demişler doğru demişler. Bende tuttum. Sanki bir kara sevda gibi, hangi deli rüzgar kafama çarptı onu da bilemiyorum fukaralıktan kurtulma yolu diye evet et almaya karar verdim. Kasaplara öyle gidip gelmediğimden ancak vitrinlerine , içeri girip gövdelere hem de etrafında dönerek baktım. Kararsız olduğumu kasap yüzüme vurdu. “Bu gidişle kazmaya kulp alamazsın” dedi. Lafı uzatmayalım eti aldık eve geldik. Yolda et kokusundan komşular rahatsız olacaklar ağızlarını sulandıra sulandıra bizi evden söz edecekler; Acaba hanıma hangi yemeği yaptırırsak, topu topu bir kilo et, biz varız yedi kişi, haşlama, kızartsa birer dirhem düşmez. Bak nerden aklıma geldi. O duvardaki kurumuş, içi oyulmuş patlıcanlar asılı durur öyle. Hanıma birinde demiştim de “et getir içini doldurayım” demişti. İşte tam oldu. Bu etle içini doldursun. Bize iştahla yiyelim” içimden böyle geçti. Eti hanıma uzattım. Suratını uzun uzun seyrettim bir şey değişmedi. Bir palan kuruyormuş gibi içiyle dışıyla sesizdi. Sadece” Hayrola. Ters tarafınımı yattan. Yoksa falınımı bakıttın. Bu kadarını avuç açanlara da vermezler. Kimin dişini kovduğuna gidecek” dedi. Daha da üzenine varsam dövüşecektik biliyordum.

Yerleri parsel parsel edip. Sık sık evler dikip, aralarına adamların arabaların gelip gitmeleri için, çocukların bol bol yaramazlık denemeleri yapmaları için birde karılar kocalarıyla çeneleşirken geçenlerin duymaları için ayrıca komşu kadınların bir araya toplanıp çeneleşmeleri, dahasıda gelip geçen süslü püslü bayanların hoş endamlarına, konup kalktukları yerlere ait özlem olarak ev kadınlarının sümük çekmeleri içik sokaklar koyarlar. Mini mini pencereler onların demirleri, tel örgüleri olur. Demirler kötü adamları, tellerde böceklerin kötülerini engeller. Ya da içerdeki olup bitenleri bir parça olsun gizler. Siz böyle düşünürken demirlere çaput bağlayanlar, tellerin arkasında kaç göz oyunu sergileyenlerde bunu –masumluklarını gizlemek için “velinimet” sayarlar. Komşu duvarları yüksek mi, enginmi yapmalı hem zararlı hem karlıları vardır. Bahçeye bir ağaç dikmelimi dikmemelimi? Sokağa bakan duvar diplerine siperlemek için gerekli saçakları uzun bırakmalımı, bırakmamalımı? Bunları değişik değişik ayarlayanlar var. Seçeceğiniz şekil birazda kuşkularını yapılaştıracak. Ve böylece “mahalle” toplumun abidesi olacak. Kadına ve erkeğe ait sırları yazılı abide.

Kadınlar. Kadınlar başka başkadır evlerde, sokaklarda, pencere önleri de. Çene çalmalarda, başkalarına bakıp iç çekmelerde. İşte komşu kadını. Aylak mı aylak. Böyle olması bilmem neden ileri geliyor. Olmuş bir kere çıtlık çıkarır durmadan. Öteki kadınların anlattıklarına göre ‘çok harman yeri dişlemiş biri’ “ondan al haberi” “ lafı ballandıra ballandıra anlatır “ “ şu kadınla gezmeye doyum olmaz” mahalle çocuklarının hülyası sinemadır. Sokak senaryosuz, kuralsız, yersiz sinema gösterileri sanki. Tabanca çe-

kenler, ölenler, sevenler, kaçanlar, sevgiliye mektup tasarımlar, daha niceler. Kadınlarınki ise bahar günü gibi. Değişir durmadan. Bizimki de komşu çıtlak kadının sinemayı anlatışı ananda ağzından sular akmıştı. Oğlunun çaldığı yırtık, çizik afişlerdeki melek gibi kadınlar sokakta tellalların tablo sırtında film afişi gezdirmeleri kadını cennet ülkesine ipe çekiyordu. “Sinema. Sinemaya gitmek. O kadınlara şey diyorlar. Şey artist yani. Mahallenin en gözlü kızları artist olurmuş ancak. Bir artist oldun mu ya. Zevk, para –araba- yiğit yiğit sevgililer. Dünya senin. Plaj deniz. Her şey her şey” merak, büyüdü de büyüdü bizimki de. “Bir sinemaya gitmek” dedi son kararında. Çok kere söyledi komşucağıza. Kabul edemedi “Benim paramı da verirsen. Orda boş mu duracağız yani. Çekirdek, eğlenceler. En az yüz liraya patlar “ Beriki dudak ısırılmıştı. İçinden “ne pahasına olursa olsun” dedi yine. Ama ama para. Nerden nasıl almalı, kim nasıl vermeli. Bizim o-adam bizim adan ne kazanıyor ki bana da versin. Hem bana para verir mi gün mü gördüm ben yani. Ah kara bahtım. On lirakılıktan yukarsını tanımam. Bizde adam olacağız gün göreceğiz de. Anamdan bahtı kara doğmuşum zaten.

Gün ola harman ola. Gün döndü dolaştı bu güne geldi. Bizim adamın bir hal olmasına yani nerden aklına estiyse et almasına. İçinden bunlar geçti sinsice çıtlak kadının sinemayı öteki komşuya anlatırken duvardan dinlediği sıra. “sinemaya gitmek ama neye” Kadın berikine geldi. “Canım sinemaya gitmek istiyor”

-Beni de götürürümü

-Mıngır yok kara gözlüm

-bende de yokki

-kız (sinsi, sinsi) hiç para edecek bir şeyin yok mu?

-Yok

-Hiç bir şey almaz mı?

-Almaz almaz da bugün nerden akli estiyse bir kilo et almış.

Kadın keşfetti keşfedeceğini.

-Sinemaya gidecek misin. Öyleyse eti bizim olana verek tanıdığım kasap var ona götürsün. Para etsin getirsin. Beraber gidek oldumu?

Bu fikirde anlaşana kadar epey uğraştılar. Bir bilinmeze kanatsız kuşlasın çırpınışı gibi hızla koştular.

Koca eve geldi. Patlıcan kurusu hala yerinde duruyordu. En büyük çocuğundan anasını sordu. Onunda başkalarından öğrendiğine göre sinemaya gitmiş olabilirmiş. Adam sustu. Öyle sustu ki kadın geldiğinde bile sustu.

YANAR

*Sararmışım solmuşum
Duyguda yok olmuşum
Damarımda kan yanar
İçimde vatan yanar*

*Kelimeler cümleler
Hepsi yad olmuşlar
Dilimi diller yemiş
Dillerde kaybolmuşum
Damarımda kan yanar
İçimde vatan yanar*

*Elbiseler güzel ama
Hiç biri sarmaz beni
Ben bana el olmuşum
Esaret boğar beni
Damarımda kan yanar
İçimde vatan yanar*

*Yalnızlık yakar beni
Dostumda yok olmuşum
Arar dururum ama
Girdeba sokulmuşum
Damarımda kan yanar
İçimde vatan yanar*

İKİ MEHMET

Adı Mehmet'ti. Köyde Memet dediler. Memet'e namaz kılmasını öğrettiler. Ailemizden beynamaz çıkmasını diye. İlmihal, başka bilgilerde öğrendi. İlk mektep böyle bitti. Derken orta mektebe gönderdiler. Kasabada ev tuttular. Arkadaşları ile birlikte kalmaya başladı. Ev camiye yakındı. Camiye yakın olmasını kendisi de istedi. Anne babası bundan memnun kaldı. Çocuk bozulmasını istediler. Baba, ara sıra uğrar öğrettiği bilgileri sorar istediği şeylerin hafızada kalmasını yoklardı.. Ana, çocuğun üzerine çok varıldığı fikrindeydi. Öyle ki, hem bilgileri veriyor hem de arkadaşlarıyla gezip tozmadan men ediyordu baba. Arkadaşlarına göre babanın baskısıydı bu.

Liseye başlandığı yıldır. Memet yeni bir arkadaş edindi. Onunda adı Memetti.

Deli Memet aklına geldi. Birazda kendi kendine güldü. Deli Memet dedikleri komşusu. Delikanlı döneminde köye gelen, çayıra çadır kuran konar göçerlerden bir kıza vurulur. Evin damına çıkar seyreyler. Dam da köşe bucağın dolanır durur. Yine komşulardan akranı Sarı Memet haline acır. Memette sevdadan dayanamaz kendini dağlara vurur. Sarı Memette yanında derdini dağlara söyler. Birkaç ay dağlarda derdine derman arar. Bu arada duyulurki, konar-göçerler gitmiş. Kızı da kaçırmışlar. Memet "dağlarda değil damlarda olmalıydım" der dövünür, dellendir. Ondan sonra adı Deli Memet kalır.

Köydeki iki Mehmed'i hatırladı. Bir kapı komşu, öteki öte geçeden Mehmet. İkiside kendi gibi ilk mektebi bitirdiler. Öyle derlerdi. Kazaya orta mektebe gittiler. Biri köye, gurbetliğe, anasına dayanamaz, okumayacağım der okuldan kaçır, köye döner. Koyun kuzu güder, mala bakar, reңberlik yapar. Öteki Mehmet okur, dahada okur, öğretmen okuluna gider. Bir tatilde köye gelir.

Okumayan Mehmet sabahleyin hayvanları sürer, nahır eleğine getirir. Selam verir. Duyan bile olmaz. Mehmet gelmiş diye kıpırdamazlar bile. Öğretmen olacak Mehmet emilleri, dayıları göreyim diye nahır ereğine gelir. Gelirde, görenler daha selam vermeden ayağa kalkıp kucaklarlar. "Mehmet bey hoş geldin" derler. Bunu gözleriyle gören, kulaklarıyla duyan Mehmet marifet okumaktaymış der. Okumadığına pişman olur. Okula yeniden gider, okur, avukat olur. Köylüler ona da "bey" derler.

Sonra Mehmet dedeyi hatırladı. Elinde baston nahır ereğinde yalak taşına yaslanmış, güz günü güneşinde ısınırken, çoban Mehmet gelmişte duyduğu ajans haberlerinden havadis vermişti. Vermişte duyduklarına kafası karışmış Mehmet dedeye demişti.

- Dünyanın çivisi kopmuş Memet dede

- Koparsa kopsun Memet. Sene ne bene ne.

İki Memet muhabbeti köyde mesel olmuş kalmıştı. Dünya haline baktı, baktıda "sene ne bene ne" diyesi geldi. Diyemedi.

Köydeki Memetleri saydı, gencinden kocasına. Bir tatlılık sardı içini. Memetler iyi olur dedi. Kafam uyuşur dedi. Adı Memet olduğundan böyle düşündü. Tanıştılar İki

Memet oldular. Şehir çocuğu olduğundan Memetin öteki adı "Şehirli Memet" oldu.

Tanıştığı Memetin bu arada fikride (!) iyice bozulmuştu. Saçma sözler konuşuyordu. Çevresine göre de öyleymiş. Falan hocayı beğeniyor falan hocayı eleştiriyordu. Bireylerle değil, toplumun benimsediği kurallarla uğraşıyordu. Esas olan kişiler değil, fikirler olduğunu söylüyordu. Anlattığına göre hissettikleri şeyler kendine bir ağırlık/ yük veriyormuş. İçinde çözemedikleri konularla durmadan hesaplaşıyormuş. Sakinleşebilmek için bir reçete misali şey arıyormuş. Bizim Memetin fikirlerini de bu arada aloya aldıkça da alıyordu. Köyünden kopup gelen Memeti basit görüyor, "kendi kendine engeller çıkarıyorsun yaşa" git. Memet ise her şeyin bu kadar basit olmadığına inanıyordu. Şehirli Memet "Sen her şeyi verilmiş, ortamı hazırlanmış bir yuvadan geliyorsun. Ben ise durmadan tahrir edici bir ortamdır. Yani her şeye çok az inanılan inanmayı bırak eleştirilen bir ortamdır geliyorum" dedi. Memette buna burun kıvırdı.

Arkadaşları da Memete burun kıvırdılar. "İçindeki boşluğu ancak böyle dolduruyor" demeye getirdiler. Biri; "gelip geçici heves" dedi. Diğeri: Falan hocadan etkilenmiş dedi. Bir diğeri: "Tam bunalıma düşmüş" dedi. Başkası: "Kahve kültürü zayıfta ondan" dedi. Bir başkası da: "Şaşırılmış" dedi.

Hepsinin vardığı ortak fikir, Memetin az zaman sonra şimdilik yaptıklarını bırakacağı şeklinde de idi. Yalnızca Şehirli Memet aykırı fikirleri olsa da ötekiler kadar acımasız değildi. Memette için için hak veriyordu. Anlattıklarına inanası geldiği zaman lakin inanmadığı için de içini Memete tam açmazdı.

Okul çıkışlarında şehrin ovaya bakan çam ağaçlı parkında buluşurlar sohbet ederlerdi. Giderken mahalle bakkalına uğrar öndeki tahta sandıklarına yığılı mevsimlik meyvelerden alırlardı. Memet en çok göbekli marulu, eriği, kirazı severdi. Sohbetten çok sorular, cevaplar şeklinde olurdu. Önce şehirli Memet söze başlar, bizim Memedi kendince yola getirmek isterdi.

"Bak" dedi. Her şey akıp gidiyor, sen buna zaman diyorsun. Memet köy odasında köylülerin ajans dinlerken dedikleri "gidişat" kelimesi aklına geldi. Herhalde onu diyor diye düşündü.

Hayır bu zaman değil, değişim, dönüşüm. Yani diyalektik. Hiçbirşey eskisi değil. Her gün yeni. Çizgi gibi anlıyacağın. Bu çizgide tutunacağım kuvvet eleştirisi. Eleştirinin gücüyle yaşarız. Yoksa hastanın hap yutması gibi oluruz. Ne verilerse kabul ederiz.

Mesela, niye insanlar parasız pulsuz yaşarlar. Çünkü onlara payları verilmez. Niye her şey pahalı. Nice ucuzluk olmaz? Serbes nizam. Sömürücü düzeni de ondan.

Kitap okumalısın dedi. Ajansları dinlemelisin. Yurt dışından yayın yapan Türkçe radyolar var.

Hayatta bir şey varsa zıttı da var. Doğruyu yanlış bilince anlarız. Doğru bize söylenen değil, bizim bulduğumuz.

Nasıl mı dersin arayıp, araştırıp. Kitap okumalısın, topluluklara katılmalısın.

Mehmet dayanamadı şehirlie sordu Sen doğruyu buldun mu? “Bulamadım hala” dedi. “Sorarım, araştırırım, şüphelenirim. İnanmam. Hep arıyorum. Hayatın bir anlamı olmalı, bir açıklaması.”

Şehirli Mehmet kendi kendine konuşur gibi konuşurdu. Kendi kendine nutuk çeker gibiydi. Sadece Mehmede değil kitleye konuşurdu sanki. “Her şey iki yüzlü. İnsanlar, toplum” dedi. “Sen hangi yüzü yaşadığına karar vereceksin. Yönetemediğimiz bir düzende yaşıyoruz. Her şeyimizle tutsağız. Özgür olmak istiyorum” dedi. “Senin özgürlüğün benim özgürlüğümle çatışabilir o zamanda hukuk lazım”. Bizim Mehmet araya atılır, “işte bizim adalet dediğimiz bu”. desede Şehirlinin aklına yatmazdı.

Çok buluştular, çok konuştular. Birbirini anladılar anlatacakları kalmadı, son buluşmalarında bazan az konuşur, bazan konuşmaz oldular. Bizim Memet duyduğu bir cümleye sığmırdı ve memnun olurdu. “Lisanı hal, lisanı kalden üstündür”. Boşver konuşmadan da anlaşıyoruz dedi, teselli oldu.

Mehmet şehirlie ısınmıştı. Aklına geleni konuşturlardı. Ağır mevzuları. Sıkılınca sinema imdada yetişirdi. Bu minval üzere hafta, ay, mevsim geçti.

Kader arkadaşları dağıttı. Bazıları fakülteye girdiler, bazıları giremediler. Birbirleriyle mektuplaşıyorlardı. Tatillerde veya memlekete gidiş dönüşlerde karşılaşıyorlardı. Hepsinin merak ettiği konu kimin ne kadar değiştiği idi.

Memet, üniversitede yeni çevre içindeydi. Pek ısınmamıştı büyük kentın havasına. Herşeye yabancıydı. Bütün bunların yanında büyük kentlerde taşradakinin aksine insan tipleri tartışılıyordu. İnsanın ve toplumun benimsediği kanaatlar tartışılıyordu. Bir çeşit özgürlüktü bu. Ama şimdiye kadar bazı şeylerin tartışma değil üzerinde bile durulmaz, gerekiyorsa küçük ayrıntılar konu edilirdi. Ya şimdi. Hele insanlar. kimin hangi düşüncüyü taşıdığını bilemezsiniz. Hoşa giden bir davranışı yapan adam az sonra başkalaşiyor kendinden nefret edilesi oluyordu.

Her insan ayrı bir dünya yaşıyordu büyük kentte. Birbirini çürüten sözler, zıt davranışlar, ne olacağı bilinmez karşı koyuşlar, aşırıya varan nezaketleri, hemencecik kabalaşmalar, ürkek tavırlar, korkuyor gibi haller, aşırı itimsizlikler, hep günlük yaşantıyı konu eden sözler.

Memet garip bir dünyada gibiydi. Bazen nefret ediyor, derken aynı insanı sevesi geliyordu. İçinde hep yaşamasını istediği kurallar tartışılıyor, yavaş yavaş yıkılıyordu. İnsanları gizlice birbirine bağlayan ipler yoktu. İnsanların topyekün kabul ettiği hususlar yoktu. Akıl akılcılık, fikir, hemen ileri sürülüyor “Bana göre..... olmaz, aklım kabul etmiyor ilmin ispatı gerekir” gibi. İsbat araçları kullanılıyordu. Yalnız bilim asılı duran bir lamba gibi, sıkıştığında herkes ona koşuyordu.

Memet balta girmemiş bir ormanda bilinmez hayvanları seyre dalar gibi, bazen korkulu, bazen umutlu, bazen nefret edercesine, bazen içi yanık, bazen vurdumduymaz oluyor. Zihni bir türlü sakinleşmiyor, uyum sağlayamıyordu. Cevap vermesi gerekse gün boyu direnmekle geçecekti. Yardımcısı da yoktu. İçinde bir şeyler oluyor, garip

bir his her şeyi alaya alıyordu. Zaman geçtikçe boşver sığınağı oluyordu. Bu boşverin kendini hangi noktaya getireceğini hiç anlamıyordu. Bazen günün aşırı yorgunluğu bazen olaylar ve insanların üzerinden atamadığı etkisi dolayısıyla ibadetlerini aksatıyordu.

Eskiden tepki duyarken şimdi sessiz ve durgundu. Bilinmez bir hal içindeydi. Kafasında sorular doğuyor soru içinde soru kendini gösteriyor, bir düşünce karmaşası huzursuz ediyor. Yıkılmasını özlediği ama yıkamadığı engeller karşısında küçük kafasıyla bir hiç olduğunu anlıyor buda kendini deli ediyordu.

Sokakta yürümekten utanır olmuştu. Caddeler daha başkaydı. Çevrede her şey içinden bir parça koparıyor gönlüne garip soğukluk doluyordu. Gırtlığı tanyor kafasının çalışmadığını hissediyor, donuk halde günler birbirini kovalıyordu. Okulda talebelere benzer davranış göstermiyordu. Yabancı olduğunu hemen belli ediyordu. Bazen fark ediliyor soru yağmuruna tutuluyordu. Hangi okuldan geldin? Nerelisin? Ne böyle? Dünyadan bezdin mi? vs. Kızları gördükçe içi sızlıyordu. Yanlarında olunca elinde olmaksızın ter basıyordu.

Karşı cinslere karşı gizli bir sempati duyuyordu. Onlar cilvesini burada gösteriyorlardı. Erkeği çeken çocuğa göre ancak evde yapılması gereken bütün mahrem davranışlar ortadaydı. Herkesçe de normaldi. El sıkışmalar, gülcükler, kıvrılışlar cilveli sözler genci yakıyor yaktıkça da uçuruma atıyor gibiydi. Günlerdir gözünün önünde hoş davranışları kulağına şehrin homurtulu gürültüsüyle karışık cilveli sedalar kulağını dolduruyordu.

Yeni bir dünya içindeydi. Eleştirileri eski önemini kaybetmişti. Dünyasını saran anlamsız şeyler şimdi ona üzerinde değerlendirme yapmadan durgun ve bir hoş geliyordu. İbadetlerin verdiği tatlılık yerine bazen bir sempatinin esprisi fazla geliyor, namazlar niyazlar unutuluyordu. Beraber olduğu arkadaşlarına şu vakit namazını bir kılavım yine beraber olalım diyemiyordu. İçinde olayla karışık bir korku taşıyordu. Üstelik o gürültüler içinde ezan sesini çok az duyuyordu.

“Madem benim taşıdığım değer yargıları bütün insanları mutluluğa çağırarak, madem bu mutlu dünyayı kabul edecek yapıdadır. İnsanlar ya niye ben yapayalnızım. Bu insanlar neden hep aynı çizgiye gelmezler. Neden biri çıkıp ta durun kalabalıklar yönünüz kötüye doğrudur. Gelin özlenen noktaya” gelmez. Neden? Niçin? Nasıl?, Nedenler, Niçinler, Nasıllar kahrediyordu onu. Bilekleri güçlü hissedip sokağa dalıp –ki elinde Hz. Ali’nin kılıcının olmasını istiyordu- her insanı özlediği çizgiye getirecek ya da içindeki kahrını kusup hayatlarını sona erdirecekti. Derken olamaz diyor, çılgınlık bu diyor, yığılıp kalıyordu. Büyük mücadele onu durgun ve sessiz yapmıştı. Kendi halindeydi. Bulunduğu sokağı her nedense bazen bulamazdı.

Lise yıllarını hatırladı birden. O kafası muamma dolu, sorularla dolu aykırı çocuk, şirin geldi şimdi. Benden önce hissetmiş toplumu, dünyayı dedi. Şimdi görse soracak çıkış yolu için elinde sihirli reçete var mı diye soracaktı. Lisede o soruyordu şimdi bu ona soracaktı. Ona gitmek istedi, Derslerin ağırlığı, cebinde para olmayışı engelledi. Nasıl olsa görürüm diyerek arkadaşını unuttu.

YÖRÜK KIZI

*Çukurova sığağında yanmışın
Yaylaya gel Yörük kız yaylaya.
Turaç gibi yapa yalnız kalmışın
Yaylaya gel Yörük kız yaylaya.*

*Ne gerek var kaderine küsmeye
Karacaören kılavuza Hüsnüye
Hasan gazi beş oluklu çeşmeye
Yaylaya gel Yörük kız yaylaya.*

*Sözüm dinle emek gitmez boşuna
Akça Tekir, Toros'ların başına
Ala dağı, Çamardı'nın döşüne
Yaylaya gel Yörük kız yaylaya.*

*Bolkar dağı gelin gibi süzülür
Gelmez isen Hasan dağı üzülür
Kayseri de, Erciyes yasa bürünüür
Yaylaya gel Yörük kız yaylaya.*

*Der ÇAKALCIOĞLU bulunmaz paha
Balk Bağı Düldülü saymadım daha
İşte, ömrümüz gelip geçiyor aha
Yaylaya gel Yörük kız yaylaya.*

Dereceye Giren Eserler

▲ ANDIRIN DIRIN DIRIN

Andırın şimdilerde gelişmiş bir Andırın değil bence, izlenimlerim bunu gösteriyor. Ama şu sözler Andırınlı olarak hiç aklımdan çıkmaz: ANDIRIN DIRIN DIRIN İKİ EKMEK BİR FIRIN. Bence her şeyimiz var ama geleceğimiz yok. Güzel bir gelecek için el ele vermeliyiz. Andırın sadece bizim değil gelecek nesillerinde aynı zamanda, bunun bence farkında olmalıyız. İnsanlar çok bencil çünkü sadece kendilerini düşünüyorlar.

Şimdi insanlara hayallerimi anlatsam gülerler bence. Ancak bu hayalleri, dünyaya at gözlüklerini takip bakmayanlar anlayabilir. Bence gelecekte Andırın şöyle olabilir; Herkesin bir evi olacak ne güzel şey bu bence, tek katlı sağlam yapılı. Hatta Japonların depremde evler yıkılmasın diye yaptığı sistemlerden olacak. Evlerin enerjileri yenilenebilir enerjiden olacak.

Evlerin önünde bahçeler olacak. Bu bahçelere ev sahipleri istediği şeyleri ekip dikebilecek. İsteyenlere belediye tarafından köpek ve kedi verilecek, bu sayede hayvanların evi olacak, yolların kenarına çiçekler ekilecek ağaçlar dikilecek. Yolların kenarı çok güzel olacak. İşte hayallerim bu. Bence tüm meslekler alışılmışın dışına çıkmalı ki bu sayede Andırın gelişsinsin. Ben bir mimar olsam sütunları düz koymak yerine eğri koyarım. Pencereleri dikdörtgen yapmak yerine daire şeklinde, üçgen şeklinde yaparım. Bir öğretmen olsam yeni öğretme şekilleri geliştiririm. Acaba insanlar bunu becerebilecekler mi? Bunu çok soruyorum kendime. İşte bu "dırın, dırınlarda" çok kalmak istemiyorum. Farklı şeyler istiyorum. Keşke herkes gelecekte Andırın benim gibi düşünse.

Zahide TEMİZ-13
Şehit Yasin Höbek Yatılı Bölge Ortaokulu

▲ BİR TURİST GÖREMEDİK KELE!

Andırın ilçesinde gerekli turizm olanaklarının olduğunu düşünmüyorum. Çünkü turizmin ülke ekonomisine katkı sağladığı yerlerde turist çekecek en az bir veya birkaç yer/mekan mutlaka vardır.

Ben Andırın'da yaşayan bir vatandaş olarak kale yönünden böylesine zengin bir ilçeyi kullanamadığımızı düşünüyorum. Böyle bir fikre kanaat getirmişken kendimce neler yapılabileceği konusunda bir şeyler karalamak istedim.

1- Kaleler halka açık fakat restore edilmemiş. Örneğin: Çuhadarlı kalesi restore edilmelidir.

2- Öğrencilerin-en az yılda bir kez- Andırın'ın kalelerini ve tarihi yerlerini gezip fikir üretmeleri sağlanmalıdır.

3- Kalelere rahat ve olanıklı bir şekilde ulaşmak için kale yolları belirtilmeli ve sağlıklı hale getirilmelidir.

4- Kalelerin restore edildiğini varsayarak, kalelerimizin reklamı en güzel şekilde yapılmalıdır.

5-Yerli ve milli olan Tirşik'in faydaları hakkında bir afiş hazırlanmalı ve internet sitemizde yayınlanmalıdır.

Handan TUNA-14
Atatürk Ortaokulu 8/A-182

Dereceye Giremeyen Eserler

▲ ISSIZ CANLILAR

Yaşadığımız yer, aslında yaşadığımız yer midir? Ya da ıssızlık canlılık mıdır? Bunu kendimize sorarak ve etrafımızı inceleyerek cevabını uyandırabiliriz. Andırın gelişmişlik yönünde pek iç açıcı bir durumda değildir. Birçok yapıtı, yapısı ve yaradılış yönüyle işlemeye hazır bir toprak parçasıdır Andırın.

Bunların yanında ise insanların kendi aralarındaki ilişkisi can alıcı noktalardan birisidir. Dükkanlar, okullar, gezilebilecek doğal yerler ya da parklardaki sosyolojik bir uyum içerisinde olmalıdır. Eğer bir memlekette sorun varsa bunun karanlığında saklanan, orada birbiriyle hemşehri olan kişilerdir. Düşünürsek bu yaşayan ölü cennetin sorunu bir şey yapamamaktır. Sosyal, eğlendirici, hemşehrilerimizle diyaloglarımızın gelişmesi için hiçbir faaliyet yürütülmemesidir asıl neden.

Her birimiz, düşünürsek, sıkılırken yaptığımız faaliyet hiçliktir. Hiçlikteki oyalanma şeklimizdir. "Suç kimde?" içimizdeki diyaloglarda tıkanıyoruz yerdiz. Arkadaşlar sorun onda, bunda değil. Sorun bizde. Uğraşmayıştık, umursamayıştık, haklılığı, sorunun önemini algılamayıştık. Gözlerimizin devrilmesi, "Aman bana ne" diyişimizdir sorun.

Bizlerin tek sorumluluğu okul, ders, meslek, iş, para kazanma değildir. Memleketin memleket havasında olmasını sağlamaktır. Andırın bir kasaysa kasanın anahtarıdır sosyal hayat.

Bizim ıssızlığımız iletişimsizliğimizdir. Birbirimizden habersiz her yerde ayrı ıssızlık oluşturmalıyız.

Efide Merve ÖKSÜZ
Atatürk Ortaokulu 8/A-180

▲ ANDIRIN

Andırın dırın dırın iki bakkal bir fırın...Yıllar önce bu topraklarda yaşamış insanlar tarafından söylenmiş, Andırın'ı en genel şekilde özetleyen söz.

Dünyanın betonlaşma paniğinden uzak, sadece temel ihtiyaçlarını karşılamak için beton yapıtlar kullanan, huzuru ve mutluluğu- hatta bazen gelirini- doğada bulan bir şehir.

Hayatınızda hiç dükkanının kepengini kapatmasa da gözü arkada kalmayan esnaf, arabasının kapısını kitlemeyince panik olmayan halk, evinin anahtarını başkasına gönül rahatlığıyla emanet edebilen teyzeler gördünüz mü? İşte Andırın'da böyle olaylara çok sık rast gelirsiniz. Hırsızlık pek düşük, birbirine güven pek yüksektir. Bu da beraberinde huzuru getirir.

Yaz aylarında misafiri boldur köylerinin. Çukurova'nın sıcağından kaçanlar vardır yaylalarında. Soğuk yerleri terk eden göçmen kuşlar vardır semalarında.

Andırın dırın dırın iki bakkal bir fırın...Andırın güzeldir, küçüktür ama bizimdir.

Ayça GÜNGÖR
Atatürk Ortaokulu 8/C-408

▲ ÖĞRETMEN

*Bir rüya gibidir öğretmen,
Bir türlü anlamı bilinmeyen;
Anlamı tam bilinmese de sevilen,
Gün geçtikçe değerini yitirmeyen...*

*Her zaman kara tahta başında,
Kimi zaman çaresiz bir köy okulunda;
Küçücük bir soba başında,
Ders anlatır çocuklarına...*

*Bir bilgi kutusu gibidir öğretmen,
Bilgileri paylaştıkça çoğalan;
İnsanların hayatını kolaylaştıran,
Etrafındakileri aydınlatan...*

*Bir çiftçi gibidir öğretmen,
Eker tohumları toprağa,
Hasadı bekler sabırla;
Beklediğini alır en âlâsıyla...*

*Bir anne gibidir öğretmen,
Tek varlığı biricik yavruları...
Öğretir onlara doğruları,
Tanıtır onlara hayatı.*

Özge GÖKÜS

▲ YALNIZ

*Artık hüküm verilmiş, yalnızım artık...
Yanımda duran dostum yokmuş.
Vefa rüzgârda fısıltı kalmış,
Yalnızlık sırdaşım olmuş, ben olmuş.*

*Mısralar, dizeler, sözcükler anlatamıyor,
Biçare gözlerim ağlasa da fayda etmiyor.
Sesim cılız, kimse duymuyor...
Yalnızlık sırdaşım olmuş, ben olmuş.*

*Dert değil, diyorlar; kuruntuymuş...
Yüreğim yanıyor; dumanı yok, gözükmüyor.
Hangi dala uzansa ellerim, kırılan dallar oluyor,
Yalnızlık sırdaşım olmuş, ben olmuş.*

Sümeyye TEMİZ

▲ BİR ÜLKE İSTİYORUM

*Bir ülke istiyorum,
Toprağına taze canlar düşmemiş;
Bir ülke istiyorum,
İnsanları ölmemiş...*

*Bir ülke istiyorum,
Sadece sevgilerin olduğu;
Bir ülke istiyorum,
Barışın var olduğu...*

*Bir ülke istiyorum,
Silah seslerinin kesildiği;
Bir ülke istiyorum,
Düşmanlığın, esaretin bittiği...*

*Bir ülke istiyorum,
Sokaklarında barış pankartları asılı;
Bir ülke istiyorum,
Hedefinde sadece kardeşlik yazılı...*

*Bir ülke istiyorum,
Bayrağı özgürce dalgalanan;
Bir ülke istiyorum,
Sadece haksızları yargılanan...*

*Bir ülke istiyorum,
Etrafında çiçekler açmış;
Bir ülke istiyorum,
Mutluluğu her tarafı sarmış...*

*Bir ülke istiyorum,
"Acı haber" sözü bitmiş;
Bir ülke istiyorum,
Gözyaşları dinmiş...*

*Bir ülke istiyorum,
Cizre'sinden Şırnak'ına güneş doğmuş;
Bir ülke istiyorum,
Acısı, hüznü yok olmuş...*

*Bir ülke istiyorum,
Kara bulutları gökyüzünden çekilmiş;
Bir ülke istiyorum,
İşte barış, özgürlük budur denilmiş...*

*Bir ülke istiyorum,
Şehitlere olan borçlar ödenmiş;
Bir ülke istiyorum,
Milletimin yası bitmiş...*

Tuğçe KÜRTÜL

Roman Nasıl Yazılır?

Roman Nedir?

Türk Dil Kurumuna göre roman "insanın veya çevrenin karakterlerini, göreneklerini inceleyen, serüvenlerini anlatan, duygu ve tutkularını çözümlen, kurmaca veya gerçek olaylara dayanan uzun edebi türdür"

Romana şöyle diyenlerde var "Roman, bir kişi veya insanların başından geçenleri, yaşananları kronolojik, mantıksal, duygusal kurguyla yazılan uzun öykülere denir."

Bir tarifi de şöyledir. "Romanın; kişi, yer, zaman, mekan ve olay örgüsü kurgusuyla hikayemsi tasvirlerle dayandırılan senaryolaştırılarak yazılan uzun metinlerdir."

Başka bir tarifte " roman; insanı, çevreyi, duyguyu bir kurgulanan yaşam şeklinde anlatan uzun yazı türüdür."

Diğer bir tanım ise; "İnsanların serüvenlerini, iç dünyalarını, toplumsal olayları, insan ilişkilerini kurgu içinde yansıtan düzyazı türüne roman denir."

Kapsamlı bir tanıma göre;"Roman insan veya toplumu konu edinen, gerçek veya hayali kişiler etrafında geçen olaylar dizisinin nesirle anlatıldığı uzun eser, büyük hikayedir."

Romanı değişik açılardan tanımlama vermemizin nedeni, bütün yönleri görülsün ve iyi anlaşılınsın diyedir.

Romanın Öteki Türlerden Farkı

Romanın metin (düz yazı) oluşu, hikâye anlatımı olsa da kendine has özellikleri var. Bu nedenle diğer yazım türlerinden ayrılır. Baştan söyleyelim roman hikâye değildir. Roman otobiyografi değildir. Kendini yazmak roman anlamına gelmez. Şimdi romanı hikâye ile yan yana getirelim.

- Hikâyede daha kısa olaylar dizisi, daha az karakterler bulunur. Karakterin tanıtımına, tasvire daha az yer verilir. Hikâye kalıplar içinde yazılır. Olay, durum var. Giriş/Gelişim/Sonuç var.
- Roman zaman mekân üslup yönünden hikâyeden ayrılır. Roman esnektir. Her şekilde yazılır. Romanın temeli öyküye dayanır. Konusu insandır. Kalıp içinde yazılmaz

- Hikâyeler olay üzerine kurulur. Roman karakter, yani kişi üzerine kurulur.
- Hikâyede bir olay romanda birbirine bağlı olaylar zinciri var. Romandaki her olay biri hikâye konusu olabilir.
- Hikâyede çevre (mekân) dardır. Romanların geçtiği çevre geniştir. Bu çevreler çok ayrıntılı olarak anlatılır.
- Hikâyelerde anlatım yalın, anlaşılır, özlüdür. Romanlarda anlatım daha ağır ve edebiyat sanatlıdır.

Roman Türleri

Roman yazmadan önce roman hakkında bilgimiz olması lazım. Aslında edebiyat ile uğraşanların edebi bilgileri olması şarttır. Bu temel olmadan edebi eser ortaya konamaz. Roman türleri iki ana guruba ayrılır.

Konularına göre roman türleri: Tarihi roman, sosyal roman, macera (serüven) romanı, psikolojik roman, biyografik roman

Akımlarına göre romanlar: Klasik roman, realist roman, romantik roman, naturalist roman, izlenimci roman, postmoder(yığın/popüler/kurgu)

Burada edebiyat eserlerinde yer alan tür bilgilerini vermeye gerek yok. Bu alanda basit bir okumayla tanımlar, bilgiler kolayca edinilir. Yazarın dikkat edeceği husus roman yazarken hangi türü baştan seçeceği. Baştan bir roman türü seçilmez ise yazılan roman bir çorba misali karışık olur. Buna da yığın/ popüler/ kurgu roman denmektedir. Bu yazım şeklinde hiçbir kurala bağlanmadan/ Burgulamadan akla gelen yazılır.

Romanın Yapısı

Romanın yapısına kimileri unsur, öge, parça, tema demektedir. Romanın unsurlar bütünü parçaları gibidir. Hepsini birlikte olursa roman olur. Yani romanın yapısını bilmeliyiz. İncelemeciler romanın yapısını şöyle sıralar.

1. Kişi, kahraman

Roman kişisine kahraman denir. Roman bir kişi veya kişiler üzerinden yazılır. Roman ana kahramanı bir tip, bir karakteri temsil eder. Bir kişi etrafında yazılan romanlar kolay yazılır. Romanın diğer kişileri/

karakterleri de açık net olmalıdır. Karakter olmadan roman kurgusu olmaz.

2. Olay veya Konu

Roman bir olay etrafında yazılır. Romanın bir konusu vardır. Konu roman yazdıkça geliştirilir ve işlenir. Romanda olaylar geçer. Buna olay örgüsü deriz. Bir dokuma gibi olaylar romanda işlenir.

3. Mekan/Çevre

Roman konusu, romana konu olan olay/olaylar bir mekanda geçer. Bu mekan gerçek bir yer/coğrafyada olabilir. Hayal ürünü yerde olabilir. Hayalda olsa tanımlanan, bilgi verilen bir yerdir. Mekan açık ve net olarak ayrıntılı şekilde tasvir edilir.

4. Zaman

Roman konusu veya olay bir zaman diliminde geçer. Romanda zaman açık şekilde verilir. Zaman belirlenmeden, zamanla ilgili kronoloji yapılmadan kurgu yapılamaz. Bazı romanlar kronolojik sırayı takip ederken bazıları ileri/geri sarmal zamanda yazılır. Her hâlükârda zamansız roman olmaz.

5. Fikir/Düşünce/Bakış açısı

Her roman bir amaç ve fikir etrafında yazılır. Amaç ve fikir olmadan roman yazılamaz. Amaç veya fikir bizim romanda vermek istediğimiz mesajlardır. Bunlar kahramanlar, olaylar üzerinden okuyucuya verilir.

6. Dil ve Anlatım

Romanın yazım/anlatım dili açık net ve anlaşılır olmalıdır. Arı ve duru bir dille yazılmalıdır. Romanda yörenin kültürü veriliyorsa yerel lehçede kullanılabilir. Romanda anlatıma üslup diyoruz. Üslubun akıcı ve sürükleyici olması lazımdır.

7. Plan

Planlamayı ikiye ayırmalıyız.

1. Roman yazarken yapılan işleri planlama: Roman yazmadan önce hazırlıklar yapılır, okumalar olur, notlar belgeler bilgiler derlenir. Bunların hepsi bir plan dâhilinde olur. Plan; hazırlıklardan başlayarak romanın bitmesine, düzeltilmesine kadar geçen aşamaları öncede belirlemek, düzenlemek işidir.

2. Romanın kendi yazılışını, akışını, kurgusunu planlama: Her işte olduğu gibi roman yazarken de önce plan yaparız. Romanda plan yapmak zor ve zahmetlidir. Ancak yapılan plana uyulursa roman yazımı kolaylaşır. Romanda kurgu pek çok malzeme

kullanılır. Mantıklı ve tutarlı bir olay örgüsü roman yazımını kolaylaştırır.

Roman Kurgusu

Roman yazmanın birçok teknik ve yöntemleri var. Hatta ondan fazla yazım yollarından bahsedilir. Kimi yazarlar hiç kurgu yapmadan yazmaya başlarlar. Ancak bir romanda olmazsa olmaz aşamalar /atacağımız adımlar vardır. Buna roman kurgusu diyoruz. İşte adımlarımız:

- Roman önce bir fikir/düşünce ile başlar: Romancı hayata gözlemler yapar. Notlar alır. Olayları takip eder. İnsanı ve toplumu izler. Bunlardan fikirler üretir. Zihnini doldurur.
- Romanın konusunu belirler: Roman aslında bir dizi olaylardan meydana gelir. Romanın konusuna göre olaylar gelişir. Romanda geçen olaylar mantıklı ve tutarlı olmalıdır. Romancı eser başlayıp bitene kadar olaylar örgüsü hazırlar. Bunun için yoğunlaşır, notlar alır. Olayları anlamlı sıraya kor. Bir hayat akışı planlar.
- Romanın temasını (türünü) seçer:
- Önce nasıl bir roman yazacağına karar verir: Olay ve kişiler (karakterler), yer, zaman

ışığından bakarak roman türünü seçer. Roman türlerini yukarıda ele aldık.

- Romanın geçeceği yeri belirler. Yer romanının yarattığı dünyadır. Romancı burada seçim yapar. Roman gerçek bir yerde, şehirde, mekânda geçiyorsa buraları gerçeğe yakın şekilde ayrıntılı anlatır, tasvirler yapar. Mekân hayali ise vermek istediğini tasvirlerle gerçekmiş gibi işler. Burada insan-toplum-kültür-mekân ilişkisi tutarlı olmalıdır.
- Romanın kişileri/kahramanları/karakterlerini tespit eder:
- Karakterler inandırıcı, sevimli, güvenilir olmalıdır. Karakterleri konuşarak, yaşayarak anlatmalıyız. Romanın kişileri gerçek kişiler olabilir. Bu durumda hayatı incelenmeli, gerçeğe yakın anlatım ve tasvir yapılmalıdır.
- Romanda iki karakter var.

1- Ana/birinci karakter. Ana karakter tektir. Ancak birden fazla da olabilir. Ana kahramanın özgeçmiş, karakteri, biyografisi iyice işlenmelidir. Romanda kahraman başta anlatılır.

2- İkinci, üçüncü derece karakterler olmadan roman

olmaz. Bunlarda anlatılmalı, tasvir edilmelidir.

Dil, Anlatım

Roman yazma anlatımına üslup denir. Roman bir üslup şekliyle yazılır. 13 Farklı anlatım tekniğinden söz edilir. Geniş bir örnekleme zenginliği ayrıntılı açıklama roman anlatımını zenginleştirir.

Romanlarda temel olarak şimdiki zaman, gelecek zaman, geniş zaman kullanılır. Ancak bunlar daha karmaşık bir şekilde de kullanılabilir. Gelecekteki bir zaman için ve gelecek zaman, geçmiş bir vakayı anlatmak için geçmiş zaman, yaşanan olaylar için geniş zaman kullanılır. Şimdiki zamanla anlatıldığına göre, gelecekteki bir vaka için de şimdiki zaman kullanımı imkânı vardır.

Hikâyeyi kim anlatmaktadır? Hikâyeyi anlatanlara bakalım.

Romanı anlatan biri vardır. Bu kahraman (1.şahıs), şahıslar (2.şahıslar), gözlemci (3.şahıs) olabilir. En kolay yazılan, okunan romanlar 3.kişi diliyle yazılır, hikâyeye edilir.

Romanda üslup bir bakış açısıdır. Romanı kimi anlatacağı kadar nasıl anlatacağı üslubun da önemlidir. Romanın bölümlerine göre anlatım şekilleri olabilir. Önemli olan olayları tutarlı olarak birbirine bağlamaktır. Roman yazarken en kolay ve en kestirme yol üçüncü ağızdan anlatmak yani hikâyeye etmektir.

Nasıl Yazalım

Derler ki, en kolay roman yazılır. Yaz, yaz uzar gider. Bu da; uzun yazı yazmak kolay, kısa yazı yazmak zor düşüncesine dayanır. Romanda bir edebiyat türüdür. Yazmanın kural, usul ve yolları vardır.

Roman yazmak aslında hayattan bir kesit yazmak işidir. Bazen bir ömür, bazen ömürden bir kesit aralığı yazılır.

Roman yazmayı canlının doğum olayına benzetenler var. Uzun bir süre sancılı, yorucu, emekli, zahmetli bir çalışma/yazma sonucunda roman doğar. Yazarlar ilk romana ilk göz ağrım derler.

Roman yazmadan önce roman hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olmanız gerekmektedir. Bu devrin en popüler, en güçlü ve en etkili anlatım türü olarak karşımıza roman çıkar. Romanın kendine özgü bir yapısı ve anlatım var. Aynı zamanda kurmacadır. Yazar kendi mantığına göre hayat kurgular.

Evet. Roman yazmak zor iştir. Uсталık ister. Yazarlar en son roman yazmaya başlarlar. Ama baştan roman yazanlarda vardır. Mesela yazarlık eğitimi alanlar,

işin tekniğini de öğrenince hemen yazmak isterler. Ama o kadar da kolay değil.

Yazarlar; önce düz yazı, deneme, öykü yazmayı salık verirler. Hele uzun hikâyeler yazdıkça roman yazmaya yaklaşırlar. Usta romancılar önce hikâyeye yazma ile başlarlar.

Usta romancılar, romana başlamadan önce yol haritası dediğimiz kurguyu iyi yapmamız lazım derler

Roman yazmanın sırrı yazmak. Yazmak için yazmayı öğrenmek gerekir. Sabırla yazmak, yazmak bu kadar. Yazarken dikkat edilecek hususlar

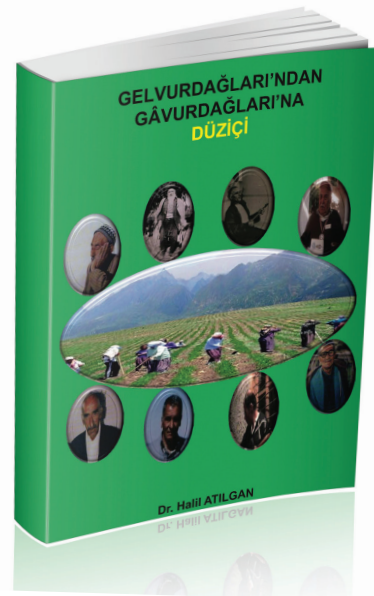
- Bir ata sözüümüz göçmenin göçü gide gide düzelir. Romanda öyle baştan yazmaya başlanır. Yazıldıkça gelişir, güzelleşir
- Yazmaktan korkmayacağız. Sabırla yazacağız
- Yazıda eşref saati (zihnimizin en açık olduğu saatler) bulacağız, bu zaman diliminde verimli yazarız.
- Başladıktan sonra bırakmak, ertelemek, pes etmek yok
- Kime yazdığın önemli değil. Yeterki yaz. Zamana ve meçhule yazdığını bil
- Yazdıklarını beğenmemezlik etme. İki bir okuyup okuyup düzeltmeye kalkma. Önce yaz. Sonra bakarsın
- Romanda tasvirler çok yer ver. İnsan, canlı, eşya, çevre, doğa...ne varsa tasvir yap
- İyi romanlar (tutulmuş, meşhur olanlar) daima tasvirle başlar
- Unutma roman yazarken kelimeler, cümleler kuruyorsun. Romancı bir usta bir kelime avcısıdır
- Yazmaya devam et. İnsan zihni mükemmel bir kurgu ustasıdır. Seni yarı yolda bırakmaz.
- Roman anlatımı tasvir ve öykülere dayanır. Tasvire baştan sona yer vermeliyiz.
- Tasvir yaparken şunlara önem verelim.
  - a. Olayların cereyan ettiği çevre
  - b. roman kahramanlarını çizmek
  - c. toplumu anlatmak
  - d. yaşanan durumu iyi yazalım.

Yazdıktan sonra: Başta söyledik. Sonrada da söyleyelim. Roman yazmak uzun bir seyahate çıkmak gibidir. Hazırlanmak, yolunu bilmek, hedef, koymak varacağımız yere bizi ulaştırmak. İşin sırrı yazmak yazmak yazmak ve sabır ve azim. Kolay gelsin.

İKİ KİTAP

BU SAYIDA DÜZ İÇİNDEN İKİ KİTAP TANITIYORUZ

- GEL VUR DAĞLARINDAN GAVUR DAĞLARINA
- ÇUKUROVA FOLKLORU ÜZERİNE MEKTUPLAR

Gelin, şu ayağı vermiş:
Seher yeli tüm yellerin başısın/
Aç göğsünü gül memeler üşüsün.
Âşık, biraz duraladıktan sonra;
“Hatun, ben daha önce
böyle bir ayak duymadım, bilmiyorum.
Ama borcum olsun...” demiş.

“Seher yeli tüm yellerin başısın,
Aç göğsünü gül memeler üşüsün”
Turnaların, yiğitlerin düşüsün
Yârimin düşüne gir seher yeli

Seher yeli, Düldül'den mi esersin
Kokun, Kamalak mı kekik mi nesin
Âşıklar sesi mi yoksa bu sesin
Gönlündeki sesi, ver seher yeli

Mahlasım yok, ben sadece Bekir'im
Ağustosta sıtma tutar hakirim
Ceren'i yitirdim, müflis fakirim
Nar gönder, kor gönder, kar seher yeli

GELVURDAĞLARI'NDAN GAVURDAĞLARI'NA DÜZİÇİ

Hayatımın altı yılı Düziçi İlköğretim Okulunda geçti. Beni altı yıl bağına bastı o topraklar. Bağlama, keman, mandolin çalmasını o topraklar öğretti. Çeşmeden akan su ile ilk defa orada tanıştım. Dişimi fırçalamasını, çorabımı yıkamayı, kolalı gömiek giymeyi, ütülü pantolonu o topraklarda belledim. Nejat Uygur'un Cibali Karakolunu orada seyrettim. Ahmet Sezgin'i, Mualla Mukaddir'i, Âşık Veysel'i ilk defa o topraklarda dinledim. Âşık olmayı, sevmeyi, sevilmeyi, pembe kâğıtlara mektup yazmayı, sevgiliden mektup beklemeyi, aşk şiirleri yazmayı, vatanı, Atatürk'ü sevmeyi, çok çalışmayı, kitap okumayı, sinemayı, tiyatroyu o topraklarda öğrendim.

Köydeki evimizde banyo yoktu. Anam, kış yaz hep taşın üstünde çimdirdi beni. Çimdirdiriken de kör dikenle kırıklardı. Hamamı, curunu, o topraklarla tanıdım. İncirgediği'nde öktüz güderken türkü çığırarak tek eğlenemizdi. Çünkü onunla doğmuş, büyümüş, yunmuş arınmıştık. Türkülerle durulanmayı, onlara sevdalanmamızı müzik öğretmenim Hüseyin Avni Şanlı ve Hasan Turşucu sağladı. Müzik hayatımız onlarla renk, şekil ve biçim buldu. Onların attığı sevdâ tohumları günbegün yeşerdi, filizlendi kocaman bir ağaç oldu. Dal budak saldı. Gönlü gözümüz muhabbeti, dünyayı içine sığdıramadığımız yüreği tanıdı. Sevginin yürekle yüceleştiğini öğrendi. İşte o yürek Çukurova'ya, Gâvurdağları'na, Düziçi'ye, Toros Dağları'na sevdalandı. Sevdam: Anamın beni tarlada doğurmasından, sekiz yaşına kadar ayakbaşı tanımayışımdan, yulfa ekmeği fırın ekmeğine sarıp katık diye yiyişimden, Gâvurdağları'nı yorgan, Düziçi Ovası'nı döşek, yaşan kokusunu pudra, kekik kokusunu esans kabul etmemden gelir.

Sevdam türkülerdir. Türkülerde anamın ağıtı, babamın sırları gömülüdür. Ana kucacağının sıcaklığı vardır onlarda. Sevdaların dumanı yükselir. Köyünün dağları şekillenir. Çayları çağlar. Tıpkı Düldül Dağı'nın dibinden çıkıp da Ceyhan'a kavuşan Sabun Suyu gibi. Kavuşamayanların arzularını siyim siyim gözyaşı olur türkülerde. “Aman iklimi başımdan aldı bu ceren / Edem seherde karşına çıktı bu ceren” denildiğinde Amanos'lar dan hisimla inen kar suları gelir aklıma. İşte bizim türkülerde, Gâvurdağları'na sevdamız bundandır.

İşte bu sevdâ yollara düşürdü beni. Onulmaz yaralar açtı sinemde. O topraklara olan minnet borcumuzu ödemek için Gâvurdağları'nı koyak koyak, köy köy dolaştırdı. Zindagi'nden Mezdağı'na bir köprü kurduk. Duyduğumu not ettim. Yetiştirdiğimi kayda geçtim. Çeşitli zamanlarda yörede yaptığım derleme çalışmalarını yeni çalışmalarla bütünleştirdim. “Gelvurdağları'ndan Gâvurdağları'na Düziçi” adlı kitabımızın ortaya çıkmasını sağladı. Sabırla koruk helva oldu. Kısaca yörenin ulaşabildiğimiz kültür ürünleri bu kitapla ebedileşti. Ebedileşmesi de bana nasip oldu. Mutluyum...

RÜZGAR Ticaret

*1991'den bugüne
İlçemizin Hizmetindeyiz...*

BEKO-EMSAN YETKİLİ BAYİ

KADIRLI CADDESİ ANDIRIN

TELEFON: 0344 561 20 44

ruzgarticaret46@gmail.com

yaycioğlu

doğalgaz

İNŞAAT TAAHÜT SANAYİ VE LTD.ŞTİ.

- PROJE
- TAAHÜT
- İÇ TESİSAT
- KOLON TESİSATI

Ücretsiz
Doğalgaz Keşfi

0322
459 28 33

Ziyapaşa Mah. 67049 Sk. Şal Apt. Zemin Kat No:8/B Seyhan / ADANA
www.yayciogludogalgaz.com